

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

**HERODOTI
HISTORIARUM LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.**

TOMUS III.

Liber VI. et VII. cum Varietate Lectionis.

ARGENTORATI

TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNBACH.

HERODOTI
MUSAE
SIVE
HISTORIARUM LIBRI IX.

AD VETERUM CODICUM FIDEM
DENUO RECENSUIT
LECTIONIS VARIETATE
CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA
ADNOTATIONIBUS
WESSELINGII ET VALCKENARII
ALIORUMQUE ET SUIS
ILLUSTRAVIT

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

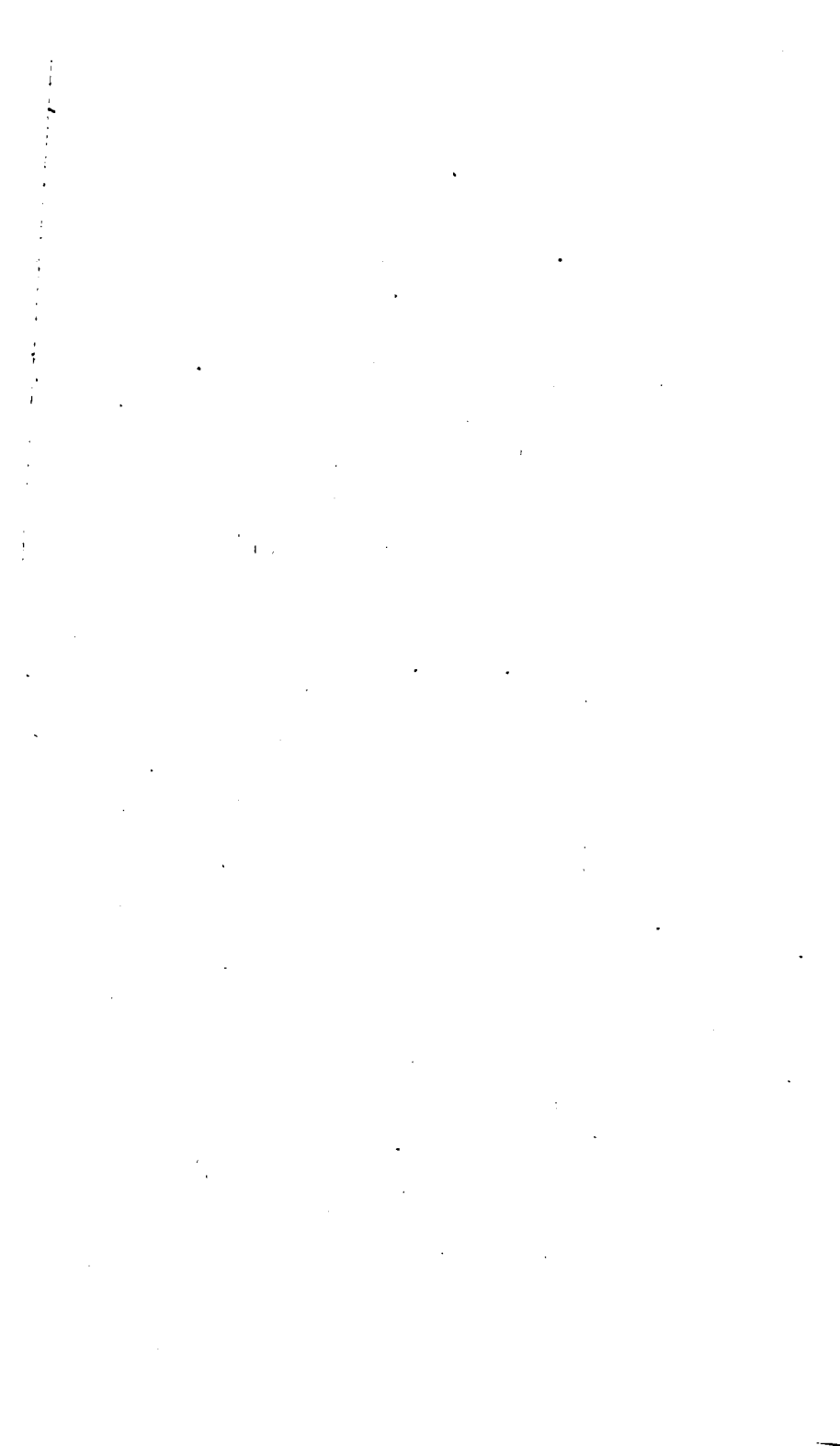
IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.
ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCH.

TOMUS TERTIUS.

ARGENTORATI ET PARISIIS
APUD TREUTTET ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.
MDCCCXVI.

1
L
939
13
11

HERODOTI HISTORIAR.

T. III. P. I.

LIBER VI. ET VII.

GRAECE ET LATINE.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.

Ἑ Ρ Α Τ Ω.

ἈΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνὴν ἀποστήσας, οὐ-
τω τελευτᾷ. Ἰστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος, μεμε-
τιμένος ὑπὸ Δαρείου, παρῆν ἐς Σάρδεις. ἀπὶ γμῆνον δὲ
αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, εἶρετο Ἀσταφέρνης ὁ Σαρδίων
ὑπάρχος, κατὰ κοῖον τι δοκέει Ἰωνας ἀπειστάναι. ὁ δὲ
οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθάμαζέ τε τὸ γεγονός, ὡς οὐδὲν δῆ-

HERODOTI HISTORIARUM LIBER SEXTUS.

Ε Ρ Α Τ Ο.

(1.) **A**RISTAGORAS igitur, quo auctore Ionia defe-
cerat, hoc modo vitam finivit. *Histiæus* vero,
Mileti tyrannus, a Dario dimissus, Sardes erat pro-
fectus: quo ubi Susis pervenit, interrogavit eum *Ar-
taphernes*, Sardium præfectus, *qua re inductos*
putaret Ionas a rege defecisse. Id quum ille se
Herod. T. III. P. I.

A 2

440, 25.

τῶν Ἴωνων ὁ Ἰστιαῖος, κατ' ὅτι προθύμως οὕτω ἐπέ-
 στειλε τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ
 κακὸν τοσοῦτον εἰς Ἴωνας ἐξεργασμένος, τὴν μὲν γενο-
 5 μένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ
 σφι, ὡς „ βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλευσατο, Φοίνικας
 μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ
 ἐν τῇ Φοινίῃ καὶ τούτων εἵνεκα ἐπιστείλειε.“ οὐδέν
 τι πάντως ταῦτα βασιλῆος βουλευσαμένου, ἐδειμάτου
 10 τοὺς Ἴωνας. Μετὰ δὲ, ὁ Ἰστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύ- 4
 μενος Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρκεῖτεω, τοῖσι ἐν Σαρδίσι
 εἰῶσι Περσέων ἐπεμπε βυβλία, ὡς προλελεσχηνευμέ-
 νων αὐτῷ ἀποστάσις πέρι. ὁ δὲ Ἑρμιππος πρὸς τοὺς
 5 μὲν ἀπέπεμψε, οὐ δίδοι, φέρον δὲ ἐνχειρίσει τὰ βυ-
 βλία Ἀρταφέρνη. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέ-
 λυε τὸν Ἑρμιππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἰστιαίου δοῦναι

vinculis cum Chii solverunt. (3.) Ibi vero interro-
 gatus *Histiaceus* a Ionibus, *cur ita studiose Ari-*
stagorae, ut a rege deficeret, mandasset, veram illis
causam nequaquam expromsit; sed, regem Darium,
ait, constituisse Phoenices sedibus suis excitos in
Ioniam transferre, Ionas autem in Phoenicen:
eā causā se istud mandasse. Ita Ionas terruit,
 quum nihil umquam tale rex animo agitasset. (4.)
 Post haec internuncio Hermippo usus *Histiaceus*,
 homine Atarnita, ad Persas nonnullos, qui Sardibus
 erant, epistolas misit, ut qui secum antea de defectio-
 ne sermones miscuissent. At Hermippus eis, ad quos
 missus erat, non reddidit epistolas, sed *Artapherni*
 tradidit. Ille vero, re omni cognita, iussit Hermip-
 pum eis epistolas reddere ad quos datae erant, sibi

6 HERODOTI HISTOR. VI.

Φέροντα τοῖσι περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ παρὰ
 τῶν Περσέων ἀντιτεμπόμενα Ἰστιαίῳ, ἐαυτῷ δοῦναι.
 τούτων δὲ γενομένων Φανεράν, ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πολ- 10
 λούς Περσέων ὁ Ἄσταφέρνης. περὶ Σάρδεις μὲν δὴ ἐγί-
 5 νετο ταραχή. Ἰστιαῖον δὲ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς
 ἐλπίδος, Χῖοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτοῦ Ἰστιαίου
 δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι, ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ
 Ἀρισταγόρῳ, σὺδαμῶς πρόθυμοι ἔσαν ἄλλον τύραννον
 δέκεσθαι ἐς τὴν χώραν, οἳα τε ἐλευθερίας γευσάμενοι. καὶ 5
 δὴ, νυκτὸς γὰρ εὐσσης βίῃ ἐπειράτο κατιῶν ὁ Ἰστιαῖος
 ἐς τὴν Μίλητον, τιτρώσκεται τὸν μηρὸν ὑπὸ τευ τῶν Μι-
 λησίων. Ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπώστος τῆς ἐαυτοῦ γίνεται,
 ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δὲ, οὐ γὰρ
 ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἐαυτῷ δοῦναι νέας, διέβη 10
 Μιτυλήνῃν, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ,

vero tradere illas, quas Persae vicissim ad Histiaeum
 perferendas ipsi dedissent. Quo facto postquam illi
 comperti fuerunt, de multis Persarum supplicium
 sumsit Artaphernes. Atque ita tumultus Sardibus ex-
 stitit. (5.) Ea spe frustratum *Histiaeum* Chii, ro-
 gante ipso, Miletum deduxere. At Milesiis, luben-
 ter Aristagora etiam liberatis, nequiquam volupe erat
 alium tyrannum terrâ suâ recipere, quippe qui liber-
 tatem gustassent. Itaque, quum noctu per vim in-
 trare Miletum conatus esset, repulsus est, atque etiam
 ab aliquo ex Milesiis in femore vulneratus. Reiectus
 a patria Chium rediit: inde vero, quum Chiis ut
 sibi naves darent persuadere non potuisset, Mityle-
 nen traiecit; et Lesbiis, ut naves sibi darent, per-
 suasit. Hi igitur, instructis octo triremibus, cum

πληρώσαντες ὀκτώ τριήρας, ἔπλεον ἅμα Ἰστιάων ἐς
Βυζάντιον· ἐνθαῦτα δὲ ἰζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκ-
πλουύσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτέων
15 Ἰστιάω ἔφασαν ἐτοῖμοι εἶναι πείσεσθαι.

Ἰστιάος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίουν ταῦτα. 6
ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν
στρατὸς προσδόκιμος. αὐστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ
τῶν Περσέων, καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον, ἤλαυνον
5 ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰ ἄλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσονος
ποιησάμενοι· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἔσαν προ-
θυμότεροι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ κα-
τεστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. Οἱ μὲν 7
δὲ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον.
Ἴωνες δὲ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἐπιμπαῶν προβούλους
σφείων αὐτέων ἐς Πανιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοις.

*Histiæo Byzantium navigarunt: ibique in insidiis
stantes, naves ex ponto navigantes vi ceperunt, ex-
ceptis eorum navigiis qui se paratos esse Histiaeo
parere profiterentur.*

(6.) Dum hæc Histiaeus et Mitylenæci agebant,
interim ad ipsam *Miletum* ingens et navalis et pe-
destris exspectabatur exercitus. Nam Persarum du-
ces, iunctis viribus et in unum exercitum collatis,
adversus Miletum, insuper habitis minoribus oppi-
dis, proficiscebantur: et navalium copiarum prom-
tissimi erant Phoenices: cum his autem militabant
et Cyprii, nuper subacti, et Cilices, atque Aegyptii.
(7.) Quos ubi Iones intellexerunt adversus Miletum
reliquamque Ioniam proficisci, miserunt de suis ad
Panionium, qui de rebus ad se pertinentibus deli-

εἰς τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε πρῶτον 5
 μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξοον Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ
 τεῖχεα ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πλη-
 ροῦν, ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν πῶν· πληρώσαντας
 δὲ, συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην εἰς Λαδὴν, προναυμα-
 χήσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λαδὴ ἐστὶ νῆσος σμικρὴ ἐπὶ 10
 8 τῇ πόλει τῇ Μιλησίων κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πε-
 πληρωμένοι τῇσι νηυσὶ παρήσαν οἱ Ἴωνες· σὺν δὲ σφι
 καὶ Αἰολέων οἱ Λέσβον νέμονται. ἐτάσσοντο δὲ ὧδε.
 τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλησίοι, νῆας
 παρεχόμενοι ὀγδῶκοντα. εἶχοντο δὲ τούτων Πριηνεῖς 5
 δωδέκα νηυσὶ, καὶ Μυούσιοι τρισὶ νηυσὶ· Μυουσίων
 δὲ Τηίοι εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσὶ· Τηίων δὲ εἶχοντο
 Χίοι ἑκατὸν νηυσὶ· πρὸς δὲ τούτοις Ἐρυθραῖοι τε ἐτάσ-

berarent. Quibus praedicto loco congregatis, habito
 consilio, placuit, ut pedestris exercitus, qui oppo-
 neretur Persis, nullus cogeretur, sed muros defen-
 derent ipsi per se Milesii; classis autem, nulla ex-
 cepta navi, rebus omnibus instrueretur, atque ita
 instructa quam primum ad Laden occurreret, et pro
 Mileto pugna navali decerneret. Est autem *Lade*
 parva insula, urbi Milesiorum obversa. (8.) Post
 haec, ubi *instructis navibus* adfuere *Iones*, cum
 eisque *Aeolenses* Lesbium incolentes, *aciem* in hunc
 modum ordinarunt. Cornu ad orientem spectans
 ipsi tenebant *Milesii*, naves praebentes octoginta:
 his contigui erant *Prienenses* cum duodecim navi-
 bus, et *Myusii* navibus tribus: *Myusiis* proximi
 stabant *Teii*, septemdecim navibus: *Teiis* proximi
Chii, navibus centum: iuxta hos locati *Erythraei* et

10 σοντο καὶ Φωκαεῖς· Ἐβραῖοι μὲν, ἑκτὰ νῆας παρε-
 χόμενοι, Φωκαεῖς δὲ τρεῖς. Φωκαίων δὲ εἶχοντο Λέσ-
 βιοι νηυσὶ ἐβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχον-
 τες τὸ πρὸς ἐσπέρην κέρας, Σάμιοι, ἐξήκοντα νηυσί.
 Πασέων δὲ τούτων ὁ σύμπαρ ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς
 καὶ πενήκοντα καὶ τρηκόςαι τριήρεις. αὗται μὲν Ἰώ-
 νων ἔσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νῆων ἔσαν 9
 ἑξακόσiai. ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπίκατο πρὸς τὴν Μιλη-
 σίην, καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περ-
 σέων στρατηγοί, πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νῆων,
 5 καταρρώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέσθαι,
 καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἰοί τε ἕωςι ἐξελεῖν, μὴ οὐκ
 εἶντες ναυκράτορες, πρὸς τὸ Δαρείου κινδυνεύσῃσι κα-
 κὸν τι λαβεῖν. Ταῦτα ἐπιλεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν
 Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἱ ὑπ' Ἀρισταγόρῳ μὲν τοῦ Μι-

Phocaeenses, quorum illi octo contulerant naves, hi
 vero tres. Phocaeensibus contigui erant Lesbii, na-
 vibus septuaginta. Postremi locati Samii, cornu te-
 nentes occidenti obversum, navibus sexaginta. Uni-
 versus harum omnium numerus fuit, triremes tre-
 centae quinquaginta tres. Et hae quidem Ionum
 erant. (9.) Navium vero numerus, quas *barbari*
habebant, erant sexcentae. Quae ubi et ipsae ad *Mi-*
lesiorum fines pervenere, simulque pedestres uni-
 versae aderant copiae, ibi tum duces Persarum, co-
 gnita Ionicarum navium multitudine, veriti sunt
 ne superare has non possent, adeoque nec Miletum
 possent capere, mari non potentes, atque ita pericu-
 lum incurrerent poenas dandi Dario. Haec secum
 reputantes, convocarunt Ionum tyrannos, qui ab

λησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων, ἔΦευγον εἰς Μήδους, 10
 ἐτιύχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον,
 τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρόντας συγκαλέσαντες,
 ἔλεγον σφι τάδε· Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμῶν εὖ
 ποιήσας Φανήτω τὸν βασιλῆος οἶκον· τοὺς γὰρ ἑαυ-
 τοῦ ἑκάστος ὑμῶν πολήτας πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ 15
 τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προῖσχύμενοι δὲ ἐπαγγέ-
 λασθε τάδε, ὡς πείσονται τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν
 ἀπόστασιν, οὐδὲ σφι οὔτε τὰ ἰρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμ-
 πεπρήσεται, οὐδὲ βιαίτερον ἔξουσιν οὐδὲν, ἢ πρότε-
 ρον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ πάντως 20
 διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζον-
 τες, τὰ περ σφέας κατέξει· ὡς ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ,
 ἑξάνδραποδιεῦνται, καὶ ὡς σφῶν τοὺς παῖδας ἐκτο-

IX. 16. ἐπαγγέλασθε. Rectius forsan ἀπαγγ.

Aristagora Milesio imperiis deiecti ad Medos profu-
 gerant, iamque cum illis adversus Miletum militā-
 bant. Ex horum igitur numero convocatos, quot-
 quot praesentes erant, in hunc modum sunt adlocuti:
Nunc, viri Iones, quisque vestrum palam faciat,
de Regis domo se bene velle mereri. Unusquisque
nempe vestrum det operam, ut populares suos a
reliquorum abstrahat societate. Proponite igitur
illis, nunciateque, nihil triste illos ob defectionem
passuros, nec aedes eorum vel sacras vel privatas
iri incensum, nec duriore conditione, quam ante,
futuros. Sin a societate non recesserint, sed uti-
que pugnae periculo rem commiserint, haec mini-
tantes illis praedicite, quae ipsis sint eventurae
nos praelio victas in servitutem rapturos, pueros

„μίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένας ἀνασπάστοις ἐς
 25 „Βάκτρα, καὶ ὡς τὴν χώραν ἄλλοισι παραδώσομεν.“
 Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἴωνων οἱ τύραννοι 10
 διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑαυτοῦ ἐξαγγελλό-
 μενος. οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ ἀγ-
 γελίαι, ἀγνωμοσύνη τε διεχρέωντο, καὶ οὐ προσίεντο τὴν
 5 προδοσίην· ἑαυτοῖσί τε ἕκαστοι εἰδοὺς μόνουσι ταῦτα
 τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νυν ἰδέως ἀπι-
 κομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγένετο.

Μετὰ δὲ, τῶν Ἴωνων συλληχθέντων ἐς τὴν Λαδην, 11
 ἐγένοντο ἀγοραί· καὶ δὴ καὶ σφι καὶ ἄλλοι ἠγορέωντο,
 ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαεὺς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων
 τάδε· „Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ αἰκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρῆ-
 5 „γματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροις ἢ δούλοις,
 „καὶ τούτοις ὡς δοῦναι. νῦν ὦν ὑμεῖς, ἣν μὲν βού-

eorum castraturos, virgines Bactra abducturos, et terram aliis tradituros. (10.) Quae quum illi dixissent, Ionum tyranni noctu ad populares suos unusquisque dimisit qui haec eis renunciarent. At Iones, ad quos hi nuncii pervenire, tenaciter in proposito suo perstiterunt, nec admiserunt proditio- nem: et quique sibi solis haec a Persis edici existi- mabant. Et haec quidem protinus, ex quo ad Mile- tum Persae pervenerant, peracta sunt.

(11.) Deinde vtro, ubi in Lade insula Iones con- venire, conciones sunt habitae; et quum alii apud eos verba fecere, tum Phocacensium dux Diony- sius sic est locutus: *Nunc, quum in novaculae acie sint res nostrae, ut vel liberi simus, vel servi, et ii quidem velut fugitivi; siquidem volueritis,*

12 HERODOTI HISTOR. VI.

ἢ λήσθε ταλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν
 „πόνος ὑμῖν ἔσται, οἳοί τε δὲ ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμε-
 „νοι τοὺς ἐναντίους, εἶναι ἐλεύθεροί· εἰ δὲ μαλακίῃ τε
 „καὶ ἀταξίῃ διαχρήσεσθε, οὐδεμίην ὑμέων ἔχω ἐλπίδα 10
 „μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην τῷ βασιλεῖ τῆς ἀποστάσιος.
 „ἀλλ' ἐμοὶ τε πείθεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέ-
 „ψατε· καὶ ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέ-
 „κομαι ἢ οὐ συμμίζειν τοὺς πολεμίους, ἢ συμμίσγον-
 12 „τας, πολλὸν ἐλασσωσέσθαι.“ Ταῦτα ἀκούσαντες 15
 οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ. ὁ δὲ,
 ἀνάγων ἐκάστοτε ἐπὶ κέρας τὰς νέας, ὅπως τοῖσι ἐρέτῃσι
 χρῆσαιτο, διέκπλοον ποιεύμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλληλέων,
 καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὀπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τὰς 5
 πείας ἔχεσκα ἐπ' ἀγκυρέων παρεῖχε τε τοῖσι Ἴωσι πό-

*viri Iones, labores suscipere, erit id quidem in
 praesentia vobis molestum, sed poteritis supera-
 tis hostibus esse liberi: sin disciplinā militari in-
 super habitā, mollitiei vos dedideritis; nullam
 equidem spem habeo, poenam defectionis regi dan-
 dā effugere vos posse. Sed me audite, mihique
 vos permittite: et vobis ego, si modo dii aequa
 dederint, recipio, aut pugnae aleam non subitu-
 ros esse hostes, aut, si nos adgressuri sunt, ma-
 gnā cladē accepturos. (12.) His auditis, Dio-
 nysio se permiserunt Iones. Tum ille quotidie, na-
 vibus longo ordine eductis, postquam remiges in
 discurrendo singulis navibus per binas alias exer-
 cuisset, et classiarios iussisset armatos in ponte stare,
 reliquam diei partem in ancoris naves tenebat; atque
 ita toto die laborem Ionibus exhibebat. Et illi qui-*

- νον δι' ἡμέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπέβοντό τε
καὶ ἐποίηυν τὸ κελευόμενον· τῇ δὲ ἐπὶ ταύτῃσι, οἱ Ἰω-
νες, οἱ αἰπαβέες ὄντες πόνων τοιούτων, τετρυμένοι τε
10 ταλαιπώρησί τε καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑαυτοὺς τάδε·
„Τίνα δαιμόνων παραβάντες, τάδε ἀναπίμπλαμεν; οἵ-
„τινες παραφρονήσαντες, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου,
„ἀνδρὶ Φωκαεῖ ἀλαζόνι, παρεχόμενῳ νέας τρεῖς, ἐπι-
„τρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν. ὁ δὲ, παραλαβὼν
15 „ἡμέας, λυμαίνεται λύμῃσι ἀνηκίστοισι· καὶ δὴ πολ-
„λοὶ μὲν ἡμέων ἐς νούσους πεπτώκασι, πολλοὶ δὲ ἐπὶ
„δοξοὶ τὰυτὸ τοῦτο πείσεσθαι εἰσι. πρό τε τούτων τῶν
„κακῶν ἡμῶν γε κρέσσον καὶ ὅ τι ὦν ἄλλο παθεῖν ἐστὶ,
„καὶ τὴν μέλλουσαν δουληίην ὑπομεῖναι, ἥτις ἔσται,
20 „μᾶλλον ἢ τῇ παρούσῃ συνέχεσθαι. Φέρετε, τοῦ λοι-
„ποῦ μὴ πευβάμεθα αὐτοῦ.“ Ταῦτα ἔλεξαν, καὶ με-

dem ad septimum usque diem ei parebant, manda-
taque exsequebantur; insequente vero die, quum in-
patientes essent talium laborum, molestiis et solis
ardore vexati, hosce inter se sermones miscere: *Quo
tandem numine laeso hos exhaurimus labores? qui
desipientes, et de statu mentis deiecti, homini
Phocaeensi, vano iactatori, qui tres naves in
commune contulit, nos totos permisimus. Et ille
nos, sibi traditos, miseriis intolerabilibus vexat;
ita ut nostrum multi in morbos inciderint, et
multis item aliis eadem sors imminere videatur!*
*Quanto nobis praestat, quidvis aliud, quam haec
mala, pati, et futuram servitutem potius tole-
rare, qualiscumque illa fuerit, quam hanc prae-
sentem, qua constricti sumus! Agite, ne porro*

14 HERODOTI HISTOR. VI.

τὰ ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι οὐδεὶς ᾔθελε· ἀλλ', οἷα
στρατιή, σκηνάς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ, ἐσκιητρο-
φέοντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐβέλεσκον ἐς τὰς νέας, οὐδ'
13 ἀναπειράσθαι. Μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα ἐκ
τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ'
Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος, κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε
λόγους ὁ Αἰάκης, κελεύοντων τῶν Περσέων, δεόμενός
σφῶν ἐκλιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην· οἱ Σάμιοι ὦν, 5
ὀρέωντες ἅμα μὲν εὐῶσαν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώνων,
ἐδέκοντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ κατεφαινέτό σφι
εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλῆος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι·
εὖ τε ἐπιστάμενοι, ὥς, εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερ-
βαλοῖατο τοῦ Δαρείου, ἄλλο σφι παρῆσται πενταπλή- 10
σιον. προφάσιος ὦν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεὶ τε τάχιστα εἶ-
δον τοὺς Ἴωνας ἀρνευμένους εἶναι χρηστοὺς, ἐν κέρδει

huius homini pareamus! Haec dixerant, et extemplo
nemo amplius mandata facere voluit: sed, tamquam
pedestris exercitus, tentoriis in insula fixis degebant in
umbra, naves conscendere exerceique nolentes. (13.)
Quae ubi a Ionibus fieri viderunt *Samiorum* duces;
tum vero, quos sermones iubentibus Persis ad eos
deferendos prius curaverat Aeaces, Sylosontis filius,
deserere eos iubens Ionum societatem, hos tunc ser-
mones animis admittebant Samii, spretum ab Ioni-
bus militarem omnem videntes disciplinam, simul-
que intelligentes superari non posse regis potentiam;
satis quippe gnari, etiamsi praesentes navales copias
superarent Darii, alias quintuplices contra se adfu-
turas. Adripientes igitur occasionem, simulatque Io-
nas viderunt negantes in officio se futuros, lucro

444, 77.

ἐποκύντο περιποιῆσαι τὰ τε ἰρά τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. Ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτε τοὺς λόγους ἐδέκοντο
 15 οἱ Σάμιοι, παῖς μὲν ἦν Συλοσάντος τοῦ Αἰάκης· τύραννος δὲ ἐὼν Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρου ἀπειστέρητο τὴν ἀρχὴν, κατὰπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι.

Τότε ὡν ἐπεὶ ἐπέπλων οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες ἀντ- 14
 ἀῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέραις. ὡς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγένοντο, καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω αἰρετικῶς συγγράφαι, οἵτινες τῶν Ἰωνῶν ἐγένοντο
 5 ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ κατατιῶνται. Λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, κατὰ τὰ συγκεῖμένα πρὸς τὸν Αἰάκα, αἰεράμενοι τὰ ἰστία, ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξης ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδὲκα νεῶν. ταυτέων δὲ οἱ τριήραρχοι παρήμενοι καὶ

sibi duxerunt servare res suas et sacras et privatas. Erat autem *Aeaces* ille, cui morem Samii gesserunt, filius Sylosontis, Aeacis nepos: qui, quum tyrannus fuisset Sami, ab Aristagora Milesio exutus fuerat imperio, quemadmodum reliqui Ioniae tyranni.

(14.) Tunc igitur, ubi *Phoenices* cum classe contra progressi sunt, *Iones* etiam naves suas longo ordine eduxerunt. Ut vero prope invicem fuerunt, commiseruntque praelium, deinde quinam ex Ioni- bus aut ignavi in hac *navali pugna* aut fortes viri fuerint, adcurate scribere non possum: nam alii alios in vicem culpant. Dicuntur autem tunc *Samii*, ut convenerat cum Aeace, sublatis velis, deserta acie, Samum navigasse, undecim navibus exceptis. Harum enim praefecti manserunt, pugnaveruntque spreto

ἐναυμάχων, ἀκηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι· καὶ 10
 σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο τὸ πρῆγμα,
 ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρώθεν, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι
 γενομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. Ἰδο-
 μένοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχέας Φεύγοντας, τῶν-
 τὸ ἐπαίουν τοῖσι Σαμίοισι· ὥς δὲ καὶ οἱ πλεῖνες τῶν 15
 15 Ἰωνῶν ἐπαίουν τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν δὲ παραμεινάν-
 των ἐν τῇ ναυμαχίῃ περιέφθησαν τρηχύτατα Χῆιοι, ὡς
 ἀποδεικνύμεναι τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐβелоκακέον-
 τες. παρίχοντο μὲν γάρ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρήθῃ,
 νίας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων ἄνδρας τεσσερά- 5
 κοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας. ὁρῶντες δὲ
 τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἔδικαίουν
 γενέσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοῖοι· ἀλλὰ μετ' ὀλί-
 γων συμμάχων μεμυνώμενοι, διεκπλώνοντες ἐναυμάχων,

ducum suorum imperio: hisque commune Samiorum,
 ob hoc factum, honorem habuit, ut nomina eorum
 cum paternis nominibus columnae inscriberentur, ut
 qui probi fortesque viri fuissent: et est haec columna
 in foro. *Lesbii* vero, proximos profugere videntes,
 idem fecerunt quod *Samii*: eorumque exemplum ma-
 ior pars *Ionum* secuta est. (15.) Ex his vero qui in
 praelio substiterunt, pessime accepti sunt *Chii*, prae-
 claris quidem factis nobilitati, et neutiquam, ut alii,
 de industria cessantes. Contulerant enim, quemad-
 modum ante etiam dictum est, naves centum; et in
 earum unaquaque erant quadraginta selecti ex civi-
 bus propugnatores. Qui ubi plerosque socios prodere
 rem communem viderunt, noluerunt pravorum esse
 similes; sed cum paucis e sociis soli relictis, pugna-

10 ες ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχράς, ἀπέβαλον τῶν
 σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χῖοι μὲν δὴ τῇσι λοιπῇσι
 τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς τὴν ἑαυτῶν. Ὅσρισι δὲ τῶν 16
 Χίων ἀδύνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὗτοι δὲ,
 ὡς ἐδίωκοντο, καταφυγγάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλην.
 νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ ἐποκείλαντες κατέλιπον, οἱ
 6 δὲ περὶ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἡπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον
 ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χῖοι, νυκτὸς τε ἀπικέα-
 το ἐς αὐτήν, καὶ ἐόντων τῇσι γυναῖξι αὐτόθι Θεσμοφο-
 ρίων· ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφεῖσιοι, οὔτε προακηκούτες ὥς
 εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώραν
 10 ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλω-
 πας, καὶ ἵεναι ἐπὶ τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθειον πανδη-
 μει, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. οὗτοι μὲν νυν τοιαύτῃσι

runt discurrentes per hostium naves, easque per-
 rumpentes; donec, postquam plures naves cepissent,
 ipsi suarum maiorem partem amiserunt. Chii igitur
 cum reliquis e suis navibus domum profugerunt.
 (16.) Quibus vero ex Chiorum numero invalidae na-
 ves erant ob accepta vulnera, hi, quum hostis eos
 persequeretur, ad Mycalen profugerunt: et relictis
 ibi navibus in breviam eiectis, pedibus per continen-
 tem redire instituerunt. Ut vero Ephesiorum fines
 ingressi sunt redeuntēs Chii, noctuque ad eum lo-
 cum pervenerunt ubi tunc mulieres Thesmophoria
 celebrabant; ibi tunc Ephesii, quum quo pacto res
 Chiorum se haberent ante non audivissent, viderent
 autem militum multitudinem fines suos invadentem,
 prorsus persuasi fures hos esse, qui mulieribus insi-
 diarentur, universi ad vim arcendam procurrerunt,

17 περιέπιπτον τύχησι. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπεὶ τε
 ἔμαθε τῶν Ἰόνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας
 ἐλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε εἰς μὲν Φώκαιαν οὐ-
 κέτι, εὖ εἰδώς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίᾳ·
 ὁ δὲ ἰθέως, ὡς εἶχε, ἔπλεε εἰς Φοινίκην. γαύλους δὲ 5
 ἐμβαῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ,
 ἔπλεε εἰς Σικελίην· ὀρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, ληϊστὴς κα-
 τεστήκεε, Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ
 Τυρσηνῶν.

18 Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεὶ τε τῇ ναυμαχίᾳ ἐνίκων τοὺς
 Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θα-
 λάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τεῖχεα, καὶ παντοίας μη-
 χανὰς προσφέροντες, αἰρέουσι κατ' ἄκρης, ἕκτω ἔτει
 ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρου καὶ ἡνδραπο- 5

et Chios interfecerunt. Ac Chii quidem tali utrimque fortuna usi sunt. (17.) *Dionysius* vero Phocacensis, perditas res esse intelligens Ionum, captis tribus hostium navibus, abiit non iam Phocaeam navigans, satis gnarus eam cum reliqua Ionia in servitutem iri redactum; sed e vestigio recta in Phoenicem contendit. Ibi quum onerarias multas naves demersisset, multaque pecunia et aliis rebus pretiosis esset potitus, in Siciliam inde vela fecit: ex qua coortus, praedatoriam exercuit; Graecanicae quidem nulli navi insidiatus, sed Carthaginensibus ac Tyrrhenis.

(18.) *Persae*, victis pugna navali Ionibus, terra marique *Miletum* oppugnarunt, et, suffossis muris, admotisque cuiusque generis machinis, cum ipsa arce ceperunt, sexto a defectione Aristagorae anno; captamque in servitutem redegerunt. Ita ea ipsa cala-

δίδαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμπεσείην τὸ πάθος τῷ χρη-
στηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. Χρωμέννοισι γὰρ 19
Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως τῆς
σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπίκαιρον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐ-
τοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς
5 Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπταὶ
κατὰ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μαρτυρήσομαι· τὰ
δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεούσι ἔχρησε, ἔχει ὧδε·
Καὶ τότε δὴ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργαν,
πалλοῖσι δειπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δάρα γενήσῃ·
10 σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νήφουσι κομήταις·
νηῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.
Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους καταλάμβανε, ὅτε γε
ἄνδρες μὲν αἱ πλεῖνες ἐκτείναντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόν-

mitate defuncta Miletus est, quae in illam ab oraculo
praedicta erat. (19.) Nam quum Argivi Delphis ora-
culum de suae urbis salute consulissent, editum
est promiscuum effatum, unum quidem ad Argivos
spectans, sed huic immixtum aliud ad Milesios per-
tinens. Et illud quidem, quod Argivos spectabat,
deinde referam, quum ad illum narrationis locum
pervenero; quae vero Milesiis, tunc non praesenti-
bus, praedixit deus, ita habent:

*Tunc quoque, commentrix operum Mileta ma-
lorum,*

*permultis coena et praestantia munera fies,
crinitisque pedes tua pluribus abluet uxor;
templi alius nostri in Didymis sua cura manebit.*

Tunc igitur haec Milesiis acciderunt, quando viro-
rum maior pars interfecta est a Persis longos capillos

των κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπέδων
 λόγῳ ἐγίνοντο· ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, ὃ νηὸς τε καὶ 15
 τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπύμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ
 τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου
 20 ἐποίησάμην. Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων
 ἦγοντο εἰς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ σφεας Δαρεῖος, κακὸν
 οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκησε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεο-
 μένῃ θαλάσῃ, ἐν Ἀμπῇ πόλει, παρ' ἣν Τίγρης πατα-
 μὸς παραρρέων, εἰς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίης 5
 χώρας αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ
 τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδωσαν Καρσὶ Πηδασεῦσι
 21 ἐκτῆσθαι. Παβοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περ-
 σέων, οὐκ ἀπέδωσαν τὴν ὁμοίην Συβαρῖται, οἱ Λάον
 τε καὶ Σκίδρον οἴκεον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συ-

alentibus, et mulieres et liberi mancipiorum loco
 sunt habitī, et templum Didymis, aedes et oraculum,
 exspoliatum deflagavit. Pecuniae rerumque pretiosarum,
 quae in hoc templo depositae erant, saepe alibi
 in hac narratione mentionem feci. (20.) Inde, quot-
 quot Milesii viri capti erant, Susa sunt ducti: quibus
 rex Darius, nullo alio malo adfectis, sedes adsigna-
 vit ad Rubrum quod vocatur mare, in Ampe oppido,
 iuxta quam praeterfluens Tigris fluvius in mare evol-
 vitur. Agri vero Milesii eam partem, quae prope ur-
 bem et in planitie sita est, Persae tenuerunt; colles
 et montana Caribus Pedasensibus possidenda de-
 dere. (21.) Milesiis, his calamitatibus adflictis a
 Persis, parem gratiam non retulerunt Sybaritae,
 qui patria urbe exuti Laum et Scidrum incolebant.
 Nam Sybari a Crotoniatis capti Milesii universi, nulla

447, 63.

βάριος γὰρ αἰλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάν-
 5 τες ἤβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς, καὶ πένθος μέ-
 γα προεβήκοντο· πόλιες γὰρ αὐταὶ μάλιστα δὴ τῶν
 ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλοισι ἐξεινώθησαν. Οὐδὲν ὁμοίως καὶ
 Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθε-
 σθέντες τῇ Μιλήτου αἰώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ
 10 δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἄλωσιν,
 καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θῆητρον, καὶ ἐξη-
 μίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκήσια κακὰ, χιλίησι
 δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι του-
 τῷ τῷ δράματι.

Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἐρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσι 22
 τι ἔχουσι, τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν
 τῶν σφετέρων ποιηθέν, οὐδαμῶς ἤρεσκε. εἶδόμεναι δὲ μετὰ
 τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφί ἐς

excepta aetate, capita raserant, et ingentem prae se
 tulerant luctum: hae enim civitates maxime omnium,
 quas novimus, hospitii inter se iura coluerant. Secus
 fecere Athenienses. Hi enim et aliis multis modis te-
 statum fecerunt, quantum ex Mileti expugnatione lu-
 ctum perceperint; et, quum *Phrynichus* drama scrip-
 sisset docuissetque, *Mileti expugnationem*, in la-
 crymas eruperunt spectatores omnes, et mille drach-
 mis multatus est poëta, quod domesticarum calamita-
 tum memoriam refrixisset; legeque cautum est, ne
 quis amplius hoc dramate uteretur.

(22.) Ita Miletus viduata est Milesiis. *Samiorum*
 vero his, qui aliquid in bonis habebant, minime
 placuit id quod ab ipsorum ducibus in gratiam Me-
 dorum erat factum. Itaque statim a navali pugna

τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκῃα, ἐς ἀποικίην 5
ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας Μήδοισί τε καὶ Αἰάκει δου-
λεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ, οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν
χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπε-
παλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν Ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐ-
τόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων. ἡ δὲ Καλὴ αὕτη Ἀκτὴ κα- 10
λεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμ-
μένη τῆς Σικελίης. τούτων ὧν ἐπικαλεομένων, οἱ Σά-
μιοι μαῦνοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δὲ σφι Μιλησίαν
23 οἱ ἐκπεφυγότες. Ἐν ᾧ τοιόνδε δὴ τι συνήνευκε γενέ-
σθαι. Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγίνοντο ἐν
Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυρίοις, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐτοί
τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ οὐνόμα ἦν Σκυῖθης, πε-
ρικατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν, ἐξελεῖν βουλόμενοι. 5
μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλειος, τότε

deliberantes decreverunt, prius quam in ipsorum ter-
ram advenisset Aeaces tyrannus, navibus in colo-
niam emigrare, nec manere dum Medis et Aeaci ser-
vire cogerentur. Etenim per idem tempus *Zanclaei*
ex Sicilia nuncios miserant in Ioniam, qui Ionas ad
Calactam invitarent, ubi Ionicam condi urbem Zan-
claei cupiebant. Est autem haec *Cale acte* quae voca-
tur, [*Pulchram littus* latine diceret] Siciliae tractus,
Tyrreniae obversus. His igitur invitantibus, soli
ex Ionibus Samii in coloniam abierunt, cum eisque
Milesii, qui patriae calamitatem effugerant. (23.)
Interim res accidit huiusmodi. *Samii*, dum Siciliam
petunt, in Locris erant Epizephyriis; et *Zanclaei*
cum rege ipsorum, cui nomen erat Scythas, urbem
aliquam Siciliae obsidebant, quam expugnare cupidi

448, 93.

εἰς διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοις, συμμῖξας τοῖσι Σα-
 μίοις, ἀναπείθει ὡς χρεὸν εἶη Καλὴν μὲν Ἀκτὴν ἐπ' ἣν
 ἐπλεον, εἰς χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, εἰούσαν
 10 ἐρῆμον ἀνδρῶν. πειδομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόν-
 των τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθεντο
 ἐχομένην τὴν πόλιν ἐωυτῶν, ἐβοήθειον αὐτῇ, καὶ ἐπεκα-
 λέοντο Ἱπποκράτεια, τὸν Γέλῃς τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι
 οὗτος σύμμαχος. ἐπεὶ τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης
 15 σὺν τῇ στρατιῇ ἤκε βοηθείαν, Σκύθη μὲν τὸν μόναρ-
 χον τῶν Ζαγκλαίων, ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἱπ-
 ποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογέ-
 νεια, εἰς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε· τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγ-
 κλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοις, καὶ ὅρκους
 20 δούς καὶ δεξάμενος, προέδωκε. μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημέ-
 νος ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀν-

erant. Ea re cognita, Anaxilaus Rhegii tyrannus, in-
 fensus tunc Zancleis, cum Samiis egit, monens eos
omittendam esse, quam peterent, Calactam; occu-
pandamque Zanciam, viris vacuum. Et Samii, dicto
 audientes, Zanciam tenuere. Zancleai, ut occupatam
 suam urbem audivere, ad opem ferendam adcur-
 runt, advocato etiam Hippocrate, Gelae tyranno,
 quicum illis societas erat. At Hippocrates, postquam
 cum exercitu tamquam opem illis laturus advenit,
 ipse Scytham Zancleorum monarcham, qui urbem
 amiserat, fratremque eius Pythogenem, compedibus
 vinctos in oppidum Inycum misit; reliquos autem
 Zancleacos, foedere cum Samiis inito, et fide data ac-
 ceptaque, prodidit. Merces ei a Samiis haec erat sti-
 pulata, ut omnium quae moveri possent mancipio-

δραπέδων τὰ ἡμίσεα μεταλαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ
 δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα Ἴπποκράτεια λαγχάνειν. τοὺς
 μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων
 λόγῳ εἶχε δῆσας· τοὺς δὲ κορυθαίους αὐτέων τριηκο- 25
 σίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· οὐ μὲν τοι
 24 οἱ γε Σάμιοι ἐπαίησαν ταῦτα. Σκυῖθης δὲ, ὁ τῶν
 Ζαγκλαίων μόνναρχος, ἐκ τῆς Ἰνύκου ἐκδιδρῆσκει ἐς
 Ἱμέρην· ἐκ δὲ ταύτης παρῆν ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη
 παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάν-
 των ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι, ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' 5
 ἐωυτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ παραιτησάμενος βασιλῆα,
 ἐς Σικελίην ἀπῖκετο· καὶ αὐτὶς ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω
 παρὰ βασιλῆα, ἐς ὃ γῆραϊ μέγα ὄλβιος ἔων ἐτελεύ-
 τησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ, ἀπαλλαχθέντες Μή-
 δων, ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην περιεβεβλήα- 10

rūmque, quae in urbe essent, dimidiam partem Hip-
 pocrates acciperet; quae vero in agris essent, ea cun-
 cta sortiretur. Igitur Zanclaeorum plerosque ipse man-
 cipiorum loco in vinculis habuit, eminentiores au-
 tem illorum trecentos Samiis tradidit interficiendos:
 at ab hac quidem culpa Samii abstinuere. (24.) Scy-
 thas vero, Zanclaeorum monarcha, ex Inyco Hyme-
 ram profugit; indeque in Asiam profectus, ad regem
 Darium adscendit. Et hunc Darius iustissimum iudi-
 cavit virorum omnium, qui ex Graecia ad ipsum ad-
 scenderant: nam veniā a rege impetratā in Siciliam
 redierat, rursusque ex Sicilia ad regem erat reversus.
 Denique senex et beatus apud Persas e vita disces-
 sit. Ita igitur Samii, procul a Medis profecti, nullo
 labore pulcerrima urbe Zancla sunt potiti. (25.)

20. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενο- 25
 μένην, Φοίνικες, κελυσάντων Περσέων, κατήγον ἐς Σά-
 μον Αἰάκεια τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γενό-
 5 μίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου, διὰ τὴν
 ἐκλεψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ πόλις,
 οὔτε τὰ ἱρὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ αἰλούσης, αὐτίκα
 Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἐβελοντὴν τῶν πολίων
 ὑποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν
 10 δὴ οὕτω ἐγένετο.

Ἰστιαίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι περὶ Βυζάντιον, καὶ 26
 συλλαμβάνοντι τὰς Ἰώνων ὀλκάδας ἐκπλωσούσας ἐκ τοῦ
 Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γενόμενα. τὰ
 μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα ἐπιτράπαι
 5 Βισάλτῃ, Ἀπολλοφάνεος παιδί, Ἀβυδηῶ· αὐτὸς δὲ

Post peractam pro Mileto navalem pugnam, Phoenices ex Persarum mandato *Aeacem*, Sylosontis filium, Samum reduxerunt; utpote qui utilissimam illis egregiamque operam praestitisset. Et solis, ex omnibus qui a Dario defecerant, Samiis neque urbs neque templa incensa sunt, propterea quod naves eorum in pugna navali socios deseruerant. Captâ vero Mileto, protinus *Caria* in potestatem venit Persarum, aliis oppidis ultro sese deditibus, aliis vi ad obsequium redactis. Atque ita hae res gestae sunt.

(26.) Circa Byzantium versante *Histiaceo Milesio*, et Ionum onerarias naves e Ponto venientes intercipienti, adfertur nuncius de rebus ad *Miletum* gestis. Itaque, rebus ad Hellespontum Bisaltæ Abydeno permissis, Apollophanis filio, ipse secum sum-

ἔχων Λεσβίους, εἰς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων Φρουρῇ, οὐ
 προσιεμένη μιν, συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς
 Χίης χώρας. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνοὺς· καὶ τῶν
 λοιπῶν Χίων, οἳα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίας,
 ὁ Ἰστιάος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολί- 10
 27 χης τῆς Χίων ὁρμεώμενος. Φιλέει δέ πως προσημαί-
 νειν, εὐτ' αὖ μέλλη μεγάλα κακὰ ἢ πόλις ἢ ἔθνη ἔσε-
 σθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήϊα μεγάλα ἐγέ-
 νετο. τοῦτο μὲν σφι πέμψασι εἰς Δελφούς, χρόνῳ νη-
 νιέων ἑκατὸν, δύο μοῦνοι τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ 15
 ὀκτώ τε καὶ ἐννεήκοντα αὐτέων λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπή-
 νεικε· τοῦτο δὲ, ἐν τῇ πόλει τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον,
 ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίας, παισὶ γράμματα διδασκα-
 μένοισι ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι

tis Lesbiis *Chium* navigavit. Ubi quum non recipe-
 ret eum Chiorum praesidium, acie cum his congres-
 sus in *Coelis* [i. e. *Cavis*] quae vocantur Chiaie ter-
 rae, multos eorum interfecit: moxque reliquos etiam
 Chios, quippe navali pugna misere afflictos, sub po-
 testatem suam Histiaeus, Lesbiis adiutus, redegit, ex
 Polichna Chiorum oppido impetu facto. (27.) Solet
 autem deus ante significare, quando magna mala ci-
 vitati aut populo cuiquam imminet: atque etiam
 Chiis ante has calamitates *ingentia signa* acciderant.
 Primum enim, quum centum iuvenum chorum Del-
 phos misissent, non nisi duo ex his redierant, cae-
 teris octo et nonaginta peste absumtis: tum per idem
 tempus, haud multo ante navalem pugnam, super
 puerorum capitibus literas discentium tectum corruet-
 rat, ut de centum et viginti pueris unus solus evaserit.

- 10 παίδων εἰς μῦθος ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφι σημήϊα ὁ
 θεὸς προέδεξε· μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ὑπалаβοῦ-
 σα, εἰς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε· ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπι-
 γένητο Ἰστιαῖος, Λεσβίους ἄγων· κεκακαμένων δὲ τῶν
 Χίων, καταστροφὴν εὐπετέως αὐτέων ἐποήσατο. Ἐν 28
 δεῦτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσῳ, ἄγων Ἰώ-
 νων καὶ Αἰολέων συχνοῦς. προκατημένῳ δὲ οἱ Θάσον
 ἦλθε ἀγγελίη, ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλεύουσι ἐκ τῆς Μι-
 5 λῆτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθέμενος δὲ ταῦτα, Θά-
 σον μὲν ἀπόρρητον λείπει, αὐτὸς δὲ εἰς τὴν Λέσβον ἠπεί-
 γετο, ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ, λυ-
 μαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς, πέρην διαβαίνει, ἐκ τοῦ Ἀταρ-
 νέος ὡς ἀμύσων τὸν σῆτον, τὸν τε ἐνθεῦτεν, καὶ τὸν ἐκ
 10 Καίικου πεδίου τὸν τῶν Μυσῶν. Ἐν δὲ τούτοις τοῖσι
 χωρίοις ἐτύγχανε ἐὼν Ἀρπαγός, ἀνὴρ Πέρσης, στρα-
 τηγὸς στρατιῆς οὐκ ἐλθῆς· ὅς οἱ ἀποβάanti συμβαλὼν,

His signis a Deo ante ostensis, deinde secuta pugna
 navalis in genu proiecit civitatem; post pugnam vero
 navalem supervenit Histiaeus cum Lesbiiis, et Chios
 iam ante adtritros facile oppressit. (28.) Inde *Thaso*
 arma *Histiaeus* intulit, magnam Ionum et Aeolen-
 sium manum secum ducens. Dum vero Thasum cir-
 cumsidet, adfertur ei nuncius, Phoenices Mileto pro-
 fectos reliquam Ioniam navibus petere. Quo cognito,
 Thasum inexpugnatam relinquens, Lesbum conten-
 dit, universis copiis secum ductis. Lesbo vero, quum
 fame laboraret exercitus, in continentem traiecit,
 frumentum demetere et ex Atarneo cogitans, et ex
 Caico campo Misyae ditionis. At fuit forte in ea
 regione *Harpagus* Persa, haud exigui dux exercitus:

αὐτὸν τε Ἰστιαῖον ζωγρήν ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐ-
 τοῦ τὸν πλέω διέφθειρε.

- 29 Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὥδε. ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἑλ-
 ληνες τοῖσι Πέρσησι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνεΐτιδος χώ-
 ρης, οἱ μὲν συνέστασαν χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἡ δὲ ἵππος
 ὕστερον ὀρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὴ ἔρ-
 γον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλ- 5
 λήνων, ὁ Ἰστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέσθαι ὑπὸ βασι-
 λῆος διὰ τὴν παρεῦσαν ἀμαρτάδα, Φιλοψυχὴν τοιήνδε
 τινὰ ἀναιρέεται ὡς Φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀν-
 δρὸς Πέρσῃ, καὶ ὡς καταιρέμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐμελλε
 συγκεντηθῆσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεῖς κατα- 10
 30 μνήει ἑαυτὸν, ὡς εἶη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μὲν
 νυν, ὡς ἐζωγρήθη, ἄχθῃ ἀγόμενος παρὰ βασιλῆα Δα-

qui, cum illo in terram egresso commissâ pugnâ, et
 ipsum Histiaeum vivum cepit, et maiorem copiarum
 illius partem interfecit.

(29.) *Captus est autem Histiaeus hoc modo.*
 Commisso Graecos inter et Persas praelio in Malena
 agri Atarnensis, per satis longum tempus aequo
 marte pugnatum est. Ad extremum vero immissus
 Graecis equitatus negotium confecit: et in fugam
 versis Graecis, Histiaeus, sperans se ob admissam
 culpam non supplicio adfectum iri a rege, talem
 quemdam vitae amorem concepit. Quum fugientem
 adsecutus esset homo Persa, qui iam in eo erat ut
 deprehensum confoderet, Persico ille sermone ho-
 minem adloquens, esse se *Histiaeum Milesium* in-
 dicavit. (30.) Qui si in vita fuisset servatus, et ad
 Darium regem adductus, puto equidem nihil malî

ρεῖον, ὃ δὲ οὐτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπῆ-
 κέ τ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην. νῦν δέ μιν, αὐτέων τε τούτων
 5 εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγῶν, αὐτὶς μέ γας παρὰ βα-
 σιλείᾳ γένηται, Ἄρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὑπαρχος,
 καὶ ὁ λαβὼν Ἄρπαγος, ὡς ἀπῖκετο ἀγόμενος ἐς Σαρ-
 δισ, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνισταύρωσαν,
 τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνήνεικαν παρὰ βασι-
 10 λῆα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα,
 καὶ ἐπαιτησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ
 ζῶντα ἀνήγαγον ἐς ὅψιν τὴν ἑαυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν
 Ἰστιάου λούσαντάς τε καὶ περιστείλαντας εὐ ἐντείλα-
 το θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑαυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι
 15 εὐεργέτῃ. Τὰ μὲν περὶ Ἰστιάϊον οὕτω ἔσχε.

Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, χειμαρῖσας περὶ 31
 Μίλητον, τῷ δευτέρῳ ἔτει ὡς ἀνέπλωσε, αἰρέει εὐπε-

fuisse cum passurum, remissurumque ei culpam fuis-
 se regem. Nunc hanc ipsam ob causam, ne salvus
 evaderet, iterumque magnus fieret apud regem,
Artaphernes Sardium praefectus, et qui illum capti-
 vum fecerat *Harpagus*, ut Sardes adductus est *His-
 tiaeus*, corpus illius suspenderunt e cruce, caput au-
 tem, sale conditum, Susa ad Darium regem miserunt.
 Quibus rebus cognitis *Darius*, vituperatis his qui
 hoc fecerunt, quod non vivum illum in suum con-
 spectum adduxissent, caput *Histiaei* lotum et bene
 curatum iussit sepeliri, ut viri de se et de Persis prae-
 clare meriti. Hoc igitur fato functus Histiaeus est.

(31.) Iam *navalis Persarum exercitus*, postquam
 circa Miletum hyemaverat, sequenti anno inde pro-
 spectus, insulas facile cepit haud procul a continente

30 HERODOTI HISTOR. VI.

τῶς τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἡπείρῳ κειμένας, Χίον
 καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅπως δὲ λάβει τινα τῶν νή- 5
 σων, ὡς ἐκάστην αἰρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσαγῆνευον τοὺς
 ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον. ἀνὴρ ἀν-
 δρὸς αἰψάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορρῆς
 ἐπὶ τὴν νοτίην δῆκουσι, καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νή-
 σου διέρχονται ἐκληρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. Λέγον δὲ
 καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλεις τὰς Ἰάδας κατὰ τὰ αὐ- 10
 τὰ πλὴν οὐκ ἐσαγῆνευον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἶδ'
 32 τ' ἦν. Ἐνθαῦτα Περσίων οἱ στρατηγοὶ οὐκ εἰψύσαντο
 τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπηπύλῃσαν τοῖσι Ἰωσι στρατοπέ-
 δευμένοισι ἐναντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν
 πόλιων, παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξ-
 τάρμον, καὶ ἐποίησαν αὐτὸ εἶναι ἐνάρχας εὐνούχους· καὶ 5
 παρβένχας τὰς καλλιστευούσας, ἀνασπάστους παρὰ

sitas, *Chium* et *Lesbum* et *Tenedum*. Quarum insu-
 larum ut quaeque potiti erant barbari, incolas omnes
 indagine cinctos capiebant. *Indagine* autem *cingunt*
 hoc modo. Vir virum manu prehensens, a mari sep-
 temtrionali ad australe pertinentes, totam pervadunt
 insulam, atque ita homines veluti feras venantur.
 Pariter vero etiam Ionicas in continente ceperunt ci-
 vitates, nisi quod ibi homines non indagine cinctos
 venati sunt, neque enim fieri id poterat. (32.) Tunc
 vero Persarum duces vera praestiterunt ea, quae mi-
 nati Ionibus erant, quum illi ex adverso castra ha-
 berent. Postquam enim urbibus potiti sunt, selectos
 puerorum formosissimos castrarunt, ex viris eunu-
 chos facientes; et virgines forma praecellentes ab-
 duxerunt ad regem; simulque urbes cum ipsis tem-

βασιλῆα· ταῦτά τε θὴ ἐποίουν, καὶ τὰς πόλεις ἐνεπίμ-
 πρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἰοῦσι. Οὕτω δὲ τὸ τρίτον Ἴωνες
 κατεδουλώθησαν· πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις δὲ ἐπε-
 10 ἔης τότε ὑπὸ Περσῶν. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσό- 33
 μενος ὁ ναυτικός στρατός, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι
 τοῦ Ἑλλησπόντου αἴρει πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐ-
 τοῖσι τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχέτρια ἦν γεγονότα κατ' ἡπείρου.
 5 Εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἰδὲ τοῦ Ἑλλησπόντου· Χερσό-
 νησός τε, ἐν τῇ πόλεις συχναὶ ἐνεῖσι, καὶ Πέρανθος,
 καὶ τὰ τεῖχεα τὰ ἐπὶ Θρηάκης, καὶ Σηλυβρίη τε, καὶ
 Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν, καὶ οἱ πέρηνθεν Χαλκηδό-
 νιοι, οὐδ' ὑπέμειναν ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ'
 10 οἴχοντο ἀπολυπόντες τὴν σφετέρην, ἔσω ἐς τὸν Εὐξείνου
 πόντον· καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκησαν. αἱ δὲ

plis incendio cremarunt. Atque ita *tertio in servi-
 tutem Iones redacti* sunt: primum a Lydis, et his
 deinceps tunc a Persis. (33.) Post haec, relictâ Io-
 niâ, navalis exercitus omnia *Hellasponi loca*, quae
 ad sinistram sunt intranti, subegit: nam, quae a dextra
 sunt, ea Persae iam ipsi per se, terrâ adgressi, suam
 in potestatem redegerant. Sunt autem ad Hellespon-
 tum in Europa loca haec: *Chersonesus*, in qua com-
 phura insunt oppida, tum *Perinthus*, et castella
 Thraciam spectantia, et *Selybria*, et *Byzantium*.
 Iam *Byzantii* quidem, et his ex adverso oppositi
Chalcedoni, [quos aliâs *Calchedonios* nominat No-
 ster,] ne expectarunt quidem Phoeniciae classis ad-
 ventum; sed, relictis suis sedibus, introrsus in Pon-
 tum Euxinum se receperunt, ibique urbem condi-
 derunt *Mesembriam*. Phoenices vero, incensis his

Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς κατα-
 λεχθείσας, τράπονται ἐπὶ τε Προκόννησον, καὶ Ἀρτά-
 κην· πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νείμαντες, ἔπλων αὐτὶς ἐς
 τὴν Χερσονήσον, ἐξαίρουντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πο- 15
 λίων, ὅσας πρότερον προσσχόντες οὐ κατέσυραν. Ἐπὶ
 δὲ Κύζικον οὐδὲ ἔπλωσαν ἀρχὴν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ
 ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἔσπλου, ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βα-
 σιλεῖ, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες, τῷ ἐν
 Δασκυλείῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρ- 20
 δίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσατο οἱ Φοί-
 νικες.

- 34 Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κί-
 μωνος τοῦ Στησαγόρειω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην
 πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ τοιῷδε. Εἶχον
 Δόλογχοι Θρηῖκες τὴν Χερσονήσον ταύτην. οὗτοι ὧν οἱ

quae nominavi locis, contra *Proconnesum* et *Artacam* se converterunt: quibus et ipsis igni datis, ite-
 rum in *Chersonesum* navigarunt, reliquas urbes ex-
 pugnaturi, quas superiori adpulsu non everterant.
 Adversus *Cyzicum* vero cursum omnino non direxe-
 runt: nam *Cyziceni* ipsi iam ante *Phoenicum* adven-
 tum in obsequio erant *Persarum*, deditione cum *Oe-*
bare facta, *Megabazi* filio, *Dascylei* praefecto. *Cher-*
sonnesi vero, una *Cardia* excepta, reliquis omnibus
 urbibus potiti sunt *Phoenices*.

(34.) *Tyrannus* tunc *Chersonesi Miltiades* erat,
Cimonis filius, *Stesagorae* nepos: quod regnum pri-
 mus olim susceperat *Miltiades*, *Cypseli* filius, hoc
 modo. Tenebant hanc *Chersonesum Dolonci* *Thra-*
ces. Hi, bello pressi ab *Absinthiis*, reges suos mise-

ὁ Δόλογχοι πεισθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, εἰς Δελ-
 Φοὺς ἐπέμψαν τοὺς βασιλῆας, περὶ τοῦ πολέμου χρη-
 σομένους. ἡ δὲ Πυθίη σοφίαν εἶλε „οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι
 ἐπὶ τὴν χώραν τοῦτον, ὃς ἂν σφεας ἀπιδόντας ἐκ τοῦ
 ἱεροῦ πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ.“ Ἰόντες δὲ οἱ Δόλογ-
 χοι τὴν ἱερὴν ὁδόν, διὰ Φωκίων τε καὶ Βοιωτῶν ἦϊσαν
 καὶ σφεας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ’ Ἀθη-
 νέων. Ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνησι τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν 35
 κράτος Πεισίστρατος, αἰτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης
 ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τετριπτοτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκα-
 θεν ἀπ’ Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς, τὰ δὲ νεώτε-
 5 ρα Ἀθηναῖος Φιλαίου, τοῦ Αἴαντος παιδὸς, γενομένου
 πρῶτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. Οὗτος ὁ Μιλτιά-
 δης, κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἐωυτοῦ, ὁρῶν
 τοὺς Δολόγχους παριόντας, ἐσθῆτα ἔχοντας οὐκ ἐγγχω-

rant Delphos, qui de hoc bello oraculum consule-
 rent; quibus Pythia respondit, *coloniae condito-
 rem in hanc regionem secum adducerent eum, qui
 ipsos, postquam templo egressi essent, primus ad
 hospitium vocasset*. Rediere Dolonci sacrâ viâ, per
 Phocenses et Boeotos: ubi quum nemo eos vocasset,
 Athenas deflectunt. (35.) Erat tunc Athenis summa
 potestas penes *Pisistratum*: caeterum dominabatur
 etiam *Miltiades Cypseli filius*, e familia quadrigas
 alente; originem quidem generis ab Aeaco ex Aegina
 repetens, sed recentiori memoria civis Atheniensis;
 Philaeus enim, Aiakis filius, primus ex hac familia
 in civium Atheniensium numerum erat receptus. Hic
Miltiades, in vestibulo aedium suarum sedens, quum
 praetereuntes conspiceret *Doloncos*, vestem gestan-
Herod. T. III. P. I. C

ρίην καὶ αἰχμαῖς, προσεβώσατο· καὶ σφι προσελθούσι, ἐπηγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, 10 καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαντήϊον· ἐκφῆναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δὲ, ἀκούσαντα, παραυτίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ βουλόμενον ἐκ ποδῶν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐστάλη εἰς Δελ- 15 Φούς, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον, εἰ ποιοίη τὰ περ αὐ- 36 τοῦ οἱ Δολόγικοι προσεδέοντο. Κελευούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια ἀναιρηκῶς πρότερον τουτέων τεθρίππῳ, τότε παραλαβὼν Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγικοις, καὶ ἔσχε τὴν χώραν· καὶ 8 μιν οἱ ἐπαγαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. Ὁ δὲ

tes extraneam et lanceas, inclamavit illos; accedentibusque diversorium et hospitalia officia obtulit. Tum illi, accepta conditione, hospitio ab eo recepti, totum hospiti effatum oraculi aperuerunt, rogaruntque eundem ut Deo obsequeretur. Quorum audito sermone, protinus persuasus Miltiades est, quippe aegre ferens Pisistrati imperium, et procul ipse abesse cupiens. Itaque extemplo Delphos profectus, consuluit oraculum, *an faceret quod eum Dolonci rogassent?* (36.) Quod ubi etiam Pythia facere iussit, ita *Miltiades Cypseli filius*, qui ante id tempus quadrigae curriculo victoriam Olympiae reportaverat, tunc, adsumtis quicumque ex Atheniensibus profectionis esse socii voluerant, unà cum Doloncis navigavit: et, postquam terram illam tenuit, ab his ipsis qui eum adduxerant *tyrannus* est constitutus.

πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ
 Καρδίας πόλιος ἐς Πакτύν, ἵνα μὴ ἔχουσι σφέας οἱ
 Ἀψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ
 10 οὗτοι στάδιοι ἕξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ
 τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσονήσος εἴσω πᾶσά ἐστι στα-
 δίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. Ἀποτείχισας 37
 ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς
 Ἀψινθίους τρόπῳ τοιούτῳ ὠσάμενος, τῶν λοιπῶν πρῶ-
 τοις ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι καὶ μιν οἱ Λαμψα-
 5 κηνοὶ λοχήσαντες αἰρέουσι ζωγρίῃ. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης
 Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγonaς· πυθόμενος ὦν ὁ
 Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακη-
 νοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφέας πίτυος τρό-
 πον ἀπέλκεε ἐπυρρίφειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακη-
 10 νῶν ἐν τοῖσι λόγοις, τὸ θέλει τὸ ἔπος εἶναι, τό σφι

Is igitur primo isthmum Chersonesi muro interceptit,
 ex Cardia urbe usque Pactyam; ne possent Absinthii
 incursionibus vastare regionem. Est autem latitudo
 isthmi stadia sex et triginta; longitudo vero Cherso-
 nesi ab isthmo introrsum est quadrigentorum et vi-
 ginti stadiorum. (37.) Faucibus Chersonesi muro
 interceptis, eaque ratione expulsis Absinthiiis, pri-
 mis caeterorum Lampsacenis arma *Miltiades* intulit:
 quo bello a *Lampsacenis*, structis insidiis, *vivus*
captus est. Erat autem Miltiades Croeso Lydo fami-
 liaris. Itaque re cognita, *Croesus* praecone misso
 edixit Lampsacenis, *salvum dimitterent Miltiadem*:
id ni fecissent, minatus est, *pinus arboris in mo-*
dum se illos excisurum. Incertis Lampsacenis, dis-
 ceptantibusque inter se quid sibi vellet hoc verbum,

ἀπείλησεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγις κατὰ μαθῶν τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἐόν, ὅτι πίτυς μῶνι δενδρέων πάντων, ἐκκοπεῖσα, βλαστὸν οὐδένα μετεῖι, ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλυται. δέισαντες ὧν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετήκαν 15

38 Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκφεύγει· μετὰ δὲ, τελευτᾷ ἄπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παραδούς Στῆσαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίου. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσι, ὡς νόμος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἵππικόν τε καὶ γυμνικὸν 5 ἐπιστᾶσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. Πολέμου δὲ ἐόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ Στῆσαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἄπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν τῷ πρυτανήῳ, πρὸς ἀνδρὸς αὐ-

quod ipsis minatus Croesus esset, *pinus in modum se illos excisurum*, postremo tandem seniorum quispiam verum docuit, scilicet pinum solam ex cunctis arboribus, postquam excisa sit, nullum amplius germen edere, sed funditus perire. Et Croesum metuentes Lampsaceni Miltiadem solutis vinculis liberum dimiserunt. (38.) Hic igitur, postquam propter Croesum salvus evasit, deinde sine liberis obiit, regno et rebus suis omnibus *Stesagorae* relictis, Cimonis filio, fratris sui eadem matre nati. Et ei vitâ functo sacra faciunt Chersonitae, uti mos est conditori facere; et equestre gymnicumque in illius honorem certamen celebrant, in quo nulli Lampsacenorū certare fas est. Dum vero bellum geritur cum Lampsacenis, accidit ut Stesagoras quoque sine liberis vitâ discederet, securi caput percussus in prytæ-

10 τομόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμότη-
ρου τῷ ἔργῳ.

Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τρόπῳ τοιῷδε, 39
ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ τοῦ
τελευτήσαντος ἀδελφεῖν, καταλαμψόμενον τὰ πρήγ-
ματα, ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριήρεϊ οἱ Πεισι-
5 στρατίδαι· οἳ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίηεν εὖ, ὥς οὐ συν-
ειδότες δῆθεν τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον,
τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὥς ἐγένετο. Μιλτιά-
δης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἴκους,
τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρεα δηλαδὴ ἐπιτιμέων. οἱ δὲ
10 Χερσονησῖται, πυνθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ
πασέων τῶν πολίων οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν· κοινῶ
δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὥς συλλυπηθησόμενοι, ἐδέθησαν
ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον, πεν-

neo ab homine, qui in speciem transfuga, revera
autem ferventior hostis erat.

(39.) Ita mortuo etiam Stesagora, deinde *Miltia-*
dem, Cimonis filium, mortui Stesagorae fratrem,
ad suscipiendum imperium cum triremi Chersonesum
miserunt Pisistratidae; qui Athenis etiam eundem
beneficiis promeruerant, quasi non conscii fuissent
caedis patris illius Cimonis; quae quo pacto patrata
fuerit, in alia narrationis parte exponam. Miltiades
postquam Chersonesum pervenit, domi se tenuit,
tamquam mortui fratris Stesagorae memoriam hono-
rans. Quod ubi rescivere Chersonesitae, congressi
principes ex omnibus undique civitatibus, quum com-
muni consilio simul omnes ad eum condolendi causa
convenissent, in vincula ab illo coniecti sunt. Atque

- τακοσίους βόσκων ἐπικούρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ
 40 Θρηίκων βασιλῆος θυγατέρα Ἡγησιπύλην. Οὗτος 15
 δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθει εἰς τὴν
 Χερσονήσον· κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν
 κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ
 ἔτει τούτῳ, Σκύθας ἐκφεύγει. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες 5
 ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλῆος Δαρείου, συνεστράφησαν καὶ
 ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης. τούτους ἐπιόν-
 τας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγε ἀπὸ Χερσο-
 νήσου. εἰς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ μιν οἱ
 Δόλογχοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει 10
 41 πρότερον ἐγεγόνεε τῶν τότε μιν κατεχόντων. Τότε δὲ,
 πυνθανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας
 τριήρεας πέντε χρημάτων τῶν παροόντων, ἀπέπλεε εἰς
 τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὠρμήθη ἐκ Καρδίας πόλιος,

ita Miltiades Chersonesum tenuit, quingentos alens
 auxiliares; et uxorem duxit filiam Olori Thracum
 regis Hegesipylam. (40.) Hic igitur *Cimonis* filius
Miltiades recentiori memoria in Chersonesum vene-
 rat: cui, ex quo advenit, alia acciderunt praesenti-
 bus graviora. Tertio enim ab his rebus anno Scythas
 fugiens in exilium abiit. Nempe Scythae Nomades,
 a Dario rege irritati, iunctis viribus usque in hanc
 Chersonesum invaserunt: quorum adventum exspecta-
 re non ausus Miltiades, e Chersonneso profugit; do-
 nec, regressis Scythis, Dolonci eum reduxerunt. Haec
 igitur tertio anno ante ea quae nunc ei acciderunt,
 acta sunt. (41.) Nunc vero, ubi Phoenices in Te-
 nedo esse cognovit, quinque triremibus ex his, quae
 ad manus erant, pecunia et aliis rebus pretiosis im-

5 ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμείβετό τε τὴν
 Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ περιπίπτουσι τῇσι νηυσὶ.
 αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης αὐτὴν τῇσι τέσσασιν τῶν νεῶν
 καταφεύγει εἰς Ἴμβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν
 κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυ-
 10 χε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μη-
 τίохος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλώρας τοῦ Θρηϊκοῦ ἐὼν θυγατρός,
 ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηὶ εἶλον οἱ Φοίνι-
 κες. καὶ μιν πυθόμενοι ὥς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀνῆ-
 γαγον παρὰ βασιλῆα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην κα-
 15 ταθήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν
 τοῖσι Ἴωσι, πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθησι, ὅτε οἱ
 Σκύθαι προσεδέοντο, λύσαντας τὴν σχεδὴν, ἀποπλέειν
 εἰς τὴν ἑαυτῶν. Δαρεῖος δὲ, ὥς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν

pletis, Athenas navigavit. Dum vero, ex Cardia urbe
 profectus, per sinum Melana navigans, praetervehit-
 tur Chersonnesum, occurrunt navibus eius Phoenices.
 Et ipse quidem *Miltiades* cum quatuor navibus Im-
 brum effugit; quintam vero persequentes Phoenices
 ceperunt, cui navi praefectus erat Miltiadis filius
 natus maximus *Metiochus*, non ex Olori quidem
 Thracis filia natus, sed ex alia uxore: atque hunc
 simul cum navi ceperunt Phoenices. Qui, ut rescive-
 runt Miltiadis esse filium, ad regem eum abduxerunt,
 ingentem existimantes gratiam se inituros propter
 sententiam quam in Ionum concilio dixerat Miltiades,
 quum illos hortaretur obtemperare Seythis roganti-
 bus, ut pontem solverent Iones domumque naviga-
 rent. At Darius postquam ad eum Phoenices Metio-
 chum Miltiadis filium adduxerunt, nihil Metiocho

Μιλτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μη-
τίσυχον, ἀγαθὰ δὲ συχρά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν 20
ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγέν-
ετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ
Ἰμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.

- 42 Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἐπὶ
πλέον ἐγένετο τούτων, ἐς νεῖκος Φέρον Ἴωσι, ἀλλὰ
τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο τούτου τοῦ
ἔτους. Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, μεταπεμψά-
μενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολλῶν, συνθήκας σφίσι αὐ- 5
τοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιεῖσθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν,
καὶ μὴ ἀλλήλους Φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγ-
κασε ποιεῖν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ
παρασάγγας. τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα
στάδια· κατὰ δὴ τούτους μετρήσας, Φόρους ἔταξε ἐκά- 10

mali fecit, sed multa in eum beneficia contulit: nam
et domum et possessiones ei dedit, et Persicam ux-
orem, ex qua ei nati sunt filii, qui Persarum ordini
sunt adscripti. Ex Imbro vero Miltiades Athenas per-
venit.

(42.) Atque eo anno nihil amplius hostile adver-
sus Ionas a Persis susceptum est; immo vero haec
utilia Ionibus hoc anno contingere. *Artaphernes*, Sar-
dium profectus, arcessitis legatis ex civitatibus, coë-
git *Ionas*, ut pactiones mutuas facerent de litibus ex
iuris formula dirimendis, nec porro vi et armis in-
ter se agerent. Et hoc eos facere coëgit, et terras eo-
rumdem per *parasangas* dimensus, (sic Persae men-
suram vocant triginta stadiorum) tributa quibusque
imposuit, quae ab illo inde tempore constanter ad

στοισι, οἱ κατὰ χώραν διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ
 χρόνου αἰεὶ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ, ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρ-
 νεος· ἐτάχθησαν δὲ σὺν κατὰ τὰ αὐτὰ τὰ καὶ πρό-
 τερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν. Ἄμα δὲ 43
 τῷ ἔαρι, τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βα-
 σιλῆος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασ-
 σαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάστα πεζὸν ἅμα αἰγόμενος,
 5 πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίην τε νέος ἦν, καὶ νεωστὶ γε-
 γαμηκὸς βασιλῆος Δαρείου θυγατέρα Ἀρταζώστην.
 ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεὶ τε ἐγέ-
 νετο ἐν τῇ Κιλικίᾳ, αὐτὸς μὲν ἐπιβάς ἐπὶ νεὸς, ἐκομί-
 ζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν
 10 ἄλλοι ἡγεμόνες ἤγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ
 παραπλέον τὴν Ἀσίην ἀπίκητο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰω-
 νίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶμα ἑρέω τοῖσι μὴ ἀποδεχο-

meam usque aetatem eadem manent, sicut ab Artapherne constituta sunt: constituta autem ab illo sunt fere eadem conditione atque prius fuerant. Et haec quidem pacata illis contigerunt. (43.) Primo autem vere, reliquis imperatoribus domum dimissis a rege, *Mardonius* Gobriae filius ad mare descendit, ingentem et pedestrem exercitum ducens, et navalem. Aetate iuvenis is erat, et nuper regis Darii filiam Artazostram duxerat uxorem. Huic igitur exercitui praefectus Mardonius, postquam in Ciliciam pervenit, navem ipse conscendit, et cum reliquis navibus est profectus; pedestrem vero exercitum alii duces ad Hellespontum duxerunt. Quum vero Asiam praeternavigans Mardonius ad Ioniam pervenisset, rem hinc ego dicam maxime miram eis Graecis, qui sibi per-

μένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἑπτὰ Ὀτάναι γνώ-
 μην ἀποδέξασθαι ὡς χρεὸν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας·
 τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰωνῶν καταπαύσας πάντας ὁ 15
 Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλεις. ταῦ-
 τα δὲ ποιήσας, ἠπεύγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ
 συνελέχθη μὲν χροῖμα πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ
 πεζὸς πολλὸς στρατὸς, διαβάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλ-
 λήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ 20
 44 ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν ὧν σφί πρό-
 σχημα ἔσαν τοῦ στόλου. αἰτάρ, ἐν νόῳ ἔχοντες ὅσας
 αὖ πλείστας δύναιντο καταστρέφειν τῶν Ἑλληνίδων
 πόλει, τοῦτο μὲν δὴ, τῇσι νηυσὶ Θασίους, οὐδὲ χεῖ-
 ρας ἀνταϊραμένους, κατεστρέψαντο· τοῦτο δὲ τῷ πεζῷ 5
 Μακεδόνας, πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι, δούλους προσεκτῆ-

suaderi non patiuntur, Otanen unum e septem illis
 Persis pro sententia dixisse, *populare imperium
 apud Persas debere institui*. Namque Mardonius,
 abrogato tyrannorum omnium inter Ionas imperio,
 popularem statum in civitatibus instituit. Eo facto
 in Hellespontum properavit. Ut vero coacta est ma-
 gna vis navium, et collectus ingens pedestris exerci-
 tus, navibus superato Hellesponto, per Europam iter
 fecerunt: proficiscebantur autem adversus *Eretriam*
 et *Athenas*. (44.) Nempe, contra has dirigi expedi-
 tionem, verbis prae se ferebant. Caeterum, quum
 constitutum haberent quam plurimas possent ex Grae-
 cis civitatibus subigere, primum *Thasios* classe ad-
 gressi, qui ne manus quidem contra illos sustulerant,
 sibi subiecerunt; tum pedestri exercitu *Macedonas*,
 post illos qui iam Persis serviebant, sub iugum mi-

- σαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνη πάντα σφι ἦν
 ἤδη ὑποχέαιρα γεγονέντα. Ἐκ μὲν δὲ Θάσου διαβαλόν-
 τες πέρην, ὑπὸ τὴν ἡπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκανθῶν
 10 ἐκ δὲ Ἀκανθῶν ὀρμεώμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπι-
 πεισὼν δὲ σφι περιπλεύουσι βορρῆς ἄνεμος, μέγας τε καὶ
 ἄπορος, κάρτα τρηχέως περιέσπε πλήθει παλλὰς τῶν
 νεῶν, ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. λέγεται γὰρ κατὰ
 τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθεαίσας εἶναι, ὑπὲρ
 15 δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θηριωδιστάσας
 εὐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ
 μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι· οἱ δὲ,
 πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτίαν νέων εὖ
 ἐπιστέατο, καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δὲ, ῥίγῃ.
 20 ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἔπρησσε. Μακεδονίᾳ 45
 δὲ, καὶ τῷ πεζῷ, στρατοπεδευμένῳ ἐν Μακεδονίᾳ, νυ-

serunt: nam qui cis Macedoniam habitant populi,
 iam cuncti illis subiecti erant. Dein navibus a Thaso
 continentem versus transvecti, secundum oram per-
 rexerunt navigare usque Acanthum: tum Acantho
 profecti, *Athou* montem circumvehi instituerunt. Sed
 dum circumvebuntur, ingruens ventus boreas ingens,
 et contra quem eluctari nulla arte poterant, maximum
 navium numerum ad montem impulsas misere affli-
 xit. Aiunt enim ad trecentas ex navibus periisse, et
 hominum amplius viginti millia. Etenim quum bel-
 luis frequens admodum sit hoc circa *Athou* mare, alii
 a belluis rapti periere; alii vero ad petras adlisi; alii,
 quum natare non didicissent, hoc ipso periere; alii
 gelu. Haec clades classem afflixit. (45.) *Mardo-*
nium vero et pedestrem exercitum, quum in Macedo-

κτὸς Βρύγοι Θρήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφῶν πολλοὺς
 Φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τραυματίζουσι.
 οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περ- 5
 σέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανεστή ἐκ τῶν χωρέων του-
 τέων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφῶας ὑποχειρίους ἐποιήσατο.
 Τούτους μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὴν στρατιὴν
 ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύ-
 γους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἄθων. Οὗτος 10
 μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπαλλάχθη
 ἐς τὴν Ἀσίην.

- 46 Δευτέρῳ δὲ ἔτει τούτων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θα-
 σίους διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγεϊτῶν, ὡς ἀπόστα-
 σιν μηχανοῖατο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφῶας τὸ
 τεῖχος περιαιρεῖν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἀβδῆρα κομίζειν.
 οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου 5
 πολιορκηθέντες, καὶ προσόδων ἐουστῶν μεγαλέων, ἐχρέον-

nia castra haberet, noctu adgressi *Brygi* Thraces,
 magnum militum numerum occiderunt, ipsumque
 vulnerarunt Mardonium. At ne hi quidem servitutem
 a Persis imminentem effugere: etenim non prius ex
 his regionibus discessit Mardonius, quam in potesta-
 tem illos rede-gisset. Verumtamen, subactis his, retro
 duxit exercitum, quippe et terrâ clade a Brygis acce-
 pta, et mari maximam calamitatem ad Athon passus.
 Ita hae copiae, turpiter re gesta, in Asiam redierunt.

(46.) Altero vero ab his rebus anno primum *Tha-*
sios, a vicinis insimulatos quasi defectionem moli-
 rentur, misso nuncio iussit *Darius* diruere murum,
 et naves suas Abdera devehere. *Thasii* enim, ex quo
 ab *Histiæo* Milesio fuerant obsessi, quum magni illis

το τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναυπηγεύμενοι μακράς, καὶ
 τεῖχος ισχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσδος σφι
 ἐγένετο ἐκ τε τῆς ἡπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ
 10 μὲν γὰρ τῶν ἐν Σκαπτῇ Ὑλῃ τῶν χρυσέων μετάλλων,
 τὸ ἐπίπαν ὀγδῶκοντα τάλαντα προσῆλθε· ἐκ δὲ τῶν ἐν
 αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσῳ μὲν τουτέων, συχρὰ δὲ σὺτῳ,
 ὥστε τὸ ἐπίπαν Θασίοισι, εὐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι, προσ-
 ῆλθε ἀπὸ τε τῆς ἡπείρου καὶ τῶν μετάλλων, ἕτεος ἐκά-
 15 στου, διηκόσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε,
 τριηκόσια. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα. 47
 καὶ μακρῶ ἦν αὐτέων θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες
 ἀνεῦρον, οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην·
 ἥτις νῦν ἐπὶ τοῦ Θάσου τούτου, τοῦ Φοίνικος, τὸ οὖνο-
 5 μα ἔσχε. τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα, ἔστι

essent reditus publici, pecuniis suis utebantur ad
 construendas naves longas, et ad validiorem murum
 urbi suae circumducendum. Erant autem illis redi-
 tus et ex continente et ex metallis. Certe ex his
 quae in *Scapte-hyle metalla* sunt, quae sunt auri
 fodinae, omnino octoginta redibant talenta; ex his
 vero quae in ipsa Thaso, aliquanto quidem minus,
 sed tamen tantum, ut, quum essent vectigalium im-
 munes fructuum nomine pendendorum, ex conti-
 nente et ex metallis redirent Thasiis omnino quot-
 annis ducenta talenta, et, quando plurimum redi-
 bat, trecenta. (47.) Vidi etiam ipse haec metalla:
 quorum maxime admiranda mihi visa sunt ea, quae
 a *Phoenicibus* fuerant inventa, qui cum *Thaso* in-
 sulam hanc condiderunt, quae nunc ab hoc Thaso
 Phoenice nomen traxit. Sunt autem *Phoenicia* haec

τῆς Θάσσου μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου καὶ Κονύρων, ἀντίον δὲ Σαμοθρακίης ὄρος μέγα, ἀνεστραμμένον ἐν τῇ ζητήσῃ. τοῦτο μὲν νυν ἔστι τοιοῦτο. Οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλεῖ κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφότερον κατέϊλον, καὶ τὰς νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς 10 Ἀβδῆρα.

- 48 Μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειράτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅτι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἑαυτῶ, ἢ παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας, ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα 5 ἐπέμπε ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑαυτοῦ δασμοφόρους πόλεις τὰς παραβαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιεῖσθαι. Οὗτοί τε δὴ παρῆσκευάζοντο ταῦτα καὶ τοῖσι 49

metalla inter duo Thasi loca, quorum alteri Aenyra nomen est, alteri Coenyra, adversus Samothraciam: ingens mons est, quaerendis metalli venis susque deque versus. Et haec quidem huiusmodi sunt. Caeterum *Thasii*, regis imperio parentes, et murum suum diruerunt, et naves cunctas devexerunt Abdera.

(48.) Post haec tentare *Graecorum* animos *Darius* instituit, cogniturus utrum secum bellum gesturi, an se ipsi tradituri essent. Igitur praecones per Graeciam, alios alio, dimisit, qui regis nomine terram et aquam a Graeciae populis poscerent. Dum vero hos in Graeciam mittit, simul alios praecones per maritimas civitates sibi tributarias dimisit, qui eas iuberent naves longas aliasque transvehendis equis comparare. (49.) Hae igitur comparabant im-

ἤκουσι εἰς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἡπειρωτῶν
 ἐδίδουσαν τὰ προϊύμενα αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ οἱ
 νησιῶται, εἰς τοὺς ἀπικαίετο αἰτήσαντες. Οἳ τε δὴ ἄλ-
 5 λοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ
 καὶ Αἰγυῶται. ποιήσασι δὲ σφίσι ταῦτα, ἰθέως Ἀθη-
 ναῖσι ἐπέκλειτο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγι-
 νῆτας δέδωκεναι, ὥς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρα-
 τεύονται· καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτέον-
 10 τές τε εἰς τὴν Σπάρτην, κατηγορεῖν τῶν Αἰγυῶτων τὰ
 πεποιθήκοιεν προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς ταύτην δὲ 50
 τὴν κατηγορίην Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδῃ, βασιλεὺς
 ἑὸν Σπαρτιτῶν, διέβη εἰς Αἶγιναν, βουλόμενος συλ-
 λαβεῖν Αἰγυῶτων τοὺς αἰτιωτάτους. ὥς δὲ ἐπειρᾶτο
 5 συλλαμβάνων, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν

peratas naves: qui vero in Graeciam venerunt legati,
 his multi quidem in continente populi ea, quae ipsis
 rex proposuerat postulaveratque, dedere; insulani
 vero omnes, ad quoscumque legati cum eisdem po-
 stulatis pervenerunt. Igitur quum alii insulani ter-
 ram et aquam regi dederunt, tum vero etiam *Aegī-
 netae*. Qui quum hoc fecissent, protinus eis immine-
 bant *Athenienses*, rati adversus se tendere illud Ae-
 ginetarum factum, ut simul cum Persis bellum sibi
 inferrent. Itaque cupide arripientes hanc occasionem,
 Spartam misere legatos, qui accusarent Aeginetas
 huius facti caussâ, quod ad prodicionem pertineret
 Graeciae. (50.) Qua audita accusatione, *Cleomenes*
Anaxandridae filius, rex Spartanorum, *Aeginam* tra-
 ieoit, comprehensurus hos ex Aeginetis qui eius rei
 maxime fuissent auctores. Ut vero comprehendere

Αἰγινήτων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κριός ὁ Πολυκρίτου μάλιστα·
 ὃς „οὐκ, ἔφη, αὐτὸν οὐδένα ἄξιον χαίροντα Αἰγινήτων·
 ἄνευ γὰρ μιν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιεῖν ταῦτα,
 ὑπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μιν
 τῷ ἑτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλλαμβάνειν.“ ἔλεγε δὲ 10
 ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ,
 ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἶρετο τὸν Κριὸν ὅτι οἱ
 εἴη τὸ οὐνομα· ὃ δὲ τὸ εἶν ἐφρασε οἱ. ὃ δὲ Κλεομένης
 πρὸς αὐτὸν ἔφη· „Ἦδη νῦν καταχάλκου, ὦ Κριέ, τὰ
 51 „κέρεα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.“ Ἐν δὲ τῇ 15
 Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων Δημάρχτος ὁ Ἀρί-
 στωνος, διέβαλλε τὸν Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ
 οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑποδεστέρης· κατ'

eos est adgressus, quum alii Aeginetarum ei restite-
 runt, tum in his maxime *Crius*, Polycriti filius;
 quī, non impune, ait, illum quemquam ex Aegine-
 tis esse abducturum: non enim publico Spartanor-
 um consilio eum hoc facere, sed pecunia corrup-
 tum ab Atheniensibus; alioqui simul cum altero
 rege venturum fuisse ad hos comprehendendos.
 Dixit autem haec ex Demarati mandato. *Cleome-
 nes* igitur, Aeginā abire coactus, ex *Crio* quaesivit,
 quodnam ei nomen esset? Qui quum verum respon-
 disset, dixit ei Cleomenes: *Nunc igitur, Aries!* [id
 significat Graecum nomen:] *cornua tua aere muni,*
quippe magnum in malum incursurus. (51.) Cleo-
 menem vero per id tempus Spartaе calumniabatur
Demaratus, Aristonis filius, qui domi manserat, rex
 et ipse Spartanorum, sed ex familia inferiore; non
 quidem ob aliam causam inferiore, nam ab eodem

460, 70.

5 ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεστέρης, ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γε-
γόνασι· κατὰ πρεσβυγενεῖην δέ πως τιτίμηται μᾶλ-
λον ἢ Εὐρυσθένης.

Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιη- 52
τῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον, τὸν Ἀριστομάχου,
τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, βασιλεύοντα ἀγαγεῖν
σφέας ἐς ταύτην τὴν χώραν τὴν νῦν ἐκτέαται, ἀλλ' αὖ
5 τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλόν,
Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὐνομα εἶναι Ἀρ-
γείην· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτεσιώνας,
τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκης· ταύ-
την δὲ τεκεῖν δίδυμα· ἐπιδόντα δὲ τὸν Ἀριστόδημον τὰ
10 τέκνα, νούσω τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους δὲ, τοὺς τότε
ῥόντας, βουλεῦσαι κατὰ νόμον βασιλῆα τῶν παίδων

progenitore oriundi erant, nisi quod propter primo-
genituram magis in honore erat *Eurysthenis* pro-
sapia.

(52.). Etenim *Lacedaemonii*, contra quam a
poëtis omnibus memoratur, aiunt, non Aristodemi
filios, sed ipsum *Aristodemum*, Aristomachi filium
Cleodaei nepotem, Hylli pronepotem, quum rex esset
Lacedaemoniorum, duxisse illos in hanc regionem
quam nunc ipsi obtinent. Haud multo vero interie-
cto tempore uxorem Aristodemi, cui nomen fuisse
Argiam; fuisse autem eandem aiunt filiam Autesio-
nis, neptin Tisameni, proneptin Thersandri, abne-
ptin Polynicis; hanc, inquam, peperisse gemellos:
et *Aristodemum*, postquam vidisset pueros, morbo
decessisse. Lacedaemonios autem, qui tunc fuissent,
decrevisse regem ex legis praescripto nominandum

Herod. T. III. P. I.

D

τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι. οὐκ ἔστι δὲ σφίεας ἔχειν ὁκότερον ἔλονται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων εἶναι οὐ δυναμένους δὲ γινῶναι, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκῶσαν. τὴν δὲ „οὐδὲ αὐτὴν, φάναι, διαγινώσκειν“ 15 εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρτα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἶ πως ἀμφοτέρω γενοίατο βασιλῆες. Τοὺς ὧν δὲ Λακεδαιμονίους ἀπορέω· ἀπορέοντας δὲ, πέμπειν εἰς Δελφοὺς, ἐπειρησόμενους ὅτι χρήσονται τῷ πρήγματι. τὴν δὲ Πυθίην καλεῖν σφίεας ἀμφοτέρω τὰ παῖδια ἡγήσασθαι βασιλῆας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. 20 τὴν μὲν δὲ Πυθίην ταῦτά σφι ἀνελεῖν· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, ἀπαρέουσι οὐδὲν ἔσσαν ὅπως ἐξεύρωσι αὐτῶν τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσήμιον, τῷ οὐνομα εἶναι Πανίτην· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τά 25

ex pueris eum qui maior esset natu. Quum vero nescirent, utrum ex illis eligerent, ut qui similes inter se et aequales essent; quumque nec nunc, nec ante cognovissent uter prior esset, interrogasse matrem. At illam dixisse, *ne se quidem ipsam internoscere*: et potuisse quidem illam utique verum dicere, sed cupivisse utrumque (si fieri forte posset) regem nominari. Lacedaemonios itaque, incerti quum essent, Delphos misisse, quid facto opus esset consulentes: Pythiamque eos iussisse, *ut puerum utrumque regem haberent, sed magis honorarent natu maiorem*. Quo accepto responso, quum nihilo minus incerti fuissent Lacedaemonii, quo pacto reperirent, uter eorum maior natu esset, consilium eis dedisse hominem Messenium, cui nomen fuisse Panitae. Suavissime igitur Lacedaemoniis hunc Paniten, ut obser-

30 δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην, ὁπ-
 τερον τῶν παίδων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καί, ἣν μὲν
 κατὰ τὰ αὐτὰ φαίνεται αἰεὶ ποιῶσα, τοὺς δὲ πάν-
 ῃς ἔξω ὅσον τι καὶ δίξηνται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν· ἣν δὲ
 35 πλαῖνται καὶ ἐκείνη, ἐναλλάξ ποιῶσα, δὴλά σφι
 ἔσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἶδε· ἐπ' ἄλλην τέ
 σφας τρέπεσθαι ὁδόν. Ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιάτας,
 κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας, φυλάξαντας τὴν
 μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν κατὰ τὰ αὐ-
 35 τὰ τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ
 εἰδυῖαν τῶν εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντας δὲ τὸ παι-
 δίον τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γειναμένης, ὡς εἶναι πρότερον,
 τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ εὐνομα τεθῆναι Εὐρυ-
 σθένεα, τῷ δὲ νεωτέρῳ, Προκλέα. τούτους ἀνδρα-

*varent matrem, viderentque utrum puerorum lavaret
 priorem, priorique cibum praeberet. Quod si illa
 deprehenderetur in hoc constanter eundem servare
 tenorem, habituros illos totam rem quam quae-
 rant et reperire cupiant: sin fluctuet illa, et modo
 hunc, modo illum priorem curet, satis illos intel-
 ligere posse, ne ipsam quidem matrem exploratam
 rem habere; et tunc quidem aliam ineundam fore
 rationem. Iam illos, iuxta Messenii monitum ob-
 servantes matrem filiorum Aristodemi, ignorantem
 ipsam cuius rei causa observaretur, deprehendisse
 constanter eam et in cibo praebendo et in lavando
 praefерentem puerorum priorem. Sumsisse igitur La-
 cedaemonios hunc a matre alteri praelatum, ut natu
 maiorem, eumque in loco publico aluisse; nomen-
 que ei impositum fuisse Eurysthenis, minori vero*

θέντας, αὐτοὺς τε, ἀδελφεοὺς ἔοντας, λέγουσι διαφέ- 40
 ρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζῆς ἀλλήλοισι, καὶ
 53 τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους ὡσαύτως διατελέειν. Ταῦ-
 τα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μῦθοι Ἑλλήνων. τὰ δὲ
 δὲ, κατὰ τὰ ταῦτα λεγόμενα ὑπὸ Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω·
 ταύτους γὰρ δὴ τοὺς Δωριέων βασιλῆας μέχρι μὲν Περ-
 σείος τοῦ Δανάης, τοῦ θεοῦ ἀπειόντος, καταλεγομένους 5
 ὀρθῶς ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὥς εἰσι Ἑλ-
 λητες· ἥδη γὰρ τῆνικαῦτα εἰς Ἑλλήνας οὗτοι ἐτέλειον.
 ἔλεξα δὲ, μέχρι Περσείος, τοῦδε εἴνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέ-
 καθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔπεισι ἐπωνυμίᾳ Περσεί· οὐ-
 δεμίᾳ πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλεί· Ἀμφιτρυῶν. 10
 ἥδη ὦν ὀρθῶς λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσείος ὀρ-
 θῶς εἴρηται μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης, τῆς Ἀκρισίου, κα-
 ταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, Φαυδίατο

Proclis. Et hos ipsos fratres, postquam adolevis-
 sent, per omne vitae tempus discordes inter se fuisse
 aiunt, et pari modo constanter animatos esse illorum
 posteros. (53.) Haec quidem soli ex Graecis Lace-
 daemonii narrant. Iam vero, quaec ommuni consensu
 a Graecis memorantur, haec dicam : scilicet *Dorien-*
sium hos *reges* usque ad Perseum, Danae filium,
 praetermisso dei nomine, recte recenseri a Graecis,
 et esse illos *Hellenas* [id est *Graecos*] adfirmari : iam
 tunc enim Hellenibus hi accensebantur. Dixi au-
 tem *usque ad Perseum*, neque altius repetii eorum
 genus, hac caussâ, quoniam Persei pater mortalis
 nullus nominatur, quemadmodum Herculis Amphi-
 tryo. Itaque recte et idonea de caussa dixi, *usque ad*
Perseum. Sin a Danaë, Acrisii filia, per patres ad-

461, 25.

αὐτοὶ ὄντες οἱ τῶν Δαυριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτῳ ἰθαγενεῖς. ταῦτα μὲν νυν, κατὰ τὰ Ἕλληες λέγουσι, γεγενεῖσθαι. Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεύς, ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρυσίου γε πατέρας, ὁμολογέοντας κατ' οἰκηϊότητα Περσέϊ οὐδὲν, τοὺς δὲ εἶναι, κατὰ περ Ἕλληες λέγουσι, Αἰγυπτίους. Καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τούτων εἰρήσθω. ὅτι δὲ, ἔόντες Αἰγύπτῳ, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι, ἔλαβον τὰς Δαυριέων βασιλείας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτῶν εἴρηται, εἰσόμεν αὐτά. τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τούτων μνήμην ποιήσομαι.

Γέρεα δὲ δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῇται δεδώκασι· ἰρυσύνας δύο, Διὸς τε Λακεδαιμόνος, καὶ Διὸς Οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν αὐτοὶ βούλων-

scendendo repetere genus velimus, reperiemus *Doriensium duces origine Aegyptios* fuisse. Haec igitur, ex Graecorum ratione, illorum genealogia est. (54.) Ut vero *Persarum* fert traditio, ipse *Perseus, Assyrius* quum esset, Graecus est factus, non vero Persei maiores: Acrisii vero progenitores generis propinquitate ad Perseum nihil pertinere, sed esse, quemadmodum Graeci dicunt, Aegyptios. (55.) Et haec quidem de his dicta sufficiant. Cur vero, et quibus rebus gestis, Aegyptii quum essent, Dorien-sium reges evaserint, omitto memorare, quum ab aliis haec exposita sint. Quae vero alii non occuparunt, eorum mentionem faciam.

(56.) Nempe honores et privilegia, regibus a Spartanis tributa, haec sunt. Sacerdotia duo, Iovis La-

ται χώραν· τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων διακυ-
 λυτήν· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγῃ ἐνέχεσθαι. στρατευο- 5
 μένων δὲ, πρώτους ἰέναι τοὺς βασιλῆας, ὑστάτους δὲ
 ἀπίέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατῆς Φυ-
 λάσσειν αὐτοὺς. προβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξο-
 δήσι, ὁκόσοις αὖ ὦν ἐβέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἀπάν-
 των τὰ δέρματα τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφίας. 10
 57 ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ ἄλλα, τὰ εἰρη-
 ναῖα, κατὰ τάδε σφι δέδοται. ἦν θυσίην τις δημοτελῆ
 ποιέηται, πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἵζει τοὺς βασιλῆας·
 καὶ ἀπὸ τούτων πρῶτον ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας
 ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δατυμόνεσι· καὶ 5
 σπονδαρχίας εἶναι τούτων, καὶ τῶν τυθέντων προβά-
 των τὰ δέρματα. νομηνίας δὲ ἀνὰ πάσας, καὶ ἐβδό-

cedaemonii, et Iovis Coelestis: tum *belli inferendi*
potestas in quamcumque velint terram; cui potestati
 intercedere nemo Spartanus potest, quin piaculari se
 crimine obliget. Quum in bellum proficiscuntur, pri-
 mi incedunt *reges*, postremi redeunt: et centum de-
 lecti viri in exercitu eos custodiunt. Victimis utuntur
 in expeditionibus, quocumque volunt; et omnium
 immolatarum pecudum et pelles et terga ipsi acci-
 piunt. Haec sunt, quae ad bellum pertinent. (57.)
In pace hi eisdem honores et praemia concessa. Si
 quis publicum facit sacrificium, primi in coena se-
 dent *reges*, et ab his fit distribuendorum ciborum
 initium, ita quidem ut utrique regi de rebus omni-
 bus duplex portio tribuatur, quam caeteris convivis:
 libamina etiam hi auspicantur, iidemque mactata-
 rum pecudum pelles accipiunt. Ad haec, singulis no-

- μας ἰσταμένου τοῦ μηνός, δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἰσθίον τέλειον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον αἰλ-
 10 Φίτων, καὶ οἶνου τετάρτην Λακωνικὴν· καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ἐξαίρετους· καὶ προξένους ἀπο-
 δεκνύναι τούτοις προσκεῖσθαι τοὺς ἀν' ἐβέλωσι τῶν αἰστών, καὶ Πυθίους αἰρέσθαι δύο ἑκάτερον· οἱ δὲ Πύ-
 θιοι, εἰςὶ Θεοπρόποι ἐς Δελφούς, σιτόμενοι μετὰ τῶν
 15 βασιλῶν τὰ δημόσια. μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία αἰλφί-
 των τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἶνου κοτύλην· πα-
 ρεοῦσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι· τῷτὸ δὲ τοῦτο καὶ
 πρὸς ἰδιωτέων κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι. τὰς δὲ
 20 μαντήϊας τὰς γινομένας, τούτους Φυλάσσειν· συνειδέ-
 ναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους. δικάζειν δὲ μόνους τοὺς βα-

viluniis, et septimo cuiusque mensis die, utrique re-
 gum ex publico datur perfecta victima in Apollinis
 templo mactanda, et farinae medimnus, et vini quar-
 tarius Laconicus. In omnibus ludis publicis sedes
 primarias et praecipuas habent. Proxenos civitatibus
 iidem nominant e civibus quoscumque voluerint; et
 uterque duos nominat Pythios: sunt autem *Pythii*,
 cives qui Delphos mittuntur ad consulendum oracu-
 lum; hique publice cum regibus aluntur. Quando
 ad coenam non veniunt reges, utrique domum mit-
 tuntur duo choenices farinae, et vini cotyla: prae-
 sentibus vero tribuitur de omnibus rebus duplex
 portio; idemque illis honos habetur, quoties a pri-
 vato homine ad coenam vocantur. Edita vaticinia hi
 custodiunt, sed ita ut eorumdem conscii sint Pythii.
 Iudicant soli reges de hisce solum rebus: de virgine

σιλῆας τοσάδε μοῦνα· πατρούχου τε παρθένου πέρι,
 ἐς τὸν ἰκνέεται ἔχειν, ἣν μή περ ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐγγυή-
 σῃ· καὶ ὁδῶν δημοσιέων πέρι. καὶ ἦν τις θετὸν παῖδα
 ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλῆων ἐναντίον ποιέεσθαι. καὶ πα- 25
 ρίζειν βουλευούσι τοῖσι γέροισι, ἐοῦσι δὲ δέουσι τριή-
 κοντα· ἣν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστα σφι. τῶν γερόν-
 των προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλῆων γέρεα, δύο
 58 ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ, τὴν ἑαυτῶν. Ταῦτα μὲν
 ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιη-
 τῶν· ἀποθανοῦσι δὲ, τὰδε. ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ
 γεγονός κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικὴν· κατὰ δὲ τὴν πό-
 λιν γυναῖκες περιῶσαι, λέβητα κροτέουσι. ἐπεὰν ᾧν 5
 τοῦτο γένηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκῆς ἐκάστης ἐλευ-
 θεῖρους δύο καταμιαίνεισθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ
 ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ἐπικέεσθαι. νόμος

paternorum omnium bonorum haerede, cui illa nu-
 bere debeat, nisi iam a patre fuerit desponsata; et de
 viis publicis. Tum, si quis adoptare voluerit filium, is
 coram regibus id facere tenetur. Adsident reges de-
 liberantibus senatoribus, qui sunt numero duodetri-
 ginta: quod si in senatum non veniunt, hi ex sena-
 toribus qui proxime illos cognatione attingunt, re-
 gum habent honores, et duo suffragia conferunt,
 praetereaque tertium, suum ipsorum. (58.) Ista igitur
 viventibus *regibus Spartanis* publice tribuuntur:
 mortuis vero, haecce. Nunciant equites *obitum regis*
 per universam Laconicam; in urbe vero circumeuntes
 mulieres lebetem pulsant. Quo facto, necesse est ut
 ex quaque domo duo liberi homines, mas et foemina,
 luctu squalcant: id ni faciunt, gravem mulctam incur-

δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασιλῶν τοὺς θά-
 10 νάτους ἐστὶ αὐτοὺς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ
 τῶν γὰρ ὧν βαρβάρων οἱ πλεῖνες τῷ αὐτῷ νόμῳ χρέον-
 ται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλῶν. ἐπεὶ γὰρ
 ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δὲ Λα-
 κεδάϊμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῶ τῶν περιόικων
 15 ἀναγκαστοὺς εἰς τὸ κῆδος ἵεναι. τούτων ὧν καὶ τῶν
 εἰλωτέων καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπεὶ συλλεχθέντες
 εἰς τὸ αὐτὸ πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναῖξιν κό-
 πτονται τετὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ διαχρέον-
 ται ἀπλῆτ'· φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον
 20 τῶν βασιλῶν, τοῦτον δὲ γενέσθαι ἄριστον. ὃς δ' ἂν
 ἐν πολέμῳ τῶν βασιλῶν ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδῶλον
 σκευάσαντες, ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένη ἐκφέρουσι. ἐπεὶ
 δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων οὐκ ἵσταται σφι, οὐδ'

runt. Est autem mos Lacedaemoniorum in regum
 obitu idem qui Barbarorum in Asia: plerique enim
 barbari in obitu regum suorum eodem utuntur insti-
 tuto. Mortuo enim rege Lacedaemoniorum, non Spar-
 tani solum, sed et ex tota Laconica circum habitan-
 tium certus quidam numerus ad prosequendum funus
 convenire tenetur. Hi igitur, et hilotae, et Spartani
 ipsi, postquam multa millia numero convenere, pro-
 miscue cum mulieribus frontes gnaviter plangunt,
 immensaue edunt lamenta, *postremum* semper *ex*
regibus optimum fuisse dicentes. Quod si in bello
 mortuus rex est, eius simulacrum effingunt, et pulcre
 strato lectulo impositum efferunt. Sepulto rege, per
 decem dies nec populi concio instituitur, nec ma-
 gistratum consessus, sed per hos dies continuos lu-

- ἀρχαιρεσίῃ συνίξει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας.
- 59 Συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι. ἐπεὶ ἀποθανόντος τοῦ βασιλῆος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗτος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε· ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸν προσοφειλόμενον φόρον μετρίῃ πάσῃσι 5
- 60 τῇσι πόλιν. Συμφέρονται δὲ καὶ τὰδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμόνιοι. οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τὰς πατριῶας τέχνας· καὶ αὐλητῆς τε αὐλητῶ γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κήρυξ κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιθέμενοι ἄλλοι σφίας 5
- παρὰ κληῖουσιν, ἀλλὰ κατὰ τὰ πατρία ἐπιτελέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.
- 61 Τότε δὲ τὸν Κλεομένεα, εὐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημά-

gent. (59.) Etiam in hoc Lacedaemoniis convenit cum Persis, quod *defuncti regis successor* in regni sui auspiciis aere alieno liberat quemlibet Spartanum, qui vel regi vel publico aliquid debuit. Similiter enim apud Persas recens constitutus rex civitatibus omnibus tributum, quod nondum persolverunt, remittit. (60.) Cum Aegyptiis vero hoc commune Lacedaemonii habent, quod apud illos *praecones et tibicines* et *coqui* in patrias artes succedunt; et tibi-
cen filius est tibicinis, coquus coqui, praeco praeconis: neque praeconis filium alius, ob vocis claritatem munus hoc ambiens, excludit; sed quilibet negotium suum patrio more exsequitur. Atque haec quidem ita se habent.

(61.) CLEOMENEM igitur, Aeginae tunc versan-

ρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινήτιαν οὕτω κηδόμενος, ὡς Φθό-
νω καὶ ἄγῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ, νοστήσας ἀπ'
5 Αἰγίνης, ἐβούλετο τὸν Δημάρετον παῦσαι τῆς βασι-
ληΐης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν εἰς αὐτὸν ποιούμε-
νος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι
γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγένοντο. καὶ, οὐ γὰρ συνεγι-
νώσκετο αὐτὸς τούτων εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτην γυ-
10 ναῖκα· ὧδε δὲ γαμέει. Ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιατίων
ἀνὴρ, τῷ προσέκετο τῶν αἰστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων.
τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε εὐῶσα γυνὴ καλλίστη μακροῦ
τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη
ἐξ αἰσχίστης γενομένη. Εὐῶσαν γὰρ μὴ τὸ εἶδος φλαύ-
15 ρην, ἢ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέ-
ρα, καὶ δυσειδέα εὐῶσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τοὺς

tem, et communi Graeciae bono navantem operam,
quum accusasset *Demaratus*, non Aeginetis ille stu-
dens, sed invidia et odio ductus; tum vero Cleome-
nes, ex Aegina reversus, regiam dignitatem abrogan-
di Demarato consilium cepit; cuius exsequendi con-
sillii haec res ei ansam occasionemque praebuit. *Ari-*
stoni, Spartae regi, quum duas deinceps uxores du-
xisset, liberi ex his nulli prognati erant. Cuius rei
non suam esse culpam existimans, tertiam duxit uxo-
rem: duxit autem hoc modo. Erat illi amicus civis
Spartanus, quo civium omnium familiarissime *Ari-*
ston utebatur. Hic vir uxorem habuit longe formo-
sissimam omnium quae Spartae erant mulierum: et
ea quidem *formosissima ex deformissimâ* evaserat.
Etenim quum turpis fuisset adspectu, nutrix illius,
puellam ita deformem videns esse hominum opu-

γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα
 ἕκαστα μαθοῦσα, ἐπιφράζεται τοιαύδε. ἐφόρει αὐτὴν
 ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱόν· τὸ δ' ἔστι ἐν
 τῇ Θεραπνῇ καλυμένη, ὑπερθε τοῦ Φοιβηίου ἱεροῦ. ὅπως 20
 δὲ ἐνείκειε ἡ τροφὸς, πρὸς τε τῷ γαλμα ἴστα, καὶ ἐλίσ-
 σετο τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον.
 καὶ δὴ κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα
 λέγεται ἐπιφανῆναι· ἐπιφανεῖσαν δὲ, ἐπείρεσθαί μιν
 ὅ τι φέροι ἐν τῇ ἀγκάλῃ· καὶ τὴν φράσαι, ὡς παιδίον 25
 φορεῖ. τὴν δὲ κελεῦσαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναί· ἀπει-
 ρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι·
 τὴν δὲ πάντως ἑωυτῇ κελεύειν ἐπιδείξαι. ὁρῶσαν δὲ τὴν
 γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν

lentorum filiam, vidensque parentes illius in magna
 calamitate ponere turpem filiulae formam, haec
 animadvertens nutrix, tale inivit consilium. Quoti-
 die gestabat eam in *Helenae templum*, quod est in
 loco qui Therapna vocatur, supra Phoebeum tem-
 plum. Quoties autem puellam eo gestasset, statuebat
 illam ante deae simulacrum, supplexque rogabat
 deam, ut *deformitate liberare puellam vellet*. Iam
 die quodam, quum templo egrederetur nutrix, ad-
 paruisse ei dicitur mulier, quaerens ex ea *quid esset*
quod in ulnâ gestaret? Cui quum illa respondisset,
puellam se gestare, rogasse mulierem, ut *sibi mon-*
straret puellam. Neganti nutrici, dicentique *veli-*
tum sibi a parentibus esse ne cuiquam eam mon-
straret, etiam atque etiam hanc institisse, ut *sibi*
ostenderet. Tum nutricem, ut vidit plurimum inter-
 esse mulieris videre puellam, ita denique illi osten-

30 τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παι-
 διου τὴν κεφαλὴν, εἶπαι, ὡς καλλιστεύσει πασέων τῶν
 ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης
 μεταπεσέειν τὸ εἶδος. Γαμέει δὲ δὴ μὴ ἐς γάμου ὥρην
 ἀπικομένην Ἄγητος ὁ Ἀλκείδew, οὗτος δὴ ὁ τοῦ Ἀρί-
 στωνος φίλος. Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἐκνιζε ἄρα τῆς γυ- 62
 ναικὸς ταύτης ὁ ἔρως· μηχανᾶται δὴ τοιάδε. αὐτὸς τε
 τῷ ἐταίρῳ τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὐτῇ, ὑποδέκεται δωτίνην δώ-
 σειν τῶν ἐωυτοῦ πάντων ἐν τῷ αὐτὸς ἐκείνος ἔλθῃται,
 5 καὶ τὸν ἐταῖρον ἐωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὴν ὁμοίην δι-
 δόναι. ὁ δὲ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὀρέων
 ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυνᾶκα, κατανέει ταῦτα· ἐπὶ
 ταῦτοισι δὲ ὅρκους ἐπῆλασαν. μετὰ δὲ, αὐτὸς τε ὁ Ἀρί-
 στων ἔδωκε τοῦτο, ὅτι δὴ ἦν, τὸ εἴλετο τῶν κειμηλίων
 10 τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἄγητος καὶ αὐτὸς, τὴν ὁμοίην ζητέων

disse; et hanc, tacto puellae capite, dixisse, *formae
 praestantiâ superaturam eam Spartanæ omnes
 mulieres*. Atque inde ab illo ipso die mutatam esse
 eius formam. Hanc igitur, ubi nubilis facta est, in
 matrimonium duxit Agetus, hic quem dixi Ariston-
 nis amicus. (62.) Cuius mulieris amore urens *Ari-
 ston*, talem iniit rationem. Amico, cuius haec uxor
 erat, recipit ipse, *dono ei se daturum quaecum-
 que rerum suarum omnium ille selegisset*, iubet-
 que amicum, ut *parem sibi referat gratiam*. Et ille,
 nihil de uxore sua veritus, quum videret esse etiam
 Aristoni uxorem, in conditionem consensit: atque in
 hoc ipsum mutuis se iuramentis ambo obligarunt.
 Deinde *Ariston* dedit illi pretiosissimum nescio quod
 cimeliorum suorum, quod selegerat Agetus: et ipse,

Φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἐταίρου τὴν γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ, πλὴν τούτου μούνου τὰ ἄλλα, εἶφ'η, καταινέσαι· ἀναγκαζόμενος μὲν τοι τῷ τε ὕρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ, ἀπίει ἀπάγε-
 63 σθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίσταν, τὴν δευτέραν ἀποπεμφάμενος. ἐν δὲ οἱ χρό-
 νῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη, τίττει τοῦτον δὴ τὸν Δημάρητον· καὶ τις οἱ τῶν οἰκετέων ἐν Θάκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων, 5
 ἐξαγγέλλει ὥς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ, ἐπιστάμενός τε τὸν χρόνον τῷ ἡγάγετο τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλων συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας· „Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη.“ Τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἐφόροι· πρῆγμα μέντοι οὐδὲν ἐποίησαντο τὸ παραυτίκα. ὁ δὲ παῖς αὖξε- 10
 το, καὶ τῷ Ἀρίστανι τὸ εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γάρ

par ab illo sibi referri postulans, ibi tunc uxorem amici conatus est secum abducere. At ille, *in omnia alia, hoc uno excepto, se consensisse*, ait: verum tamen quum iuramento esset obstrictus, doloque circumventus, abduci eam passus est. (63.) Ita igitur tertiam uxorem, repudiatâ secundâ, *Ariston* duxit. Eique hanc eadem mulier intra tempus iusto brevius, decimo nondum expleto mense, peperit hunc, de quo hic agitur, *Demaratum*: et Aristonî tunc in consessu ephorum sedenti unus e famulis nunciavit, *natum ei esse filium*. At ille, memor temporis quo duxerat uxorem, et digitis numerum iniens mensium, interposito iureiurando ait, *Hic meus esse non potest*. Idque audiverant ephori: nec tamen statim curae admodum illis fuerat id verbum. Post-

466, 72.

τὸν Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστα οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὐνομα ἔθετο, διὰ τὸδε· πρότερον τουτέων, πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι, ὡς ἀνδρὶ εὐδοκιμέοντι
 25 διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, ἀρὴν ἐπαίψαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο μὲν αἱ τὸ οὐνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνου δὲ προϊάτος, 64 Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιλείην. ἔδεε δὲ, ὡς ἔοικε, ἀνάπυστα γερόμενα ταῦτα καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιλείης, διὰ τὰ Κλεο-
 5 μένει διεβλήθη μεγάλως, πρότερόν τε, ὃ Δημάρητος, ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσίνος, καὶ δὴ καὶ τότε, ἐπ' Ἀργινητέων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένεος. Ὅρμηθεὶς ὦν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευ- 65
 τυχίδῃ τῷ Μενάρειος τοῦ Ἁγίου, ἐόντι οἰκίῃς τῆς αὐτῆς

quam vero adolevit puer, dicti poenituit Aristonem; etenim quam maxime suum esse filium Demaratum existimabat: et nomen *Demaratum* [id est, *Votis populi expetitum*] hac caussa ei imposuit, quod antea Spartani publice susceptis pro Aristone votis, ut viro omnium ante id tempus regum probatissimo, deos erant precati, ut filius ei nasceretur. (64.) Succedente tempore e vita discessit Ariston, et *Demaratus* regnum suscepit. Fuisse autem videtur in fatis, ut ista res, quum comperta fuisset, regno exueret Demaratum, eo quod magnum in odium incurrerat Cleomenis, primum, exercitu Eleusi abducto, deinde (ut dixi) tunc, quum Cleomenes in Aeginam traiecisset adversus hos qui cum Medis sentiebant. (65.) Itaque ulcisci eum cupiens *Cleomenes*, paciscitur eum *Leatychide*, Menaris filio, Agidis nepoti, in hanc

Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἦν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλῆα
 ἀντὶ Δημαρήτου, ἔψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας. ὁ δὲ Λευ-
 τυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγονώς διὰ 5
 πρῆγμα τοιόνδε. ἀρμολαμένον Λευτυχίδεω Πέρκαλον
 τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρης
 ἐπιβουλεύσας, ἀποστερεῖ Λευτυχίδα τοῦ γάμου, φθά-
 σας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἀρπάσας, καὶ σχῶν γυναῖκα.
 κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἐχθρὴ ἢ ἐς τὸν Δημά- 10
 ρητον ἐγεγόνεε· τότε δὲ, ἐκ τῆς Κλεομένηος προθυμίας,
 ὁ Λευτυχίδης κατόμνυται Δημαρήτου, Φάς „αὐτὸν οὐκ
 ἰκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἔόντα παῖδα
 Ἀρίστωνος.“ μετὰ δὲ τὴν καταμωσὴν ἐδίωκε, ἀνασώ-
 ζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος, τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγ- 15
 γειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ, συμβαλλεόμε-

conditionem, ut ille, suâ operâ rex creatus in locum
 Demarati, ipsum sequeretur adversus Aeginetas. Fue-
 rat autem *Leotychides* inimicus Demarati, hac ma-
 xime de caussa; quod, quum Percalum, Chilonis
 filiam, neptin Demarmeni, sibi desponsasset, Dema-
 ratus per insidias nuptiis illis frustratus erat Leoty-
 chidem, praereptamque illi Percalum ipse duxerat
 uxorem. Haec quum fuisset inimicitiarum Leoty-
 chidis adversus Demaratum origo, tunc a Cleomene
 sollicitatus *Leotychides*, iurat contra *Demaratum*,
 dicens, non legitime illum regem esse *Spartano-*
rum, nec enim filium esse *Aristonis*. Deinde, post
 interpositum hoc iuramentum, iudicio eum est per-
 secutus, in memoriam revocans verbum istud, quod
 Aristoni tunc exciderat, quum ei famulus recens na-
 tum renunciasset filium; ubi numero inito mensium

467, 100.

πος τοὺς μῆνας, ἀπόμωσε, Φᾶς „οὐκ ἐαυτοῦ εἶναι.“
 ταύτου δὴ ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέ-
 Φαινε τὸν Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, οὔτε
 20 ἰκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους μάρ-
 τυρας παρεχόμενος κείνους, οἱ τότε ἔτυχον πάρεδροί τε
 ἔόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος δὲ, 66
 ἔόντων περὶ αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτησι ἐπιέρε-
 σθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι „εἰ Ἀρίστωνος εἴη
 παῖς ὁ Δημάρητος.“ Ἀνώστου δὲ γενομένου ἐκ προνοίας
 5 τῆς Κλεομένεος ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσποιέεται
 Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελ-
 φοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων Περίαλλαν
 τὴν πρόμαντιν ἀναπτίβει, τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγε-
 σθαι, λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτάντων τῶν Θεο-

iurans dixerat, *non esse illum filium suum*. Huic
 verbo insistens *Leotychides* declaravit *Demaratum*
nec Aristone genitum, nec legitime regnantem
Spartae; testes advocans eosdem ephoros, qui tum
 cum illo sederant in consilio, et verbum istud ex
 ore Aristonis audierant. (66.) Postremo, quum ea
 de re exstitissent rixae, placuit Spartanis ex Delphi-
 co oraculo quaerere, *an Aristonis filius esset De-*
maratus? Quod quum de industria ita decernendum
 curasset *Cleomenes*, ut de ea re ad Pythiam referre-
 tur; tum vero idem *Cleomenes* Cobonem sibi concii-
 liavit, *Aristophanti* filium, virum maxima apud Del-
 phenses auctoritate; qui *Periallae* prophetissae per-
 suasit, ut ea diceret, quae *Cleomenes* dici volebat.
 Ita igitur interrogantibus his, qui ad consulendum
 oraculum missi erant, respondit *Pythia, non esse*

Herod. T. III. P. I.

E

πρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. 10
 Ὑστέρω μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ
 Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ πρό-
 μαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς.

- 67 Κατὰ μὲν δὴ Δημαρήτου τὴν κατάπαυσιν τῆς βα-
 σιλείης οὕτω ἐγένετο. Ἐφευγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρ-
 τῆς εἰς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνειδέος. μετὰ τῆς βασι-
 λείης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἤρχε αἰρεθεὶς ἀρ-
 χήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδαίαι· θεωμένου δὲ τοῦ Δη- 5
 μαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγονώς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς
 αὐτ' ἐκείνου, πέμψας τὸν Φεράποντα, ἐπὶ γέλῳ τι
 καὶ λάσθῃ εἰρώτα τὸν Δημάρητον „ὅκοῖόν τι εἴη τὸ ἀρ-
 χεῖν μετὰ τὸ βασιλεύειν.“ ὁ δὲ, ἀλγήςσας τῷ ἐπειρω-
 τήματι, εἶπε Φᾶς „αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῶ- 10
 σθαι, κείνον δὲ, οὐ τὴν μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἀρ-

Aristonis filium Demaratum. Attamen postero tem-
 pore comperta ea fraus est, et Cobon Delphis profu-
 git, prophetissae vero abrogatum est munus.

(67.) Hoc igitur modo abrogata Demarato regia
 dignitas est. Deinde vero, relictâ Spartâ, ad Medos
 profugit *Demaratus*, ob contumeliam huiusmodi.
 Postquam regno fuit exutus, ad gerendum magistra-
 tum erat electus. Quumque esset solenne ludierum,
 quod *Gymnopaedias* vocant, *Leotychides*, rex iam
 creatus in Demarati locum, risus et contumeliae caus-
 sa misso famulo ad *Demaratum*, qui et ipse spe-
 ctator aderat, quaesivit ex eo, *quale-nam illi vide-*
retur, hunc gerere magistratum post regiam di-
gnitatem? Cui ille, indignatus interrogatione, re-
 spondit, *se quidem utrumque esse expertum, nec*

Ξιν Λακεδαιμονίοισι ἡ μυρίας κακότητος, ἡ μυρίας εὐ-
 φδαιμονίης.“ Ταῦτα δὲ εἰπας, καὶ κατακαλυψάμενος,
 ἦε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἑαυτοῦ οἰκία· αὐτίκα δὲ πα-
 15 ρασκευασάμενος, ἔβυε τῷ Διὶ βοῦν· θύσας δὲ, τὴν
 μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἐσθéis ἐς τὰς 68
 χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχων, κατικέτευε, λέγων τοιαύδε·
 „Ω μῆτερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἱκε-
 „τεύω, καὶ τοῦ Ἑρκείου Διὸς τοῦδε, Φράσαι μοι τὴν
 5 „ἀληθείην, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῶ λόγῳ. Λευτυχί-
 „δης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων, κεύουσάν σε
 „ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς, οὕτω ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίστωνά·
 „οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες, Φασί σε
 „ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβόν, καὶ ἐμὲ εἶναι
 10 „ἐκείνου παῖδα. Ἐγὼ ᾧν σε μετέρχομαι τῶν θεῶν,

*vero illum: caeterum interrogationem hanc La-
 cedaemoniis aut infinitae calamitatis, aut in-
 finitae felicitatis fore initium. His dictis, velatâ
 facie theatro egressus, domum suam abiit: ibique
 protinus, praeparatis rebus necessariis, Iovi bovem
 immolavit, et eo mactato vocavit matrem. (68.)
 Quae postquam advenit, datâ in manus illius extorum
 parte victimae, supplex eam Demaratus adlocutus est
 his verbis: Mater, et alios omnes deos testatus, et
 hunc Herceum [id est, domus nostrae praesidem]
 Iovem, oro te atque obsecro, ut verum mihi dicas,
 quis ex rei veritate pater sit meus. Leotychides
 enim in litis contentione dixit, gravidam te ex
 priori viro congressam esse cum Aristone: qui
 vero contumeliosiore rumore sequuntur, aiunt
 cum servo asinario te esse congressam, et illius*

„εἰπεῖν τῶλθές. οὔτε γὰρ, εἴ περ πεποίηκας τι τῶν
 „λεγομένων, μούνη δὴ πεποίηκας, μετὰ πολλέων δέ·
 „ὅτε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ, ὡς Ἀρίστωνι σπέρ-
 „μα παιδοποιὸν οὐκ ἐνῆν· τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς προ-
 69 „τέρας γυναῖκας.“ Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. Ἡ δὲ 15
 „ἀμείβετο τοῖσδε· „ὦ παῖ, ἐπεὶ τε με λιτῇσι μετέρ-
 „χαι εἰπεῖν τὴν ἀληθείην, πᾶν εἰς σὲ κατειρήσεται
 „τῶλθές. ὡς με ἠγάγετο Ἀρίστων ἐς ἐαυτοῦ, νυκτὶ
 „τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἦλθέ μοι Φάσμα εἰδόμενον 5
 „Ἀρίστωνι. συνευνηθὲν δὲ, τοὺς στεφάνους, οὓς εἶχε,
 „ἐμοὶ περιετίθει. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ ταῦ-
 „τα Ἀρίστων. ὡς δὲ με εἶδε ἔχουσιν στεφάνους, εἰρώ-
 „τα τίς εἴη ὁ μοι δούς· ἐγὼ δὲ ἐΦάμην, ἐκεῖνον. ὁ δὲ
 „οὐκ ὑπέδεκετο· ἐγὼ δὲ κατωμνύμην, Φαμένη αὐτὸν 10

me esse filium. Quare te ego per Deos obsecro, verum mihi dicas. Nam et, si quid tale, quale dicunt, fecisti, non tu sola fecisti, sed multis cum aliis mulieribus: et pervulgata quoque Spartaefama est, prolificum semen non fuisse Aristoni; alioqui priores etiam uxores parituras fuisse. Haec igitur ille dixit. (69.) Cui mater his verbis respondit. Fili, quoniam me supplex oras ut verum dicam, omnem tibi rem ex vero aperiam. Postquam me pater tuus domum duxit, tertiâ nocte a primâ venit ad me simulacrum simile Aristoni: quod quum mecum concubisset, coronas mihi, quas habebat, imposuit. Illud postquam abiit, venit deinde Ariston; qui me videns coronis ornatam, interrogavit quis illas mihi dedisset: et ego dixi, ipsum. Quod ubi abnuit ille, iurato

„οὐ καλῶς ποιεῖν ἀπαρνεύμενον· ὀλίγον γάρ τι πρό-
 „τερον ἐλθόντα καὶ συνευνηθέντα, δοῦναί μοι τοὺς στε-
 „Φάνους. ὁρέων δέ με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων, ἔμαθε
 „ὡς θεῖον εἶη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν, οἱ στέφανοι
 15 „ἐφάνησαν ἔοντες ἐκ τοῦ ἡρώϊου τοῦ παρὰ τῇσι θυρήσι
 „τῇσι αὐλείησι ἰδρυμένου. (τὸ καλέουσι Ἀστραβάκου)
 „τοῦτο δέ, οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναίρειον
 „εἶναι. Οὕτω δὴ, ὦ παῖ, ἔχεις πᾶν ὅσον τι καὶ βού-
 „λαιοι πυθέσθαι. ἢ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας,
 20 „καὶ τοι πατήρ ἐστι Ἀστράβακος ὁ ἥρω, ἢ Ἀρίστων·
 „ἐν γὰρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀναιρέομαι. Τῇ δέ σευ μά-
 „λιστα κατάπτονται οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ
 „Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ σὺ ἡγγέλθης γεγεννημένος, πολ-
 „λῶν ἀκουόντων οὐ φῆσειέ σε ἑαυτοῦ εἶναι τὸν χρόνον

*equidem respondi, non recte eum facere qui rem
 perneget; paullo enim ante venisse ipsum, mecum-
 que concubuisse, ac deinde has mihi coronas dedis-
 se. Tum me videns Ariston iureiurando rem con-
 firmare, intellexit divinitus haec accidisse. Nam
 et coronas illas adparebat esse ex herois aedícula
 quae est ad ianuam aulae nostrae; (Astrabaci aedem
 vocant:) et, esse hunc ipsum Heroë'm, pronun-
 ciarunt vates. Ita igitur, fili, rem totam habes,
 quam scire cupis. Nam, aut ex hoc heroë genitus
 es, et pater tuus Astrabacus heros est, aut Ari-
 ston: ea ipsa enim nocte te concepì. Caeterum,
 quo argumento te maxime adgrediuntur inimici,
 dicentes, ipsum Aristonem, quum ei te natum esse
 nunciaretur, audientibus multis negasse suum te
 esse filium, quoniam iustum tempus decem men-*

„γὰρ, τοὺς δέκα μῆνας, οὐδέ κω ἐξήκειν αἰδομένη τῶν 25
 „τοιούτων κείνος τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι γὰρ
 „γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἐπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶ-
 „σαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ δὲ σέ, ὦ παῖ,
 „ἐπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρίστων οὐ
 „μετὰ πολλὸν χρόνον, ὡς ἀνοίη τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦ- 30
 „το. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σεαυτοῦ μὴ
 „δέκεο· τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ
 „ὄνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέ-
 „γουσι τίκτοιεν αἱ γυναῖκες παῖδας.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα
 70 ἔλεγε. Ὁ δὲ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο, καὶ ἐπόδια
 λαβὼν, ἐπορεύετο εἰς Ἡλιν· τῷ λόγῳ Φᾶς, ὡς εἰς Δελ-
 Φούς, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, πορεύεται. Λακεδαι-
 μόνιοι δὲ, ὑποτοπηθέντες Δημάρχῳ δροσμῷ ἐπιχειρεῖν,

LXIX. 30. ἀνοίη. ἀγνοίη corrigit viri docti.

sium nondum esset completum; id verbum illi in-
scitiā talium rerum exciderat. Pariunt enim mu-
lieres etiam novem mensium foetus, atque etiam
septem mensium, neque cunctae decimum complent
mensem: et ego te, fili, septimo mense peperī.
Agnovitque etiam paullo post ipse Ariston, per
inscitiam sibi verbum illud excidisse. Alios autem
de nativitate tua rumores procul habe: nam veris-
sima omnia audivisti. Ex asinariis vero Leoty-
chidi ipsi et aliis, qui hoc narrant, liberos pa-
riant uxores. Haec mater locuta est. (70.) Dema-
ratus vero, postquam quae voluerat cognovit, sumto
viatico, Elidem profectus est; speciem prae se ferens
tamquam Delphos petens, ubi consuleret oraculum.
Lacedaemonii vero, suspicati fugam capessere De-
maratum, persecuti sunt eum. Sed, priusquam hi

- 5 ἰδίωκον. καὶ πως ἔφθη εἰς Ζάκυνθον διαβαὼς ὁ Δημάρ-
τος ἐκ τῆς Ἡλίδος· ἐπιδιαβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι,
αὐτοῦ τε ἀπτόντο, καὶ τοὺς θεράποντας αὐτὸν ἀπαι-
ρέοντο. μετὰ δὲ, οὐ γὰρ ἐξεδίδosan αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι,
ἐνθεῦτεν διαβαίνει εἰς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον.
10 ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστί, καὶ γῆν τε καὶ
πόλιν ἔδωκε. Οὕτω ἀπίκητο εἰς τὴν Ἀσίην Δημάρτος,
καὶ τοιαύτῃ χρησάμενος τύχῃ· ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι
συχναῖς ἔργοισι τε καὶ γνώμησι ἀπολαμπρυνθεῖς, ἐν δὲ
δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι, ἀνελόμενος τεβέρπῳ, προσέ-
15 βαλε, μῦθος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασι-
λέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρτος, Δημάρτου καταπαύ- 71
σθέντος, διεδέξατο τὴν βασιλείην. καὶ οἱ γίνεται παῖς
Ζευξίδης, τὸν δὴ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιητῶν

Elidem pervenerunt, Zacynthus ille traiecerat. Quo-
quum etiam Lacedaemonii traiecissent, et ipsi De-
marato iniecerunt manus, et famulos ei abstraxerunt.
At ille, quum non dedidissent eum Zacynthii, in Asi-
am deinde ad regem *Darium* transgressus est: et rex
eum munifice excepit, et terram et oppidis donavit.
Ista igitur ratione, et tali fortunâ usus, in *Asiam*
pervenit *Demaratus*, postquam et aliis multis factis
pariter atque consiliis inter Lacedaemonios claruis-
set, et Olympicâ victoriâ, quam quadrigarum curri-
culo reportavit, civitatem ornasset, unus ex omni-
bus Spartaë regibus cui id contigerit.

(71.) *Leotychides* vero, Menaris filius, in regnum
Demarato successit. Cuius filius *Zeuxidemus*, quem
Spartanorum nonnulli *Cyniscum* nominabant, reg-

ἐκάλειον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης·
 πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχιδή- 5
 μον. Λευτυχίδης δὲ στεφθεὶς Ζευξίδημον, γαμέει δευ-
 τέρην γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεήν,
 Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται
 οὐδέν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτῶ· τὴν Ἀρχιδήμος ὁ Ζευ-
 72 ξίδημος γαμέει, δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω. Οὐ μὲν 10
 οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγῆρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν
 τοιήνδε τινα Δημοαρήτῳ ἐξέτισε. ἐστρατήγησε Λακεδαι-
 μονίοισι ἐς Θεσσαλίην· παρεὼν δὲ οἱ ὑποχείρια πάντα
 ποιήσασθαι, ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολὺ. ἐπ' αὐτοφώρῳ 5
 δὲ αἰλούς, αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος χει-
 ρίδι πλήρ' ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστή-
 ριον ὑπαχθεὶς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ

num Spartaë non est adeptus: obierat enim ante Leoty-
 chidem, relicto filio *Archidamo*. Mortuo autem
 Zeuxidemo, alteram uxorem duxit Leotychides Eu-
 rydamen, Menii sororem, Diactoridis filiam: ex qua
 quidem nulla ei mascula proles nata est, sed filia,
 nomine *Lampito*; quam duxit *Archidamus*, Zeuxi-
 demi filius, a Leotychide sibi elocatam. (72.) Nec
 vero Spartaë senectutem traduxit *Leotychides*, sed
 talem quamdam poenam dedit Demarato. Quum dux
 esset copiarum Laconicarum in Thessalia, potuisset-
 que omnia armis subigere, ingentibus pecuniis cor-
 rumpi se passus est. Cuius criminis compertus, quum
 in ipsis castris insidens manicae pecunia plenae esset
 deprehensus, in iudicium delatus exsilio multatus
 est, et aedes eius in urbe dirutae: itaque Tegeae

471, 19.

ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο
10 χρόνῳ ὕστερον.

Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένει εὐωδῶθη τὸ ἐς τὸν Δημά- 73
ρητον πρῆγμα, αὐτίκα παραλαβὰν Λευτυχίδα, ἥτις
ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινὸν τινὰ σφί ἐγκοτον διὰ τὸν προ-
πηλακισμόν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰγινήται, ἀμφο-
5 τέρων τῶν βασιλῆων ἡκόντων ἐπ' αὐτοὺς, ἐδικαίουν ἐτι
ἀντιβαίνειν· ἐκεῖνοί τε, ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγι-
νητέων, τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτω καὶ γένει,
ἡγόν, καὶ ἄλλους, καὶ δὴ καὶ Κριόν τε τὸν Πολυκρή-
του, καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτεος, οἵπερ εἶχον μέ-
10 γιστον κράτος. ἀγαγόντες δὲ σφεας ἐς γῆν τὴν Ἀττι-
κὴν, παραβήκην παρατίθενται ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινή-
τησι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένα, ἐπαί- 74

exsulavit, ibique vitam finivit. Sed haec quidem po-
stero tempore acta sunt.

(73.) Tunc vero, postquam *Cleomeni* ex senten-
tia successerat res in Demaratum suscepta, protinus
ille, adsumto *Leotychide*, adversus Aeginetas ire
contendit, propter illatam sibi contumeliam vehe-
menter illis iratus. Iam igitur *Aeginetae*, quum ambo
simul reges adversus illos venissent, non amplius re-
pugnandum sibi esse existimarunt: et illi selectos ex
Aeginetis decem viros, divitiis et genere prae cae-
teris eminentes abduxerunt, in his *Crium* Polycriti
filium, et Casambum Aristocratis, qui plurimum po-
testate valebant. Hos igitur, in Atticam terram ab-
ductos, veluti depositum tradiderunt *Atheniensibus*,
acerrimis hostibus Aeginetarum. (74.) Sed post
haec *Cleomenes*, quum compertae interim fuissent

στον γενόμενον κακοτεχνήσαντα εἰς Δημάρετον, δαῖμα
 ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπέξέσχε εἰς Θεσσαλίην. ἐν-
 θεῦτέν δὲ ἀπικόμενος εἰς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἐπέησσε
 πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, 5
 ἄλλους τε ὅρκους προτάγων σφι, ἣ μὲν ἐΐσεσθαι σφεας
 αὐτῷ τῇ αὖ ἐξηγῆται· καὶ δὴ καὶ εἰς Νῶνακριν πόλιν
 πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκάδων τοὺς προεστεῶτας ἀγινέων,
 ἐξορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγε-
 ται εἶναι ὑπ' Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ 10
 ἔστι τοιοῦδε τι. ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης
 στάζει εἰς ἄγκος· τὸ δὲ ἄγκος αἰμασιῆς τις περιθεῖ
 κύκλος. ἡ δὲ Νῶνακρίς, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει
 75 εἰούσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκადίης πρὸς Φενεῶ. Μα-
 θόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα,
 κατήγον αὐτὸν, δέισαντες, ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἰς Σπάρ-

malae artes, quibus adversus Demaratum usus erat,
 metu Spartanorum in Thessaliam secessit. Inde vero
 in Arcadium reversus, novas res moliens, *Arcadas*
 adversus Spartanos sollicitavit, quum aliis iuramen-
 tis illos adstringens, *ut se, quocumque duceret, se-*
querentur, tum etiam in animo habens procures Ar-
 cadum, in Nonacrin oppidum ductos, iureiurando
per Stygis aquam adigere. Nam in hoc ipso oppido
 perhibent Arcades esse Stygis aquam. Est autem illa
 huiusmodi: exigua adparet aqua, ex petra stillans in
 locum concavum, maceriâ undique cinctum. *No-*
nacris autem, in qua hic fons conspicitur, Arcadiae
 oppidum est prope Pheneum. (75.) Lacedaemonii
 vero, ubi cognoverunt quid moliretur *Cleomenes*,
 veriti rei exitum, Spartam eum revocarunt, et in

την, τοῖσι καὶ πρότερον ἤρχε. Καταλθόντα δὲ αὐτὸν,
 5 αὐτίκα ὑπέλαβε μανίῃ νοῦσος, ἔοντα καὶ πρότερον ὑπο-
 μαργότερον· ὅπως γὰρ τῶ ἐντύχοι Σπαρτιητέαν, ἐπέ-
 χραυε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκήπτρον. ποιῶντα δὲ αὐτὸν
 ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδhsαν οἱ προσήκοντες
 ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, δέθεις, τὸν Φύλακον μουκωθέντα ἰδὼν τῶν
 10 ἄλλων, αἴτεε μάχαιραν· οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα
 τοῦ Φυλάκου δίδοναι, ἀπέειπε τά μιν αὐτὶς ποιήσει·
 ἐς ὃ δέισας τὰς ἀπειλάς ὁ Φύλακος, ἦν γὰρ τῶν τις
 εἰλωτέων, διδοῖ οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλα-
 βὼν τὸν σίδηρον, ἀρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑαυτὸν λαβῶ-
 15 μενος· ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, πρῶ-
 βαινε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν
 ἐς τε τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέ-

pristinam restituerunt dignitatem. At post reditum
 brevi interiecto tempore, quum iam antea haud
 sana admodum mente fuisset, *furor morbus* eum
 invasit; nam quoties Spartanus quispiam obviam ei
 veniret, huic sceptrum in faciem infligebat. Quae
 quum ille faceret, et alienata esset mente, vinxerunt
 illum propinqui, et ligno illigaverunt. At ille, ita
 vinctus, ubi vidit unum custodem, digressis aliis,
 solum relictum, cultrum sibi dari postulavit: quem
 quum ei statim dare nollet custos, minatus est ho-
 mini quae deinde illi facturus esset; donec territus
 ille minis, (erat enim unus ex hilotis) cultrum ei
 porrexit. Tum vero, sumto ferro, *Cleomenes*, initio
 a cruribus facto, misere *se ipse laceravit*: carnem
 enim secundum longitudinem incidens, a cruribus
 ad femora perrexit, et a femoribus ad ilia et lumbos;

ρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην καταχορδεύων, ἀπέθανε τρό-
 πῳ τοιούτῳ· ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἕλληνας, ὅτι
 τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημάρητον γεγόμενα λέ- 20
 γειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μῦθοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσίνα
 ἐσβαλὼν, ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν Θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι,
 ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτέων τοῦ Ἀργου Ἀργείων τοὺς καταφυγόν-
 τας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων, κατέκοπτε, καὶ αὐτὸ
 τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων ἐνέπρησε. 25

- 76 Κλεομένει γὰρ, μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη
 Ἄργος αἰρήσειν. ἐπεὶ τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο
 ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥεῖν ἐκ τῆς Στυμ-
 Φηλῆς λίμνης· τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην, ἐς χάσμα
 ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἀργεῖ, τὸ ἐνθεῦ- 5
 τεν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλεῖ-

postremo, ubi ad ventrem pervenit, hunc etiam dis-
 secuit, donec animam efflavit. Atque tali modo ille
 mortuus est, ut quidem plerique ex Graecis dicunt,
 quoniam Pythiae persuaserat ista dicere quae ad
 Demaratum spectabant; ut vero soli aiunt Athenien-
 ses; quoniam, quo tempore Eleusin invasit, lucum
 excidit deabus sacrum; ut vero Argivi, quoniam
 Argivos, qui e pugna in lucum *Argo* sacrum confu-
 gerant, inde abductos trucidavit, ipsumque lucum
 spretâ religione incendit.

(76.) Scilicet *Cleomeni*, Delphicum oraculum con-
 sultenti, redditum erat responsum, *capturum illum*
Argos. Postquam vero cum Spartanorum exercitu ad
 fluvium pervenit *Erasinum*, quem aiunt ex *Stym-*
phalio lacu effluere: dicunt enim, hunc lacum,
 postquam in caecam voraginem se infudit, rursus

σθαι ἀπικόμενος δ' ὦν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν
 τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ· καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλ-
 λείρει διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασίνου
 10 οὐ προδιδόντος τοὺς πολήτας, Ἀργεῖους μέντοι οὐδ' ὥς
 χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας, τὴν στρατιὴν
 κατήγαγε εἰς Θυρέην· σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσ-
 σῃ ταῦρον, πλοίοισι σφεας ἤγαγε ἔς τε τὴν Τιρυνθίην
 χώραν καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δ' ἐβοήθεον, πυνθανό- 77.
 μένοι ταῦτα, ἐπὶ θαλάσσαν. ὥς δὲ αἰγχοῦ μὲν ἐγί-
 νοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σή-
 πεια οὐνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες, ἔζοντο
 5 ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀργεῖοι τὴν
 μὲν ἐκ τοῦ Φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δό-
 λῳ αἰρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε

LXXVII. 3. Σήπεια. Σίπεια alii.

adparere in Argolide, et exinde *Erasinum* hanc
 aquam ab Argivis nominari: ad hunc igitur fluvium
 postquam Cleomenes pervenit, hostias flumini immo-
 lavit: quumque minime bene ei cessurum transitum
 portenderent exta, *laudare se*, ait, *flumen*, *quod*
cives non proderet suos; sed ne sic quidem salvos
evasuros Argivos. Post haec retrogressus, Thyream
 duxit exercitum; et, tauro mari immolato, navibus
 eundem duxit in Tirynthium et Nauplium agrum.
 (77.) Ea re cognita, ad mare properant Argivi, opem
 suis laturi. Ut vero prope Tirynthium fuerunt, eo in
 loco cui nomen est Sepia, castra castris Lacedaemo-
 niorum, haud magno spatio in medio relicto, oppo-
 suerunt. Ibi nimirum pugnam ex aperto non vere-
 bantur Argivi, sed ne dolo caperentur. Etenim ad

τὸ χρηστήριον, τὸ ἐπίκαινα ἔχρησε ἡ Πυθίη τοῦτοισί τε καὶ Μιλησίοισι, λέγον ὥδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡ Θήλεια τὸν ἄρσενά νικήσασα
ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει
ὥς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπισσομένων ἀνθρώπων,
δαινὸς ὅφρις τριέλκτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

10

Ταῦτα δὴ πάντα συναλθόντα, τοῖσι Ἀργείοισι φόβον 15
παρεῖχε. καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδαξε τῷ κήρυκι τῶν
πολεμίων χρᾶσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐποίουν τοιόνδε ὅπως
ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημαῖνοι τι Λακεδαιμονίοισι,
78 ἐποίουν καὶ οἱ Ἀργεῖοι ταῦτ' οὗτο. Μαβὼν δέ ὁ
Κλεομένης ποιεῦντας ταῖς Ἀργείοις ἠκοῖον τι ὁ σφέτερος
κήρυξ σημήνει, παραγγέλλει σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κή-
ρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα,

hanc rem spectabat oraculum illud, quod promiscue
et his et Milesiis Pythia ediderat his verbis:

*Verum, quando marem praevertet foemina vi-
ctrix,*

*inter et Argivos referet praelustris honorem;
tunc Argivarum reddet plerasque gementes,
ut venturorum aiat quis quandoque virorum:
telo saevus obiit sinuoso corpore serpens.*

Quae quum tunc omnia concurrissent, metum Argi-
vis incusserunt. Proinde consilium ceperunt utendi
hostium praecone: idque ita exsecuti sunt, ut, quo-
ties Spartanus praeco signum aliquod dedisset, Ar-
givi etiam id ipsum facerent. (78.) Quos ubi Cleo-
menes cognovit idem exsequi, quod ipsius praeco
significasset; imperat suis, ut, *quando prandii*

δ χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγένετο ἐπιτελέα
ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιευμένοισι τοῖσι
Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος ἐπεκίετο· καὶ πολλοὺς
μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῶ δ' ἐτι πλεῦνας ἐς τὸ
ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιζόμενοι ἐφύλασ-
σον. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε. ἔχων αὖ- 79
τομόλους ἄνδρας, καὶ πυνθανόμενος τουτέων, ἐξέκάλεε
πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν
τῷ ἱρῷ ἀπεργμένους· ἐξέκάλεε δὲ, Φάς αὐτέων ἔχειν
β τὰ ἄποινα. ἄποινα δὲ ἐστὶ Πελοποννησίοισι δύο μνῆαι
τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτίνειν. κατὰ
πεντήκοντα δὲ ὧν τῶν Ἀργείων, ὡς ἐκάστους ἐκκαλεύ-
μενος, ὁ Κλεομένης ἔκτεινε. ταῦτα δὲ κως γινόμενα
ἐλαλήθεε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένει· ἅτε γὰρ πυ-

*signum edidisset praeco, tunc arma caperent, et
Argivos adorirentur. Et fecerunt hoc Lacedaemo-
nii. Nam, dum Argivi ex praeconis imperio pran-
dium capiebant, subito illos adorti, multos eorum
interfecerunt, multo plures vero, qui in Argi lucum
confugerant, circum sedentes ibi custodiverunt.
(79.) Deinde hoc fecit Cleomenes. Quum e transfu-
gis quibusdam cognosset, quinam essent ex Argivis
qui in sacro luco essent inclusi, misso praecone
nominatim evocavit singulos; dicens, se pretium
redemptionis illorum accepisse. Statutum autem apud
Peloponnesios est pretium redemptionis, duo minae
pro singulis captivis pendendae. Igitur quinquaginta
fere ex Argivis, ut quemque evocaverat, interfecit Cleo-
menes; et reliquos, qui inibi erant, latebat factum:
quum enim densus esset lucus, qui intus erant, non*

κινῶν ἐόντος τοῦ ἄλσους, οὐκ ὥρων οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς, 10
 ὅτι ἔκρησσον· πρὶν γὰρ δὴ αὐτέων τις ἀναβὰς ἐπὶ δέν-
 δρος, κατεῖδε τὸ ποιούμενον. οὐκ ἔτι καλεόμενοι
 80 ἐξήσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ
 τῶν εἰλωτέων περινεῖν ὕλην τὸ ἄλσος· τῶν δὲ πειβομέ-
 νων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν
 τινα αὐτομέλων, τίνας εἶη θεῶν τὸ ἄλσος· ὁ δὲ ἔφη
 Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ, ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, 5
 εἶπε· „ὦ Ἀπολλὼν χρηστήριε, ἥ μεγάλως με ἠπά-
 „τηκας, Φάμενος Ἄργος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δ' ἐξ-
 81 „ήκειν μοι τὸ χρηστήριον.“ Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομέ-
 νης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι εἰς Σπάρτην·
 χιλίους δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς ἀριστέας, ἦε εἰς τὸ Ἡραῖον
 θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὁ

videbant quid facerent hi qui extra essent. Postremo
 vero unus illorum conscensa arbore vidit quid gere-
 retur: atque exinde non amplius egrediebantur vo-
 cati. (80.) Tum vero Cleomenes hilotas omnes ius-
 sit materiam circa lucum congerere: et, postquam hi
 imperata fecerunt, lucum incendit. Iamque ardebat
 lucus, quum ille ex transfugarum quopiam quaesivit,
cui deo sacer lucus esset. Qui ubi respondit, *Argi*
lucum esse; hoc audito *Cleomenes*, ingentem edens
 gemitum, ait: *O fatidice Apollo, sane magnopere*
me decepisti, quum Argos me capturum diceres.
Suspisor enim, exisse mihi id vaticinium. (81.)
 Post haec, maiore exercitus parte Spartam dimissa,
 ipse cum mille fortissimis ad Iunonis templum se
 contulit, sacra facturus. Quum autem in eo esset ut
 super ara sacrificaret, vetuit eum sacerdos, *nefas esse*

ἡ ἱεὺς ἀπηγόρευε, Φαῖς οὐκ ὅσιον εἶναι ξεῖναι αὐτόθι θύειν.
 ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱεῖα ἐκέλευε τοὺς εἰλάτας ἀπὸ τοῦ
 βωμοῦ ἀπάγοντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔβησε ποιή-
 σας δὲ ταῦτα, ἀπήϊε εἰς τὴν Σπάρτην. Νοστήσαντα 82
 δὲ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, Φάμενοί μιν
 δωροδοκῆσαντα, οὐκ ἐλέειν τὸ Ἄργος, παρεὸν εὐπετέως
 μιν ἐλεῖν. Ὁ δὲ σφι ἐλέξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ
 5 ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι· ἐλέξε δ' ὦν Φά-
 μενος „εἰπέ τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱερὸν εἴλε, δοκέειν οἱ ἐξε-
 ληλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ· πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δι-
 καιεῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γὰρ δὴ ἱεροῖσι χρήσῃται,
 καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδῷ, εἴτε οἱ ἐμποδῶν
 10 ἔσθῃκε. καλλιευρέμενός δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλ-
 ματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι· μαθεῖν δὲ
 αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκήν, ὅτι οὐκ αἰρέει τὸ Ἄργος· εἰ

dicens peregrino sacra ibi facere. At Cleomenes,
 iussis hilotis abductum ab ara sacerdotem flagris
 caedere, ipse sacra fecit; eoque facto Spartam abiit.
 (82.) Quo ubi rediit, inimici eum apud ephoros
 reum egerunt; dicentes, pecuniâ corruptum Argos
 non cepisse, quum capere facile potuisset. At ille
 respondit; verumne dicens, an mentiens, definire
 nequeo; respondit certe, postquam lucum Argo
 sacrum cepisset, visum sibi esse exisse effatum dei:
 quare non tentandam sibi existimasse urbem, quin
 prius sacris factis cognovisset, utrum traditurus
 sibi eam Deus esset, an impedimento futurus. Li-
 tanti autem sibi in Iunonis templo, ex simulacri
 pectore effulsisse ignis flammam: unde liquido se
 intellexisse, non capturum se esse Argos: nam,
 Herod. T. III. P. I. F

μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε,
 αἰρέειν αὖ κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν δὲ στηθέων λάμ-
 ψαντος, πᾶν αἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ Θεὸς ἐβούλετο γενέ- 15
 σθαι. Ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ οἰκότα εἶδόμενος
 Σπαρτιάτησι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώ-
 83 κοντας. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχρηώθη οὕτω, ὥστε οἱ δοῦ-
 λοι αὐτέων ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα, ἄρχοντές τε
 καὶ δισπόντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖ-
 δες. ἔπειτα σφείας οὗτοι, ἀνακτῶμενοι ὀπίσω ἐς ἑαυτοὺς
 τὸ Ἄργος, ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχη 5
 ἔσχον Τίρυνθα. Τίως μὲν δὴ σφι ἦν ἀθρήμια ἐς ἀλλή-
 λους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέαν-
 δρος, γένος ἐὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίας· οὗτος τοὺς
 δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθῆσθαι τοῖσι δεσπότῃσι. ἐκ τούτου

*si ex capite simulacri effulsisset flamma, captu-
 rum se urbem cum arce fuisset; quum vero a pe-
 ctore effulserit, perfecta a se esse omnia quae
 fieri Deus voluit.* Haec dicens, credibilia et con-
 sentanea dicere visus est Spartanis, et longe maiore
 parte suffragiorum est absolutus. (83.) Urbs vero
Argos ita viris viduata est, ut res illorum omnes
penes servos essent, omnia gubernantes administran-
tesque; donec eorum filii, qui perierant, ad virilem
pervenerunt aetatem. Tunc hi, Argos sibi rursus
vindicantes, illos eiecerunt: et servi, urbe pulsi,
praelio facto Tirynthem tenuere. Deinde aliquamdiu
pacatae inter utrosque res fuere: sed postea venit ad
servos vir fatidicus, nomine Cleander, genere Phiga-
lensis Arcas; qui illis, ut denuo arma inferrent do-
minis, persuasit. Inde bellum illis exortum est, quod

476, 70.

10 δὲ πόλεμός σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐς ὃ δὴ μόγῃς οἱ Ἀργεῖοι ἐπικράτησαν.

Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά Φασι μανέν 84
τα ἀπολέσθαι κακῶς. Αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆταί Φασι ἐκ
δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μαῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ
ὀμιλήσαντά μιν, ἀκητοπότην γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου
5 μαῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεὶ τε σφι Δα-
ρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεροπνεύει
μιν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμέω-
χήν τε ποιέεσθαι, καὶ συντίβεσθαι, ὥς χρόνῳ εἴη αὐτοὺς
μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν περᾶν ἐς τὴν
10 Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιῆτας κε-
λεύειν ἐξ Ἐφέσου ὀρμειωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπειτα
ἐς ταῦτό ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἥκόντων τῶν

diu duravit, donec tandem aegre servos debellarunt Argivi.

(84.) Argivi igitur ista de causa aiunt in furorem actum Cleomenem miseré periisse. At ipsi Spartani contendunt, non a deo quopiam in furorem actum fuisse Cleomenem, sed ex consuetudine cum Scythiis contraxisse merum bibendi morem, eaque de causa in furorem incidisse. Scythas enim Nomades, postquam terram ipsorum Darius bello invasisset, consilium deinde cepisse poenas ab illo repetendi: itaque missis legatis societatem voluisse cum Spartanis contrahere, hac conditione, ut ipsi Scythae iuxta Phasin fluvium comarentur in Medicam terram irumpere; Spartani vero, Epheso profecti, in superiorem Asiam contenderent, ac deinde utrique eodem in loco convenirent. Cleomenem igitur, aiunt,

Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα, ὀμιλεῖν σφι μεζόνως ὀμιλέοντα
 δὲ μᾶλλον τοῦ ἰκνευμένου, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ'
 αὐτέων· ἐκ τούτου δὲ μαῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῇ- 15
 ται. ἔκ τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βού-
 λωνται πιεῖν, ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὲ Σπαρ-
 τιῇται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τί-
 σιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρῆτῳ ἐκτίσαι.

- 85 Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινή-
 ται, ἐπεμπον εἰς Σπάρτην ἀγγέλους καταβασομένους
 Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ὁμήρων ἐχομένων. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες, ἔγνωσαν πε-
 ριῦβρίσθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω· καὶ μιν κατέ- 5
 κριναν ἔκδοτον ἄγεσθαι εἰς Αἴγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι
 ἐχομένων ἀνδρῶν. Μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινήτων

quum Scythae hanc ob causam Spartam venissent,
 familiarius, quam par erat, cum illis conversantem,
 merum bibere ab eisdem didicisse; atque inde eum in
 furorem incidisse existimant Spartani. Et ab illo tem-
 pore, aiunt, si quis meracius bibere cupit, dicere
 hunc famulo, *Scythico more infunde!* Haec apud
 Spartanos de Cleomene fama est. Mihi vero Cleome-
 nes videtur hanc poenam Demarato dedisse.

(85.) Cognita Cleomenis morte, *Aeginetae* Spar-
 tam legatos miserunt, qui *Leotychidem* propter ob-
 sides Athenis retentos accusarent. Et Lacedaemonii,
 constituto iudicio, pronunciarunt *iniuriose cum*
Aeginetis Leotychidem egisse; eumque condemna-
 runt, ut *illis dederetur, Aeginam abducendus loco*
virorum Athenis detentorum. Quum vero in eo
 essent Aeginetae ut abducerent *Leotychidem*, dixit

- τὸν Λευτυχίδα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεις, ἐὼν
 ἐν Σπάρτῃ δόκιμος ἀνὴρ. „Τί βούλεσθέ ποιεῖν, ἄν-
 10 „δρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλῆα τῶν Σπαρτιτῶν ἐκδο-
 „τον γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ
 „χρεώμενοι ἐγνωσαν οὕτω Σπαρτιτῶν, ὅπως ἐξ ὑστέ-
 „ρης μὴ τι ὑμῖν, ἢ ταῦτα πρῆσσητε, πανώλεθρον κα-
 „κὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβάλωσι.“ Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ
 15 Αἰγινῆται, ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς· ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαν-
 το τοιῇδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδα ἐς Ἀθήνας, ἀποδοῦ-
 ναι Αἰγινήτῃσι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευ- 86
 τυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπαίτεε τὴν παρακαταθήκην,
 οἱ Ἀθηναῖοι προφάσις εἶλκον, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι·
 φάντες, δύο σφέας ἔοντας βασιλῆας παραθέσθαι, καὶ οὐ
 5 δικαιῶν τῷ ἐτέρῳ ἄνευ τοῦ ἐτέρου ἀποδιδόναι. Οὐ φα- (1)
 μένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, ἔλεξε σφι Λευτυχί-

eis Theasides, Laoprepis filius, vir Spartae spectatus:
*Quid facturi estis, viri Aeginetae? regem Spartano-
 rum, vobis a civibus suis traditum, vultis abdu-
 cere? Quod si nunc iracunde cum illo agere de-
 creverunt Spartani, videte ne iidem posthac, si
 hoc feceritis, exitiosum malum vestram in terram
 inferant.* His auditis, abducere illum omiserunt Ae-
 ginetae, pactique cum eo sunt in hanc conditionem,
 ut unā cum ipsis Athenas se conferret Leotychides,
 et Aeginetis viros illos restitueret. (86.) Athenas
 postquam *Leotychides* pervenit, repetiitque depo-
 situm; tum vero tergiversari Athenienses, reddere
 nolentes; dicereque, *a duobus regibus viros illos
 apud se depositos fuisse, nec sibi aequum videri,
 alteri eos reddere absque altero.* (86. 1.) Ita quum

δης τάδε· „ὦ Ἀθηναῖοι, ποιεῖτε μὲν ὁκότερα βούλεσθε
 „αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποιεῖτε ὅσια· καὶ μὴ
 „ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τούτων. Ὅκοῖον μάντοι τι ἐν
 „τῇ Σπάρτῃ συνηνείχθη γενέσθαι περὶ παρακαταθήκης, 10
 „βούλομαι ὑμῖν εἶπαι. Λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται,
 „γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαίμονι, κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν
 „ἀπ' ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπικύδεος παῖδα. τοῦτον τὸν ἄν-
 „δρα Φαμὲν τὰ τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα,
 „καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα, δικαιοσύνης περὶ, πάντων 15
 „ὅσοι τὴν Λακεδαίμονα τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον. συνε-
 „νειχθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἱκνευμένῳ τάδε λέγομεν. Ἄνδ-
 „ρα Μιλήσιον, ἀπικόμενον εἰς Σπάρτην, βούλεσθαί οἱ
 „ἐλθεῖν εἰς λόγους, προῖσχύμενον τοιάδε· Εἰμὶ μὲν Μι-
 „λήσιος, ἦκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, βουλόμενος δικαιο- 20

se reddituros illos negarent Athenienses, haec apud
 eos verba *Leotychides* fecit: *Facite, Athenienses,*
utrum volueritis ipsi: nam, si reddideritis,
pie saneteque feceritis; si non reddideritis, con-
tra. Verumtamen commemorare vobis volo, quale
quid circa depositum acciderit Spartae. Dicimus
nos Spartani, fuisse Lacedaemone, tertiâ ante me
generatione, Glaucum Epicydii filium. Huic viro
dicimus et omnia alia contigisse praecipua, et
singulari iustitiae famâ eundem fuisse celebra-
tum prae omnibus qui per id tempus Lacedaemo-
nem habitabant. Huic insequente tempore haec
dicimus accidisse. Virum Milesium venisse Spar-
tam, illum convenire cupientem, et haecce ei ex-
ponentem. Sum ego, inquit, civis Milesius, ad te-
que veni, Glauce, tuâ frui iustitiâ cupiens. Quan-

477, 27.

„σύνῃς ἀπαλαῦσαι. ὡς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλ-
 „λην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην, τῆς σῆς δικαιο-
 „σύνης ἦν λόγος πολλός, ἐμεωυτῷ λόγους ἐδίδουν, καὶ
 „ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεὶ κατε ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόν-
 25 „νησος ἀσφαλῆως ἰδρυμένη· καὶ διότι χρήματα οὐδα-
 „μᾶ τοὺς αὐτοὺς ἐστι ὀρεῖν ἔχοντας. ταῦτά τε ὦν ἐπι-
 „λεγομένῳ, καὶ βουλευομένῳ, ἔδοξε μοι, τὰ ἡμίσεια
 „πάσης τῆς οἰσίης ἐξαργυρώσαντα, θέσθαι παρὰ σέ,
 „εὖ ἐξέπισταμένῳ ὥς μοι κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ σόα.
 30 „σύ δὲ μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ τὰδε τὰ σύμ-
 „βολα σῶζε λαβών· ὅς δ' αὖ ἔχων ταῦτα ἀπαιτήη,
 „τούτῳ ἀποδοῦναι. Ὁ μὲν δὲ ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξεί- 86
 „νος τοσαῦτα ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τὴν παρακα- (2)
 „ταθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. Χρόνου δὲ πολλοῦ
 35 „διελθόντος, ἦλθον εἰς τὴν Σπάρτην τούτου τοῦ παραβε-

*doquidem enim, ut per universam Graeciam, ita
 et per Ioniam, eximia est fama tuae iustitiae;
 reputavi mecum, in periculo semper versari Io-
 niam, Peloponnesum contra in tuto locatam,
 et numquam apud nos pecunias diu in eiusdem
 hominis possessione permanere. Haec apud me re-
 putanti deliberantique visum est mihi, bonorum
 meorum dimidium, in pecuniam redactum, apud
 te deponere, bene gnaro apud te mihi salvum illud
 collocatum iri. Accipe igitur has pecunias, et has
 accipe servaque tesseras; quas qui secum ferens re-
 petet pecunias, ei illas reddes. (86. 2.) Haec quum
 hospes dixisset Milesius, accepit Glaucus deposi-
 tum praedicta conditione. Multo vero interiecto
 tempore Spartam venire filii huius hominis, qui*

- „μένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες· ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους
 „τῷ Γλαύκῳ, καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα, ἀπαί-
 „τεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέτο, ἀντυποκρινόμενος
 „τοιαύδε· Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτε με περι-
 „φέρει οὐδὲν εἰδέναι τούτων τῶν ὑμεῖς λέγετε· βούλο- 40
 „μαί τε, ἀναμνησθεῖς, ποιέειν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ,
 „εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ, εἴ γε ἀρχὴν μὴ ἔλα-
 „βον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. ταῦ-
 „τα ὦν ὑμῖν ἀναβάλλομαι, κυρώσειν ἐς τέταρτον μῆνα
 86 „ἀπὸ τοῦδε· Οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιούμενοι, 45
 (3) „ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπεστερημένοι τῶν χρημάτων.
 „Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Δελφοὺς, χρησόμενος τῷ
 „χρηστήριῳ, ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὀρ-
 „κῶ τὰ χρήματα λήσεται, ἢ Πυθίῃ μετέρχεται τοῖσδε
 „τοῖσι ἔπεσι·

50

*illas deposuerat pecunias; qui quum convenissent Glaucum, exhibitis tesseris pecunias ab illo reper-
 tierunt. At ille recusans, haec respondit: Non
 memini equidem hanc rem quam narratis, nec ani-
 mum meum subit ulla eius cogitatio. Volo autem,
 si quidem in memoriam revocaveris, facere quod
 iustum est: nam, si accepi, recte vobis restituum;
 si omnino non accepi, ex Graecorum legibus vo-
 biscum agam. Igitur in quartum ab hoc mensem
 vos reiicio, quo tempore haec effecta vobis dabo.
 (86. 3.) Lamentantes discedunt Milesii, tamquam
 defraudati pecuniis. Glaucus vero, Delphos profe-
 ctus, consulit oraculum, quaeritque ex illo, an
 interposito iureiurando pecuniam praedaretur.
 Quem his verbis Pythia adgreditur:*

- „Γλαῦκ' Ἐπικυδίδῃ, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω,
 „ὄρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληίσσασθαι.
 „Ὅμνυ' ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὐόρκον μένει ἄνδρα.
 „Ἄλλ' Ὅρκου παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἐπὶ χεῖρες,
 55 „οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μέτερχεται, εἰσέκε πάσαν
 „συμμάρψας ὀλέσει γενεὴν, καὶ οἶκον ἅπαντα.
 „Ἄνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
 „Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν πα-
 „ραιτέετο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ῥηθέντων. ἡ δὲ Πυθίη ἔφη,
 60 „τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ποιῆσαι, ἴσον δύνα-
 „σθαι. Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμφάμενος τοὺς Μιλη 86
 „σίους ξείνους, ἀποδιδῶσφι τὰ χρήματα. Τοῦ δὲ εἶνε- (4)
 „κα ὁ λόγος ὅδε, ὧ Ἀθηναῖοι, ἀρμήθη λέγεσθαι εἰς
 „ὕμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου νῦν οὔτε τι ἀπόγονόν

*Glauce Epicydide! sane expedit ad breve tempus
 iurando vicisse, intervertisseque nummos.*

Iura: iurandi memorem quia mors quoque tollit.

*At iuramento quaedam est sine nomine proles,
 trunca manus, et trunca pedes; tamen impete
 magno*

*advenit, atque omnem vastat stirpemque do-
 mumque.*

Sancti sed hominis florebit sera propago.

*His auditis, Deum oravit Glaucus, ut veniam
 sibi eorum quae dixisset daret. At Pythia respon-
 dit, perinde esse, tentare Deum, atque rem ipsam
 peragere. (86.4) Tunc igitur Glaucus quidem ho-
 spites arcessivit Milesios, et pecunias illis reddidit.
 Cuius vero rei caussa hunc ad vos, Athenienses,
 sermonem facere adgressus sim, dicam. Glauci*

„ἔστι οὐδὲν, οὐτ' ἰστίη οὐδεμίη νομιζομένη εἶναι Γλαύκου· 65
 „ἐκτέτριπται τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης. Οὕτω ἀγαθόν,
 „μηδὲ διανοέσθαι περὶ παρακαταβήκης ἄλλο γε, ἢ
 86 „ἀπαιτούντων ἀποδιδόναι.“ Λευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦ-
 (5) τα, ὥς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλ-
 λάσσετο.

87 Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦ-
 ναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χα-
 ριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε. Μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίoi-
 σι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὥς τιμωρησόμενοι τοὺς
 Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο· καὶ, ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθη- 5
 ναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ, λοχήσαντες ὦν, τὴν Θεω-
 ρίδα νῆα εἶλον πλήρη ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων·
 88 λαβόντες δὲ τοὺς ἀνδρας, ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόν-
 τες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ

*huius nulla hodie propago superest, nec domus
 ulla quae Glauci fuisse existimetur: a stirpe enim
 excisus e Sparta est. Adeo expedit, de deposito
 nihil aliud ne cogitare quidem, nisi ut repetentibus
 reddas. (86. 5.) His dictis Leotychides, quum ne sic
 quidem morem ei gererent Athenienses, discessit.*

(87.) *Aeginetae, priusquam superiorum iniuria-
 rum, quas Thebanorum in gratiam intulerant Athe-
 niensibus, poenas darent, hoc etiam admiserant. Suc-
 censescentes Atheniensibus, a quibus iniuria se adfectos
 arbitrabantur, ad ulciscendos eos se compararunt: et
 quum Atheniensium sacra quinquere mis, Delo re-
 diens, ad Sunium staret, huic navi insidiati sunt, et
 repletam viris primariis Atheniensium ceperunt, cap-
 tosque in vincula coniecerunt. (88.) Haec ab Aegi-*

479, 87.

τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι. καὶ, ἦν γὰρ Νι-
 κόδρομος Κνωίου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ αἰὲρ δόκιμος,
 5 οὗτος μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι προτέρην ἑωυτοῦ
 ἐξέλασιν ἐκ τῆς νήσου, μαβὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους
 ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθη-
 ναίοισι προδοσίην Αἰγίνης. φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπι-
 χειρήσει, καὶ ἐκείνους ἐς τὴν ἥκειν διήσει βοηθώντας,
 10 μετὰ ταῦτα, καταλαμβάνει μὲν κατὰ τὰ συνθήματα
 ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαμν καλεομένην πέ-
 λιν. Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον. οὐ γὰρ ἔτυ- 89
 χον εἶναι νέες σφι ἀξιομαχοὶ τῇσι Αἰγινητίων συμ-
 βαλέειν· ἐν ᾧ ᾧ Κορινθίων ἐδέοντο χοῖσαι σφι νῆας,
 ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορινθιοὶ, ἴσαν
 5 γὰρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα, Ἀθη-

netis passi Athenienses, non ultra differendum puta-
 runt, quin adversus illos, quidquid possent, machi-
 narentur. Erat tunc in Aegina vir spectatus, Nico-
 dromus nomine, Cnoethi filius, infensus Aeginetis
 quod ab illis olim insulâ pulsus fuisset: hic ubi in-
 tellexit Athenienses ad male faciendum Aeginetis
 sese accingere, prodicionem Aeginae cum illis pa-
 ciscitur, certum diem constituens, quò et ipse rem
 adgressurus sit, et illos oporteat praesidio sibi adesse.
 His ita constitutis, Nicodromus, ut ei cum Athenien-
 sibus convenerat, veterem quam vocant urbem oc-
 cupat. (89.) Sed *Athenienses* ad constitutum diem
 non adfuerunt. Etenim navium numerus tunc maxime
 non ad manus illis fuerat idoneus ad pugnam cum
Aeginetis ineundam: et, dum a Corinthiis naves sibi
 commodandas petunt, interim perditâ res est. Co-

ναίοισι διδοῦσι δεομένοις ἑξήκοντα νέας, διδοῦσι δὲ πεντα-
 δραχμούς· ἀποδόμενοι δωτήνῃ γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἔξῃν
 δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς
 σφετέρας, πληρώσαντες ἐβδομήκοντα νέας τὰς ἀπά-
 σας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἰγίναν· καὶ ὑστέρισαν ἡμέρῃ μιῇ 10
 90 τῆς συγκειμένης. Νικόδρομος δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς
 τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς, ἐκδιδρῆσκει
 ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δὲ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Αἰγινήτων
 ἔσποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδωκαν. ἐνθεῦ-
 τεν δὲ οὗτοι ὀρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἤγον τοὺς ἐν τῇ 5
 91 ἡσῶ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγένετο. Αἰγι-
 νητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπαναστάντος τοῦ δήμου σφί· ἅμα
 Νικόδρομῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἔπειτά σφεας χειρῶσά-

rinthii, quum per id tempus quam maxime amici
 essent Atheniensium, rogantibus illis triginta dedere
 naves; dederunt autem quinis drachmis eas commo-
 dantes, nam gratis dare per legem non erat licitum.
 His igitur acceptis navibus, adiectisque suis, septua-
 ginta omnino navibus instructis, adversus Aeginam
 navigarunt: sed postridie eius diei, qui constitutus
 erat, advenerunt. (90.) Nicodromus, ut ad diem
 non adfuerunt Athenienses, conscensa navi ex Aegi-
 na profugit, eumque alii etiam ex Aeginetis sunt se-
 cuti; quibus Athenienses Sunium habitandum dedere:
 unde illi impetum facientes, res Aeginetarum, qui in
 insula erant, agebant ferebantque. Sed hoc quidem
 postero tempore factum. (91.) Tunc vero, qui opi-
 bus inter Aeginetas valebant, superata plebe quae
 cum Nicodromo insurrexerant, hos qui in ipsorum
 venerant potestatem, ad sumendum de eis supplicium

μένοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι
 ἐγένετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἰοί τε ἐγίνοντο ἐπιμηχα-
 5 νώμενοι, ἀλλ' ἐβόησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νῆ-
 σου, ἢ σφι ἴλεων γενέσθαι τὴν θεόν. ἐπτακοσίους γὰρ
 ἀπὸ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες. εἰς
 δὲ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ, καταφεύγει πρὸς
 πρῶθυρα Δήμητρος Θεσμοφόρου· ἐπιλαμβανόμενος δὲ
 10 τῶν ἐπισπαστήρων, εἶχετο. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε μιν ἀποσπά-
 σαι οὐκ οἰοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐ-
 τοῦ τὰς χεῖρας, ἤγον οὕτω· χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυ-
 κυῖαι ἔσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι. Ταῦτα μὲν νυν σφέας 92
 αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἤκουσι
 ἐναυμάχῃσαν νηυσὶ ἐβδομήκοντα· ἐσωθέντες δὲ τῇ ναυ-
 μαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τούτους αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον,
 5 Ἀργεῖους. καὶ δὴ σφι οὔτοι μὲν οὐκέτι βοηθεύσι, μέμ-

eduxerunt. Quo tempore etiam piaculum admisere,
 quod nulla ratione nullisque sacrificiis potuerunt ex-
 piari, sed prius insulâ exciderunt, quam propitia illis
 reddita Dea est. Nam, quum captos septingentos ex
 plebe ad supplicium eduxerunt, unus eorum, e vin-
 culis elapsus, ad vestibulum confugit Cereris Legi-
 feræ, et prehensos annulos, quibus adtrahitur porta,
 firmiter tenuit. Tum vero illi, quum abstrahere ho-
 minem non valerent, manus ei præciderunt, atque
 ita eduxerunt: et manus illæ annulis inhaerebant.
 (92.) Haec in se invicem *Aeginetae* patrabant. Supe-
 ratî vero pugna navali ab *Atheniensibus*, qui cum
 septuaginta advenerant navibus, auxilium petierunt
 ab eisdem quos olim invocaverant *Argivis*. At hi
 quidem iam auxilio non venerunt, quippe offensi eo

Φόρμενοι ὅτι Αἰγιναῖαι νέες, ἀνάγκη λαμβθεῖσαι ὑπὸ
 Κλεομένους, ἔσχον τε εἰς τὴν Ἀργολίδα χώραν, καὶ
 συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ
 ἀπὸ Σικυωνίων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καὶ
 σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπέβληθ' ἡμεῖς, χίλια τάλαντα ἐκτί- 10
 σαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικυώνιοι μὲν νυν συγ-
 γινόντες ἀδικῆσαι, ἀμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκ-
 τίσαντες, ἀζήμιοι εἶναι· Αἰγινηταὶ δὲ οὔτε συνεγινώσκον-
 το, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὲ ὧν σφι ταῦτα δεομέ-
 νοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδὲς Ἀργείων ἐτι ἐβοήθει, 15
 ἐβελονταὶ δὲ εἰς χιλίους· ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς ἀνὴρ
 ὃ οὐνομα Εὐρυβάτης, πενταέθλων ἐπασκήσας. τουτέων
 οἱ πλεῖντες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν
 ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυ-

quod naves Aeginenses, vi quidem coactae a Cleome-
 ne, ad Argolidem adpulerant terram, et Aeginetae
 unà cum Lacedaemoniis exscensionem fecerant. In
 eadem autem incursione simul etiam *Sicyonii* suis
 e navibus exscenderant. Quare ambo Argivi mul-
 ctam irrogarunt, mille talenta, utrique populo quin-
 genta. Et *Sicyonii* quidem, agnoscentes iniuste se
 fecisse, pacti sunt cum Argivis, ut, solutis centum ta-
 lentis, reliqua summa ipsis remitteretur: *Aeginetae*
 vero culpam non agnoscentes, pertinaciter detrectave-
 rant mulctam. Quam ob causam nunc illis, auxilia
 rogantibus, publico nomine nulla ab Argivis missa
 sunt, sed voluntarii eis suppetias venere mille ad-
 modum; quibus dux praefuit vir strenuus, nomine
 Eurybates, qui quinquertium exercuerat. Horum au-
 tem plerique non redierunt, sed ab Atheniensibus in

20 **Βάτης**, **μουνομαχίην ἐπασκέων**, τρεῖς μὲν ἄνδρας τρέπων
 τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου **Σωφάνεος** τοῦ
Δεκελείου ἀποθνήσκει. **Αἰγινήται** δὲ, ἐοῦσι αἰτάντοισι 93
 Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι πησὶ, ἐνίκησαν· καὶ σφῶν
 ἡσάς τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον.

Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς **Αἰγινήτας**. 94
 Ὁ δὲ **Πέρσης** τὸ ἐαυτοῦ ἐποίησε, ὥστε ἀναμιμνήσκον-
 τός τε αἰεὶ τοῦ **Φεράποντος**, μεμνησθῆναι μιν τῶν Ἀθη-
 ναίων, καὶ **Πεισιστρατιδῶν** προσκατημένων, καὶ δια-
 5 **βαλλόντων Ἀθηναίους**· ἅμα δὲ βουλομενος ὁ **Δαρεῖος**,
 ταύτης ἐχόμενος τῆς **προφασίος**, καταστρέφειν τῆς
 Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. **Μαρ-**
δόνιον μὲν δὴ, **Φλαυρώς** πρήξαντα τῷ στόλῳ, παρα-
 λῶν τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγούς ἀποδέξας,
 10 ἀπέστειλε ἐπὶ τε Ἑρέτριαν καὶ Ἀθήνας, **Δαΐτιν** τε, ἐόν-

Aegina sunt interfecti: in his dux Eurybates, postquam singulari certamine tres occidisset adversarios, ipse a quarto, Sophane Deceliensi, interfectus est. (93.) Aeginetae vero, suis navibus Athenienses in-compositos adorti, superarunt illos, et quatuor naves cum ipsis viris ceperunt.

(94.) *ITA DUM bellum geritur Athenienses inter et Aeginetas, interim Persa suum persecutus est institutum. Nam et famulus eum admonebat, ut remisceretur Atheniensium, et Pisistratidae instabant et calumniabantur Athenienses: simul vero ipse Darius cupiebat, arrepta hac occasione, illos e Graecis subigere, qui terram et aquam ipsi non dedissent. Itaque, Mardonio ab imperio remoto, qui cum classe male rem gesserat, alios nominavit im-*

τα Μῆδον γένος, καὶ ἈρταΦέρνα τὸν ἈρταΦέρνιος παῖ-
 δα, ἀδελφιδέον ἑαυτοῦ· ἐντελάμενος δὲ ἀπέπεμπε, ἐξ-
 ἀνδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἑαυτῷ ἐς
 95 ὅσιν τὰ ἀνδράποδα. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀπο-
 δεχθέντες, πορευόμενοι παρὰ Βασιλῆος, ἀπίκοντο τῆς Κι-
 λικίης ἐς τὸ Ἀλκίον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν στρατὸν
 πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδευ-
 ομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικός πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχ- 5
 θείς ἐκάστοισι· παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἱππαγωγοὶ νέες,
 τὰς τῷ προτέρῳ ἔτει προεῖπε τοῖσι ἑαυτοῦ δασμοφόροις
 Δαρείως ἐτοιμάζειν. Ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύ-
 τας, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας,
 ἔπλεον ἑξακοσίῃσι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ 10
 παρὰ τὴν ἡπείρον ἔχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόν-

peratores, qui adversus Eretriam et Athenas profici-
 scerentur, *Datin*, Medum genere, et *Artaphernem*,
 Artaphernis filium, suum consobrinum: quos misit
 dato mandato, ut *Athenas Eretriamque sibi subi-*
cerent, et capta inde mancipia in suum adduce-
rent conspectum. (95.) Hi nominati imperatores,
 quum a rege digressi in Aleium pervenissent cam-
 pum Ciliciae, exercitum pedestrem ducentes nume-
 rosum et bene instructum; ibi quum castra posuis-
 sent, accesserunt eis universae copiae navales, ut cui-
 que populo imperatae erant: accesseruntque etiam
 naves equis transvehendis, quas superiori anno *Da-*
rius suis tributariis edixerat parandas. Equis in hip-
 pagines impositis, et omni pedestri exercitu naves
 conscendere iusso, *sexcentis triremibus* in Ioniam
 navigarunt. Inde vero non littus legentes rectà ver-

482, 77.

του καὶ τῆς Θρηίκης· ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμώμενοι, πα-
 ρά τε Ἰκαρίον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόνον ἐποιεῦντο· ὥς
 μὲν ἐμοὶ δοκέειν, δείσαντες μάλιστα τὸν περίπλοον ταῦ
 15 Ἀθῶν, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτει ποιεύμενοι ταύτῃ τὴν κομι-
 δὴν, μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δὲ, καὶ ἡ Νάξος
 σφέας ἠνάγκαζε, πρότερον οὐκ ἀλουῦσα. Ἐπεὶ δὲ, ἐκ 96
 τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι, προσέμιξαν τῇ
 Νάξῳ, (ἐπὶ ταύτῃ γὰρ δὴ πρῶτῃ ἐπέιχον στρατεῦ-
 σθαι οἱ Πέρσαι, μεμνημένοι τῶν πρότερον,) οἱ Νάξιοι
 5 πρὸς τὰ οὖρεα οἴχοντο Φεύγοντες, οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ
 Πέρσαι, ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτέων,
 ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιή-
 σαντες, ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίουν, οἱ Δῆλιοι, ἐκλιπόντες 97

sus Hellespontum et Thraciam direxerunt classem;
 sed Samo profecti, per Icarium mare et secundum
 insulas cursum tenere; metuentes maxime, ut mihi
 videtur, montis Atho circuitum, in quo circumna-
 vigando superiori anno ingentem passi erant calami-
 tatem; insuper vero etiam, ut hac irent, Naxus in-
 sula eos cogebat, quae superiori tempore non erat
 subacta. (96.) Ubi per mare Icarium transvecti
 contra *Naxum* venere, (hanc enim primam omnium
 adoriri in animo habebant Persae, memores eorum,
 quae prius acciderant) non sustinentes hostem *Naxii*,
 procul abeuntes in montes confugerunt. *Persae* vero,
 in servitutem redactis quotquot illorum comprehen-
 dissent, et templa et urbem incenderunt. Quo facto,
 adversus reliquas insulas navigare pergebant.

(97.) Qui dum id faciunt, *Delii* etiam, relicta in-
Herod. T. III. P. I.

καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἵχοντο Φεύγοντες εἰς Τήνον. τῆς
 δὲ στρατιῆς καταπλεύσεως, ὁ Δᾶτις προπλώσας, οὐκ
 ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέ-
 ρην ἐν τῇ Ῥηνῇ· αὐτὸς δέ, πυθόμενος ἵνα ἔσαν οἱ Δῆ- 5
 λιοι, πέμπων κήρυκα, ἡγόρευέ σφι τάδε· „Ἄνδρες
 „ἱεῖροι, τί Φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπιτηδέα καταγνόντες
 „κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γάρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσούτῳ γε Φρο-
 „νέω, καὶ μοι ἐκ βασιλῆος ὧδε ἐπέσταλται· ἐν ἧ χώ-
 „ρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε 10
 „αὐτὴν τὴν χώραν, μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν
 „καὶ ἅπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτέων, καὶ τὴν νῆσον νέ-
 „μεσθε.“ Ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι·
 μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας
 98 ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίσει. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιή-
 σας, ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα,

sula; profugiunt Tenum. *Datis* autem, ubi in vici-
 niā Delī cum exercitu pervenit, ipse navi sua prae-
 gressus, non passus est classem ad insulam adpellere,
 sed ad Rheneam ex adverso sitam: et postquam co-
 gnovit quo se Delī recepissent misso caduceatore,
 haec eis edixit: *Quid fugā abitis, viri sancti! male*
de me, nec pro meo merito, iudicantes. Ego enim
et ipse in tantum certe sapio, et a rege hoc mihi
mandatum est, ut, qua in terrā hi duo dii natī
sunt, eam nec ipsam laedam, nec eius incolas.
Quare redite vestras ad sedes, et insulam habitate!
 Haec postquam per caduceatorem edixit, trecenta
 thuris talenta super aram congesta adolevit. (98.)
 His rebus gestis, *Datis* cum exercitu primum adver-
 sus Eretriam navigavit, simul et Ionas et Aeolenses

ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας. Μετὰ δὲ τοῦ-
 τον ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς ἔλεγον οἱ
 5 Δῆλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα μέχρι ἐμεῦ σεισθεῖσα.
 καὶ τοῦτο μὲν κου τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων
 εἶσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ Θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ
 Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου, καὶ Ἀρταξέρ-
 ξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τούτων ἐπεξῆς γενεῶν, ἐγένετο
 10 πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς
 πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐ-
 τῇ γενόμενα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυφαίων, περὶ
 τῆς ἀρχῆς πολεμεόντων. οὕτω οὐδὲν ἦν ἀεικὲς κινήθηναι
 Δῆλον, τὸ πρὶν εὐῶσαν ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῶ ἦν γε-
 15 γραμμένον περὶ αὐτῆς ὥδε·

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ εὐῶσαν.

secum ducens. Post illius autem ex hac regione di-
 gressum, *commota tremuit Delus*; quod nec ante
 id tempus, ut aiunt Delii, nec post, ad meam usque
 aetatem, factum est. Et hoc quidem prodigium edi-
 dit Deus, quo imminencia hominibus mala signifi-
 caret. Nam regnante *Dario* Hystaspis filio, et *Xerxe*
Darii, et *Artaxerxe* Xerxis, per tres has continuas
 generationes plura mala adfixerunt Graeciam, quam
 per viginti alias generationes quae ante *Darium* ex-
 stiterunt; alia quidem, a Persis illi illata; alia vero,
 ab ipsorum Graecorum coryphaeis, de principatu
 inter se bellum gerentibus. Itaque non praeter caus-
 sam commota est Delus, quum ad illum diem im-
 mota fuisset. Et in vaticinio de illa ita scriptum est:

Et Delum, quamvis sit adhuc immota, movebo.

Δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνό-
ματα· Δαρείος, ἐρξίης· Ξέρξης, ἀρήϊος· Ἄρτα-
ξέρξης, μέγας ἀρήϊος. τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλῆας
ᾧδε ἂν ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην· Ἕλληνες 20
καλεῖοιεν.

- 99 Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου, προσί-
σχον πρὸς τὰς νήσους· ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν τε παρελάμ-
βανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον.
ὡς δὲ, περιπλέοντες τὰς νήσους, προσέσχον καὶ ἐς Κά-
ρυστον, (οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδί- 5
δουσαν, οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλιν ἀστυγέιτονας στρατεύε-
σθαι, λέγοντες Ἐρετρίαν τε καὶ Ἀθήνας,) ἐνθαῦτα τού-
τους ἐπολιόρκεον τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς ὃ καὶ
οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην.
- 100 Ἐρετρίες δὲ, πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν

Valent autem secundum Graecum sermonem nomina ista hocce: *Darius*, coërcitor; *Xerxes*, bellator; *Artaxerxes*, magnus bellator. Hos enim reges Graeci suâ linguâ recte ita, ut dixi, nominaverint.

(99.) *Barbari*, Delo profecti, navibus ad insulas adpulsis, et exercitum inde adsumebant, et insulanorum filios secum obsides abducebant. Postquam vero, praeternavigatis insulis, Carystum pervenerunt; quum nec obsides dedissent *Carystii*, et contra vicinas urbes (Eretriam et Athenas dicebant) se militaturos negassent; ibi tunc hos oppugnarunt, agrumque illorum evastarunt, donec etiam hi in deditio-nem venere Persarum. (100.) *Eretrienses* autem, ubi cognoverunt sese peti a Persarum classe, Athe-

ἐπὶ σφέας ἐπιπλέουσιν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι
βοηθούς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπέπαινον τὴν ἐπι-
κουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους κληρουχέοντας τῶν
5 ἱπποβοτείων Χαλκιδέων τὴν χώραν, τοὺτους σφι διδούσῃ
τιμωρούς. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευ-
μα· οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διΦα-
σίας ιδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβουλευόντο ἐκλιπεῖν
τὴν πόλιν εἰς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δὲ αὐτέων,
10 ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσῃ οἴσεσθαι,
προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα ὡς
εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶ-
τα, φράζει τοῖσι ἤκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ πα-
ρέοντα σφι πρήγματα· προσεδέτό τε ἀπαλλάσσεσθαι
15 σφέας εἰς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ
Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλευσάντι πείθονται καὶ

nienses rogarunt ut auxilia sibi mitterent. Nec ne-
garunt Athenienses opem, sed quater mille colonos
illos, qui in opulentorum Chalcidensium praedia suc-
cesserant, opem eis ferre iusserunt. At in Eretrien-
sibus sanum nullum erat consilium; qui Athenienses
quidem auxilio vocaverant, ipsi vero in duas divisi
erant sententias: nam aliis animus erat, relicta urbe
in superiora Euboeae loca se recipere; alii vero, pri-
vatum quaestum a Persis reportare sperantes, proditi-
onem parabant. Quorum utrorumque consilia co-
gnita habens Aeschines, Nothonis filius, primarius
vir Eretriensium, advenientibus Atheniensibus prae-
sentem rerum statum aperuit; eosque ut retrogrede-
rentur rogavit, ne simul cum Eretriensibus perirent.
Et Athenienses, Aeschinis sequentes consilium, Oro-

οὗτοι μὲν διαβάντες εἰς Ὠρωπὸν, ἴσῳζον σφέας αὐ-
 101 τούς. Οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς
 Ἐρετρικῆς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰ-
 γίλια. κατασχόντες δὲ ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵπ-
 πους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσoi-
 σόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἐρετρίεες ἐπεξελθεῖν μὲν 5
 καὶ μάχεσθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλὴν· εἴ πως δὲ διαφυ-
 λάξαιεν τὰ τείχεα, τούτου σφι ἔμελε πέρι, ἐπεὶ τε
 ἐνῖκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης
 καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος, ἐπίπτον ἐπὶ ἕξ ἡμέρας πολ-
 λοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφορβός τε ὁ Ἄλκι- 10
 μάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνεύου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν
 δόκιμοι, προδιδούσι τοῖσι Πέρσῃσι. οἱ δὲ, ἐσελθόντες εἰς
 τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱερά συλῆσαντες ἐνέπρησαν,
 ἀποτινύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱερῶν· τοῦ-

pum transvecti, periculum evaserunt. (101.) *Persae*, navibus ad Tamynas et Choereas et Aegilia ditionis *Eretriensium* adpulsis, locis hisce potiti, protinus equis e navibus expositis, ad adgrediendum hostem sese compararunt. Eretrienses vero de egrediendo et committenda pugna non cogitabant; sed muros, si possent, defendere, hoc unum illis curae erat, quandoquidem vicerat sententia non relinquendam esse urbem. Quum autem acriter oppugnaretur murus, intra sex dies multi ab utraque parte perierunt: septimo vero die Euphorbus Alcimachi filius et Philagrus Cyneae, spectati inter cives viri, Persis *Eretriam* prodiderunt. Et hi, urbem ingressi, templa spoliarunt incenderuntque, poenam hanc repe-

15 το δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἠνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δα-
ρείου ἐντολάς.

Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρετρίαν, καὶ ἐπισχόντες ὅλι- 102
γας ἡμέρας, ἔπλεον εἰς τὴν Ἀττικὴν, κατέργοντές τε
πολλόν, καὶ δοκέοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ποιήσκειν
τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐπαίησαν. καὶ, ἣν γὰρ ὁ Μαρα-
6 θῶν ἐπιτηδεώτατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι,
καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίας, εἰς τοῦτό σφι κατηγγέτο
Ἰππίας ὁ Πεισιστράτειος. Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἐπύθοντο 103
ταῦτα, ἐβοήθηον καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δὲ
σφείας στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης,
τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα, τὸν Στησαγόρευ, κατέλαβε
5 Φυγεῖν ἐξ Ἀθηνῶν Πεισίστρατον τὸν Ἰπποκράτειος. καὶ
αὐτῷ, Φεύγοντι, Ὀλυμπιάδα ἀνελίσθαι τεθρίππῳ συνέ-

tentes ob templa Sardibus cremata; homines autem,
ut iusserat Darius, in servitutem abstraxerunt.

(102.) Subactâ Eretriâ, *Persae*, paucorum dierum
interpositâ morâ, in *Atticam* navigarunt, magnas
in angustias adducentes Athenienses, cogitantesque
eodem modo cum illis agere atque cum Eretriensibus
egissent. Quumque *Marathon* esset totius Atticae
maxime opportunus equitibus locus, et proximus ab
Eretria, in hunc campum illos deduxit *Hippias*,
Pisistrati filius. (103.) Qua re cognita, *Athenien-*
ses etiam ipsi *Marathona* obviam hostibus egressi
sunt. Duxerunt autem illos decem imperatores; quo-
rum decimus *Miltiades* erat, is cuius patri *Cimo-*
ni, Stesagorae filio, acciderat, ut a Pisistrato, Hip-
pocratis filio, Athenis in exsilium pelleretur. Eidem-
que contigerat, ut exsul victoriam Olympiae repor-

βη· καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν μιν, τὸ αὐτὸ
 ἐξευκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ
 δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι νικῶν,
 παραδίδοι Πεισιστράτῳ ἀνακηρυχθῆναι· καὶ τὴν νίκην 10
 παρὲς τούτῳ, κατήλθε ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ὑπόσπονδος. καί
 μιν, ἀνελόμενον τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα,
 κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων,
 οὐκέτι περιόντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ αὐ-
 τοῖ μιν κατὰ τὸ πρυτανεῖον, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. 15
 τέθαπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς Διὰ κοί-
 λης καλεομένης οδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθά-
 φονται αὗται, αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. Ἐποίη-
 σαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἥδη τὸ αὐτὸ τοῦτο, Εὐαγόρῳ Λα-
 κανος· πλέω δὲ τούτων, οὐδαμαί. Ὁ μὲν δὴ πρεσβύ- 20

taret quadrigarum curriculo; quem eundem hono-
 rem iam ante cum frater ipsius uterinus Miltiades
 erat consecutus. Deinde vero, sequenti Olympiade,
 quum eisdem equis idem *Cimon* vicisset, Pisistrato
 concessit, ut is victor renunciaretur; et ob victoriam
 huic concessam, ex pactione cum illo inita, in patriam
 est restitutus. Postremo idem, quum eisdem equis
 aliam rursus victoriam reportasset Olympicam, obiit
 interfectus a filiis Pisistrati, ipso Pisistrato non am-
 plius in vivis agente: interfecerunt illum enim hi
 prope prytaneum, noctu hominibus quibusdam ad
 hoc subornatis. Sepultus autem est *Cimon* ante ur-
 bem, ultra viam quae Per Cavum vocatur; et ex ad-
 verso sepulti sunt hi equi eiusdem, qui tres olympi-
 cas retulerunt victorias. Praestiterunt quidem idem
 hoc alii etiam equi, Evagorae Lacedaemonii; sed,

τερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στῆσαγόρης ἦν τῆνικαῦτα
 παρὰ τῷ πατρί Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονή-
 σω· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνῃσι, τοῦ-
 νομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιά-
 δῳ, Μιλτιάδης. Οὗτος δὲ ὢν τότε ὁ Μιλτιάδης, ἦκων 104
 ἐκ τῆς Χερσονήσου, καὶ ἐκπεφευγὼς διπλόον θάνατον,
 ἑστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γάρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν
 οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρου, περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο
 5 λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλῆα· ἅμα δέ, ἐκ-
 φυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἑωυτοῦ, δο-
 κέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ, ἥδη τὸ ἐνθεῦτέν μιν οἱ ἐχ-
 θροὶ ὑποδείξαντο, καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγα-
 γόντες, εἰδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυ-
 10 γὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπέ-
 δέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

praeter hos, nulli. Filiorum igitur Cimonis natu
 maior, *Stesagoras*, per id tempus apud patrum
 Miltiadem in Chersoneso educabatur: natu minor
 autem apud Cimonem Athenis erat, cui nomen fuit
Miltiades, de patris Miltiadis nomine, conditoris
 Chersonesi. (104.) Hic igitur tunc *Miltiades*, quum
 nuper e Chersoneso advenisset, duplicemque effugis-
 set mortem, imperator fuit Atheniensium. Simul
 enim et Phoenices, usque ad Imbrum illum perse-
 cuti, studiose operam dederant, ut caperent cum et
 ad regem abducerent: et, postquam hos effugit, do-
 mumque rediit, iam protinus eundem exceperant
 adversarii, et in iudicium vocatum, reum egerant
 tyrannidis in Chersoneso exercitae. At hoc quoque
 liberatus periculo, ita demum imperator creatus est
 Atheniensium, populi suffragiis electus.

- 105 Καὶ πρῶτα μὲν, ἔόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστει οἱ στρατηγοί, ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετῶντα. τῷ δὲ, ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε, περὶ τὸ Παρθένιον οὖρος, τὸ ὑπὲρ 5 Τεγέης, ὃ Πᾶν περιπίπτει. βῶσαντα δὲ τὸ οὖνομα τοῦ Φειδιππίδew τὸν Πᾶνα, Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι, διότι ἑαυτοῦ οὐδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιεῦνται, ἔοντας εὖνου Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχῇ γενομένου ἤδη σφίσι χρησίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἐσομένου. Καὶ ταῦτα 10 μὲν Ἀθηναῖοι, καταστάντων σφίσι εὖ ἤδη τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθέα, ιδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει Πανὸς ἱεὸν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείησι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται.
- 106 Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης

(105.) Ac primum quidem, quum adhuc in urbe essent imperatores, *Spartam* miserunt praeconem *Phidippidem*, civem quidem Atheniensem, caeterum *hemerodromum*, et hoc negotium exercentem. Cui, ut quidem ipse deinde narravit Phidippides, Atheniensibusque renunciavit, circa Parthenium montem, qui supra Tegeam est, deus *Pan* obviam est factus; compellatoque nominatim Phidippide, iussit eum *renunciare Atheniensibus*, nullam illos sui curam gerere, quum tamen bene cupiat Atheniensibus, ac iam saepe de illis bene meritus fuerit, et posthac etiam bene sit meriturus. Haec certe Athenienses vere ita accidissee persuasi, deinde, quum iam res eorum recte fuissent compositae, templum *Pani* infra arcem statuerunt, eumque inde ab illo

487, 27.

οὗτος, ὅτε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα Φανῆναι, δευτε-
 ραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμε-
 νος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε „ ὦ Λακεδαιμόνιοι,
 5 „ Ἀθηναῖοι ὑμέων θέονται, σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ πε-
 „ ριδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλῃσι δουλοσύνη
 „ περιπεσοῦσαι πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ Ἑρ-
 „ τριά τε νῦν ἡνδραπόδισται, καὶ πόλι λογίμη ἡ Ἑλ-
 „ λας γέγονε ἀσθενεστέρα.“ Ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλ-
 10 μένα ἀπήγγελε. τοῖσι δὲ ἑαδὲ μὲν βοηθεῖν Ἀθηναίοισι,
 ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ παραυτίκα ποιεῖν ταῦτα, οὐ
 βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἱσταμένου τοῦ μη-
 νὸς εἰνάτῃ· εἰνάτῃ δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ
 15 πλῆρεος ἔντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μὲν νυν τὴν πανσέλη-

nuncio annuis sacrificiis et lampade placant. (106.)
 Tunc vero missus ab imperatoribus *Phidippides* hic,
 quo tempore is Panem sibi adparuisse narravit, po-
 stridie eius diei quo Athenis erat profectus *Spartam*
 pervenit; ubi adiens magistratus, haec apud eos ver-
 ba fecit: *Lacedaemonii! Petunt a vobis Athenienses,*
ut auxilio illis veniatis; neque patiamini, ut anti-
quissima inter Graecos civitas in servitutem abri-
piatur a barbaris. Nam et Eretria nunc sub iugum
est missa, et insigni civitate imminuta est Grae-
cia. Haec ubi illis ex mandato dixit, placuit quidem
 Spartanis auxilia mittere Atheniensibus; sed id con-
 festim facere non potuerunt, quum nollent contra
 legem agere. Erat enim nonus dies mensis: *nono au-*
tem die, et priusquam plena esset luna, se non
egressuros, aiebant. Novilunium igitur hi expecta-
 bant.

107 Τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πεισι-
στράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς
ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. ἐδόκει ὁ Ἰππίης τῇ μη-
τρὶ τῇ ἑαυτοῦ συνευνηθῆναι· συνεβάλετο ὦν ἐκ τοῦ ὀνεί-
ρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀνασώσάμενος τὴν 5
ἀρχὴν, τελευτήσῃ ἐν τῇ ἑαυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὲ τῆς
ὄψιος συνεβάλετο ταῦτα. Τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο
μὲν, τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆ-
σον τὴν Στυρέαν, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ,
καταγομένης ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε οὗτος, 10
ἐκβάοντας τε ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ οἱ
ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως
ἢ ὡς ἑώθεε. οἷα δὲ οἱ πρεσβυτέρω ἐόντι, τῶν ὀδόντων
οἱ πλεῦνες ἐσεῖοντο· τουτέων ὦν ἓνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλ-
λει ὑπὸ βίης βήξας. ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον 15

(107.) *Hippias*, Pisistrati filio, qui barbaris viam in campum *Marathona* praeivit, superiori nocte per somnum tale visum erat oblatum. Visus sibi erat sua cum matre concumbere: quod ex insomnio collegerat, Athenas se esse rediturum, et in patria recepto regno senem vitam excessurum. In hunc modum *Hippias* somnium suum erat interpretatus. Tunc vero, ducis officio fungens, partim Eretriensia mancipia in Styreorum insula, cui Aegilia nomen, deposuit; partim naves, quae ad Marathona adpulerant, in statione locavit, et barbaros in terram egressos ordinavit. Quae dum administrat, accidit ei ut vehementius, quam solitus erat, et sternutaret et tussiret. Quumque eidem, quippe aetate iam proveciori, plures labarent dentes, harum dentium unam, dum tussit, propter violentiam

488, 57.

αὐτοῦ, ἐποιέετο πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν· ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετό οἱ ὁ ὁδὼν, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παρυστάτας· „Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδὲ μιν δυ-
 20 „μέρος μετῆν, ὁ ὁδὼν μετέχει.“ Ἰππίης μὲν δὴ ταύτη τὴν ἔψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθῆναι.

Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλῆος, 108
 ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες πανδημί, καὶ γὰρ καὶ
 ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλα-
 5 ταιέες, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι συγχροὺς ἤδη
 ἀναιρέατο· ἔδωσαν δὲ ὧδε. πιεζύμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ
 Πλαταιέες, ἐδίδωσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει
 τε τῷ Ἀναξανδρίδῃ καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐ-
 τούς. οἱ δὲ, οὐ δεκόμενοι, ἔλεγόν σφι τάδε· „Ἡμεῖς

eiecit. Quae quum in arenam cecidisset, magnum
 adhibuit studium ut eam reperiret: postquam vero
 nusquam dens comparuit, edito gemitu ait adstanti-
 bus: *Terra haec non est nostra, neque eam pote-*
rimus in nostram redigere potestatem: nam, quid-
quid eius ad me pertinebat, id dens mea obtinet.
 Nempe in hoc *Hippias* exiisse visionem suam exi-
 stimavit.

(108.) *Atheniensibus*, quum in campo *Herculi*
 sacro locum cepissent, praesidio advenere *Platae-*
enses frequenti manu ex universo populo collecti.
 Tradiderant enim sese *Atheniensibus* *Plataeenses*, et
 frequentes labores pro illis *Athenienses* sustinue-
 rant. Tradiderant se autem hoc modo. Bello a *The-*
banis pressi *Plataeenses*, primum *Cleomeni*, *Anaxan-*
dridae filio, et *Lacedaemoniis* se tradiderunt, qui

„μὲν ἑκάστῳ τε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γένοιτ'
 „ἂν ἐπικουρίῃ ψυχῇ· Φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἐξάν- 10
 „δραποδισθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλευό-
 „μεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιο-
 „χάροισί τε ἀνδράσι, καὶ τιμωρέειν ἐσῶσι οὐ κακοῦσι.“
 Ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ εὐνοίην
 οὕτω τῶν Πλαταιέων, ὥς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους 15
 ἔχειν πόνους, συνεστῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι
 μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ
 ἠπίστησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἰρὰ παιεύντων τοῖσι δώδεκα
 θεοῖσι, ἱκέται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν, ἐδίδοσαν σφέας
 αὐτοὺς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα, ἐστρατεύοντο 20
 ἐπὶ τοὺς Πλαταιάς· Ἀθηναῖοι δὲ σφί ἐβοήθεον. μελ-
 λόντων δὲ συνάπτειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον· πα-

forte in illis locis aderant. At illi, non recipientes eos,
 dixere: *Nos nimis procul a vobis habitamus, et fri-*
gidum vobis tale auxilium foret: plus semel enim
fieri posset, ut in servitutem prius abstraheremini,
quam nostrum quisquam fando audiret. Quare
quidem vobis, ut Atheniensibus vos tradatis,
qui vobis sunt finitimi, ad tutandum non invalidi.
 Haec Plataeensibus suaserunt Lacedaemonii, non
 tam quod illis bene vellent, quam quod cuperent la-
 boribus fatigari Athenienses, bellis cum Boeotis ge-
 rendis. Consilium autem Lacedaemoniorum sequen-
 tes Plataeenses, quo tempore duodecim diis sacra
 faciebant Athenienses, supplices ad aram consede-
 runt, seque illis tradiderunt. Quo cognito, Thebani
 arma intulerunt Plataeensibus; et Athenienses auxi-
 lio illis venire. Sed quum in eo essent ut consererent

ρατυχόντες δὲ, καὶ καταλλάξαντες, ἐπιτρεψάντων ἀμ-
 Φοτέρων, οὕρισαν τὴν χώραν ἐπὶ τοῖσδε· εἴην Θηβαίους·
 25 Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους εἰς Βοιωτοὺς τελέειν. Κο-
 ρίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι
 δὲ ἀπιστοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί· ἐπιέμενοι δὲ, ἐσώθη-
 σαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κο-
 ρίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὐρούς, τούτους ὑπερ-
 30 βάντες, τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποίησαντο οὐρον Θηβαίοισι
 πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσιάς. Ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ
 Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρη-
 μένῳ· ἤκον δὲ τότε εἰς Μαραθῶνα βοηθέοντες.
 Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγένοντο δίχα αἱ γνώ- 109
 μαι· τῶν μὲν, οὐκ ἐώντων συμβάλλειν· „ὀλίγους γάρ

pugnam, id fieri non passi sunt Corinthii: hi enim,
 quum forte adessent, arbitrio eorum rem permitten-
 tibus utrisque, pacem conciliarunt, fines regionis ita
 constituentes, ut *Thebani eos ex Boeotis, qui Boe-*
torum communi nollent adtribui, nil impedirent.
 Hoc constituto, Corinthii abierunt. Athenienses vero,
 domum redeunt, ex improvise adgressi sunt Boeo-
 ti: sed commissae pugnae superati sunt. Quo facto
 Athenienses, fines Plataeensibus a Corinthiis consti-
 tutos transgredientes, ipsum Asopum et Hysias fines
 inter Thebanos et Plataeenses statuerunt. Plataeenses
 igitur, postquam praedicto modo Atheniensibus sese
 tradidissent, nunc eis ad Marathonem auxilio ve-
 nerunt.

(109.) Imperatorum autem Atheniensium bifariam
 divisae erant sententiae; nolentibus aliis, ut praelio
 confligeretur; *nimis enim exiguum esse ipsorum*

εἶναι, στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν· τῶν δὲ, καὶ
 Μιλτιάδῳ, κελυόντων. ὡς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο, καὶ
 ἑνίκα ἡ χεῖρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκα- 5
 τος ψηφιδόφορος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολε-
 μαρχεῖν· τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πο-
 λέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι· ἦν δὲ τότε πο-
 λέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἔλθων
 Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε· „Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, 10
 „ἔστι ἡ καταδουλῶσαι Ἀθήνας, ἡ ἐλευθέραις ποιήσαν-
 „τα, μνημόσυνα λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων.
 „βίον, οἷα οὐδὲ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπου-
 „σι. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ αὐτῶν ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον
 „ἤκουσι μέγιστον. καὶ, ἢ μὲν γε ὑποκύψωσι τοῖσι 15
 „Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσσονται παραδεδομένοι Ἴπ-

*numerum, quam ut cum Medorum exercitu con-
 grederentur; aliis vero, et in his Miltiade, confi-
 gendum censentibus. Ita quum dissentirent, quum-
 que in eo esset ut peior vinceret sententia; tunc un-
 decimus supererat qui suffragium ferret, is qui fabā
 polemarchus electus erat Atheniensium: antiquitus
 enim polemarcho aequale cum imperatoribus ius
 suffragii ferendi tribuerant Athenienses. Erat autem
 tunc polemarchus Callimachus Aphidnaeus; quem
 conveniens Miltiades, his verbis est adlocutus: In
 te nunc situm est, Callimache, utrum in servitu-
 tem redigere velis Athenas, an, liberatā patriā,
 memoriam tui in omne aevum relinquere, qualem
 ne Harmodius quidem et Aristogiton reliquerunt.
 Numquam enim, ex quo exstiterunt Athenienses,
 in tantum adducti sunt periculum, in quanto nunc*

„πίη· ἢν δὲ περιγένηται αὐτὴ ἡ πόλις, οἷη τέ ἐστι πρῶ-
 „τῇ τῶν Ἑλληνίδων πολίων γενέσθαι. Κῶς ὦν δὴ ταῦ-
 „τα οἷα τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κως ἐς σέ τι τούτων
 20 „ἀνῆκει τῶν πραγμάτων τὸ κύρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι
 „φράσω. ἡμέων τῶν στρατηγῶν, ἐόντων δέκα, δίχα
 „γίνονται αἱ γνώμαι· τῶν μὲν, κελευόντων συμβαλέειν,
 „τῶν δὲ, οὐ συμβαλέειν. ἢν μὲν νυν μὴ συμβάλωμεν,
 „ἔλπομαι τίνα στάσιν μεγάλην ἐμπεσοῦσαν διασει-
 25 „σειν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα, ὥστε μηδίσαι· ἢν δὲ
 „συμβάλωμεν, πρὶν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέ-
 „ροις ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, οἷοί τε εἶμιν
 „περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. Ταῦτα ὦν πάντα ἐς σέ
 „νῦν τείνει, καὶ ἐκ σέο ἄσσηται. ἢν γὰρ σὺ γνώμη τῇ

versantur. In quo si Medis succumbunt, decretum est quid eis sit patiendum, Hippiae deditis: sin superior discesserit haec civitas, probabile est primam eam futuram esse Graecarum civitatum. Quo pacto igitur fieri hoc possit, et quo pacto a te pendeat harum rerum summa, nunc tibi dicam. Sententiae imperatorum, qui decem sumus numero, in duas divisae sunt partes; aliis confligendum censentibus, aliis non confligendum. Iam, si praelium non commiserimus, persuasum fere habeo magna exstitura dissidia, quae animos disturbent Atheniensium, eosque ad Medorum trahant partes. Sin praelium commiserimus priusquam putre consilium animos subeat nonnullorum Atheniensium, probabile fit mihi, ut, diis aequa tribuentibus, superiores discedamus. Haec igitur omnia ad te nunc spectant, et ex te pen-
Herod. T. III. P. I.

- „ἐμῇ προσθῇ, ἔστι τοι πατρίς τε ἑλευθέρη, καὶ πόλις 30
 „πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἣν δὲ τὴν τῶν ἀποσπενδόν-
 „των τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλε-
 110 „ξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιά-
 δης, προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ
 τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν.
 Μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, τῶν ἢ γνώμη ἔφερε συμβάλ-
 λειν, ὡς ἐκάστου αὐτῶν ἐγένετο πρυτανήϊ τῆς ἡμέρης, 5
 Μιλτιάδῃ παρεδίδσαν· ὁ δὲ, δεκόμενος, οὐ τι κω συμ-
 βολὴν ἐποιέετο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανήϊ ἐγένετο.
 111 Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιῆλθε, ἐμβαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ᾧδε
 Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος ἡγέε-

CIX. 31. τὴν ante τῶν ἀποσπ. ex coniect. qui articulus vulgo
 aberat. Alii mox συμβουλήν, loco συμβολήν.

dent. Etenim si tu meae accesseris sententiae, ha-
bebis liberam patriam, et civitatem primam uni-
versae Graeciae: sin his suffragatus fueris, qui
dissuadent praelium; erit tibi contrarium eorum,
quae memoravi, commodorum. (110.) His dictis
Miltiades in suam sententiam Callimachum traxit: et
accedente polemarchi suffragio decretum est, ut prae-
lio confligeretur. Post haec, qui ex imperatoribus
confligendum consuerant, hi, ut cuiusque dies ad-
erat, quo penes eum summa esset imperii, ita vicem
suam Miltiadi tradiderunt. At ille quamvis acciperet,
non tamen prius commisit praelium quam legitimus
ipsius dies adesset.

(111.) Quo die igitur *Miltiadis* vices erant admi-
 nistrandae imperii summae, *in aciem educti sunt*
Athenienses, tali modo instructi. Dextro cornu prae-

το ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε
 5 οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ
 δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμούντο
 αἱ φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλληλέων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσον-
 το, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιεῖς. Ἀπὸ ταύ-
 10 τῆς γὰρ σφί τῆς μάχης, Θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων
 καὶ πανηγύριος τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, κα-
 τεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος, ἅμα τε Ἀθηναίοισι, λέγων
 γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. Τότε δὲ, τασ-
 σομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιοῦνδ᾽
 τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέ-
 15 δῶ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξις ὀλίγας,
 καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ κέρας
 ἐκάτερον ἔρρωτο πλήθει. Ὡς δὲ σφί διετέτακτο, καὶ 112

erat polemarchus Callimachus: obtinebat tunc enim
 lex apud Athenienses, ut polemarchus dextrum cor-
 nu teneret. Ab hoc igitur principio deinde collocatae
 erant continuo tenore singulae tribus Atheniensium,
 pro cuiusque numero: postremi vero, in laevo cornu,
Plataeenses stabant. Inde enim ab hac pugna usu
 receptum est, ut, quando solennia sacra peragunt
 Athenienses, quae quinto quoque anno celebrantur,
 praeco Atheniensis solennes preces ita praecat, ut
fausta omnia precetur Atheniensibus simul et Pla-
taeensibus. Tunc vero, quum acies Atheniensium ad
 Marathonem sic esset instructa ut frons fronti exerci-
 tus Medici exaequaretur, accidit, ut in medio ordines
 haud sane frequentes starent, et ea parte debilior esset
 acies; sed ut utrumque cornu densioribus ordinibus
 firmaretur. (112.) Acie ita ordinata, quum caesae

τὰ σφαγία ἐγένετο καλὰ, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο εἰς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτέων, ἢ ὅκτ᾽. οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέωντες δρόμῳ ἐπίοντας, παρεσκευάζοντο 5 ὡς δεξόμενοι· μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάγχυ ὀλεβρίην, ὁρέωντες αὐτοὺς ὄντας ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπείγομένους, οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης ὄφι, οὔτε τόξευμάτων. ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατεΐκαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεὶ τε ἀλλόοι προσέμιξαν τοῖσι 10 βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ εἰς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέωντες, καὶ τοὺς ἀνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλήσι καὶ τὸ ὄνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦ- 15

hostiae prospera omnia nunciassent, ibi tunc Athenienses, ut *signum* datum est *pugnae*, cursu in hostes contenderunt. Erat autem inter duas acies interiectum intervallum haud minus quam octo stadiorum. Tum vero *Persae*, ubi cursu adversus se irruentes hostes viderunt, ad excipiendos illos se compararunt; *furere* dicentes *Athenienses*, et in propriam ruere perniciem; qui ita cursu contenderent, quum numero essent pauci, neque vel equitatum vel sagittarios haberent. De his igitur ita iudicabant Persae. At *Athenienses*, postquam confertis ordinibus ad manus venissent hostium, pugnam ediderunt memoratu dignam. Quippe primi omnium Graecorum, quos novimus, cursu in hostes impetum fecerunt: et primi sustinuerunt, Medicam vestem et eā indutos adspicere viros; quum ante illum diem vel nomen

491, 71.

σαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγένετο 113
 πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ
 βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο·
 κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥῆξαντες,
 5 ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαϊαν. τὸ δὲ κέρας ἐκάτερον ἐνίκων
 Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιῆες. νικῶντες δὲ, τὸ μὲν τε-
 τραμμένον τῶν βαρβάρων Φεύγειν ἔων· τοῖσι δὲ τὸ μέ-
 σον ῥῆξασι αὐτέων, συναγαγόντες τὰ κέρα ἀμφοτέρα,
 ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. Φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρ-
 10 σσι εἶποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικό-
 μενοι, πῦρ τε αἶτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νέων.

Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος 114
 Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀπὸ γενόμενος ἀγαθός ἀπὸ

Medorum Graecis, ubi audirent, terrorem incussisset. (113.) Satis autem longi temporis haec ad Marathonem pugna fuit. Et in medio quidem aciei vicerunt barbari, ubi Persae ipsi et Sacae locati erant; qui hac parte victores, perrupta acie, versus mediterranea persecuti sunt fugientes. At in utroque cornu penes Athenienses et Plataeenses victoria stetit. Et hi quidem, postquam vicerunt, omissis hisce ex barbaris quos in fugam verterant, utrumque cornu contrahentes, illos sunt adgressi qui mediam percurrerant aciem; et de his quoque victoriam Athenienses reportarunt. Tunc vero in fugam effusos Persas caedentes persecuti sunt; donec ad mare delati, ignem poposcerunt, ipsasque naves sunt adorti.

(114.) In hoc discrimine et alii multi perierunt nobiles Athenienses; et *Callimachus* polemarchus, postquam fortiter pugnasset, interfectus est; unus

δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλεως ὁ Θρασύλεω· τοῦ-
 το δὲ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα, ἐπιλαβόμε-
 νος τῶν ἀφλάστων νηὸς, τὴν χεῖρα ἀποκοπεῖς πελέκει, 5
 πίπτει· τοῦτο δὲ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ ὀνο-
 115 μαστοί. Ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ
 τοιούτῳ Ἀθηναῖοι. τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βαρβαροὶ ἐξανα-
 κρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου, ἐν τῇ ἔλι-
 πον, τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀνδράποδα, περιέπλων Σούνιον,
 βουλόμενοι Φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ 5
 ἄστυ. αἰτίη δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων
 μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τοὺτους γὰρ συνθε-
 μένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαι ἀσπίδα, εὐοῦσι ἤδη ἐν
 116 τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲν δὴ περιέπλων Σούνιον. Ἀθηναῖοι
 δὲ ὡς ποδῶν εἶχον, τάχιστα ἐβόηθεν ἐς τὸ ἄστυ. καὶ,
 ἐφθασάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβαροὺς ἥκειν,

item ex imperatoribus, *Stesilaus* Thrasyilai filius. Ibi-
 demque *Cynaegirus*, Euphorionis filius, quum aplu-
 stre navis barbarorum manu tenuisset, securi amputa-
 ta manu cecidit. (115.) Caeterum septem navibus ista
 ratione potiti sunt Athenienses. Reliquis autem navi-
 bus barbari, in puppim remigantes, adsumtis ex insula
 mancipiis Eretriensibus, in qua relictæ erant; Sunium
 circumnavigarunt, ad urbem prius pervenire stu-
 dentes quam rediissent Athenienses. Et pervulgata
 est apud Athenienses fama, cepisse illos hoc consi-
 lium ex *Alcmaeonidarum* artificio; hos enim ex
 composito clypeum Persis, quum iam in navibus
 essent, sustulisse. (116.) At, dum *Sunium* Persæ
 circumnavigant, Athenienses, quantum pedibus va-
 lere in urbem retro currentes, prius adfuere quam

καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπυγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ
 5 ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοςάργει.
 οἱ δὲ βαρβάροι τῇσι νηυσὶ ὑπεραιωρήντες Φαλήρου,
 τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων, ὑπὲρ τοῦτου
 ἀνακωχέυσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλων ὀπίσω εἰς τὴν
 Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον 117
 τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίας
 ἄνδρας· Ἀθηναίων δὲ, ἑκατὸν ἑνενήκοντα καὶ ὄγδοον. ἔπι-
 στον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. Συνήνεκε δὲ αὐτοῖσι Θάρ-
 5 μα γενέσθαι τοιοῦδε· Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπιζήλον τὸν Καυ-
 φαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινώ-
 μενον ἀγαθόν, τῶν ὀμμάτων στερεθῆναι, οὔτε πληγέ-
 τα οὐδὲν τοῦ σώματος, οὔτε βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν
 τῆς ζῆς διατελεῖν ἀπὸ τοῦτου τοῦ χρόνου ἔοντα τυ-
 10 φλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν περὶ τοῦ πάθους ἤκουσα τοιοῦδε

Persae venirent: et, quemadmodum ad Marathonem
 in agro Herculi sacro castra habuerant, sic et nunc
 in alio Heracleo, quod in Cynosarge est, locum ca-
 stris ceperunt. Barbari vero, postquam naves ante
Phalerum, qui portus tunc erat Atheniensium, in
 alto aliquamdiu tenuissent, retro in Asiam naviga-
 runt. (117.) Ex Persis ceciderunt in Marathonia
 pugna circiter sex millia et quadringenti; Athenien-
 sium vero centum nonaginta duo. Hic fuit occisorum
 numerus. Acciderat autem ibi res mira huiusmodi.
 Epizelus, civis Atheniensis, Cuphagorae filius, stans
 in acie, fortiterque pugnans, oculorum usu privatus
 est, nulla corporis parte nec cominus percussus, nec
 eminus ictus: et ab hoc tempore per reliquam vitam
 caecus permansit. Memorant autem, ipsum de hac

τινὰ λόγον. ἄνδρα οἱ δοκέειν ὀπλίτην ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πάσαν σκιάζειν· τὸ δὲ Φάσμα τοῦτο ἑαυτὸν μὲν παρεξελθεῖν, τὸν δὲ ἑαυτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

- 118 Δᾱτῖς δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν. εὐρῶν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυν- 5 θάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἶη· πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱροῦ, ἔπλεε τῇ ἑαυτοῦ νηὶ ἐς Δῆλον. καὶ, ἀπίκατο γὰρ τηρικαῦτα οἱ Δῆλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατατίθεται τε ἐς τὸ ἱρόν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα ἐς Δῆλιον τὸ Θη- 10

calamitate haec narrasse : visum esse ei virum armatum contra ipsum stare, cuius barbam totum texisse clypeum ; illud autem spectrum praeteriisse ipsum, et virum sibi proximum stantem interfecisse. Haec Epizelum solitum esse narrare audiui.

(118.) *Datis*, cum exercitu in Asiam profectus, postquam Myconum pervenit, per somnum vidit visionem ; quae quidem qualis fuerit non memoratur : sed ille, simul atque illuxit, perquisitionem instituit navium. Et quum in Phoenicia navi *simulacrum* invenisset *Apollinis* inauratum, percontatus est unde raptum esset : utque audivit quonam ex templo esset, ipse sua navi Delum est profectus, et ibi (iam enim in insulam reversi erant Delii) simulacrum in templo deposuit, Delisque imperavit ut

493, 19.

βαίων· τὸ δ' ἔστι ἐπὶ θαλάσῃ, Χαλκίδος καταπτόν.
 Δαΐτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλαμένος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀν-
 δριάντα τοῦτον Δῆλιον οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μὲν δι'
 ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ Θεοπροπίου ἐκομίσαντο
 ἐπὶ Δῆλιον. Τοὺς δὲ τῶν Ἑρετριέων ἀνδραποδισμένους 119

Δαΐτις τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην
 πλείοντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος,
 πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἑρετρίκας, ἐνείχε
 5 σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης προτέρων τῶν
 Ἑρετριέων· ἐπεὶ τε δὲ εἶδε σφεας ἀπαχθέντας παρ' ἐαυ-
 τόν, καὶ ὑποχειρίους ἐαυτῷ ἔοντας, ἐποίησε κακὸν ἄλ-
 λο οὐδὲν, ἀλλὰ σφεας τῆς Κισσίας χώρας κατοίκησε
 ἐν σταθμῷ ἐαυτοῦ, τῷ οὐνομαῖ ἐστι Ἀρδέρικκα· ἀπὸ
 10 μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκασίους σταδίους ἀπέχοντι,
 τεσσαράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ Φρέατος, τὸ παρέχεται τρι-

in *Delium* Thebanorum, quod est ad mare adversus
 Chalcidem, illud transportarent. Datis quidem, dato
 hoc mandato, retro navigavit: at statuam istam Delii
 non transmiserunt; sed post viginti demum annos
 ipsi Thebani, oraculi iussu, *Delium* illam deportarunt.
 (119.) *Eretrienses* vero in servitutem abreptos *Da-*
tis et *Artaphernes*, postquam in *Asiam* adpulerant,
Susa abduxerunt. Rex autem *Darius*, quum *Eretrien-*
sibus, priusquam capti essent, vehementer fuisset
 iratus, quippe qui primi auctores fuerant iniuriarum;
 nunc eosdem, ubi ad se abductos et sua in pote-
 state vidit, nullo alio malo adfecit, sed sedes illis in
 terra *Cissia* adsignavit, in una suarum mansionum
 quae *Ardericca* vocatur. Abest illa decem et ducenta
 stadia a *Susis*, quadraginta vero stadia a *puteo*, qui

Φασίας ιδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἄλας καὶ ἔλαιον
 αἰρύσσονται ἐξ αὐτοῦ, τρόπον τοιῷδε. ἀντλέεται μὲν κηλο-
 νηΐα, ἀντὶ δὲ γαυλαῦ, ἥμισυ ἀσκοῦ οἱ προσδέονται·
 ὑποτύψας δὲ τούτῳ, ἀντλέει καὶ ἔπειτα ἐγχεῖ ἐς δε- 15
 ξαμένην· ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται
 τριΦασίας ὁδοῦς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ οἱ ἄλες
 πήγνυνται παρατύκτα, τὸ δὲ ἔλαιον συνάγουσι ἐν ἀγ-
 γήοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ραδινάκην· ἔστι δὲ μέ-
 λαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. Ἐνθαῦτα τοὺς 20
 Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος· οἱ καὶ μέχρι
 ἐμὲ εἶχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην
 120 γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας ἔσχε οὕτω. Λα-
 κεδαιμονίων δὲ ἦγον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν
 πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω,

tres diversas rerum exhibet species. Nam et asphaltus
 et sal et oleum ex illo hauritur, hoc modo. Hauriunt
 ope tollenonis, cui pro situla adligatus est dimidia-
 tus uter: hunc succutiens haurit homo id quod intus
 est, idque in cisternam infundit; ex qua rursus in
 aliud receptaculum derivatur haec materia; atque
 ita triplicem in formam convertitur. Et *asphaltus*
 quidem et *sal* protinus concrescunt; *oleum* vero,
 quod *rhadinacen* Persae vocant, in vas colligunt:
 est autem illud nigrum, et gravem spirans odorem.
 Illum igitur locum Eretriensibus habitandum rex tri-
 buit: habitantque eandem regionem ad meam usque
 aetatem, pristinam linguam servant. Et haec sunt
 quidem, quae ad Eretrienses spectant. (120.) *Lac-*
cedaemoniorum vero duo millia *Athenas* venerunt
 post plenilunium: et hi quidem, rem adhuc integram

ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὥστε-
5 ροὶ δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἡμίρουντο ὅμως θεή-
σασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ εἰς τὸν Μαραθῶνα,
ἐθέησαντο· μετὰ δὲ, αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὰ ἔργον
αὐτῶν, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

Θῶμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, Ἀλκ- 121
μαιωνίδας αὖ κοτε ἀναδέξαι Πέρσησι ἐκ συνθήματος
ἀσπίδα, βουλευμένους ὑπὸ βαρβάρουσι τε εἶναι Ἀθη-
ναίους καὶ ὑπὸ Ἰππῆι· οἷσιν μᾶλλον, ἢ ὁμοίως Καλ-
5 λῇ τῷ Φαινίππῳ, Ἰππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνονται μι-
σοτύραννοι ἔοντες. Καλλίης τε γὰρ μῦθος Ἀθηναίων
ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν
Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δη-
μοσίου ἀνέεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἔχβιστα εἰς αὐτὸν

deprehensuri, tanta usi sunt celeritate, ut tertio die,
quam Sparta discesserant, in Attica fuerint. Sed,
quum peracto iam praelio advenissent, cupidi tamen
erant Medos videndi. Itaque, Marathonem profecti,
spectarunt: deinde, collaudatis Atheniensibus et re
ab his praeclare gesta, domum redierunt.

(121.) Quod vero de *Alcmaeonidis* narrant, id
miror equidem; nec mihi persuaderi patior, um-
quam illos Persis ex composito clypeum sublaturus
fuisse, quasi voluissent ut sub barbaris et sub Hip-
pia essent Athenienses. Quippe satis constat, fuisse
illos magis aut certe pariter *inimicos tyrannorum*
atque Callias fuerat, Phaenippi filius, Hipponici pa-
ter. *Callias* enim, quoties Pisistratus Athenis pulsus
est, unus omnium Atheniensium ausus erat bona eius
per publicum praconem venumdata emere, omnia-

- 122 πάντα ἐμηχανᾶτο. Καλλίῳ δὲ τούτου ἄξιον πολλα-
 χοῦ μνήμην ἐστὶ πάντα τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ, τὰ
 προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα
 τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τε-
 θρίππῳ δὲ δεύτερος γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀν- 5
 λόμενος, ἐΦανερώθη ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστη-
 σι δαπάνῃσι· τοῦτο δὲ, κατὰ τὰς ἐαυτοῦ θυγατέρας,
 εὐσας τρεῖς, οἷός τις ἀνὴρ ἐγίνετο. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένον-
 το γάμου αἰραῖαι, ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστά-
 την, ἐκείνησί τε ἐχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθη- 10
 ναίων, τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἐαυτῇ ἐκλέξασθαι,
 123 ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρὶ. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως,
 ἢ οὐδὲν ἥσσον τούτου, ἔσαν μισοτύραννοι. θῶμα ὦν μοι,
 καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολὴν, τούτους γε ἀναδέξαι

que alia in illum inimicissima machinatus erat. (122.) Dignus est autem hic *Callias*, cuius crebro a quibuslibet honorifica mentio fiat; quum ob hoc ipsum, quod dixi, tamquam vir acerrime libertati studens patriae; tum ob id quod Olympiae fecit, ubi equorum cursu victor, quadrigarum autem curriculo secundas ferens, reportatâ etiam prius Pythicâ victoriâ, in universos Graecos munificentissimum se praestitit; denique ob singularem indulgentiam qua adversus tres filias suas usus est: quibus, postquam nobiles fuerunt, non modo dotem dedit magnificentissimam, sed et hoc eisdem gratificatus est, ut unicuique ex illis potestatem daret, maritum sibi, quem ipsa vellet, seligendi. (123.) Atque eodem modo, certe haud minus, tyrannos oderunt *Alcmaeonidae*. Quare miror, nec admitto calumniam, hos

ἀσπίδα, οἵτινες ἔφευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράν-
 5 νους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρα-
 τίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἔσαν
 οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῶ μᾶλλον ἢ περ Ἀρμόδιός τε καὶ
 Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηγρίωσαν
 τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατιδέων, Ἴππαρχον ἀπακτεί-
 10 ναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραν-
 νεύοντας· Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ
 δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἔσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες
 προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας,
 ὥς μοι πρότερον δεδήλωται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπι- 124
 μεμφόμενοι Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδosan τὴν πατρί-
 δα; Οὐ μὲν ὦν ἦσαν σφῶν ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γε
 Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ
 5 λόγος αἰρεῖ, ἀναδεχθῆναι ἕκ γε ἂν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ

tales viros scutum sustulisse; qui constanter fugerant
 tyrannos, et quorum operâ tyrannide exuti erant
 Pisistratidae. Fuereque adeo hi, me iudice, multo
 magis liberatores Athenarum, quam Harmodius et
 Aristogiton: illi enim occiso Hipparcho exacerbarunt
 reliquos ex Pisistratidis, neque finem fecerunt illo-
 rum tyrannidi; Alcmaeonidae vero manifeste li-
 berarunt Athenas, si quidem vere hi fuerunt qui
 Pythiae persuasere, ut Lacedaemonios iuberet libe-
 rare Athenas, quemadmodum supra expositum est.
 (124.) At fortasse, quod succenserent quadam de
 caussa populo Atheniensium, eo prodiderint pa-
 triam? Atqui nulli erant viri Athenis magis spectati,
 magisque honorati, quam hi ipsi. Itaque nulla ratio-
 ne probabile est, sublatum esse ab his quidem viris

τοιούτω λόγῳ. Ἀνεδέχθη μὲν γὰρ ἄσπις· καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ· ὃς μὲν τοι ἦν ὁ ἀνα-
δέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτων.

- 125 Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἔσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν
λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνησι· ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίανος, καὶ
αὐτῆς Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦ-
το μὲν γάρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρ-
δίῳ Λυδοῖσι παρὰ Κροίσου ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὸ χρη- 5
στήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπρήκτωρ τε ἐγένετο καὶ
συνελάμβανε προθύμως. καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν
Λυδῶν, τῶν ἐς τὰ χρηστήρια Φοιτεόντων, ἑαυτὸν εὖ
ποιεῖν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδις· ἀπικόμενον δὲ δω-
ρεῖται χροσῶ, τὸν ἂν δύνηται τῷ ἑαυτοῦ σώματι ἔξε- 10
νείκασθαι ἐσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τὴν δωρεήν,
εἰοῦσαν τοιαύτην, τοιαύδε ἐπιτηδεύσας προσέφερε. ἐνδὺς

scutum tali de caussa. Caeterum sublatum utique scu-
tum est: id quidem negari non potest; factum est
enim: quis vero sit qui illud sustulerit, non valeo
ulterius, quam dixi, declarare.

(125.) Fuit autem Athenis iam antiquitus illustris
Alcmaeonidarum familia: nam inde ab Alcmaeone
ipso, et dein a Megacle, exstiterē in hac domo nobi-
lissimi viri. Statim, *Alcmaeon*, Megaculis filius, ad-
iutor fuerat Lydorum qui a Croeso Sardibus ad con-
sulendum oraculum Delphicum missi sunt, studiose-
que illis operam navaverat suam. Cuius in se merita
postquam *Croesus* ex Lydis Delphos missis cognos-
set, Sardes eum ad se invitavit; et, postquam advenit,
tanto auri pondere eundem donavit, quantum suo
corpore asportare semel posset. Tunc *Alcmaeon* ad

κιθῶνα μέγαν, καὶ κόλπον πολὺν καταλιπόμενος τοῦ
 κιθῶνος, κοθόρνους τοὺς εὗρισκε εὐρυτάτους ἔοντας ὑπο-
 15 θησάμενος, ἥτις ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο.
 ἐσπισὼν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος, πρῶτα μὲν παρῆσαξε
 παρὰ τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρειν οἱ κοθόρνοι·
 μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς
 τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ
 20 ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆιε ἐκ τοῦ θησαυροῦ,
 ἔλκων μὲν μόγις τοὺς κοθόρνους, παντὶ δὲ τῷ οἰκῷ
 μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ τοῦ τό τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ
 πάντα ἐξόγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε·
 καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῖνα δίδοι, καὶ πρὸς, ἕτερα δωρέεται,
 25 οὐκ ἐλάσσω ἐκείνων. Οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκὴ αὐτῇ
 μεγάλως· καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τεθριπποτροφῆ-
 σας, Ὀλυμπιάδα ἀναιρείεται. Μετὰ δὲ, γενεῇ δευ- 126

accipiendum hoc tale donum in hunc modum compa-
 ratus accessit. Grandi indutus tunica, in qua amplius
 erat sinus relictus, et cothurnis quos repererat am-
 plissimis calceatus, in thesaurum intravit, in quem
 ducebatur. Ibi quum in acervum ramentorum auri
 incidisset, primum circa crura, quantum auri capie-
 bant cothurni, infersit; deinde repleto toto sinu, et
 comâ ramentis conspersâ, denique aliis in os sum-
 ptis, thesauro egressus est, aegre trahens cothurnos,
 et cuivis alii quam homini similior; cuius et obtu-
 ratum os, et omnia turgida erant. Quem ita conspi-
 ciens *Croesus*, risum non tenuit; donavit autem non
 his modo, sed alia etiam adiecit, his non inferiora.
 Ita magnis divitiis aucta haec domus est: idemque
Alcmaeon, equos plens quadrigis iungendos, Olym-

τέρη ὕστερον, Κλεισθένης μὲν ὁ Σικυῶνος τύραννος ἐξήκει, ὥστε πολλῶ ὀνομαστοτέραν γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἑλλήσι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένι γὰρ τῷ Ἀριστωνίμου, τοῦ Μύρωνος, τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὐνομα ἦν 5 Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευραὶν τὸν ἀριστον, τούτῳ γυναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὧν ὄντων, καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποίησατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑαυτὸν ἀξιοῖ Κλεισθέneos γαμβρὸν γενέσθαι, ἢ κειν ἐς ἐξηκοστὴν ἡμέραν, 10 ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα· ὡς κυρώσοντος Κλεισθέneos τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης.“ Ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἔσαν καὶ πάτρῃ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοῖσι

picam retulit victoriam. (126.) Deinde vero, proxime sequente aetate, eamdem familiam *Clisthenes*, Sicyonis tyrannus, ita extulit, ut multo etiam splendidior inter Graecos evaderet, quam antea fuerat. *Clisthenes* ille, Aristonymi filius, Myronis nepos, Andreae pronepos, quum esset ei filia, nomine *Agariste*, in matrimonium hanc dare decreverat iuvenem quem reperisset Graecorum omnium praestantissimum. Quumque essent ludi Olympici, in quibus curriculo quadrigarum vicit Clisthenes, nunciari per praeconem iussit, ut quisquis Graecorum dignum sese iudicaret qui gener fieret Clisthenis, is ad sexagesimum diem, aut etiam ante id tempus, Sicyone adesset: exacto enim anno, inde ab illo sexagesimo die, ratas filiae nuptias habiturum Clisthenem. Tunc igitur convenere proci, quotquot e Graecis et sua ipsorum et patriae praestantia super-

15 Κλεισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστην ποιησάμενος ἐπ'
 αὐτῷ τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλῆς ἦλθε Σμινδυ- 127
 ρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ
 χλωδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίκετο· (ἡ δὲ Σύβαρις ἠκμαζε τοῦτον
 τὸν χρόνον μάλιστα) καὶ Σιρίτης Δάμασος, Ἀμύριος
 5 τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλῆς ἦλ-
 θον. Ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπι-
 στρόφου Ἐπιδάμνιος· αὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου.
 Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ ὑπερφόντος τε Ἑλλη-
 νας ἰσχυρί, καὶ Φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατίας
 10 τῆς Αἰτωλίδος χώρας, τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς
 Μάλης. Ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείων
 τυράννου παῖς Λεωκῆδης, Φεῖδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα
 ποιήσαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα
 δὴ Ἑλλήνων ἀπάντων, ᾧ ἐξανάσθησας τοὺς Ἠλείων

biebant: hisque Clisthenes et curriculum et palae-
 stram, quibus inter se certarent, parata habebat.
 (127.) Ex Italia advenit Smindyrides, Hippocratis
 filius, Sybarita, homo unus omnium luxuriosissimus:
 (florebatur autem tunc maxime Sybaris:) item Damasus
 Sirites, Amyridis illius filius, qui Sapiens nomina-
 batur. Hi ex Italia advenerunt. Ex sinu vero Ionio
 Amphimnestus, Epistrophii filius, Epidamnus. Ex Ae-
 tolia Males, frater Titormi illius, qui, quum corporis
 robore Graecos omnes superaret, hominum fugiens
 commercium in extrema Aetolicae terrae se recepit.
 Ex Peloponneso Leocedes, Phidonis filius, Argivo-
 rum tyranni; Phidonis illius, qui mensuras Pelopon-
 nesiis constituit, et longe Graecorum omnium insol-
 lentissimus, sedibus suis pepulit agonotheas Eleorum,

ἀγνωστέας, αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε· τοῦ- 15
 του τε δὴ παῖς· καὶ Ἀμιάντος Λυκούργου, Ἀρκὰς ἐκ
 Τραπεζοῦντος· καὶ Ἀζὴν ἐκ Παίου πόλιος Λαφάνης,
 Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέ-
 γεται, τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξενο-
 δοκέοντος πάντας ἀνθρώπους· καὶ Ἡλείος Ὀνομαστός 20
 Ἀγαίου. οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον.
 Ἐκ δὲ Ἀθηνέων ἀπίκοντο Μεγακλῆς τε ὁ Ἀλκμαίω-
 νος, τούτου τοῦ παρὰ Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος
 Ἴπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἰδεῖ προφέρων
 Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, ἀνθεύσης τοῦτον τὸν χρό- 25
 νον, Λυσανίης· οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μούνος. ἐκ δὲ Θεσ-
 σαλίας ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης. Κρανώνιος·
 ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἀλκων. Τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ
 128 μνηστῆρες. Ἀπικομένων δὲ πούτεων εἰς τὴν προειρημέ-

ipseque arbitri munus in Olympico certamine sibi
 adrogavit. Adfuerunt item ex Peloponneso Amiantus,
 Lycurgi filius, Arcas ex Trapezunte; Laphanes ex
 Paeo, Azaniae oppido, filius Euphorionis illius, qui,
 ut in Arcadia fama est, Dioscuros hospitio exceperat,
 et ab illo tempore cunctis peregre venientibus ho-
 spitium praebeuit: denique Eleus Onomastus, Agaei
 filius. Isti igitur ex Peloponneso adfuere. Athenis
 vero venere, *Megacles*, *Alcmaeonis* huius filius,
 qui apud Croesum fuerat, et Hippoclidēs Tisandri,
 divitiis et corporis formā excellens inter Athenienses.
 Ex Eretria, quae per id tempus florebat, Lysanias;
 hic unus ex Euboea. E Thessalia adfuit Diactorides
 Cranonius, de Scopadarum familia: e Molossis vero,
 Alcon. Tot numero *proci* fuere. (128.) Qui post-

498, 79.

νην ἡμέρην, ὃ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτέων ἀνεπύθετο, καὶ γένος ἐκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων ἐν αὐτὸν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε ἀνδραγαθίης, 5 καὶ τῆς ἐργῆς, καὶ παιδευσίος τε, καὶ τρόπου· καὶ ἐν ἐκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην καὶ συνάπασι, καὶ ἐς γυμνασῖά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἔσαν αὐτέων νεώτεροι· καὶ, τό γε μέγιστον, ἐν τῇ συνεστίῃ διεπειρᾶτο. ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτοῦς, τοῦτον πάντα ἐπαίεε, καὶ ἅμα 10 ἐξεΐνιζε μεγαλοπρεπέως. Καὶ δὴ κου μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηνέων ἀπιγμένοι, καὶ τουτέων μᾶλλον Ἰπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθε τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν προσήκων. Ὡς δὲ ἡ κυρὴ ἐγένετο τῶν 129 ἡμερέων, τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου, καὶ ἐκφά-

quam ad praedictum diem *Sicyone* convenerant, *Clisthenes* primum patrias eorum sciscitatus est, et genus cuiusque: deinde, per anni spatium eos retinens, pertentavit eorundem fortitudinem, et animi impetum, et culturam ingenii, et mores; modo cum singulis congregiēns, modo cum universis; et, qui ex illis iuniores erant, hos in gymnasia ducens: maxime vero inter epulas eos pertentabat. Per totum enim tempus, quo illos apud se detinuit, ista omnia faciebat, simulque magnificis epulis eos excipiebat. Placere ei autem fere prae caeteris hi qui Athenis advenerant; et ex his magis ei probabatur *Hippoclide*s, Tisandri filius, quum ob fortitudinem, tum quod generis propinquitate Cypselidas Corinthios adtingebat. (129.) Ubi statutus adfuit dies, quo celebrarentur nuptiae, declararetque *Clisthenes* quem

σιος αὐτοῦ Κλεισθένης, τὸν κρίνοι ἐκ πάντων, θύσας
 βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, εὐώχῃ αὐτούς τε τοὺς μνη-
 στῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου 5
 ἐγένοντο, οἱ μνηστῆρες ἔριν εἶχον ἀμφὶ τε μουσικῇ καὶ
 τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κα-
 τέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἴπποκλείδης, ἐκέλευέ οἱ
 τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμέλειαν· πειβομένου δὲ τοῦ αὐ-
 λητέω, ὀρχήσατο. καὶ κως ἐωυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὀρχέετο· 10
 ὁ δὲ Κλεισθένης ὀρέων, ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπόπτει. με-
 τὰ δὲ, ἐπισχὼν ὁ Ἴπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευέ τινα
 τράπεζαν ἐσενεῖκαι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶ-
 τα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὀρχήσατο Λακωνικὰ σχημάτια· με-
 τὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά· τὸ τρίτον δὲ, τὴν κεφαλὴν ἐρεί- 15
 σας ἐπὶ τὴν τράπεζαν, τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε.
 Κλεισθένης δὲ, τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομέ-

prae caeteris probaret; tum ille, mactatis centum
 bobus, et ipsos procos et cunctos Sicyonios lautis
 excepit epulis. Peractâ coenâ, proci et canendo et
 esrmonibus in medio propositis inter se contende-
 bant. Procedente vero computatione, *Hippoclides*,
 inhibens maxime caeteros, tibicinem iussit cantum
 canere ad saltationem adcommodatum; eoque obse-
 quente saltare instituit. Et saltabat quidem placens
 sibi: sed spectanti *Clistheni* tota res displicebat.
 Deinde, brevi interposita mora, mensam sibi inferri
 Hippoclides iussit: quae ubi illata est, consensâ
 mensâ primum Laconicos saltavit modulos; deinde
 alios Atticos; postremo, caput in mensam innixus,
 cruribus gesticulabatur. Et *Clisthenes*, quum ad pri-
 mam et secundam saltationem, abominatus quidem

του ἀποστυγέων γαμβρόν ἄν οἱ ἐτι γενέσθαι Ἴπποκλεί-
 δεα διὰ τὴν τε ἔρχῃσιν καὶ τὴν ἀναιδείῃν, κατεῖχε ἑω-
 20 τὸν, οὐ βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὥς δὲ εἶδε τοῖσι
 σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχεν δυνάμενος,
 εἶπε· „ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαό γε μὴν τὸν γά-
 „μον.“ ὁ δὲ Ἴπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε· „Οὐ Φρον-
 „τὶς Ἴπποκλείδῃ.“ Ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐνομάζεται.
 Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλαξε ἐς μέσον τάδε· 130
 „Ἄνδρες, παιδὸς τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάν-
 „τας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τε εἴη,
 „χαριζοίμην ἂν, μὴτ' ἓνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων,
 5 „μὴτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ', οὐ γὰρ οἶά
 „τέ ἐστι, μῆς πέρι παρθένου βουλευόντα, πᾶσι κατὰ
 „νόον ποιεῖν· τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τοῦδε
 „τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἐκάστῳ δωρεὴν δίδωμι

generum sibi adsciscere immodestum hunc saltato-
 rem, tamen continuisset sese nec erumpere in eum
 voluisset, nunc se ultra continere non sustinens, ait:
O fili Tisandri, saltando nuptias tu quidem perdi-
disti. At ille respondens, *Nil curat,* inquit, *Hippo-*
clides. Et hinc ortum cepit hoc proverbium. (130.)
 Tum vero *Clisthenes*, imperato silentio, haec in
 medio omnium verba fecit: *Viri, filiae proci meae!*
Ego cunctos vos laudo; et omnibus, si fieri pos-
set, gratificarem; neque e vobis unum prae caete-
ris seligerem, posthabitis aliis. At, quoniam fieri
non potest, ut, quum de una virgine deliberem,
omnium votis simul satisfaciam; eis e vestro nu-
mero, qui his nuptiis excidunt, talentum argenti
dono do unicuique, quod et dignati estis filiam

„τῆς ἀξιώσιος εἵνεκα τῆς ἐς ἐμεῦ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ
 „οἴκου ἀποδημίας· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλεῖ ἐγ- 10
 „γυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθη-
 „ναίων.“ Φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκεῖ-
 131 ρωτο ὁ γάμος Κλεισθένει. Ἀμφὶ μὲν κοῖσιος τῶν μνη-
 στήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβῶ-
 σθησαν ἀνα τὴν Ἑλλάδα. Τούτων δὲ συνοικησάντων,
 γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς Φυλάς καὶ τὴν δημοκρα-
 τίην Ἀθηναίοισι κατεστήσας, ἔχων τὸ οὐνομα ἀπὸ τοῦ 5
 μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Με-
 γακλεῖ, καὶ Ἱπποκράτης. ἐκ δὲ Ἱπποκράτους, Μεγα-
 κλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλει-
 σθέneos Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ οὐνομα· ἣ συνοικήσασά
 τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος ἐοῦσα, εἶδε 10

*meam in matrimonium petere, et domibus vestris
 peregre abfuistis: Megacli verò, Alcmaeonis filio,
 meam filiam Agaristen despondeo ex Athenien-
 sium legibus. Quumque Megacles dixisset, accipere
 se conditionem, ratum matrimonium Clisthenes ha-
 buit. (131.) Ita, quod ad iudicium procorum spe-
 ctat, gesta res est; atque ita factum est, ut Alcmaeo-
 nidae per universam Graeciam celebrarentur. Ex isto
 autem matrimonio natus Megacli est Clisthenes ille,
 qui decem tribus et democratiam Atheniensibus con-
 stituit; cui nomen impositum erat de avi materni no-
 mine Sicyonii: praeterque hunc ex eodem matrimo-
 nio procreatus est Hippocrates. Hippocrati vero na-
 tus est alius Megacles et alia Agariste, quae a Cli-
 sthenis Agariste nomen invenit. Haec est Agariste,
 quae, postquam Xanthippo nupsit, Aripchronis filio,*

499, 40.

ἄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, εἶδόμενος δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τίττει Περικλέα Ξανθίππῳ.

ΜΕΤΑ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα γενόμενον, Μιλτιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκίμων παρά Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὖξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἐβδομήκοντα καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα τοὺς Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφί ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύεται χώραν, ἀλλὰ φάς αὐτοὺς καταπλουτιεῖν, ἣν οἱ ἐπώνται· ἐπὶ γὰρ χώραν τοιαύτην δὴ τινα ἄξειν, ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἀφθονοῦσονται· λέγων τοιαῦτα, αἴτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοις ἐπαρθέντες, παρέδσαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιήν, ἐπλέε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπὴρξάν πρότεροι στρατευόμενοι τρήρεϊ εἰς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρό-

CXXXIII. 3. τρήρεϊ. *At* τρήρεσι, *triremibus*.

et gr̄vida facta est, per somnum sibi visa erat leonem peperisse, ac paucis interiectis diebus *Periclem* Xanthippo peperit.

(132.) Post cladem Persis ad Marathonem illatam *Miltiades*, quum iam ante magna in existimatione fuisset apud Athenienses; maiore etiam fuit auctoritate. Itaque, quum petiisset ab illis septuaginta naves et exercitum atque pecuniam, celans quidem terram contra quam ducturus esset, sed, *ditaturum se eos*, dicens, *si ipsum sequerentur; in eiusmodi enim terram se eos ducturum, unde affatim auri deportaturi essent*: haec quum ille dicens naves petiisset, Athenienses spe erecti instructas ei naves dederunt. (133.) Et *Miltiades*, accepto exercitu, *Parum* navigavit, caussam praetexens quod *Parii Persam ad Marathonem navi triremi essent*

σχημα λόγου ἦν· ἀτὰρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε ταῖσι 5
 Παρίοισι διὰ Λυσαγόρεα τὸν Τισίεω, ἔοντα γένος
 Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσῃν.
 Ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ,
 ἐπολιόρκει Παρίους, κατελημένους ἐντὸς τείχεος· καὶ
 ἐσπέμπων κήρυκα, αἵτεε ἑκατὸν τάλαντα, Φὰς, ἣν 10
 μή οἱ δῶσι, οὐκ ἀπαναστήσῃν τὴν στρατιήν, πρὶν ἢ
 ἐξέλῃ σφέας. Οἱ δὲ Πάριοι, ὅπως μὲν τι δώσουσι Μιλ-
 τιάδῃ ἀργυρίου, οὐδὲν διενοεῦντο· οἱ δὲ, ὅπως διαφυλά-
 ξουσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο· ἄλλα τε ἐπιφρα-
 ζόμενοι, καὶ, τῇ μάλιστα ἔσκε ἐκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ 15
 τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρετο διπλήσιον τοῦ ἀρ-
 134 χαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἑλ-
 ληνες λέγουσι· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι

secuti, adeoque priores arma intulissent Atheniensibus. Hoc quidem colore utebatur orationis: caeterum infensus etiam erat Pariis propter Lysagoram Tisiae filium, genere Parium, qui eum apud Hydarnen Persam accusaverat. Postquam ad insulam, quam petierat, cum exercitu pervenit *Miltiades*, oppugnavit *Parios*, intra murum compulsos: missoque in urbem praecone centum postulavit talenta, dicens, *nisi ea sibi darent, non se abducturum exercitum, quin vi cepisset urbem*. At Parii, de danda Miltiadi pecunia minime cogitantes, omnibus modis operam dabant ut urbem defenderent: quem in finem quum alia excogitabant, tum, ut quacque pars muri expugnatu faciliior videbatur, ita eam noctu duplo altior, quam prius erat, excitabant. (134.) Hactenus quidem Graeci omnes in commemoranda hac re con-

ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν εἰς λόγους
 αἰχμάλωτον γυναῖκα, εὐῶσαν μὲν Παρίην γένος, οὐ-
 5 νομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν· εἶναι δὲ ὑποζάκορον τῶν χρο-
 νίων Θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν εἰς ὅψιν Μιλτιάδῃ, συμ-
 βουλευσαί οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέεται Πάρον εἰλεῖν,
 τὰ ἂν αὐτῇ ὑποθῇται, ταῦτα ποιέειν. μετὰ δὲ, τὴν
 μὲν ὑποθέσθαι· τὸν δὲ, ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολωνόν τὸν
 10 πρὸ τῆς πόλιος ἑόντα, τὸ ἔρκος Θεοδοῦρου Δήμητρος
 ὑπερβορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι· ὑπερβορόν-
 τα δὲ, ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον, ὅ τι δὴ ποιήσοντα ἐντός,
 εἴ τε κινήσонтά τι τῶν ἀκινήτων, εἴ τε ὅ τι δὴ ποτε πρή-
 ζοντα. πρὸς τῇσι θύρῃσι τε γενέσθαι, καὶ πρὸκα τε
 15 Φρίκης αὐτὸν ὑπελθούσης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵεσθαι·

sentiunt: deinde vero sic peractam rem esse *Parii*
 narrant. *Miltiadi*, de incepti exitu dubitanti, in col-
 loquium venisse mulierem captivam, genere *Pariam*,
 cui *Timo* nomen fuisse: fuisse vero ministram tem-
 pli *Inferarum Dearum*. Hanc, postquam in conspectum
 venisset *Miltiadis*, consilium ei dedisse, ut, si
 utique magni faceret capere *Parum*, exsequeretur
 quae ipsa illi esset indicatura. Deinde, auditis mu-
 lieris huius praeceptis, *Miltiadem* in tumultum, qui
 ante urbem est, se contulisse, et maceriem transsi-
 liisse templo *Cereris Legiferae* circumductam, quum
 fores aperire non potuisset: tum, transscensa hac
 macerie, ad ipsam aedem deae accessisse, nescio quid
 intus facturum, sive quod movere aliquid voluisset
 quod movere nefas esset, sive aliud quidpiam factu-
 rum, quidquid tandem id fuerit. Quum vero iam ad
 fores esset, subito horrore correptum, per eandem

καταβρώσκοντα δὲ τὴν αἵμασιν, τὸν μηρὸν σπασθῆναι·
 135 οἱ δὲ, αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι λέγουσι. Μιλτιά-
 δης μὲν νυν φλαύρας ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, οὔτε χρή-
 ματα Ἀθηναίοισι ἄγων, οὔτε Πάρον προσκτησάμενος;
 ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἔξ καὶ εἵκοσι ἡμέρας, καὶ δηϊώ-
 σας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ, πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος 5
 τῶν Θεῶν Τιμῶ Μιλτιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν
 ἀντὶ τούτων τιμαρῆσθαι, Θεοπράτους πέμπουσι εἰς
 Δελφοὺς, ὡς σΦεας ἡσυχίῃ τῆς πολιορκίης ἔσχε. ἔπεμ-
 πον δὲ ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον
 τῶν Θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος 10
 ἄλωσιν, καὶ τὰ ἐς ἔρσενα γόνον ἄρρητα ἱρὰ ἐκφῆνασαν
 Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, Φᾶσα, „οὐ Τιμοῦν
 εἶναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα

viam, qua venisset, rediisse; et desilientem de ma-
 cerie luxasse femur, sive (ut alii aiunt) genu impe-
 gisse. (135.) Itaque male se habens *Miltiades* retro
 navigavit, neque opes adferens Atheniensibus, nec
 subactâ Paro; sed nulla alia re gesta, nisi quod per
 sex et viginti dies urbem oppugnasset, insulamque
 devastasset. *Parii*, obsidione liberati, intelligentes
 Dearum ministram Timo Miltiadi quid faciendum
 esset indicasse, quum poenam ab illa huius rei causâ
 sumere vellent, legatos miserunt Delphos, qui ora-
 culum consulerent, an ultimo supplicio adficerent
 Dearum ministram, quae hostibus viam capien-
 dae patriae indicasset; et sacra, quae ad virilem
 sexum efferrî nefas esset, Miltiadi aperuisset. At
 negavit Pythia, dicens, non Timo ipsam huius rei
 esse causam; sed, quum in fatis esset ut vitam.

τελευταῖν μὴ εὖ, Φανῆναί οἱ τῶν κακῶν κατηγεμόνα.“

- 15 Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ 136
ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν στόμα-
σι, οἳ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος, ὁ Ἀρίφρο-
νος· ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα,
5 ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκεν. Μιλτιάδης δὲ,
αὐτὸς μὲν παρῶν, οὐκ ἀπελογέετο· ἦν γὰρ ἀδύνατος,
ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ. προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν
κλίνῃ, ὑπεραπολογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν
Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ ἐπιμεμνημένοι, καὶ τὴν Λή-
10 μνου αἴψῃ· ὥς ἐλὼν Λημκόν τε καὶ τισάμενος τοὺς
Πελασγούς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. Προσγενομένου δὲ
τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζη-
μώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοισι,

male finiret Miltiades, hanc ei a diis missam esse ducem malorum. Haec quidem Pythia Paris respondit. (136.) Miltiadem autem, Paro reversum, quum alii omnes Athenienses in ore habebant, tum prae caeteris Xanthippus, Ariphronis filius; qui eum capitis reum egit apud populum, ut qui Athenienses dolo malo circumvenisset. Quam ad accusationem Miltiades ipse, praesens licet, non respondit: nec enim poterat, femore iam in putredinem abeunte. Sed, dum ille lectulo impositus in medio iacebat, caussam pro eo dixere amici, pugnae Marathoniae multam mentionem facientes; et Lemni ab illo captae, poenaeque de Pelasgis sumtae, et insulae Atheniensibus traditae. Favente autem illi populo hactenus, ut capitis crimine eum absolveret, sed tamen propter damnum civitati illatum quingentis multaret

Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφακελίσαντός τε τοῦ
μηροῦ καὶ σαπέντος, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τὰ- 15
λαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

137. ΛΗΜΝΟΝ δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὥδε ἔσχε.
Πελασγοὶ, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξε-
βλήθησαν, εἴτε ὧν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως — τοῦτο
γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα· ὅτι Ἑκα- 5
ταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι, λέ-
γων „ἀδίκως. ἐπεὶ τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώ-
ρην, τὴν σφισι ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν ἐοῦσαν ἔδοσαν οἰκῆ-
σαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε
ἐληλαμένου· ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασ-
μένην εὖ, τὴν πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδενὸς 10
αἰξίνην, λαβεῖν Φθόνον τε καὶ ἥμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω

talentis, *Miltiades* quidem haud multo post, carie
exeso putrefactoque femore, vitam finivit; quin-
genta autem illa talenta filius eius *Cimon* persolvit.

(137.) LEMNO autem *Miltiades*, *Cimonis* filius,
hoc modo potitus erat. Postquam *Pelasgi* ex Attica
ab Atheniensibus erant eiecti, sive iure, sive iniuriâ;
— nam de hoc quidem nil aliud dicere possum, nisi
quae ab aliis memorantur: scilicet, quod *Hecataeus*
Hegesandri filius, hac de re in *Historiis*
suis loquens, dicat, iniuriâ id esse factum. Post-
quam enim Athenienses regionem illum, quam sub
Hymetto sitam *Pelasgîs*, pro mercede muri olim
arci Athenarum circumducti, dederant habitan-
dam; hanc regionem, ait, postquam bene cultam
vidissent Athenienses, quum antea misera fuisset
et nullius pretii, invidiâ fuisse captos et desiderio

502, 25.

ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίαν ἄλλην πρόφασιν προῖσχο-
 μένους τοὺς Ἀθηναίους.“ Ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι,
 „δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασ-
 15 γοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησσῶ, ἐνθεῦτεν ὀρμευμένους, ἀδικεῖν
 τάδε. Φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ
 τοὺς παῖδας ἐπ' ὕδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον· οὐ γὰρ εἶναι
 τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι κω οὐδὲ τοῖσι ἄλλοις Ἑλλη-
 σι οἰκέτας. ὅπως δὲ ἔλθοιεν αὐταί, τοὺς Πελασγοὺς
 20 ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίας βιάσθαι σφεας. καὶ ταῦ-
 τα μέντοι σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν ποιεῖν, ἀλλὰ τέλος καὶ
 ἐπιβουλευόντας ἐπιχειρήσειν Φανῆναι ἐπ' αὐτοφώρῳ.
 ἑαυτοὺς δὲ γενέσθαι τοσούτῳ ἐκείνων ἀνδρας ἀμείνονας,
 ὅσω παρὲν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγοὺς, ἐπεὶ

*huius terrae; atque ita Athenienses, nullam aliam
 iuris speciem prae se ferentes, illos eiecisse. Ipsi
 autem Athenienses contendunt, iure a se eiectos
 Pelasgos esse. Postquam enim adsignatae illis sub
 Hymetto sedes fuissent: inde eosdem facto impetu
 iniuriam ipsis hanc solitos esse inferre. Quum filiae
 puerique Atheniensium aquae hauriendae caussa
 ad fontem, cui Enneacrunos nomen, egredi con-
 suessent; quandoquidem per id tempus nec Athe-
 niensibus nec aliis Graecis servi fuissent; Pelas-
 gos, quoties Atticae puellae ad fontem venissent,
 per contumeliam contemptumque vim eis intulisse.
 Et ne hoc quidem habuisse satis, sed postremo
 etiam ipso facto deprehensos fuisse de invadendis
 Athenis consilia agitantes. Sese autem tanto me-
 liores homines, quam illos, fuisse; quod, quum in-
 terficere Pelasgos fas sibi fuisset, quippe quos insi-*

σΦεας ἔλαβον ἐπιβουλευόντας, οὐκ ἐβελῆσαι, ἀλλὰ 25
 σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξίεναι. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ ἐκ-
 χωρήσαντας, ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ δὴ καὶ Λῆ-
 μνον. “ Ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθη-
 138 ναῖοι λέγουσι. — Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε
 νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι,
 εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτάς, πεντηκοντέρους
 στησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγούσας
 ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἀρπάσαν- 5
 τες τουτέων πολλὰς, οἶχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σΦεας
 ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. Ὡς δὲ τέκνων
 αὐταὶ αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσσάν τε τὴν
 Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖ-
 δας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγί- 10

*diantes sibi deprehendissent, noluisse id facere;
 tantum edixissent eis, ut terrâ egrederentur. Atque
 illos, Atticâ ita egressos, quum alia loca, tum
 vero et Lemnum occupasse. Ista igitur Hecataeus
 scripsit, haec vero Athenienses memorant. — (138.)
 Hi igitur Pelasgi, quum Lemnum incolerent, cu-
 pientes ulcisci Athenienses, et bene cognita habentes
 festa Atheniensium, idoneo loco collocatis quinquaginta-remorum navibus insidias struxere mulieribus
 Atticis, Braurone festum Dianae celebrantibus: ea-
 rumque complures, vi raptas, Lemnum duxere, et
 pellicum loco habuere. Quae postquam liberos pe-
 pererunt, Atticum sermonem moresque Atticos do-
 cuere pueros. Hi vero deinde nec consuescere cum
 pueris ex Pelasgicis mulieribus natis voluerunt, et,
 quoties eorum aliquis ab istis pulsabatur, omnes*

δων γυναικῶν παισὶ ἤβελον, εἴ τε τύπτοιτό τις αὐτέων
 ὑπ' ἐκείνων τινὸς, ἐβοήθειόν τε πάντες, καὶ ἐτμώρεον
 ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες
 ἐδिकाίευν, καὶ πολλὸν ἐπεκράτεον. Μαθόντες δὲ ταῦτα
 15 οἱ Πελασγοὶ, ἐωυτοῖσι λόγους ἐδίδosan· καὶ σφισι βου-
 λευομένοισι, δεινὸν τι ἐσέδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκοιεν σφί-
 σι τε βοηθεῖν οἱ παῖδες πρὸς τῶν κουριδιέων γυναικῶν
 τοὺς παῖδας, καὶ τουτέων αὐτίκα ἄρχειν πειρώατο, τί
 δὴ ἀνδρῶνέντες δῆθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξε σφι κτεί-
 20 νειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιεῦ-
 σι δὲ ταῦτα· προσαπολλύουσι δὲ σφῶν καὶ τὰς μητέ-
 ρας. Ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προτέρου τού-
 των, τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοὺς ἅμα Θόαντι
 ἀνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται ἀνὰ τὴν
 25 Ἑλλάδα, τὰ σχέτλια ἔργα πάντα, Λήμνια καλέε-

huic suppetias veniebant, et sibi mutuo ferebant
 opem: atque etiam dominari in illos hi pueri in
 animum induxerant, multoque alteris praevalebant.
 Quod ubi *Pelasgi* intellexere, non negligendam eam
 rem putarunt; deliberantesque incessit metus, quid-
 nam facturi hi pueri essent quando adulti forent, qui
 iam nunc constitutum habeant sibi invicem praesto
 esse contra legitimarum uxorum pueros, atque his
 velint dominari. Itaque interficere decreverunt pue-
 ros ex Atticis mulieribus natos: idque etiam fecere,
 simulque cum his matres eorumdem occiderunt. At-
 que ab hoc facinore, et ab eo quod olim mulieres
Lemniae patraverant, maritos suos simul cum Thoan-
 te occidentes, usu receptum per universam Grae-
 ciam est, ut *nefaria* facinora *Lemnia* adpellentur.

139 σθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελαγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδας τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῆ καρπὸν ἔφερε, οὔτε γυναῖκες τε καὶ ποῖμναι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ τοῦ. πιεζόμενοι δὲ λιμῶ τε καὶ ἀπαιδίῃ, εἰς Δελφοὺς ἐπέμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. 5
Ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δίδοναι ταύτας τὰς ἀν' αὐτοῖς Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἡλθόν τε δὴ εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελαγοί, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι δίδοναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανίῳ κλίνῃ στρώσαντες, ὥς εἶχον κάλλι- 10 στα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλέην ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελαγοὺς τὴν χώραν σφίσι παραδίδοναι οὕτω ἔχουσιν. οἱ δὲ Πελαγοὶ ὑπολαβόντες, εἶπαν· „Ἐπεὰν βορρῇ ἀνέμῳ αὐτήμερον νηὺς „ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης εἰς τὴν ἡμετέραν, τότε παρα- 15

(139.) Postquam pueros uxoresque *Pelasgi* interfecerant, nec terra illis fructum edebat, neque uxores et greges pepererunt ut antea. Itaque et fame pressi et orbitate, Delphos miserunt, levamen aliquod precantes malorum. Tum Pythia iussit eos *satisfactionem dare Atheniensibus quamcumque illi postulassent*: et Athenas Pelasgi venere, nunciantes se satisfacturos esse pro omni iniuria. *Athenienses* vero, strato lecto in prytaneo, quam pulcerrime potuerant, et adpositâ mensâ bonis rebus omnibus repletâ, *Pelasgos* iusserunt *terram suam ipsis tradere ita comparatam*. Quibus Pelasgi responderunt: *Tunc vobis eam trademus, quum vento borea navis e vestra terra eodem die in nostram pervenerit*. Hoc dixere, putantes nulla ratione fieri id posse.

„δῶσομεν.“ τοῦτο εἶπαν, ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύ-
 νατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται πολ-
 λὸν τῆς Λήμνου. Τότε μὲν τσαῦτα. ἔτισι δὲ κάρτα 140
 πολλοῖσι ὕστερον τούτων, ὡς ἡ Χερσονήσος ἡ ἐν Ἑλ-
 λησπόντῳ ἐγένετο ὑπ’ Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κιμῶ-
 νος, ἐτῆσι τῶν ἀνέμων κατεστηκότων, νηὶ κατακύσας ἐξ
 5 Ἐλαιούντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ εἰς Λῆμνον, προηγόρευε
 ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμνησάμε-
 νος σφείας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμᾶ ἥλπισαν σφίσι οἱ Πε-
 λασγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαιστιεῖς μὲν νυν ἐπείθοντο·
 Μυριναῖοι δὲ, οὐ συγγινώσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσονήσον
 10 Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, εἰς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέστησαν.
 οὕτω δὲ τὴν Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοι τε καὶ Μιλτιάδης.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.

Attica enim terra procul a Lemno meridiem versus sita
 est. (140.) Et tunc quidem haec hactenus acta erant.
 Bene multis vero post annis, quum *Chersonesus* ad
 Hellespontum in ditione esset Atheniensium, *Mil-
 tiades* Cimonis filius flantibus etesiis ventis navi ex
 Elaeunte Chersonesi *Lemnum* profectus, *Pelagis*
 edixit, ut *insulâ excederent*; in memoriam eis re-
 vocans oraculum, quod numquam impletum iri sibi
 persuaserant. Et Hephaestienses quidem paruerunt
 imperio: Myrinaei vero, Chersonesum negantes esse
 Atticam, oppugnabantur, donec et ipsi in deditionem
 venerunt. Atque ita *Lemnum* Atenuere thenienses et
 Miltiades.

FINIS LIBRI SEXTI

HISTORIARUM HERODOTI.

Herod. T. III. P. I.

K.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ἙΒΔΟΜΗ.

ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

Ἰ ΕΠΕΙ ΔΕ ἡ ἀγγελίη ἀπῆκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν εἰς Σάρδεις ἐσβολὴν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῶν τε δεινότερα ἐποίηε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρα- 5 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλ-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER SEPTIMUS.

POLYMNIA.

POSTQUAM pugnae nuncius ad Marathonem pugnae ad *Darium Hystaspis* est perlatum, quum iam antea Atheniensibus propter incursionem adversus Sardes vehementer iratus rex fuisset, nunc id, quod acciderat, multo etiam gravius tulit, multoque magis ad bellum Graeciae inferendum incensus est. Ac

305, 9.

λετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλεις, ἐτοιμάζειν στρα-
τιὴν, πολλῷ πλέω ἐπιτάσσειν ἑκάσταισι ἢ πρότερον πα-
ρεῖχον, καὶ νῆας τε, καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα.
10 τουτέων δὲ περιαγγελλομένων, ἡ Ἀσίῃ ἐδονέετο ἐπὶ τρία
ἔτη, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων, ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλ-
λάδα στρατευομένων, καὶ παρασκευαζομένων. Τετάρ-
τῳ δὲ ἔτι Αἰγύπτιοι, ὑπὸ Καμβύσει δουλαθέντες,
ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ἄρ-
15 μητο καὶ ἐκ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένου 2
δὲ Δαρείου ἐκ' Αἰγυπτῶν καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐ-
τοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης· ὡς δὲ ἴ-
μιν, ἀποδείξαντα βασιλῆα, κατὰ τὸν Περσέων νόμον,
5 οὕτω στρατεύεσθαι. Ἔσαν γὰρ Δαρείῳ, καὶ πρότερον
ἢ βασιλεῦσαι, γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης

statim quidem, missis per singulas civitates legatis,
edixit ut exercitum compararent, (multo maiorem
numerum cuique civitati, atque antea contulerant,
imperans) et naves et equos et frumentum et minora
navigia. Quibus circummissis nunciis, commota per
tres annos Asia est; dum, ut ad bellum adversus
Graeciam gerendum, conscribuntur fortissimi qui-
que, et ad id bellum se comparant. Quarto vero
anno *Aegyptii*, a Cambyse subacti, *defecerunt* a
Persis: quo facto etiam magis ad arma utrisque in-
ferenda concitatus est. (2.) Dum vero ad expedi-
tionem adversus Aegyptum et Athenas se *Darius*
comparabat, ortum est *inter filios* ipsius ingens de
principatu *contentio*. Etenim ex lege Persarum de-
bet rex, priusquam in bellum proficiscatur, succes-
sorem nominare regni. Erant autem *Dario*, prius-

γυναικός, Γωβρύῃα θυγατρός· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ
 Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἑτεροὶ τέσσαρες. τῶν μὲν δὴ προτέ-
 ρων ἐπρέσβευε Ἀρταβαζάνης· τῶν δὲ ἐπιγενομένων,
 Ξέρξης. ἔοντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον· ὁ 10
 μὲν Ἀρταβαζάνης, κατότι πρεσβυτάτος τε εἶη παντὸς
 τοῦ γόνου, καὶ ὅτι νομιζόμενα εἶη πρὸς πάντων ἀνθρώ-
 πων, τὸν πρεσβυτάτον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς
 Ἀτόσσης τε παῖς εἶη, τῆς Κύρου θυγατρός, καὶ ὅτι
 Κύρος εἶη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσησι τὴν ἐλευθερίην. 15
 3 Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου καὶ γνώμῃν, ἐτύγχανε
 κατὰ ταῦτόν τούτοις καὶ Δημάργτος, ὁ Ἀρίστωνος,
 ἀναβιβηκὼς εἰς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ
 βασιλείης, καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἑωυτῷ ἐκ Λακεδαι-
 μονος. οὗτος ὤνῃρ πυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν 5
 διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ Φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συμβου-

quam ad regnum promoveretur, tres filii nati ex
 priore uxore, Gobryae filia; et, ex quo rex factus est,
 alii quatuor ex Atossa, Cyri filia. Priorum natu ma-
 ximus erat *Artabazanes*; posteriorum *Xerxes*. Hi
 igitur, non eadem matre nati, de principatu inter se
 contendebant: *Artabazanes* dictitans, se maxi-
 mum natu esse omnium; et apud omnes populos
 receptum esse, ut filius natu maximus in regnum
 succedat patri. *Xerxes* vero, esse se filium *Atos-
sae*, *Cyri filiae*; *Cyrum* autem adquisivisse *Persis*
libertatem. (3.) Sententiam suam *Darius* nondum
 aperuerat, quum forte per idem tempus *Susa* advenit
Demaratus, *Aristonis* filius, qui, postquam regno
Spartanorum privatus est, voluntarium sibi ipse ex-
 silium imposuerat. Hic vir, cognito filiorum *Darii*

λευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεισι, αἷς „αὐτὸς μὲν
γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων
κράτος· Ἀρταβαζάνης δὲ, ἔτι ιδιώτῃ ἔοντι Δαρείῳ. οὐκ
10 ων οὐτ' εἰκὸς εἶναι, οὔτε δίκαιον, ἄλλον τινὰ τὸ γέρας
ἔχειν πρὸ ἑαυτοῦ· ἐπεὶ γὰρ καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δη-
μαρῆτος ὑπότιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἣν οἱ μὲν προ-
γεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφῶν βασιλεῦσαι,
ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγονος ἐπιγένηται, τοῦ ἐπιγενομέ-
15 νου τὴν ἐκδῆξιν τῆς βασιλείης γίνεσθαι.“ Χρησαμένου
δὲ Ξέρξῃ τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνούς ὁ Δαρεῖος αἷς
λέγει δίκαια, βασιλῆά μιν ἀπέδεξε. δοκέει δέ μοι,
καὶ ἄνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι ἂν Ξέρξης·
ἡ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος. Ἀποδέξας δὲ βα- 4
σιλῆα Πέρσησι Δαρεῖος Ξέρξῃα, ὄρμητο στρατεύεσθαι.

dissidio, conveniens (ut quidem fama est) *Xerxes*,
suasit ei, ut caeteris, quae ille pro sua causa dice-
bat, haec adderet: *natum se esse Dario iam re-*
gnanti, et Persarum tenenti imperium; Artaba-
zanem vero, privato etiam tum patri: itaque nec
conveniens nec iustum esse, ut alius prae ipso
istam accipiat dignitatem. Nam et Sparta (et
hoc illi Demaratus suggessit) hanc legem obtinere,
si alii nati sint priusquam rex fuisset pater, alius
autem post hos quidem, sed regnante patre, natus
sit, ut hic post natus in regnum succedat. Quo
Demarati monito quum Xerxes uteretur, agnoscens
Darius aequa illum dicere, regem illum nominavit.
Videtur autem mihi Xerxes etiam absque hoc mo-
nito regnum fuisse adepturus; nam omnia apud Da-
rium poterat Atossa. (4.) Darius, postquam regem

ἀλλὰ γὰρ, μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν
 τῷ ὑστέρω ἔτει, παρασκευαζόμενον συνήνεκε αὐτὸν Δα-
 ρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἔξ τε καὶ τριήκοντα 5
 ἔτη, ἀποθανεῖν· οὐδὲ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς ἀπεισιω-
 τας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρῆσθαι. Ἀποθα-
 νόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληΐη ἀνεχώρησε εἰς τὸν παῖδα
 τὸν ἐκείνου Ξέρξαι.

- 5 Ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς
 πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυ-
 πτον ἐποιετο τὴν στρατιῆς ἄγεσιν. παριῶν δὲ καὶ δι-
 νάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γω-
 βρύειν, ὃς ἦν Ξέρξη μὲν ἀνεψιός, Δαρείου δὲ ἀδελ- 5
 Φῆς παῖς, τοιούτου λόγου εἶχετο, λέγων· „Δέσποτα,
 „οὐκ οἰκός ἐστι Ἀθηναίους, ἐργασαμένους πολλὰ ἤδη

Persarum nominasset Xerxem, iam in eo erat ut belli faceret initium. At enim, proximo ab his rebus et ab Aegypti defectione anno accidit, ut idem Darius in medio belli adparatu e vita discederet, postquam annos omnino regnasset sex et triginta: neque ei contigit aut de rebellantibus Aegyptiis aut de Atheniensibus sumere poenam. *Mortuo* igitur *Dario*, regnum suscepit *Xerxes*, Darii filius.

(5.) *Xerxes* ad bellum quidem Graeciae inferendum initio neutiquam inclinabat; sed contra *Aegyptum* copias contraxit. Quem conveniens *Mardonius* Gobryae filius, consobrinus Xerxis, Darii ex sorore nepos, qui apud ipsum plurimum omnium Persarum valebat auctoritate, talem exorsus est sermonem: *Domine, aequum non est, ut Athenienses, qui multis iam malis Persas adfecerunt, non dent*

- „κακὰ Πέρσας, μὴ οὐ δοῦναι δίκας τῶν ἐποίησαν. ἀλ-
 „λὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τά περ ἐν χερσὶ ἔχεις·
 10 „ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον τὴν ἐξυβρίσασαν, στρατηλά-
 „τεις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ὅσα λόγος τέ σε ἔχη πρὸς ἄν-
 „θρωπων αἰγαθός, καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ
 „γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι.“ Οὗτος μὲν οἱ ὁ λόγος ἦν
 τιμωρός· τοῦ δὲ λόγου παρενθήκη ποιέσκετο τήνδε, ὡς
 15 „ἡ Εὐρώπη περικαλλὴς χώρα, καὶ δένδρεα παντοῖα
 Φέρει τὰ ἡμέρα, ἀριτὴν τε ἄκρη, βασιλεῖ τε μούνω
 θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι.“ Ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα νεπέ- 6
 ρων ἔργων ἐπιθυμητὴς εἶναι, καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλ-
 λάδος ὑπαρχος εἶναι· χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ
 ἀνέπεισε Ξέρξεια, ὥστε ποιῆναι ταῦτα· συνέλαβε γάρ
 5 καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γενόμενα εἰς τὸ πείθεσθαι Ξέρ-

poenas factorum. At nunc quidem tu peragas haec, quae in manibus habes: domitâ vero Aegypti insolentiâ, adversus Athenas duc exercitum; quo et bonam famam adquiras apud hominès, et posthac caveat quisque tuae terrae arma inferre. Et haec quidem oratio ad exigendam poenam pertinebat; sed medio sermoni alium interserebat huiusmodi: Europam terram esse pulcerrimam, arborum omnis generis frugiferarum feracem, summae bonitatis, et dignam quae prae mortalibus omnibus a solo Rege possideatur. (6.) Haec ille dicebat, quod novarum rerum cupidus esset, et Graeciae vellet esse praefectus. Procedente vero tempore id quod voluerat, confecit; et Xerxi, ut rem adgrederetur, persuasit: accesserant enim alia quoque adiumenta, quae ad permovendum regem valebant. Partim enim e

ξια. τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευα-
 δέων ἀπτιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλῆα, πᾶσαν
 προθυμίην παρεχόμενοι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ Ἀλευά-
 δαι οὗτοι ἔσαν Θεσσαλίας βασιλῆες. τοῦτο δὲ, Πεισι-
 στρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτέων 10
 λόγων ἐχόμενοι τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς
 τούτοις ἐτι πλέον προσερέγοντό οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκρι-
 τον, ἄνδρα Ἀθηναῖον, χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησ-
 μῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ τὴν ἔχθρην προ-
 καταλυσάμενοι· ἐξήλασθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πει- 15
 σιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνῶν, ἐπ' αὐτοφώρῳ
 αἰλούς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποικίων ἐς τὰ Μου-
 σαίου χρησμὸν, ὡς αἱ ἐπὶ Λήμνου ἐπικείμεναι νῆσοι
 ἀφανιζοίαιτο κατὰ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ
 Ἰππαρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. Τότε δὲ 20

Thessalia advenerant ab Aleuadis legati, invitantes
 regem ut adversus Graeciam duceret, et promptam ei
 operam pollicentes. Erant autem hi *Aleuadae*, Thes-
 saliae reges. Partim vero *Pisistratidae*, Susa pro-
 fecti, non modo eisdem utebantur sermonibus quibus
 Aleuadae, sed praeterea aliquanto magis regi conci-
 liabantur eo, quod *Onomacritum* secum haberent
 Atheniensem, fatidicum virum, qui etiam *Musaei* va-
 ticia digessit. Adscenderant hi autem, in gratiam
 cum illo reversi: nam Athenis pulsus *Onomacritus*
 fuerat ab Hipparcho, Pisistrati filio, eo quod de-
 prehensus a *Laso* Hermionis filio erat, quum Mu-
 saei vaticiniis hoc insereret, *extinctum iri insulas*
Lemnum versus sitas, mari hauriendas. Hanc ob
 causam in exsilium eum miserat Hipparchus, quum

συναναβαῖς, ὅπως ἀπίκοιτο εἰς ὄψιν τὴν βασιλῆος, λε-
γόντων τῶν Πεισιστρατιδῶν περὶ αὐτοῦ σεμνοῦς λόγους,
κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον
τῷ βαρβαρῷ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν· ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστα-
25 τα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τὸν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθῆ-
ναι χρεὸν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσῃ, τὴν τε ἔλασιν ἐξηγεό-
μενος. οὗτός τε δὴ χρησμοδῶν προσεφέρετο, καὶ οἱ τε
Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμε-
νοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν 7
Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτει μετὰ τὸν θάνατον
τὸν Δαρείου, πρῶτα στρατηίην ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀπε-
στεῶτας. τούτους μὲν νυν καταστρεψάμενος, καὶ Αἴ-
5 γυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δα-
ρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτοῦ,

eodem antea familiarissime usus fuisset. Nunc ille si-
mul Susa profectus, quoties in regis venit conspectum,
multa de eo honorifice praedicantibus Pisistratidis,
recitabat regi partem vaticiniorum; ita quidem, ut si
quod inesset quod cladem praediceret barbaro, illud
silentio praeteriret; ea vero sola seligeret, quae res
faustissimas nunciarent; in his illud maxime, de
Hellesponto per virum Persam iungendo, et de
expeditione in Graeciam suscipienda. Sic igitur
ille vaticiniis agebat cum rege; Pisistratidae vero et
Aleuadae sententias suas exponendo. (7.) Postquam
persuasus est *Xerxes* arma Graeciae inferre, tum
vero, altero ab obitu Darii anno, primum adversus
rebelles duxit exercitum. Quibus domitis, *Aegyp-
tum*, graviolem in servitutem redactam, quam in
qua sub Dario fuerat, *Achaemeni* tradidit admini-

Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαμένεια μὲν νυν ἐπιτροπεύοντες Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσεν Ἰνάρως ἐ Ψαμμιτίχῳ, ἀνὴρ Λίβυς.

- 8 Ἐξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἄλωσιν, ὡς ἔμμελλε εἰς χεῖρας ἀξιοῦσθαι τὸ στρατεύμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπὶ κλητὸν Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθῃται σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ
(1) τὰ θέλει. Ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ἐξέρξης τάδε 5
,, Ἄνδρες Πέρσαι, οὐτ' αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε
,, ἐν ὑμῖν τιθεῖς, παραδέξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι. ὡς
,, γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμᾶ καὶ
,, ἡτρημέσμεν, ἐπεὶ τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήν-
,, δε παρὰ Μήδων, Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα· ἀλλ' 10
,, λάθεις τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπὶ-

strandam, fratri suo, Darii filio. Eundem vero Achae-
menem, Aegypti praefectum, interiecto tempore in-
terfecit *Inaros*, vir Afer, Psammitichi filius.

(8.) Pacatâ Aegypto, *Xerxes*, quum in eo esset
ut exercitum cogeret adversus Athenas ducendum,
conventum convocavit *primariorum Persarum*,
sententias illorum sciscitaturus; et in medio omnium
ipse, quae vellet, expositurus. (8. 1.) Qui ut con-
venire, haec apud eos verba rex fecit. *Viri Per-
sae! Non ego primus hunc apud vos morem in-
troduco, sed utar a maioribus accepto. Ut enim a
maioribus natu audio, numquam adhuc otiosi se-
dimus, ex quo hoc imperium a Medis in nos trans-
latum est, postquam Astyagem Cyrus devicit; sed
Deus ita nos ducit, et multa nobis, ductum eius
sequentibus, prospere cedunt. Iam Cyri quidem et*

509, 25.

22 πούσι συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον. Τὰ μὲν νῦν Κῦβης
 22 τε καὶ Καμβύσης πατήρ τε ἐμὸς Δαρῖος κατεργά-
 22 σαντο καὶ προσεκτέσαντο ἔθνη, ἐπισταμένοισι εἰ οὐκ
 15 22 αἰ τις λέγοι. Ἐγὼ δέ, ἐπὶ τε παρέλαβον τὸν θρό-
 22 νον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅπως μὴ λείψομαι τῶν πρῶτε-
 22 ρον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάχιστῳ προσκη-
 22 σομαι δυνάμιν Πέρσης. Φροντίζων δὲ εὗρισκω ἅμα μὲν
 22 κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χῶρην τε τῆς νῦν ἐκτῆ-
 20 22 μεθα οὐκ ἐλάχιστονα οὐδὲ Φλαυροτέρην, παμφοροτέ-
 22 ρην τε ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσιν γινομένην. διὰ
 22 ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοῖόν πρῆσσειν, ὑπερ-
 22 θέωμαι ὑμῖν. Μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, 8
 22 ἐλαῖν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα (1)
 25 22 Ἀθηναίους τιμωρήσομαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας

*Cambysis et patris mei Darii res gestas, et quos illi
 populos Persis adquisiverint, quid opus est ut
 apud bene gnaros commemorem? Ego vero, ex
 quo hanc sedem accepi, in hoc meam curam in-
 tendo, ne his, qui ante me in hac dignitate fuere,
 sim inferior, neque minorem Persis potentiam
 adquiram. Atque hoc ipsum dum curo, reperio
 viam et gloriā nos augendi, et terrā non minore
 nec deteriore quam haec, quam possidemus, atque
 etiam feraciore, simul vero ultionem et poenas
 sumendi de his qui eas commeruerunt. Itaque vos
 convocavi, ut, quae agere constitui, vobiscum com-
 municem. (8. 2.) Ponte iuncturus sum Hellespon-
 tum, et exercitum per Europam ducturus in Grae-
 ciam, quo ab Atheniensibus poenas repetam ma-
 lorum omnium, quibus Persas et patrem meum*

„τε καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν. Ὡραῖτε μὲν νῦν καὶ Δα-
 „ρεῖον ἰθὺόντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἀνδρας τούτους.
 „ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετό· οἱ τιμω-
 „ρῆσασθαι ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων
 „Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι, πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ 30
 „πυρῶσω τὰς Ἀθήνας· οἳ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν
 „ὑπῆρξαν ἀδίκᾳ ποιεῦντες. πρῶτα μὲν, ἐς Σάρδεις ἐλ-
 „θόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμέ-
 „τέρῳ, ἀπικοόμενοι ἐνέπρησαν τὰ τε ἄλσος καὶ τὰ
 „ἱρά· δεύτερα δὲ, ἡμεῖς οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφδετέρην 35
 „ἀποβάντας, ὅτε Δαΐτις τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐστρατή-
 8 „γον, τὰ ἐπίστασθέ· κού πάντες. Τούτων μέντοι εἴνε-
 (3) „κα ἀνάρτημαι ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ ἐν
 „αὐτοῖσι τοσαύτῃ ἀνευρίσκω λογιζόμενος, εἰ τούτους τε

adfecerunt. Vidistis iam Darium quoque expedi-
tionem parare adversus hos homines. At ille e vi-
tâ excessit, nec ei contigit capere poenas: ego
vero, illius caussâ reliquorumque Persarum, non
prius sum quieturus, quam Athenas subactas igne
cremavero; hos homines, qui priores me patrem-
que meum iniuriis lacessiverunt; primum quidem,
incursione Sardes factâ cum Aristagora Milesio,
servo nostro, et sacris lucis templisque crematis:
deinde vero, qualia sunt, quibus nos acceperunt,
quum Dati et Artapherne ducibus terram illorum
sumus ingressi! quae satis nostis omnes. (8. 3.)
Igitur his quidem de caussis bellum illis inferre
constitui. Simul vero, rem recte mecum reputans,
maxima in hoc ipso commoda reperio, si et hosce
et eorum vicinos, qui Pelopis Phrygis terram in-

40 „καὶ τοὺς τούτοις πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, αἱ
 „Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώραν. γῆν τὴν Περ-
 „σίδα ἀποδέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμουρέουσάν· οὐ γάρ
 „δὴ χώραν γε οὐδεμίην κατόψεται ὁ ἥλιος ὁμουρον ἐσθ-
 „σαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν
 45 „μίαν χώραν θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης.
 „πυνθάνομαι γὰρ ᾧδε ἔχειν· οὔτε τινα πόλιν ἀνδρῶν
 „οὐδεμίην, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι,
 „τὸ ἡμῖν οἶόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τούτων τῶν
 „κατέλεξα, ὑπεξαρισημένων. οὕτω οἱ τε ἡμῖν αἵτιοι
 50 „ἔξουσι δούλιον ζυγόν, οἱ τε ἀναίτιοι. Ὑμεῖς δ' ἂν 8
 „μοι, τάδε ποιέοντες, χαρίζοισθε. ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω (4)
 „τὸν χρόνον, ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πάντα τινα
 „ὑμέων χρήσει παρῆναι· ὅς ἂν δὲ ἔχων ἤκη παρ-

*colunt, subegerimus. Sic enim terram Persicam
 aetheri Iovis faciemus conterminam: nec enim
 aliam ullam terram sol adspiciet, quae nostrae sit
 finitima; sed ego vobiscum, universâ peragratâ
 Europâ, ex omnibus terris unam faciam. Quippe
 ita se rem habere reperio, nullam inter homines
 civitatem, nullum populum inter mortales reli-
 quum esse, qui adversus nos in aciem progredi
 possit, quando hos quos dixi subegerimus. Ita et
 his, qui male de nobis meruerunt, et insontibus
 pariter, servile iugum impositum fuerit. (8. 4.)
 Vos vero, hoc si feceritis, gratum mihi fecerit-
 is: quum tempus vobis indicavero, quo conve-
 nire oporteat, promte unumquemque vestrûm ad-
 esse oportebit. Quisquis vero cum exercitu adve-
 nerit optime instructo, eum ego muneribus do-*

„σκευασμένον στρατὸν κάλλιστα, δάσω οἱ δῶρα τὰ
 „τιμιώτατα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου. ποιητέα μὲν νυν 55
 „ταῦτά ἐστι οὕτω. Ἴνα δὲ μὴ ἰδιοβουλεύειν ὑμῖν δο-
 „κέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην καλεῦσαν
 „ὑμῶν τὸν βουλούμενον ἀποφαίνεσθαι.“ Ταῦτα εἶπας
 ἐπαύετο.

- 9 Μετ' αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε· „ὦ θεσποτα, οὐ
 „μόνον εἰς τῶν γενομένων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ
 „τῶν ἐσθμένων· ὅς τὰ τε ἄλλα λέγων ἐπείκει ἄριστα
 „καὶ ἀληθέστατα, καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κα-
 „τοικημένους οὐκ εἴσεις καταγελάσαι ἡμῖν, ἔοντας 5
 „ἀναξίους. καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας
 „μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθιοπὰς τε καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλα
 „τε ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας
 „οὐδὲν, ἀλλὰ δύναμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι κατα-

nabo, quae apud nos honorificentissima habentur. #
Haec igitur ita facienda sunt. Ne vero vobis vi-
dear meum unius sequi velle consilium, in me-
dium vobis hanc rem propono; iubeoque ut, quis-
quis vestrum voluerit, suam promat sententiam.
His dictis Xerxes finem fecit loquendi.

(9.) Post illum Mardonius, talem sermonem est
 exorsus. Domine! tu Persarum omnium, qui et
 fuerunt et futuri sunt, praestantissimus es: qui
 et alia praeclara verissimaque commemorasti, et
 Ionas Europam habitantes, indignos homines,
 non passurus es irridere nobis. Etenim mira at-
 que misera res esset, quum Sacas et Indos et Ae-
 thiopas et Assyrios, et alios multos magnosque
 populos, non quod iniuriam Persis intulissent,

- 10 „στρεψάμενοι δούλους ἔχομεν· Ἕλληνας δὲ, ὑπάρξαν-
 „τας ἀδικίης, οὐ τιμωρησόμεθα. τί δέισαντες; κοῖνῃ
 „πλήθεος συστροφῇ; κοῖνῃ δὲ χρημάτων δύναμιν; Τῶν 9
 „ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύνα- (1)
 „μιν, εὐῶσαν ἀσθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖδας κατα-
 15 „στρεψάμενοι, τούτους οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι,
 „Ἴωνές τε καὶ Αἰολεῖς καὶ Δωριεῖς καλέονται. Ἐπει-
 „ρήβην δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς ἀνδρας
 „τούτους, ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κελευσθεῖς· καὶ μοι μέ-
 „χρι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς
 20 „αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἀντιώδῃ ἐς μάχην.
 „Καὶ τοι γὰρ ἐώθασι Ἕλληνες, ὥς πυνθάνομαι, ἄβου 9
 „λότατα πολέμους ἵστασθαι, ὑπὸ τε ἀγνωμοσύνης καὶ (2)
 „σκαιότητος. ἐπεὶ γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προεῖπω-

sed quod nos nostram augere voluimus potentiam, subegerimus servosque habeamus; si Graecos, qui iniuriis nos lacessiverunt, impune abire pateremur: quid tandem metuentes? quemnam multitudinis concursus? quam pecuniarum vim? (9. 1.) Novimus sane illorum pugnae genus; novimus etiam quam imbecilles sint vires: filiosque eorum subactos habemus, hos qui in nostra terra sedes habent, et Iones et Aeolenses et Dorienses nominantur. Atque etiam ipse ego periculum horum hominum feci, adversus illos a patre tuo missus: ubi, quam usque in Macedoniam duxissem exercitum, et propemodum ad ipsas pervenissem Athenas, nemo mihi in aciem occurrit. (9. 2.) Quamquam caeteroquin quidem consueverunt (ut audio) Graeci inconsultissime bella sua administrare, stolidi et

„σι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειοτάτον, ἐς
 „τοῦτο κατιόντες μάχονται· ὥστε σὺν κακῷ μεγάλῳ 25
 „οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν ἐσσωμένων
 „οὐδὲ λέγω ἀρχὴν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοὺς χρῆν,
 „έοντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχρεωμένους καὶ ἀγ-
 „γέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς διαφοράς, καὶ παρτί
 „μᾶλλον ἢ μάχῃσι· εἰ δὲ πάντως ἔδωκε πολεμεῖν πρὸς 30
 „ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν τῇ ἐκάτεροί εἰσι δυσχει-
 „ρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν. τρόπῳ τοίνυν αὐ χρηστῷ
 „Ἕλληνες διαχρεώμενοι, ἐμὸ ἐλάσαντος μέχρι Μα-
 „κεδονίης γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτου λόγον ὥστε μάχε-
 9 „σθαι. Σοὶ δὲ δὴ μέλλει τίς, ὦ βασιλεῦ, ἀντιῶσε 35
 (3) „σθαι πόλεμον προσφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ

*pervicaci quadam confidentiâ. Postquam enim
 sibi invicem bellum indixerunt, pulcerrimam et
 apertissimam quaerunt planitiem, in quam descen-
 dant manus conserturi: quo fit ut etiam victores
 magno cum detrimento discedant; de victis autem
 ne verbum quidem dico, nam internecione de-
 lentur. Quos oportebat, quum sint homines eâdem
 linguâ utentes, per praecones et nuncios, et alia
 quavis ratione potius, quam praelio, lites suas
 componere: sin omnino praelio sibi decernendum
 putant, oportebat locum pugnae capere, in quo
 utrique superatu essent difficillimi, et ibi belli
 fortunam tentare. Quamvis igitur tam pernicio-
 sa ratione belli gerendi utantur Graeci, tamen, quum
 ego usque in Macedoniam duxissem exercitum,
 non induxerunt in animum ut in aciem contra me
 descenderent. (9. 3.) Tibi vero, Rex, quis ausu-*

„τῆς Ἀσίας καὶ νῆας τὰς ἀπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω.
 „οὐκ ἐς τοῦτο θράσιος ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα.
 „εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ γε ψευθεῖν γνῶμη, καὶ ἐκεῖνοι ἐπαρ-
 40 „θέντες ἀβουλή ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν αὖ ὥς
 „εἶμεν ἀνθρώπων ἀριστοὶ τὰ πολεμῆϊα. Ἔστω δ' ὦν
 „μηδὲν ἀπείρητον· αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ πεί-
 „ρης πάντα, ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι.“ Μαρδόνιος μὲν
 τοσαῦτα ἐπιλέχας τὴν Ξέρξῃ γνῶμην, ἐπέπαυτο.

Σιωπῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμών- 10
 ἄτων γνῶμην ἀποδείκνυσθαι ἀντὶν τῇ προκειμένη, Ἀρτά-
 βανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ
 πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε· „ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεῖ- (1)
 5 „σίων μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλλήλησι, οὐκ ἔστι τὴν

*rus est in aciem occurrere, multitudinem naves-
 que cunctas ex universa Asia coactas ducenti?
 Equidem ita sentio, eo audaciae non progressu-
 ram esse rem Graecorum. Sin me fefellerit mea
 opinio, si illi vecordiā elati in aciem adversus nos
 sunt descensuri, didicerint esse nos viros bello
 fortissimos. Quare intentatum nihil relinquamus:
 nam sua sponte nihil fit, sed omnia hominibus
 conando contingunt. In hunc modum postquam
 Xerxis sententiam Mardonius molliovit, dicendi
 finem fecit.*

(10.) Silentium tenentibus caeteris Persis, nec au-
 dentibus sententiam promere contrariam ei quae pro-
 posita erat, *Artabanus* Hystaspis filius, patruus
Xerxis, eoque fidentior, haec fecit verba. (10. 1.)
*Rex! nisi sententiae dictae fuerint invicem oppo-
 sitae, fieri non potest ut eligatur optima: sed illae*
Herod. T. III. P. I. L

„ἀμείνω αἰρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆ-
 „σθαι· λεχθεῖσάν δέ, ἔστι· ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκῆ-
 „ρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἐωυτοῦ οὐ διαγινώσκωμεν, ἐπεὶ αὖ
 „δὲ παρατρέψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκωμεν τὸν
 „ἀμείνω. Ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, 10
 „Δαρείῳ, ἡγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἀν-
 „δρας οὐδαμῶθι γῆς ἄστὶ νέμοντας· ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύ-
 „θας τοὺς νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοὶ τε οὐκ ἐπί-
 „θετο, στρατεύσάμενός τε, πολλοὺς τε καὶ ἀγαθοὺς
 „τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, 15
 „μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας
 „ἢ Σκύθας· οἱ κατὰ θάλασσαν τε ἄριστοι καὶ κατὰ
 „γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι δεινόν, ἐμέ
 10 „σοὶ δίκαιόν ἐστι φράζειν. Ζεύξας Φῆς τὸν Ἑλλήσπον-
 (2) „τον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἑλλάδα. 20

si dictae fuerint, tunc demum fieri potest; quem-
admodum sincerum aurum non per se ipsum di-
gnosimus; sed, dum illud (Lydio lapidi) iuxta
aliud aurum adterimus, ita id quod melius est
discernimus. Ego vero etiam patri tuo Dario, meo
fratri, suaseram ne bellum Scythis inferret, homi-
nibus nusquam urbem incolentibus; at ille, sperans
se nomades istos Scythas subacturum, mihi non
paruit; sed, expeditione suscepta, amissis multis
fortibus viris rediit. Tu vero, Rex, bellum illatu-
rus es viris multo quam Scythae praestantioribus,
qui et terra et mari fortissimi esse dicuntur. Quo
in consilio quodnam insit periculum, aequum est
ut tibi exponam. (10. 2.) Iuncto, ais, Hellesponto,
ducturum te esse per Europam exercitum in Grae-

„καὶ δὴ καὶ συνήνεκε ἢ τοι κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θά-
 „λασσαν ἐσσωθῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρω. οἱ γὰρ ἄν-
 „δρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι· πάρεστι δὲ καὶ σταθμῶ-
 „σασθαι, εἰ στρατιὴν γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ Ἀρ-
 25 „ταφέρνη ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν μούνοι Ἀθη-
 „ναῖοι διέφθειραν. οὐκ ὦν ἀμφοτέρω σφί ἐχώρησε· ἀλλ',
 „ἣν τῆσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ
 „πλέωσι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν
 „γεφυραν, τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεταί δεινόν. Ἐγώ 10
 30 „δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκίῃ αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι. (3)
 „ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πά-
 „θος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηάκιον,
 „γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας!
 „τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι

*ciam. Atqui acciderit etiam, ut vel terra vel mari
 vincamur, aut etiam utrimque. Dicuntur enim
 fortes hi esse viri: ac potest id etiam hinc aesti-
 mari, quod tantas copias, quantae cum Dati et
 Artapherne Graeciam invaserunt, soli Athenien-
 ses perdiderunt. Quod si non utrimque res illis
 successerit; at hoc sane verendum est, ne con-
 scensis navibus, pugna navali superiores, navigent
 in Hellespontum, et pontem dissolvant. (10.3.)
 Ego vero non mea quadam propria prudentia haec
 ita coniicio. Sed qualis tandem fuit illa calamitas,
 quae parum absuit ut nos adfligeret, quum pater
 tuus, iuncto Bosporo Thracico, et ponte super
 Istrum posito, Scytharum in terram transiit! Om-
 nibus modis tunc Scythae Ionas illos, quibus com-
 missa erat custodia pontium Istro impositorum,*

„τὸν πόρον, τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ Φυλακὴ τῶν γεφυ- 36
 „ρέων τοῦ Ἰστρου. καὶ τότε γε Ἰστιαῖος ὁ Μιλήτου
 „τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ,
 „μηδὲ ἠντιώθῃ, διέργαστο ἂν τὰ Περσέων πρῆγμα-
 „τα. καὶ τοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρὶ γε
 10 „ἐνὶ πάντα τὰ βασιλέος πρῆγματα γεγενῆσθαι. Σὺ 40
 (4) „ὦν μὴ βούλευε εἰς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι,
 „μηδεμιῆς ἀνάγκης εἶσθαι· ἀλλ' ἐμοὶ πείθευ. νῦν μὲν
 „τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὐτίς τε, ὅταν τοι δο-
 „κέῃ, προσκείμενος ἐπὶ σεωυτοῦ, προαγόρευε τὰ τοι
 „δοκέει εἶναι ἀριστα. τὸ γὰρ εὖ βουλευέσθαι, κέρδος 45
 „μέγιστον εὐρίσκω ἐόν. εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναι τι θε-
 „λει, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἥσσον εὖ, ἔσσωται δὲ ὑπὸ
 „τῆς τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βούλευσάμενος αἰσχροῦς,

solicitarunt, ut pontem rescinderent. Ubi si Hi-
stiaeus, Mileti tyrannus, reliquorum tyrannorum
secutus esset sententiam, neque se illi opposuisset,
omnino perditae erant res Persarum. Terribile
est autem vel fando audire, in unius hominis po-
testate sitam fuisse universam regis et Persarum
salutem. (10. 4.) Tu igitur noli in tantum te pe-
riculum, nulla urgente necessitate, coniicere: sed
me audi. Nunc quidem hoc dimitte concilium: et,
re diligenter tecum deliberata, deinde rursus, si
tibi videtur, propone quae optima tibi videbun-
tur. Etenim recte consultare reperio maximum
esse lucrum. Nam etiam si contra id quod volue-
ris acciderit aliquid, nihilo minus recte consulta-
veris, fortuna vero superaverit consilium: qui
vero turpe consilium cepit, is, si fortuna ei ad-

513, 73.

- „εἴ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εὖρημα εὖρηκε, ἥσσον δὲ οὐδέν
 50 „οἱ κακῶς βεβούλευται. Ὅραῖς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὡς 10
 „κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ εἴ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ ⁽⁵⁾
 „οὐδέν μιν κνίζει; ὁραῖς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα
 „αἰεὶ, καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα, ἀποσκήπτει τὰ βέλεια;
 „Φιλέει γάρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολουέιν.
 55 „οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου διαφθείρεται
 „κατὰ τοιοῦνδε. ἐπεὶ σφί ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμ-
 „βάλῃ, ἢ βροντὴν, δι' ᾧν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἑαυτῶν
 „οὐ γὰρ εἴ φρονέειν μέγα ὁ θεὸς ἄλλον ἢ ἑαυτόν.
 „Ἐπειχθῆναι μὲν νυν πᾶν πρῆγμα, τίκτει σφάλματα, 10
 60 „ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ⁽⁶⁾
 „ἐπισχεῖν ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παραυτίκα δοκίοντα
 „εἶναι, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον ἐξεύροι τις ἄν. Σοὶ μὲν δὴ

fuerit, lucrum quidem invenerit, nihilo vero minus malum ceperit consilium. (10.5.) Vides quo pacto eminentia prae caeteris animalia fulmine percutiat Deus, nec sinat ea superbire: minutis autem non invidet. Vides etiam ut in maxima semper aedificia et in altissimas arbores tela sua coniicit. Amat enim Deus, eminentia omnia truncare: itaque etiam ingens exercitus eadem ratione perditur ab exiguo. Quando Deus illis metum aut fulmen incutit, indigno modo pereunt: nec enim sinit Deus magnum sapere, praeter se, alium quemquam. (10.6.) Porro, deproperare rem quamcumque parit errores, e quibus ingentia solent damna existere: in cunctando autem insunt bona, quae si non protinus adparent, certe suo tempore aliquis reperiet. Haec igitur, Rex, tibi suadeo.

- 10 „ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλεύω. Σὺ δὲ, ὦ παῖ
 (7) „Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λόγους ματαίους
 „περὶ Ἑλλήνων, οὐκ ἔόντων ἀξίων Φλαύρως ἀκούειν. 65
 „Ἕλληνας γὰρ διαβάλλων, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλῆα
 „στρατεύεσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου εὔεκα δοκέεις μοι πᾶ-
 „σαν προθυμίην ἐκτείνειν. μή νυν οὕτω γένηται. διαβο-
 „λὴ γὰρ ἐστὶ δεινότατον· ἐν τῇ δύο μὲν εἰσι οἱ ἀδικέον-
 „τες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδι- 70
 „κέει, οὐ παρεόντος κατηγορεῖν· ὁ δὲ ἀδικεῖ, ἀναπει-
 „θόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ. ὁ δὲ δὴ ἀπεὼν τοῦ
 „λόγου τάδε ἐν αὐτοῖσι ἀδικέεται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ
 „τοῦ ἐτέρου, καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἐτέρου κακὸς εἶναι.
 10 „Ἄλλ', εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους 75
 (8) „στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἡβῃσι τοῖ-

(10. 7.) *Tu vero, Gobriae fili Mardonie, desine iniuriosa verba iactare in Graecos, qui non merentur male audire. Nam Graecos calumniando, ipsum regem excitas ad bellum suscipiendum: quem in finem tu mihi etiam videris studium omne intendere. At ne ita fiat! Calumnia enim gravissimum malum est: in quo duo sunt qui iniuriam inferunt, unus vero qui patitur iniuriam. Iniuriam enim infert calumniator, dum accusat absentem: infert vero et ille iniuriam, qui sibi persuaderi patitur priusquam rem adcurate comperitam habeat. Qui vero abest quum malitiose accusatur, is duplici adficitur iniuriā; primum hoc ipso, quod accusatur ab altero, deinde quod ab altero pravius esse existimatur. (10. 9.) Sed, si omnino oportet bellum huic populo inferre, age,*

„σι Περσέων μενέτω· ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων παραβαλ-
 „λομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτεις αὐτὸς σὺ, ἐπιλεξά-
 „μενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκό-
 80 „σπην τινὰ βούλειαι· καὶ ἦν μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀναβαίνειν
 „βασιλεῖ τὰ πρήγματα, κτεινέσθων οἱ ἐμοὶ παῖδες,
 „πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἦν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ
 „σοὶ ταῦτα πασχόντων, σὺν δὲ σφι καὶ σὺ, ἦν ἀπο-
 „νοστήσης. Εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐβελήσεις,
 85 „σὺ δὲ πάντως στρατεύμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,
 „ἀκούσεσθαί τινά φημι τῶν αὐτοῦ τῇδε ὑπολειπομέ-
 „νων, Μαρδόνιον μέγα τι κακὸν ἐξεργασμένον Πέρσας,
 „ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφορεύμενον, ἥ κου ἐν γῇ
 „τῇ Ἀθηναίων, ἥ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ
 90 „ἄρα καὶ πρότερον κατ’ ὁδὸν, γνόντα ἐπ’ οἴους ἄνδρας

*rex ipse in sedibus maneat Persarum; sed, in me-
 dio depositis nostrum utriusque liberis, tu solus
 suscipe expeditionem; sumtis tecum quoscumque
 duces selegeris, et exercitu quantumcumque volue-
 ris. Tum, si res ita, ut tu ais, regi successerit, in-
 terficiantur mei liberi, et ego cum illis! sin, ut ego
 praedico, tuis liberis hoc fiat, et tibi ipsi, si qui-
 dem redieris! Quod si hanc inire conditionem re-
 cusas, et nihilo minus exercitum duxeris adversus
 Graeciam, audituros esse autumo homines qui hic
 relictī erunt, Mardonium, ingentis calamitatis
 auctorem Persis, alicubi in terra Atheniensium
 aut Lacedaemoniorum, nisi forte prius etiam in
 itinere, a canibus volucribusque fuisse laceratum,
 postquam cognovit quinam sint illi viri, contra
 quos tu regi persuades ut expeditionem suscipiat.*

- 11 „ἀναγινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλῆα.“ Ἀρτάβανος
 μὲν ταῦτα ἔλεξε. Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμύβεται τοῖσδε·
 „Ἀρτάβανε, πατὴρ εἰς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ· τοῦτό σε
 „ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπίων ματαίων.
 „καὶ τοι ταύτην τὴν αἰτιμίην προστίθημι, ὄντι κακῷ 5
 „τε καὶ ἀδύμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ἐπὶ τὴν
 „Ἑλλάδα, αὐτοῦ τε μένιν ἅμα τῇσι γυναῖξιν. ἐγὼ δὲ
 „καὶ ἄνευ σέο, ὅσα περ εἶπα, ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ
 „γὰρ εἶην ἐκ Δαρίου τοῦ Ὑστάσπης, τοῦ Ἀρσάμης,
 „τοῦ Ἀριαράμηνος, τοῦ Τείσπης, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμ- 10
 „βύσσης, τοῦ Τείσπης, τοῦ Ἀχαιμένους γεγονώς, μὴ
 „τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· εὖ ἐπιστάμενος, ὅτι εἰ ἡμεῖς
 „ἡσυχίην ἄγομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα
 „στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χρὴ σταθμώσα-
 „σθαι τοῖσι ὑπαρχμένοισι ἐξ ἐκείνων· οἱ Σάρδεις τε ἐνέ- 15

XI. 10. Ἀριαράμηνος. Ἀρμένιος ed. Wess. cum aliis.

(11.) Haec postquam Artabanus dixit, ira accensus Xerxes his verbis respondit: *Artabane, tu es patris mei frater: hoc te tuebitur, ne meritam iniuriosis verbis mercedem accipias. Verumtamen hanc tibi, quum sis ignavus et imbellis, ignominiam infligo, ut meae in Graeciam expeditionis non futurus sis comes, sed hic cum mulieribus maneat. Ego vero absque te, quaecumque dixi, effecta dabo. Ne enim sim Dario, Hystaspi, Arsame, Ariaramne, Teispe, Cyro, Cambyse, Teispe, Achaeмене prognatus, nisi poenas ab Atheniensibus sumsero! bene gnarus, si nos quieverimus, illos non quieturos, sed nostram utique terram bello esse invasuros; quod facile colligi ex his potest, quae ab*

„πρῆσαν, καὶ ἤλασαν εἰς τὴν Ἀσίην. οὐκ ἔξαναχα-
 „ρέειν οὐδετέροις δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιῆειν ἢ παθεῖν
 „πραΐεται ἀγών· ἵνα ἢ τὰδε πάντα ὑπὸ Ἑλλήσι, ἢ
 „ἐκείνῃς πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· τὸ γὰρ μέσον
 20 „οὐδὲν τῆς ἐχθρῆς ἐστί. Καλὸν ὦν προπεπονθέας ἡμέας
 „τιμωρέειν ἥδη γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινόν, τὸ πείσομαι,
 „τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἀνδρας τούτους, τοὺς γε καὶ
 „Πέλοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος, κα-
 „τεστρέψατο οὕτω, ὡς καὶ εἰς τόδε αὐτοὶ τε ὠνύθρα-
 25 „ποι καὶ ἡ γῆ αὐτίων ἐπάνυμοι τοῦ καταστρεψαμέ-
 „νου καλεῖσθαι.“

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο. μετὰ δὲ εὐφρόνη τε 12
 ἐγίνετο, καὶ Ξέρξης ἐκνίξε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ
 δὲ βουλὴν δίδους, πάγχυ εὕρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι

illis coepta sunt fieri, qui exercitu in Asiam tra-
iecto Sardes incenderunt. Quare neutris retrogredi
licet; sed propositum est agendi aut patiendi dis-
crimen, ut aut haec omnia sub Graecorum cadant
potestatem, aut ista sub Persarum: nullum inter
has inimicitias medium relinquitur. Recte igitur
factum fuerit, si iam nunc ultum eamus iniurias
quas priores passi sumus, et ego periculum hoc
experiar quod mihi imminet, adversus hos homi-
nes ducenti, quos quidem Pelops Phryx, servus
patrum nostrorum, ita subegit, ut ad hunc usque
diem et homines ipsi et eorum terra ab eodem, qui
cos subegit, nomen invenerint.

(12.) Hi hucusque sermones sunt habili. Deinde
 adpetente nocte momordit Xerxem Artabani senten-
 tia. Noctu vero secum ipse deliberans reperit, pror-

στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· δεδογμένων δὲ οἱ αὐτοῖς
 τούτων, κατύπνωσε. καὶ δὴ κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν 5
 τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων. ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀν-
 δρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν· „Μετὰ
 „δὴ βουλευέαι, ὦ Πέρσα, στρατεύμα μὴ ἄγειν ἐπὶ
 „τὴν Ἑλλάδα, προείπας ἀλίζειν Πέρσας στρατόν; οὔτε
 „ὦν μεταβουλευόμενος ποίεις εὖ, οὔτε ὁ συγγνωσόμε- 10
 „νός τοι πάρα. Ἄλλ', ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβουλευέσας
 „ποιέειν, ταύτην ἴθι τῶν ὁδῶν.“ Τὸν μὲν, ταῦτα εἶπαν-
 13 τα, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποπτάσθαι. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμ-
 ψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποίητο, ὁ δὲ
 Περσέων συναλίσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ
 σφι τάδε· „Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε,
 „ὅτι ἀγχίστροφα βουλευόμεαι. Φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ 5

sus sibi necesse non esse adversus Graeciam expedi-
 tionem suscipere: et postquam ita mutavit senten-
 tiam, somno sopitus est. At eadem nocte talem, ut
 quidem Persae narrant, visionem habuit. Videbatur
 Xerxi, adstare ipsi virum magnum et formosum, his
 verbis ipsum adloquentem: *Mutas tu igitur, Per-
 sa, tuum consilium, nec ducturus es exercitum
 in Graeciam, postquam edixisti Persis ut copias
 contrahant. Atqui nec recte facis, quod mutas sen-
 tentiam; nec, qui tibi adsentiatur, quisquam est.
 Immo vero, quemadmodum hodie constitutum ha-
 bebas facere, eadem perge viâ.* His ille dictis avolare
 visus est Xerxi. (13.) Ut dies illuxit, rex nullâ hu-
 ius insomnia ratione habitâ, eosdem Persas, quos an-
 tea, convocavit, et in hunc modum eos est adlocu-
 tus: *Viri Persae, date mihi veniam, contrarium*

516, 64.

„ἑμαυτοῦ πρῶτα οὐκ ἀνῆκω, καὶ οἱ παρηγορούμενοι
 „κεῖνα ποίειν, οὐδένα χρόνον μευ ἀπέχονται. ἀκού-
 „σαντι μέντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, παραυτίκα
 „μὲν ἡ νεότης ἐπέξεσθαι, ὥστε αἰκίεστερα ἀπορρίψαι ἔπεια
 10 „ἐς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρεόν. νῦν μέντοι συγγνοῦς,
 „χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς ἂν μεταδεδογμένον
 „μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἥσυχοί ἐσθε.“
 Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηότες προσ-
 εκύνον. Νυκτὸς δὲ γενομένης, αὐτὶς ταῦτο ὄνειρον τῷ 14
 Ξέρξῃ κατυπνωμένῳ ἔλεγε ἐπιστάν· „ὦ παῖ Δα-
 „ρείου, καὶ δὴ φαίνεται ἐν Πέρσῃσι τε ἀπειπάμενος τὴν
 „στρατηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεια ἐν οὐδενὶ ποιεύμενος
 5 „λόγῳ, ὡς παρ' οὐδενὸς ἀκούσας. εὖ νῦν τόδ' ἴσθι, ἦν
 „περ μὴ αὐτίκα στρατηλατῆς, τάδε τοι ἐξ αὐτίων

*superiori consilium capienti. Nam et ego ad id
 prudentiae culmen, quo tendo, nondum perveni;
 et, qui ad istud faciendum me excitant, nullo tem-
 pore a me discedunt. Atqui postquam Artabani
 audiῖ sententiam, statim quidem in me adversus
 illum ebullivit iuventus, ut indigniora quam oport-
 tebat verba in virum natu grandiore coniciérem;
 verumtamen nunc, agnito meo errore, utar illius
 sententiâ. Scitote igitur abiecisse me belli Graeciae
 inferendi consilium, et quietem agite. His auditis,
 Persae laeti regem adorarunt. (14.) Insequente vero
 nocte idem insomnium dormienti Xerxi iterum ad-
 stans dixit: Tu ergo, Darii fili, palam coram Per-
 sis abiecisti belli consilium, nullâ meorum ver-
 borum ratione habitâ, quasi a nemine audivis-
 ses! Probe nunc scito, nisi protinus expeditionem*

„ἀνασχέσειν· ὥς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν
 „ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ τὰ
 15 „χρὸς ἴσται.“ Ξέρξης μὲν, περιδῆς γενόμενος τῇ οἴφει,
 ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον
 ἐπὶ Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε
 Ξέρξης τὰδε· „Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ παραυτίκα μὲν
 ; οὐκ ἐσωφρόνεον, εἶπας ἐς σέ μάταια ἔπεα χρηστῆς 5
 „εἵνεκα συμβουλῆς· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον με-
 „τέγων, ἔγνω δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἔόντα τὰ σὺ
 „ὑπέβηκας. οὐκ ἔστι δυνατός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιεῖν βου-
 „λόμενος· τετραμμένῳ γὰρ δὴ καὶ μετεγνώκоти ἐπι-
 „φοιτῶν ὄνειρον φαντάζεται μοι, οὐδαμῶς συνεπαυέον 10
 „ποιεῖν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν οἴχεται. Εἰ
 „ὦν θεὸς ἐστὶ ὁ ἐπιπέμπων, καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ

hanc susceperis, hoc tibi inde eventurum : quemad-
modum brevi tempore magnus ampliusque evasisti,
ita brevi rursus humilis eris. (15.) Territus hoc
 viso Xerxes e lecto prosiliit, nunciumque ad Artaba-
 num misit, qui illum advocaret. Qui ubi adfuit, haec
 ei Xerxes dixit: *Artabane, ego statim quidem pa-*
rum prudenter me gesseram, contumeliosa in te
verba coniiciens boni consilii caussâ: brevi post
vero mutavi sententiam, agnovique faciendum mihi
id quod tu suasisti. Verumtamen hoc ipsum fa-
cere, quamvis velim, non possum: nam, postquam
mutato consilio tuam probavi sententiam, iterato
adparet mihi nocturnum visum, nequaquam pro-
bans ut hoc faciam; et nunc etiam minas intentans
abiit. Si igitur Deus est qui illud mihi mittit, si-
que prorsus ei cordi est ut suscipiatur haec ia

„ἔστι γενέσθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτή-
 „σεται καὶ σοὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως καὶ ἐμοὶ
 15 „ἐντελλόμενον. εὐρίσκω δὲ ὧδε ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ
 „λάβοις τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδύς, μετὰ τοῦ-
 „το ἵζοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ
 „κατυπνώσειας.“ Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε· Ἄρ- 16
 τάβανος δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα
 οὐκ ἀξιούμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος
 ὡς ἡναγκάζετο, εἶπας τὰδε, ἐπαίει τὸ κελευόμενον.
 5 „Ἴσον ἐκεῖνο, ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, Φρονέειν (1)
 „τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐβέλειν πείθεσθαι τὰ
 „σὲ καὶ ἀμφοτέρω περιήκοντα, ἀνθρώπων κακῶν ὁμι-
 „λίας σφάλλουσι· κατὰ περ, τὴν πάντων χρησιμωτά-
 „την ἀνθρώποισι θάλασσαν πνεύματα, Φασὶ, ἀνέμων

*Graeciam expeditio, idem hoc insomnium tibi
 etiam advolabit, eademque quae mihi praecipiet.
 Reperio autem sic hoc futurum, si tu universum
 meum cultum sumseris, eoque indutus in throno
 meo resederis, ac deinde meo in lecto cubueris.
 (16.)* Haec postquam Xerxes locutus est, primum
 quidem dicto eius non paruit Artabanus, quippe si-
 bi non convenire iudicans in throno residere regis:
 postremo vero, ut coactus est, imperata fecit, post-
 quam haec regi responderat: (16. 1.) *Pari loco,
 Rex, sunt meo iudicio haec duo, recte sapere, et
 bonum danti consilium obsequi velle: quorum
 quum utrumque tibi insit, pravorum hominum
 colloquia in errorem te inducunt; quemadmodum
 mare, rem omnium utilissimam hominibus, aiunt
 ab irruentibus ventorum flatibus prohiberi ne na-*

„ἐμπίπτοντα οὐ περιορᾷν φύσει τῇ ἑαυτῆς χρῆσθαι. 10
 „Ἐμὲ δὲ, ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς, οὐ τοσοῦτο
 „ἔδακα λύπη, ὅσον, γνωμέων δύο προκειμένων Πέρ-
 „σησι, τῆς μὲν, ὕβρις αὐξανούσης, τῆς δὲ, καταπαυού-
 „σης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἶη διδάσκειν τὴν ψυχὴν
 „πλέον τι δίζησθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρεόντος· τοιαυτέων 15
 „προκειμένων γνωμέων, ὅτι τὴν σφαλερωτέστην σεω-
 16 „τῷ τε καὶ Πέρσησι ἀναίρειο. Νῦν ὦν, ἐπεὶ δὴ τέτρα-
 (2) „ψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, Φῆς τοι, μετιέντι τὸν ἐπ' Ἑλ-
 „ληνας στόλον, ἐπιφοιτᾷν ὄνειρον, θεοῦ τινος πομπῇ,
 „οὐκ ἰῶντά σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ' οὐδὲ ταῦ- 20
 „τά ἐστι, ὦ παῖ, θεῖα. ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους
 „πεπλανημένα, τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτε-

*turam exserat suam. Ego vero, quando malis me
 verbis accepisti, non tam hoc ipsum aegre tuli,
 quam istud, quod, quum duae propositae essent
 Persis sententiae, altera iniuriosam augens inso-
 lentiam, altera eandem reprimens, dicensque per-
 niciosam rem esse, excitare animum ad plura sem-
 per, quam quae habeas, concupiscenda; quod, in-
 quam, ex duabus hisce propositis sententiis eam
 suscepisti, quae et tibi et Persis periculosior est.
 (16. 2.) Nunc igitur, postquam ad meliorem te
 convertisti, et abiecisti expeditionis in Graeciam
 consilium, ais iterum tibi adparere insomnium
 divinitus missum, quod te vetet omittere hanc ex-
 peditionem. At ne est quidem, mi fili, res haec
 divina. Insomnia enim, quae inter homines va-
 gantur illisque accidunt, talia sunt, qualia ego
 te docebo, qui multis annis, quam tu, natus sum.*

517, 22.

„σι σεῦ πολλοῖσι. πρεσβύτερος εἰμί. πεπλανῆσθαι αὖ-
 „ται μάλιστα ἐνόησιν αἱ ὄψεις τῶν ὀνειράτων, τὰ τις
 25 „ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας. ταύ-
 „την τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἴχομεν μετὰ
 „χεῖρας. Εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιοῦτο οἷον ἐγὼ 16
 „διατρέω, ἀλλὰ τι τοῦ θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ (3)
 „συλλαβὼν εἴρηκας· φανήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοὶ ὡς καὶ
 30 „σοὶ διακελευόμενον. φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι
 „ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα, ἢ οὐ καὶ τὴν ἐμήν· οὐδέ
 „τι μᾶλλον ἐκ κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ, ἢ οὐ καὶ ἐν
 „τῇ ἐμῇ· εἴ περ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. οὐ γὰρ
 „δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐθεΐης ἀνήκει τοῦτο, ὅ τι δὴ κατέ
 35 „ἔστι, τὸ ἐπιφαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δοῖς,
 „ἐμὲ ὄρων, σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ
 „ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώσει ἐπι-

*maior. Qualia quis interdum curat ac meditatur, talia eum maxime circumvolitare solent visa per somnum: nos autem his proximis diebus occupatum quam maxime animum hac expeditione habuimus. (16. 3.) Sin hoc non tale est quale ego iudico, si divinum quidquam huic viso inest, tu recte rem intellexisti, recteque dixisti: adpareat enim illud et mihi, mihique idem atque tibi prae-
 cipiat! Debet autem mihi nihilo magis adparere tuâ veste induto, quam meâ; nec magis tuo in lecto cubanti, quam in meo; si modo omnino adpariturum est. Nec enim profecto ita stultum erit hoc, quidquid sit, quod tibi per somnum adparuit, ut, me si viderit, te esse opinetur, ex veste tua iudicium faciens. Sin me nullo loco habuerit, ne ad-*

176 HERODOTI HISTOR. VII.

„Φανῆναι, οὔτε ἤν τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω, οὔτε ἤν τὴν
 „σῆν. εἰ δὲ καὶ ἐπιφοιτήσῃ, τοῦτο ἤδη μαθητέον ἐστὶ.
 „εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσῃ γε συνεχέως, Φαίην αὖ καὶ αὐ- 40
 „τὸς θεῶν εἶναι. Εἰ δέ τοι οὕτω δεδοκῆται γίνεσθαι,
 „καὶ οὐκ οἶά τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' ἤδη δὲ ἐμὲ
 „ἐν καίτῃ τῇ σῇ κατυπνῶσαι, φέρε, τουτέων ἐξ ἐμεῦ
 „ἐπιτελευμένων, Φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου, τῇ
 17 „παρούσῃ γνώμῃ χρήσομαι.“ Τοσαῦτα εἶπας Ἄρ- 45
 τάβανος, ἐλπίζων Ξέρξεια ἀποδέξιν λέγοντα οὐδὲν,
 ἐποίησε τὸ κελευόμενον. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξειαν ἐσθῆτα, καὶ
 ἰζόμενος εἰς τὸν βασιλεῖον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοῖτον
 ἐποίηετο, ἦλθέ οἱ κατυπνωμένῳ ταῦτ' ὄνειρον τὸ καὶ πα- 5
 ρὰ Ξέρξεια ἐφοῖτα· ὑπερστανὴν δὲ τοῦ Ἀρταβάκου, εἶπε

XVI. 39. εἰ δὲ ex nostra coniectura. εἰ δὲ alii, οὐ δὲ multi
 nonnulli.

*parebit quidem mihi, sive tua indutus sim veste,
 sive meâ. An vero adpariturum etiam sit mihi, id
 nunc videndum est. Nam si constanter adpareret,
 dicerem et ego, rem divinam esse. Caeterum si ti-
 bi, ut ita faciam, stat decretum, neque ego te ut
 illud revoces commovere possum, si omnino me
 oportet tuo in lecto somnum capere: age, hoc ubi
 fecero, adpareat mihi quoque visum! Donec vero
 hoc contigerit, equidem in mea persistam senten-
 tia. (17.) His dictis, Artabanus, sperans se pro-
 baturum, nullius momenti esse quae Xerxes dixerat,
 morem illi gessit. Postquam vero vestem Xerxis in-
 dutus in solio regis consedit, ac deinde cubitum ivit,
 venit ad eum, ut somno sopitus est, idem insom-
 nium quod Xerxi adparuerat; et capiti eius adstans,*

τάδε· „Ἄρα σὺ δὴ κείνος εἷς ὁ ἀποσπεύδων Ξέρξεα
 „στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς δὴ κηδόμενος αὐ-
 „τοῦ; ἀλλ' οὔτε εἰς τὸ μετέπειτα, οὔτε εἰς τὸ παρῑν-
 10 „κα νῦν καταπρόϊξαι ἀποτρέπων τὸ χρεὼν γενέσθαι.
 „Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουστέοντα παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ
 „δεδῆλωται.“ Ταῦτά τε δὴ ἔδοκεε Ἀρτάβανος τὸ ὄνει- 18
 ρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηροῖσι ἐκκαίειν αὐτοῦ
 μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὅς, ἀμβάσας μέγα,
 ἀναθρόσκει· καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν ὄψιν οἱ τοῦ
 5 ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δεύτερά οἱ λέγει τάδε·
 „Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἶα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολ-
 „λά τε καὶ μεγάλα πιτόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσό-
 „νων, οὐκ ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἴκειν. ἐπιστά-
 „μενος ὡς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν, μεμνημέ-

haec dixit: Tu igitur is es, qui Xerxem, veluti
 curam eius gerens, hortaris, ne bellum inferat
 Graecis? At nec posthac, nec nunc, impune feres,
 qui infecta reddere ea, quae fieri oportet, conaris.
 Xerxem autem quae poena maneat, dicto non au-
 dientem, ipsi declaratum est. (18.) His verbis
 visum est Artabano insomnium illud minas ipsi in-
 tentare, simulque candentibus ferris velle ipsi exu-
 rere oculos. Itaque alta exclamans voce, de lecto
 prosiliit; adsidensque Xerxi, postquam insomnii vi-
 sum ei exposuit, haec deinde verba adiecit: *Equi-*
dem, Rex, utpote qui multas atque magnas res
eversas vidi ab infirmioribus, retinere te volue-
ram, ne omnibus in rebus iuvenili indulgeres ae-
tati. Itaque gnarus quam perniciosum sit nimia
concupiscere, et memor Cyri in Massagetis ex-
Herod. T. III. P. I. M

„νος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἔπρη 10
 „ξε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ’ Αἰθίοπας τὸν Καμβύ-
 „σιω, συστρατεύομενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας·
 „ἐπιστάμενος ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε
 „μακαριστὸν εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων. Ἐπεὶ δὲ
 „δαιμονίη τις γίνεται ὁρμή, καὶ Ἕλληνας, ὡς ἔοικε, 15
 „Φθορὴ τις καταλαμβάνει θεήλατος, ἐγὼ μὲν καὶ
 „αὐτὸς τράπομαι, καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι. Σὺ
 „δὲ σήμνηον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πιμπρόμενα,
 „χρησθῆναι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώτοισι προειρημέ-
 „νοισι εἰς τὴν παρασκευὴν· ποίειε δὲ οὕτω, ὅπως, τοῦ 20
 „θεοῦ παραδιδόντος, τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδέν.“ Του-
 „τέων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαρθέντες τῇ ὄψει, ὡς ἡμέ-
 ρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα

*perditio quem exitum habuerit, memorque expedi-
 tionis Cambysis adversus Aethiopas, denique
 expeditionis socius quum fuerim Darii adversus
 Scythas; haec omnia cognita habens, in hac fui
 sententia, beatum te praedicatum ab omnibus ho-
 minibus iri, si nihil moveres. At, quoniam divini-
 tus immissus est hic impetus, et Graecis, ut vide-
 tur, ipso Deo volente imminet exitium, ego etiam
 ipse muto sententiam, et in tuam transeo. Tu igi-
 tur Persis significa quae tibi divinitus missa sunt;
 imperaque illis, ut ea exsequantur, quae tu ad
 parandum hoc bellum spectantia prius edixeras.
 Denique ita fac, ut, quoniam haec tibi Deus per-
 agenda commisit, nihil, quod a te proficisci queat,
 desideretur. His dictis, simul atque dies illuxit, viso
 nocturno commoti, Xerxes cum Persis haec commu-*

Πέρσῃσι· καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων
25 μῦθος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων Φανερός ἦν.

Ὁρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατεύειν, μετὰ ταῦτα 19
τρίτῃ ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐνέιετο, τὴν οἱ μάγοι ἔκριναν
ἀκούσαντες Φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλεύσειν τέ οἱ
πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἡδε. εἶδκε οὗτος Ξέρξης
5 ἐστὶ Φανῶσθαι ἐλαίης θαλλῶν· ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς
κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν· μετὰ δὲ, ἀφανισθῆναι
περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. Κρινάντων δὲ
ταύτῃ τῶν μάγων, Περσέων τε τῶν συλλαχθέντων αὐ-
τίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑαυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε
10 προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι, θέλων αὐτὸς
ἐκάστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν· καὶ Ξέρξης τοῦ
στρατοῦ οὕτω ἐπάγγερον ποιεῖται· χῶρον πάντα ἐρευνῶν

nicavit, et *Artabanus*, qui prius solus palam rem
dissuaserat, nunc aperte eamdem urgebat.

(19.) Postquam ita constitutum erat *Xerxi*, ut
ausciperet expeditionem, tertia ei visio per somnum
oblata est; quam Magi, ad se relatam, interpretati
sunt ad universam spectare terram, significareque
homines omnes servos illius futuros. Fuit ea visio
huiusmodi. Visus est sibi Xerxes coronari oleae
fronde, ramosque oleae universam occupare terram,
deinde vero evanescere coronam capiti impositam.
Hoc visum quum ita, ut dixi, interpretarentur magi;
protinus Persarum, qui ad concilium convenerant,
unusquisque suam in praefecturam profectus, stu-
dium omne, ut iussa exsequerentur, adhibuere, cu-
piens quisque proposita dona prae caeteris obti-
nere: atque ita Xerxes copias contraxit, ut nullus

20 τῆς ἡπείρου. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος, ἐπὶ μὲν τέσσαρα ἔτεα πλήρεια παραρτέετο στρατιήν τε καὶ τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτει ἀνομένῳ ἐστρατηλάτῃ χειρὶ μεγάλη πληθεὺς. Στόλων γὰρ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, πολλῷ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε μῆτε 5 τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μὴδὲν φαίνεσθαι, μῆτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἐμβαλόντες, σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίας καταστρεψάμενοι ἐνέμοντο, τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐτιμωρέετο· μῆτε κατὰ τὰ 10 λεγόμενα τὸν Ἀτρεϊδέων ἐς Ἴλιον· μῆτε τὸν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον, οἱ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον, τοὺς τε Θρηϊκας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ ἐπὶ τὸν Ἴόνιον πόν-

esset continentis locus, qui non perquireretur. (20.) Etenim, ex quo recepta erat Aegyptus, quatuor solidi anni in comparando exercitu et rebus exercitui necessariis insumti sunt; exeunte vero quinto anno expeditionem Xerxes suscepit ingenti copiarum multitudine. Fuit enim haec omnium, quas novimus, expeditionum longe maxima; adeo ut ad eam nihil fuerit aut illa quam adversus Scythas Darius, aut quam ipsi olim Scythae susceperant, quum Cimmerios persecuti, incursione in Medicam terram factâ, universam propemodum superiorem Asiam a se subactam tenuerunt, quam ob causam deinde Darius ultionem ab eis capere voluit: aut illa quam Atridae adversus Ilium dicuntur suscepisse: aut quam ante Troiana tempora Mysi atque Teucri fecerant; qui per Bosporum in Europam transgressi, Thraces

15 τον κατέβησαν, μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τοῦ πρὸς
 μεσαμβρίας ἔλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, καὶ οὐδ' εἰ 21
 ἕτεραι πρὸς ταύτησι γεγόμεναι στρατηλασίαι, μίῃς τῆς-
 δε οὐκ ἄξιαι. τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίης ἔθνος
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ
 5 οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν
 γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι
 δὲ ἵππος προστετάκτο, τοῖσι δὲ ἵππαγωγὰ πλοῖα,
 ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς
 νέας παρέχιν· τοῖσι δὲ σῖτά τε καὶ νέας.

Καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προσπταισάντων τῶν πρώτων πε- 22
 ριπλεόντων περὶ τὸν Ἄθων, προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων

omnes subegerunt, et usque ad Ionium mare versus occidentem, versus meridiem vero usque ad Peneum fluvium penetrarunt. (21.) Omnes hae expeditiones, et si quae sunt praeter has aliae similes, non sunt dignae quae cum hac una conferantur. Quis enim est Asiae populus, quem non adversus Graeciam *Xerxes* eduxerit? quae aqua, quae non defecerit, ab exercitu eius epota, exceptis maioribus fluviis? Alii quippe populi naves praebuere, alii in peditatum erant distributi, aliis imperatus erat equitatus, aliis navigia transvehendis equis, simulque homines militaturi; alii naves longas pontibus faciendis praebere tenebantur, alii commeatum simul et naves.

(22.) Ac primum quidem, quoniam, qui priores circa *Athos* sunt circumvecti, calamitatem acceperant, iam inde a tribus fere annis ea maxime prae-

κου μάλιστα τὰ ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλαιούντι τῆς
 Χερσονήσου ὤρμεον τριήρεις· ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενοι,
 ἄρυσσον ὑπὸ μαστίγων παντοδαποὶ τῆς στρατιῆς· διά- 5
 δοχοὶ δ' ἐφοίτων. ἄρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κα-
 τοικημένοι. Βουβάρης δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρτα-
 χαΐης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔρ-
 γου. Ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ οὐνομαστόν,
 ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ 10
 δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἡπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδὲς τέ
 ἐστι, καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο,
 καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι, ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων
 ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τωρώνης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ

XXII. 3. τὰ ἐς τὸν Ἄθων. *Artic. τὰ abest vulgo, a nobis ex
 coniect. adiectus.*

paraverat quae ad Athon spectabant. Nam ad Eleun-
 tem, Chersonesi oppidum, in ancoris stabant trire-
 mes; unde proficiscebantur homines de exercitu ex
 omnibus nationibus, qui sub flagellis terram perfode-
 rent, quorum in locum alii subinde succedebant; fo-
 diebant autem etiam hi qui circa Athon incolebant:
 operique praefecti erant Bubares, Megabazi filius, et
 Artachaees Artaei, uterque natione Persa. Est enim
Athos mons ingens ac nobilis, in mare excurrens,
 et ab hominibus habitatus. Ubi mons in continentem
 desinit, peninsulae speciem refert, estque isthmus
 duodecim fere stadiorum: est autem campestris hic
 locus, tumulos habens non magnos, a mari Acan-
 thiorum ad illud mare quod contra Toronen est.
 In eodem hoc isthmo, in quem desinit Athos, oppi-
 dum est Sane, a Graecis habitatum: quae vero intra

15 τούτω, εἰς τὸν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς
 οἰκεται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέ-
 ναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἡπειρωτίδων
 ἄρμητο ποιεῖν, εἰσὶ αἶδε, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθων,
 Θύσσης, Κλεωναί. πόλις μὲν αὗται, αἱ τὸν Ἄθων
 νέμονται. Ὠρουσσὸν δὲ ᾧδὲ δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ 23
 βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν σχοινοτενὲς
 ποιησάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγένετο βαθεῖα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν,
 κατώτατα ἐστιάτες, ὦρουσσὸν ἑτέροι δὲ παρὸ δόσαν
 5 τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἐστιάσι
 ἐπὶ βάθρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπί-
 κοντο εἰς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέ-
 βαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι, πλὴν Φοινίκων, καταρ-
 ῖηγνύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον
 10 παρῖχον· αἵτε γὰρ τοῦ τε ἀνω στόματος καὶ τοῦ κάτω

Sanen in ipso Atho incoluntur oppida, quae tunc
 Persa ex continentis oppidis insulana facere adgres-
 sus est, hae sunt, Dium, Olophyxus, Acrothoon,
 Thyssus, Cleonae: hae sunt oppida, quibus *Athos*
 frequentatur. (23.) Fodiebant autem hoc modo.
 Totum tractum, lineâ rectâ iuxta Sanem urbem du-
 ctâ, secundum nationes distribuerant barbari. Tum,
 ubi iam *profunda* fuit *fossa*, alii in imo stantes fo-
 diebant, alii vero effossam terram continuo aliis tra-
 debant, qui superne scalis insistebant; et hi rursus
 aliis; donec ad summos pervenissent, qui eam ege-
 rebant eiiciebantque. Iam caeteris quidem, praeter-
 quam Phoenicibus, rupta fossae praecipitia duplum
 laborem exhibuere: nam quum summa fossae labia
 pari amplitudine atque inferiora facerent, non potuit

κατὰ τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἐμελλέ σφι τοιοῦτο
 ἀποβήσεσθαι. οἱ δὲ Φοίνικες σοφίην ἐν τε τοῖσι ἄλλοις
 ἔργοις ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόν-
 τες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε, ὄρυσσαν, τὸ μὲν
 ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει 15
 αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου,
 συνῆγον αἰεὶ κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι
 ἄλλοις τὸ ἔργον. Ἐνθαῦτα δὲ λειμῶν ἔστι, ἵνα σφι
 ἀγορὴ τε ἐγίνετο καὶ πρῆτῆριον· σῖτος δὲ σφισι πολλὸς
 24 ἔφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίας ἀγχεσμένος. Ὡς μὲν ἐμὲ συμ- 20
 βαλλεόμενον εὐρίσκειν, μεγαλοφροσύνης ἕνεκα αὐτὸ
 Ξέρξης ὄρυσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυ-
 σθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. παρεὼν γὰρ, μηδὲνα
 πόνον λαβόντας, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διαιρύσαι, ὄρυ- 5
 σσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσῃ, εὖρος ὡς δύο τριή-

hoc non eis accidere. At *Phoenices*, ut in aliis operi-
 bus ingenium ostendunt, sic et in isto. Nam portio-
 nem eam, quae ipsis sorte obvenerat, ita fodiebant,
 ut superius os fossae duplo maius facerent, quam fos-
 sam ipsam esse oportebat: progrediente vero opere,
 constanter arctiorem illam faciebant, ut, quum in
 fundo essent, parem cum aliis latitudinem fossa ha-
 beret. Erat autem ibi pratum, ubi forum habebant
 rerum venalium: frumentique moliti copia ex Asia
 eis advehebatur. (24.) Iam, ut ego quidem hanc
 rem considerans reperio, magnificentiae caussa fodi
 hanc fossam Xerxes iussit, cupiens et potentiam suam
 ostentare: et monumentum relinquere sui. Nam,
 quum nullo labore per isthmum transduci naves po-
 tuissent, fossam quam mare perflucet fodi iussit ea

ρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρευμένας. Τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τού-
 τοις, τοῖσιν περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προστετάκτο καὶ τὸν
 Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. Ταῦτα 25
 μὲν νυν οὕτω ἐποίεε. παρασκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς
 τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας
 Φοίνιξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι. καὶ σιτία τῇ στρατιῇ κα-
 5 ταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμῆναι ἡ στρατιή, μηδὲ τὰ ὑπο-
 ζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἀναπυθόμενος δὲ
 τοὺς χώρους, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεάτατον
 εἴη, ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὀλκάσι τε καὶ πορθηίοισι
 ἐκ τῆς Ἀσίας πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλεῖστον ἐς Λευ-
 10 κὴν Ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηάκης ἀγίνοιον, οἱ δὲ ἐς
 Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς

latitudine, ut duae simul triremes, remis suis agita-
 tae, transire per illam possent. Eisdem, quibus *du-
 cenda fossa* fuerat mandata, imperatum etiam est ut
Strymonem fluvium ponte iungerent. (25.) Haec
 dum ita facienda curat, simul etiam parari *arma-
 menta iungendis* in Hellesponto *pontibus* iussit,
 partim ex papyro, partim ex lino albo; quam cu-
 ram Phoenicibus et Aegyptiis mandavit. Deinde ne
 fame laboraret aut exercitus aut iumenta in Græ-
 ciam ducenda, comportari *commeatus* iussit; et com-
 moda sciscitatus loca, ut quemque locum maxime
 idoneum reperit, ibi iussit deponi, dato mandato
 ut undique ex Asia onerariis navibus et portoriis alii
 alio devexerent. Igitur plurimam quidem partem in
 Candidum Littus, quod vocatur, (*Leuce Acte* graece)
 devexerunt; alii vero Tyrodizam Perinthiorum, alii

Ἡῖονα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ ἐς Μακεδονίην διατεταγμένοι.

- 26 Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος, ἅμα Ξέρξῃ ἐπορεύετο ἐς Σάρδεις, ἐκ Κοιτάλλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἶρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἡπείρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι 5 στρατόν. Ὅς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν, τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέως ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου πέρι ἐλθόντας οἶδα. Οἱ δὲ, ἐπεὶ τε διαβάντες τὸν Ἄλυν ποταμὸν, ὠμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐ- 10 τῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο ἐς Κελαινάς· ἵνα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ ὄνομα τυγχάνει ἐὼν Κατάρ-

Doriseum, alii Eionem, quae super Strymonem est, alii in Macedoniam convehere commeatus iussi.

(26.) Hi dum opus imperatum exsequuntur, interim coactus universus *pedestris exercitus* unâ cum *Xerre* iter *Sardes* versus ingressus est, Critallis profectus, Cappadociae oppido: eo enim edictum erat ut convenirent copiae omnes, quae per continentem cum ipso Xerre erant iturae. Iam, quis fuerit praefectorum qui optime instructum adduxerit exercitum, adeoque munera acceperit a rege proposita, edere non possum: nam ne liquet mihi quidem, an omnino in iudicium ea res venerit. Exercitus verò, postquam traiecto Haly fluvio Phrygiam intravit, per eam iter faciens *Celae-nas* pervenit; ubi fontes oriuntur Maeandri, et alius fluvii non minoris Maeandro, cui nomen est Catar-

ρήκτης, ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλ-
 15 λων, εἰς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδόι' ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιλη-
 νοῦ Μαρσύειω ἀσπὸς ἐν τῇ πόλει ἀνακρέμαται, τὸν ὑπὸ
 Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρα-
 μασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὑποκατήμενος Πύθιος 27
 ὁ Ἄττος, ἀνὴρ Λυδός, ἐξείνισε τὴν βασιλείας στρατὸν
 πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα' χρήμα-
 τὰ τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος εἰς τὸν πόλεμον πα-
 5 ρέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, εἶρετο
 Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε ἐὼν ἀνδρῶν Πύ-
 - θιος, καὶ πόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο
 ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν· „ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι, ὅς τοι
 „τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῃ τῇ χρυ-
 10 „σῇ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστὶ πρῶτος ἀνθρώ-
 „πων πλούτῳ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, μετὰ σέ.“ Θωμάσας 28

rhactes, qui ex ipso foro Celaenarum exortus, in
 Maeandrum influit: quo in foro eiusdem urbis uter
 suspensus est Sileni *Marsyae*, quem Phryges narrant
 ab Apolline excoriatum suspensumque fuisse. (27.)
 In hac urbe exspectans Xerxem consederat *Pythius*,
 Atyis filius, Lydus, ipsumque Xerxem et univer-
 sum eius exercitum magnificis epulis exceperit, pecu-
 niasque pollicitus est quas in bellum esset collatu-
 rus. Qui ubi pecunias obtulit, quaesivit *Xerxes* ex
 praesentibus Persis, *quisnam hominum esset Py-*
thius, et quantas possideret divitias, qui ista of-
ferret? Cui illi responderunt: *Idem hic est, Rex,*
qui patri tuo Dario auream platanum aureamque
vitem dono dedit: estque post te nunc hominum,
quos novimus, omnium princeps divitiis. (28.)

δὲ τῶν ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἶρε-
 το Πύθιον ὁκόσα οἱ εἶη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε· „ὦ βα-
 „σιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκῆψομαι τὸ μὴ εἰδέ-
 „ναι τὴν ἐμῶντοῦ οὐσίην, ἀλλ' ἐπιστάμενός τοι ἀτρε- 5
 „κέως καταλέξω. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα σε ἐπυθόμην
 „ἐπὶ θάλασσαν καταβαίοντα τὴν Ἑλληνίδα, βουλό-
 „μενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξέμαθον,
 „καὶ εὖρον λογιζόμενος, ἀγυρίου μὲν δύο χιλιάδας εὐ-
 „σας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ τετρακοσίας μυριάδας 10
 „στατήρων Δαρεϊκῶν, ἐπιδεούσας ἑπτὰ χιλιάδων. καὶ
 „τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῷ δ' ἐμοὶ ἀπὸ ἀνδρα-
 29 „πόδων τε καὶ γεωπεδίων ἀρκέων ἐστὶ βίος.“ Ὁ μὲν
 ταῦτα ἔλεγε· Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε·
 „Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ ἐπεὶ τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώραν,
 „οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε ξείνια

Miratus rex posterius hoc verbum, ipse deinde Py-
 thium interrogavit, *quantas possideret pecunias?*
 Et ille, Rex, inquit, *non te celabo, nec excusa-*
tione utar, nescire me meas facultates; sed bene
cognitas habens, adcurate tibi dicam. Nam simul
atque certior sum factus ad mare Graecum te
descendere, cupiens tibi ad bellum conferre pecu-
nias, inquisivi; rationeque initâ, reperi, esse mihi
argenti talenta bis mille, auri vero quadringentas
myriadas staterum Daricorum, minus septem mil-
libus. Atque has ego pecunias tibi do muneri: est
enim mihi ex mancipiis atque agris victus suffi-
ciens. (29.) His ab illo dictis Xerxes delectatus, re-
 spondit: *Hospes Lyde, ex quo ego Persicâ egressus*
sum terrâ, nullum adhuc, praeter te, hominem

524, 29.

- 5 „προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄψιν τὴν ἐμὴν
 „καταστάς, αὐτεπάγγελτος ἐς τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἡθέ-
 „λησε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω σεῦ. σὺ δὲ καὶ
 „ἐξείνισας μεγάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα
 „μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐτέων γέ-
 10 „ρεα τοιαύδε δίδωμι· ξεινὸν τε σε ποιεῦμαι ἐμὸν, καὶ
 „τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοὶ τῶν στατήρων ἀποπλή-
 „σω παρ' ἐμεωτοῦ, δούς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μὴ
 „τοὶ ἐπιδείεες ἴωσι αἱ τετρακόσiai μυριάδες ἑπτὰ χι-
 „λιαδέων, ἀλλ' ἢ τοὶ ἀπαρτιλογίῃ ὑπ' ἐμέου πεπληρω-
 15 „μένῃ. κέκτησό τε αὐτὸς τὰ περ αὐτὸς ἐκτῆσαι, ἐπί-
 „στασό τε εἶναι αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιεῦν-
 „τι, οὔτε ἐς τὸ παρὲν, οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει.“

Ταῦτα δὲ εἰπας, καὶ ἐπιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο 30

reperi, qui vellet hospitalia officia exercitui meo exhibere; nec qui meum in conspectum veniens, sua sponte pecunias mihi ad bellum conferendas offerret. Tu vero magnifice exercitum meum excepisti, et pecunias ingentes polliceris. Tibi ergo vicissim ego dona haecce tribuo: in meorum hospitum numero te repono, et quadringentas staterum myriades de meo tibi complebo, septem millia dono dans, ne tibi ad complendas quadringentas myriadas septem millia desint, sed solida atque integra ista tibi summa a me conficiatur. Perge vero possidere quae adquisivisti, ac scito semper talem te virum praestare: quod ubi feceris, neque nunc, nec in posterum te poenitebit.

(30.) His dictis, Xerxes, praestito promisso, ulte-

αἰὶ τὸ πρόσω. Ἄναυα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν
 παραμειβόμενος, καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἄλεις γίνονται,
 ἀπίκητο εἰς Κολοσσάς, πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ
 Λύκος ποταμὸς εἰς χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφανίζεται 5
 ἔπειτα διὰ σταδίων ὡς πέντε μάλιστα καὶ ἀναφανόμε-
 νος, ἐκδιδόι καὶ οὗτος εἰς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσ-
 σέων ὁρμειώμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ τοὺς οὖρους τῶν Φρυ-
 γῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπίκητο εἰς Κύδραρα πόλιν ἐνθα
 στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροῖσου, κα- 10
 31 ταμηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὖρους. Ὡς δὲ ἐκ τῆς
 Φρυγίης ἐσέβαλε εἰς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ,
 καὶ τῆς μὲν εἰς ἀριστερὴν, ἐπὶ Καρίης Φερουσῆς, τῆς δὲ
 εἰς δεξιὴν, εἰς Σάρδεις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι τὸν
 Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἰέναι 5
 παρὰ Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημοσεργοὶ μέλι

rius progredi perrexit. Postquam Anaua, quod vo-
 catur, Phrygiae oppidum praeteriit, et lacum ex quo
 sal conficitur, *Colossas* pervenit, magnam Phrygiae
 urbem; in qua *Lycus* amnis in terrae voraginem in-
 cidens evanescit, ac deinde, postquam ex quinque fere
 stadiorum intervallo iterum comparuit, in *Maeandrum*
 et ipse influit. Colossis profectus exercitus, ad
 confinia Phrygiae Lydiaeque pervenit; ubi cippus in
 terram defixus, qui a Croeso positus est, inscriptis
 literis limites indicat. (31.) Ut ex Phrygia Lydiam
 intravit, ubi diverticulum est viarum, quarum al-
 tera, ad sinistram, versus Cariam fert, altera ad dex-
 tram Sardes; quam qui sequitur, eum omnino oportet
 Maeandrum fluvium traicere, et Callatebum prae-
 terire oppidum, in quo pistores dulciarii ex myrica

515, 59.

ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ ποιεῦσι ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης
 τὴν ὁδὸν, εὗρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα δωρη-
 σάμενος κόσμῳ χρυσίῳ, καὶ μελεδωνῶ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ
 10 ἐπιτρέψας, δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκητο εἰς τῶν Λυδῶν τὸ
 ἄστυ. Ἀπικόμενος δὲ εἰς Σάρδεις, πρῶτα μὲν ἀπὲ- 32
 πεμπε κήρυκας εἰς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε
 καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευά-
 ζειν· πλὴν οὔτε εἰς Ἀθήνας, οὔτε εἰς Λακεδαιμόνα ἀπέ-
 5 πεμπε ἐπὶ γῆς αἴτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ. τῶνδε δὲ
 εἵνεκα τὸ δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι
 πρότερον οὐκ ἔδοσαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάγ-
 χυ ἔδοκεε τότε δέισοντας δῶσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ
 τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβῶς, ἔπεμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα,
 10 παρεσκευάζετο ὡς ἐλὼν εἰς Ἀβυδόν.

(tamarice) et tritico *mel* conficiunt: hac via iter fa-
 ciens Xerxes *platanum* reperit, quam ob speciei
 praestantiam aureo donavit ornatu, curamque eius
 viro ex immortalibus lecto mandavit: postero die in
 primariam Lydorum urbem pervenit. (32.) *Sardes*
 postquam *Xerxes* pervenit, praecones primum dimi-
 sit per Graeciam, qui terram et aquam postularent,
 edicerentque ut coenas pararent regi. Athenis atque
 Lacedaemone exceptis, in omnes alias Graeciae par-
 tes ad terram aquamque postulandam misit: quod
 quidem hac de caussa iterum fecit, quoniam, qui
 prius postulanti non dederant, eos nunc, metu ad-
 actos, utique daturos existimasset: hoc vero ipsum
 certo cogniturus, iterum misit. Deinde ad reliquum
 iter se comparavit, Abydum ducturus.

- 33 Οἱ δὲ ἐν ταύτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξεύγνυσαν ἐκ τῆς
 Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν
 Ἑλλήσποντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύ-
 του, ἀκτὴ τραχέα εἰς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδου
 καταπτόν· ἔνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολ- 5
 λῶ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος στρατηγοῦ Ἀθηναίων,
 Ἀρταύκτην ἄνδρα Πέρσῃν λαβόντες Σηστοῦ ὑπαρχον,
 ζῶντα πρὸς σανίδα προσδιεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τοῦ
 Πρωτεσίλεω τὸ ἱὸν εἰς Ἐλαιοῦντα ἀγινόμενος γυναι-
 34 κας, ἀθέμιστα ἔρδισκε. Ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ 1α
 Ἀβύδου ὀρμεαίμενοι, ἐγεφύρουν τοῖσι προσεκίετο, τὴν
 μὲν λευκολίνου Φοίνικες, τὴν δ' ἐτέρην τὴν βυβλίνην Αἰ-
 γύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου εἰς τὴν ἀπαν-
 τίων. Καὶ δὴ ἐξευγμένου τοῦ πύργου, ἐπιγενόμενος χει- 5

(33.) Interim, quibus negotium datum erat ut *Hellespontum* ponte iungerent ex Asia in Europam pertinente, perfecerant opus. Est autem Chersonesi ad Hellespontum ora in mare excurrens aspera inter Sestum urbem et Madytum, Abydo obversa: ubi deinde, haud ita multo post, Xanthippo Ariphronis filio praetore Atheniensium, captum Artayctem Persam, Sesti praefectum, vivum paxillis tabulae adfixum suspenderunt: qui in templum etiam Protesilai ductis mulieribus nefanda perpetrare consueverat. (34.) Hanc igitur in oram ex Abydo tendentes, quibus imperatum id opus erat, *duo pontes* struxerunt; alterum Phoenices, rudentibus ex lino albo confectis; alterum Aegyptii, ex papyro. Sunt autem septem stadia ex Abydo ad oram oppositam. At iuncto ponte incidit ingens tempestas, quae rescidit omnia atque dis-

μὼν μέγας, συνέκοψε τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε.
 Ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιούμενος, τὸν Ἑλλή- 35
 σποντον ἐκέλευε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πλη-
 γὰς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζευγος. ἤδη
 δὲ ἤκουσα ὡς καὶ στιγέας ἅμα τούτοις ἀπέπεμψε
 5 στιζοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐνετέλλετο δὴ ὦν ραπίζον-
 τας, λέγειν βάρβαρα τε καὶ ἀτάσθαλα· „ὦ πικρὸν
 „ὕδωρ, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἡδίκη-
 „σας, οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν. καὶ βασιλεὺς
 „μὲν Ξέρξης διαβήσεται σε, ἣν τε σύ γε βούλῃ, ἣν τε
 10 „μή. σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει,
 „ὥς ἔοντι δολερῷ τε καὶ ἀλμυρῷ ποταμῷ.“ Τήν τε δὴ
 θαλάσσαν ἐνετέλλετο τούτοις ζημιοῦν, καὶ τῶν ἐπε-
 στεώτων τῇ ζεύξει τοῦ Ἑλλήσπόντου ἀποταμεῖν τὰς κε-
 φαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίηον τοῖς προστεκέτο 36

solvit. (35.) Quod ubi Xerxes rescivit, gravissime ferens, trecenta verbera flagellis infligi iussit Hellesponto, et compedum par in pelagus iniici: quin et memoratum audiui, praeter haec homines etiam misisse eum, qui stigmata inurerent Hellesponto. Imperavit certe, ut flagellis caedentes barbara haec et insana pronunciarent verba: *O amara aqua! dominus tibi hanc poenam infligit, quod illum iniuriā adfecisti, nihil mali ab ipso passa. Et traiiciet te rex, sive volueris, sive nolueris. Merito autem nemo hominum tibi sacra facit, quippe doloso salsoque flumini.* Simul vero et mari has poenas iussit infligi, simulque capita amputari eorum, qui iungendo flumini fuerant praefecti. (36.) Et haec quidem iussa exsecuti sunt quorum triste hoc fuit offi-

αὕτη ἡ ἀχαρις τιμή. τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξεύ-
 γνυσαν· ἐξεύγνυσαν δὲ ὧδε. Πεντηκοντέρους καὶ τριή-
 ρας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου
 ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἐτέραν τεσσα- 5
 ρεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας,
 τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥέον, ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν τό-
 νον τῶν ὅπλων. συνθέντες δὲ, ἀγκύρας κατήκαν περι-
 μήκειας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἐτέρης, τῶν ἀνέ-
 μων εἵνεκεν τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἐτέρης τῆς 10
 πρὸς ἐσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, εὐρου τε καὶ νότου
 εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑπόΦαυσιν κατέλειπον τῶν πεντη-
 κοντέρων καὶ [τριηρέων] τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον

XXXVI. 6. τοῦ μὲν Πόντου. *An τοῦ μὲν πόρου, respectu tra-*
iectus. l. 13. τριηρέων ex coniectura adieci, quod vocab.
abest vulgo edd. et mssis.

cium. Pontes autem deinde iunxerunt alii architecti,
 et hoc quidem modo iunxerunt. Colligatas actuarias
 quinquaginta remorum naves et triremes statuerunt,
 sub eo ponte qui Pontum Euxinum spectabat, nu-
 mero trecentas et sexaginta, sub altero vero quatuor-
 decim et trecentas; respectu Ponti quidem [*sive ad*
traiiendum quidem] obliquâ lineâ stantes, rectâ
 vero secundum Hellesponti cursum, ut ipse cursus
 intensionem sustineret rudentium. Ex navibus ita
 iunctis praelongas demiserunt ancoras; in eo quidem
 ponte, qui Pontum spectabat, ventorum caussâ ex in-
 teriore mari flantium; in altero vero, qui ad vesperam
 versus Aegaeum mare erat, euri atque noti caussâ.
 Inter actuarias noves autem [*atque triremes*] tribus

527, 16.

- ἔχη ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ
 15 Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς
 στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· οὐκέτι χωρὶς
 ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμε-
 νοι ἐς ἑκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης
 μὲν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονή, κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέ-
 20 στερα τὰ λίνεα· τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἴλεκε. Ἐπειδὴ
 δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμούς ξύλων καταπρίσαντες,
 καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδῆς τῷ εὐρεῖ, κόσμῳ ἐπε-
 τίθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τοῦ τόνου· θέντες δὲ ἐπε-
 ξῆς, ἐμβαῦτα αὐτὶς ἐπεζεύγνυν. ποιήσαντες δὲ ταῦτα,
 25 ὕλην ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν
 ἐπεφόρησαν· καταναΐζαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, Φραγμὸν

in locis fenestram transitumque reliquerunt; ut in Pontum, qui vellet, minoribus navigiis intrare posset, et ex Ponto in mare exterius navigare. His factis, intenderunt rudentes, ligneis suculis ex continente eos torquentes: nec iam seorsim duo adhibuerunt rudentum genera, sed utrique ponti binos ex lino albo, quaternos vero ex papyro rudentes tribuerunt. Crassities quidem et species utriusque generis eadem erat; sed pro ratione multo firmiores erant linei rudentes, quorum cubitus talentum pendebat. Freto hac ratione iuncto, sectos arborum stipites, aequali latitudine cum ponte, super intentos rudentes ordine disposuerunt: atque ita continua serie dispositos de novo arcte inter se constrinxerunt. His deinde tignis ingesserunt sarmenta, et sarmentis ordine dispositis terram superne ingessere: denique, probe constipatâ terrâ, utrumque pontium latus septo munierunt, ne

παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα, καὶ οἱ ἵπποι.

- 37 Ὡς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατεσκευάστο, καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἱ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἱ τῆς ῥηχὸς εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ παντελέως πεποιημένη ἀγγελτο· ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίων ὤρματο ἐλῶν εἰς Ἀβυδον. Ὁρμημένῳ δὲ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδρην, ἀφανὴς ἦν, οὐτ' ἐπινεφέλων ἐόντων, αἰθρῆς τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης τε νύξ ἐγένετο. Ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξερξῇ ἐπιμελὲς ἐγένετο· καὶ εἶρετο τοὺς μάγους τὸ θελοὶ προφαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφραζον ὥς „Ἐλλῆσι προδεικνύει ὁ θεὸς ἐκλείψιν τῶν πολιῶν“ λέγοντες „ἥλιον

iumenta et equi conspecto desuper mari consternerentur.

(37.) Postquam et quae ad pontes spectant, et quae ad Athon, parata fuerunt, renunciatumque est et ipsam fossam penitus perfectam esse, et aggeres iuxta ostia fossae ducendos, ne maris aestus ostia compleret; tum vero, exacta hyeme, primo vere instructus exercitus Sardibus instituit Abydum proficisci. Iamque in eo erat ut iter ingrederetur, quum sol suā in coelo sede relictā *evanuit*, nullis nubibus obducto coelo, sed quam maxime sereno; et medio die nox exstitit. Quod ubi vidit animadvertitque Xerxes, curae ei haec res fuit; quaesivitque ex Magis quid significaret id prodigium. Responderunt Magi, Graecis significare Deum extinctionem urbium:

εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων.“ πυθό-
 15 μενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, περιχαρὴς ἑὼν ἐποιέετο τὴν
 ἔλασιν. Ὡς δ' ἐξήλαυνε τὴν στρατιὴν, Πύθιος ὁ Λυ- 38
 δός, καταρρώδηςας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Φάσμα, ἐπαρ-
 θείς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε
 τάδε· „ὦ δέσποτα, χρήσαις ἂν τι τεῦ βουλοίμην τυ-
 5 „χεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει εἶν ὑπουργῆσαι,
 „ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον;“ Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δο-
 κέων μιν χρησίσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε ὑπουργήσῃν, καὶ
 διαγορεύειν ἐκέλευε ὅτεν δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεί τε ταῦτα
 ἤκουσε, ἔλεγε θαρσύνσας τάδε· „ὦ δέσποτα, τυγχά-
 10 „νουσί μοι παῖδες εἶντες πέντε, καὶ σφεας καταλαμ-
 „βάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.
 „σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τὸδε ἡλικίης ἤκοντα οἰ-
 „κτείρας, τῶν μοι παιδῶν ἓνα παράλυσον τῆς στρα-

*dicentes, solem Graecis futura significare, Persis autem lunam. Quibus auditis laetus Xerxes educere copias coepit. (38.) Iamque egrediebatur, quum Pythius Lydus, metuens editum de coelo prodigium, et donis suis confisus, Xerxem adiens, haec dixit: Domine, gratificaturus-ne es quod mihi velim contingere; quod tibi leve est praestare, mihi vero permagnum fuerit? Et Xerxes, quidquid potius, quam quod ille in animo habuit, petiturum eum ratus, praestiturum se ei, dixit; libereque, quae cuperet, promere iussit. Tum ille confidens, Domine, ait, sunt mihi quinque filii, quibus omnibus sors obtingit ut tecum in bellum adversus Graeciam profiscantur. At tu, Rex, mei tam longe aetate pro-
 vecti miserere, unique meorum filiorum, natu ma-*

- „τήης, τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν
 „χρημάτων ἢ μελεδωνός· τοὺς δὲ τέσσαρας ἄγευ ἅμα 15
 „σεωυτῶ· καὶ πρήξας τὰ νοεῖς, νοστήσειας ὀπίσω.”
- 39 Κάστα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ὦ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας, ἐμεῦ στρατευο-
 „μένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας
 „ἐμούς· καὶ ἀδελφούς· καὶ οἰκίους καὶ φίλους, μνήσα-
 „σθαι περὶ σέο παιδός· ἐὰν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χοῆν παν- 5
 „οικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; πῦ νῦν τόδ' ἐξέπίστα-
 „σο, ὡς ἐν τοῖσι ὡσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός·
 „ὅς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα·
 „ὑπεναντία δὲ τουτέοισι ἀκούσας, ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν
 „χρηστὰ ποιήσας, ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐεργε- 10
 „σίησι βασιλῆα οὐ καυχῆσαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεὶ τε
 „δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπευ, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμ-

*ximo, remitte militiam; ut et mei et bonorum
 meorum curam gerat. Reliquos vero quatuor duc
 tecum: et confectis rebus quas destinasti domum
 redeas! (39.) Cui vehementer iratus Xerxes his ver-
 bis respondit: O homo nequam! Quum ego ipse
 in bellum adversus Graeciam proficiscar, et filios
 meos et fratres et cognatos et amicos eodem du-
 cam, tu tui filii ausus es facere mentionem, qui
 meus es servus, quem tata cum domo ipsâque uxore
 me sequi oportebat! Probe nunc hoc scito, in au-
 ribus hominum habitare animum; qui si bona au-
 dit, voluptate implet corpus; si contraria, indi-
 gnatur. Igitur quum bene fecisti, et alia talia pro-
 misisti, non gloriaberis te regem beneficiis supe-
 rasse: nunc vero, ubi ad impudentiam te conver-*

„Ψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τίς-
„σερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἐνός, τοῦ
15 „περιέχειαι μάλιστα, τὴν ψυχὴν ζημιώσεται.“ Ὡς δὲ
ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προστέτακτο
ταῦτα πρῆσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν
πρεσβύτατον, μέσον διαταμεῖν· διαταμόντας δὲ, τὰ
ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δὲ
20 ἐπ' ἀριστερά· καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατὸν.

Ποισάντων δὲ τούτων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξῆγε ὁ 40
στρατός. Ἠγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ
τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, στρατὸς παντοίων ἐθνέων
ἀναμιξ, οὐ διακεκριμένοι. τῇ δὲ ὑπερημίσεις ἔσαν, ἐν-
5 θαῦτα διελέλειπτο· καὶ οὐ συνέμισγον οὔτοι βασιλεῖ.
Προηγούντο μὲν δὴ ἱππόται χίλιοι, ἐκ Περσέων πάν-
των ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ, αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ

*tisti, non tu quidem pro merito, sed minora quam
pro merito accipies. Te enim et quatuor ex tuis
filiis servant hospitalia munera: unius vero, qui
tibi prae caeteris cordi est, vitâ multaberis. Hoc
dato responso, protinus his, quorum negotium erat
talia exsequi, imperavit, ut perquisitum maximum
natu Pythii filium discinderent medium, discissique
corporis dimidium ad dextram viae, dimidium ad
sinistram disponderent; utque illac transiret exercitus.*

(40.) His ita perfectis, transiit deinde agmen. Et
praecedebant quidem iumenta cum impedimentis;
sequebanturque copiae ex omnibus nationibus con-
tractae, promiscue incedentes, non discretae; nu-
mero ultra dimidium exercitus. Deinde intererat
intervallum: nec enim hi cum rege miscebantur. Re-

οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω
 ἐς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ, ἱροὶ Νισαῖοι καλούμε-
 νοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι 10
 δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε. ἔστι πεδῖον μέγα τῆς
 Μηδικῆς τῷ οὐνομά ἐστι Νίσαιον· τοὺς ὧν δὴ ἵππους
 τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδῖον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τουτέων
 τῶν δέκα ἵππων, ἄρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπ-
 ποι μὲν εἴλκον λευκοὶ ὀκτῶ· ὅπισθε δὲ τῶν ἵππων εἶπε- 15
 το πεζῇ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ
 ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ
 ὅπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἁρματος ἵππων Νισαίων·
 παραβέβηκε δὲ οἱ ἡνίοχος, τῷ οὐνομα ἦν Πατιράμ-
 41 φης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξήλασε μὲν 20
 δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης· μετεκβαίνεσκε δὲ, ὅπως
 μιν ὁ λόγος αἰρέει, ἐκ τοῦ ἁρματος ἐς ἀρμάμαξαν.

gem vero praecedebant mille equites ex cunctis Per-
 sis selecti: dein mille hastati, ipsi quoque ex omni-
 bus selecti, deorsum in terram versis lanceis inceden-
 tes: post hos sacri *Nisaei* (qui vocantur) *equi* decem,
 quam pulcerrime ornati. *Nisaei* autem vocantur hi
 equi ab amplo Mediae campo, cui nomen *Nisaeus*, in
 quo grandes illi equi gignuntur. Hos decem equos se-
 quebatur sacer Iovis currus, quem octo trahebant can-
 didi equi; et pone pedibus incedebat auriga, frena
 tenens: hanc enim sedem nemo mortalium conscen-
 dit. Post hunc ipse Xerxes vehebatur curru equis
 Nisaeis iuncto: et a latere incedebat auriga, cui no-
 men Patiramphes, Otanis filius Persae. (41.) Hoc
 modo *Sardibus* egressus est *Xerxes*: de curru autem
 descendens, quoties commodum ei videretur, in car-
 pentum (*harmamaxam*) transibat. Post illum erant

530, 8.

αὐτοῦ δὲ ὀπίσθεν αἰχμοφόροι, Περσέων οἱ ἀριστοὶ τε
 5 καὶ γενναϊότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας
 ἔχοντες. μετὰ δὲ, ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπο-
 λελεγμένη· μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περ-
 σέων ἀπολελεγμένοι μυριοι. οὗτος πεζὸς ἦν· καὶ ταυτέων
 χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ροιάς
 10 εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ συνεκλήϊον τοὺς ἄλλους· οἱ
 δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς ταυτέων ἑόντες, ἀργυρέας ροιάς
 εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ροιάς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέ-
 ποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἀγχιστα ἐπόμενοι
 Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων
 15 μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο καὶ δύο σταδίους,
 καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὄμιλος ἦϊε ἀναμῖξ. Ἐποιέετο δὲ 42
 τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ τε ποταμὸν Καί-
 κον καὶ γῆν τὴν Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καϊκού ὁρμεώμενος,

hastati mille, fortissimi nobilissimique Persarum,
 erectas lanceas tenentes: deinde alii mille equites ex
 Persis selecti: et post equites, peditum decem millia
 e reliquis Persis selectorum; quorum mille in hastis,
 pro imis cuspidibus, aurea habebant mala punica,
 et reliquos circumcirca includebant; novies mille
 vero, qui intra hos erant, argentea mala punica ha-
 bebant. Aurea vero mala punica habebant etiam illi,
 qui lanceas in terram conversas tenebant; et poma
 aurea hi, qui Xerxem proxime sequebantur. Post
 decies mille pedites locati erant equitum Persa-
 rum decem millia. Tum post equitatum hunc inter-
 vallum erat duorum utique stadiorum; ac deinde re-
 liquae copiae promiscue incedebant. (42.) Iter au-
 tem ex Lydia dirigebat agmen ad Caicum fluvium

Καίης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος εἰς Κα-
 ρίην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπο- 5
 ρεύετο, Ἀτραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πε-
 λασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἰδην δὲ λαβὼν εἰς ἀρι-
 στερὴν χεῖρα, ἥτε εἰς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν
 οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῇ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρη-
 στήρες ἐπεισπίπτουσι, καὶ τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχρὸν 10
 43 ὄμιλον διέφθειραν. Ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ
 τὸν Σκάμανδρον ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεὶ τε ἐκ Σαρ-
 δίων ὀρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ρέε-
 θρον, οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι
 πινόμενος· ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπῆκετο Ξέρ- 5
 ξης, εἰς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἡμέρον ἔχων
 θεήσασθαι. θεησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος κείνων ἕκα-
 στα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας· χοὰς

et in terram Mysiam: tum a Caico profectum, Canae montem a sinistra habens, per Atarneum ad Carinam urbem. Ab hac dein per Thebae campum iter fecit, Atramyttium urbem et Antandrum Pelasgicam praetergrediens. Tum Idam a laeva habens, Iliacam terram intravit. Ibi primum ei, sub Ida noctem agentis, ingruentia tonitrua et fulmina haud exiguum hominum numerum occiderunt. (43.) Postquam ad *Scamandrum* pervenit agmen; quem fluviorum primum, ex quo Sardibus profecti iter ingressi sunt, aqua destituit, nec ad bibendum exercitui iumentisque suffecit; ad hunc igitur fluvium postquam Xerxes pervenit, in Priami Pergamum adscendit, spectandi loci cupidus: quem ubi contemplatus est, et singula percontatus, Minervae Iliacae mille macta-

δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμέ-
 10 νοισι, νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα
 ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων
 Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον, καὶ Δαρδανον, ἥπερ δὴ
 Ἀβυδῶν ὁμυρός ἐστι· ἐν δεξιῇ δὲ, Γέργιθας Τευκρούς.

Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβυδῶν, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέ- 44
 σθαι πάντα τὸν στρατὸν. καὶ, προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ
 κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ·
 ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοὶ, ἐντειλαμένου πρότερον βασιλῆος.
 5 ἐνθαῦτα ὡς ἵζετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς ἡϊόνος, ἐβῆετο καὶ
 τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· θηεύμενος δὲ, ἰμέρθη τῶν νεῶν
 ἀμίλλαν γινομένην ιδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνί-
 κων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἥσθη τε τῇ ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρα-
 τιῇ. Ὡς δὲ ὥρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ 45

vit boves, et heroibus Magi inferias obtulerunt. Qui-
 bus peractis, noctu terror castra invasit. Prima dein
 luce inde profecti, a sinistra reliquerunt Rhoeeteum
 urbem et Ophryneum et Dardanum, quae est Ahydo
 contermina; a dextra vero Gergithas Teucros.

(44.) *Abydum* postquam pervenerunt, voluit ibi
Xerxes universum oculis lustrare exercitum. Et de
 industria ibi in tumulto praeparata ei erat sedes sub-
 limis ex candido marmore; quam Abydeni iussu
 regis prius extruxerant. Ibi igitur sedens, et deor-
 sum secundum oram prospiciens, contemplatus est
 et pedestrem exercitum et naves: quas dum contem-
 platur, incessit eum cupido certamen navale spe-
 ctandi. Quod ubi ei edificum est spectaculum, in quo
 vicere Phoenices Sidonii, laetatus est et certamine et
 exercitu. (45.) Conspiciens autem universum *Hel-*

τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ
 τὰ Ἀβυδηῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρ-
 46 ξης ἐωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μα-
 θὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτριος, ὃς τὸ πρῶτον γνώ-
 μην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλευὼν Ξέρξῃ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὤνῃρ Φρασθεὶς Ξέρ-
 ξεα δακρύσαντα, εἶρετο τάδε· „ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ 5
 „ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαιο νῦν τε καὶ ὀλίγω
 „πρότερον; μακαρίσας γὰρ σεαυτὸν, δακρύεις.“ Ὁ δὲ
 εἶπε· „Ἐσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς
 „βραχύς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τούτων γε,
 „ἐόντων τούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται.“ 10
 Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἔτερα τούτου παρὰ τὴν ζῆν
 „πεπόνθαμεν οἰκτρότερα. ἐν γὰρ οὕτῳ βραχείῳ βίῳ οὐ-

*lespontum navibus suis coopertum, et oram omnem
 et campos Abydenorum hominibus repletos, beatum
 se Xerxes praedicavit: haud multo post vero lacry-
 mas fudit. (46.) Quod ubi animadvertit Artabanus,
 avunculus eius, qui prius libere dixerat sententiam,
 hortatusque eum erat ne expeditionem in Graeciam
 susciperet; hic vir, lacrymantem intelligens Xerxem,
 his verbis eum est adlocutus: Quam longe inter se
 diversa, Rex, fecisti nunc et paulo ante! modo
 beatum te praedicasti; nunc lacrimas fundis. Cui
 ille: Subiit namque me humanam sortem miserari,
 reputantem quam brevis sit universa hominis vita;
 quandoquidem horum, tot numero hominum, nul-
 lus in centesimum annum superfuturus est. Re-
 ponens Artabanus ait: Alia hoc etiam miserabi-
 liora nobis in vitae cursu accidunt. Etenim nemo*

„δεις οὕτω ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε του-
 „τέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλά-
 15 „κις, καὶ οὐκί ἅπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ
 „ζῶειν. αἱ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αἱ
 „νοῦσοι συνταράσσουσαι, καὶ βραχὺν ἔοντα, μακρὸν
 „δοκέειν εἶναι ποιεῦσι, τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος,
 „μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζῆς, καταφυγὴ ἀίρετωτάτη τῷ
 20 „ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶ-
 „να, Φθονερός ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἐὼν.“ Ξέρξης δὲ 47
 „αἰμείβετο λέγων· „Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἄνθρω-
 „πότης πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἴην περ σὺ διαίρεσαι εἶναι,
 „παυσώμεθα, μὴδὲ κακῶν μεμνεώμεθα, χρηστὰ ἔχον-
 5 „τες πρήγματα ἐν χερσὶ. Φράσον δέ μοι τόδε. εἴ τοι
 „ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργὴς οὕτω ἐφάνη, εἴχες ἂν

*hominum, nec ex horum numero, nec ex aliorum,
 ita felix natus est, cui in tam brevi vita non usu
 venturum sit idemtidem, nedum semel, ut mori
 malit quam vivere. Incidentes enim calamitates,
 et morbi nos perturbantes, faciunt ut vita, quan-
 tumvis brevis sit, praelonga nobis videatur. Itaque
 mors, quando molesta est vita, optatissimum re-
 fugium fit homini: deus vero, postquam dulcem
 nobis gustandam dedit vitam, dum illā fruimur,
 invidus esse reperitur. (47.) Respondit Xerxes:
 Artabane, est vitae humanae conditio talis, qua-
 lem tu significas: sed omittamus nunc de hac re
 disserere, neque malorum meminerimus, quum lae-
 tas res prae manibus habeamus! Dic mihi vero
 hoc. Nisi nocturna illa visio tibi ita manifesta
 adparuisset, pristinam-ne teneres sententiam, hor-*

„τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ εἰὼν με στρατεύεσθαι ἐπὶ
 „τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέσθης ἄν; Φέρε μοι τοῦτο ἀτρε-
 „κέως εἰπέ.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ,
 „οἷσιν μὲν ἢ ἐπιφανῆσα τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα 10
 „ἀμφοτέροι, τελευτήσεις. ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δείμα-
 „τός εἰμι ὑπόπλεος, οὐδ' ἐντὸς ἐμεωυτοῦ· ἄλλα τε
 „πολλὰ ἐπιλεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὁράων τοι δύο τὰ μέ-
 48 „γιστα πάντων ὄντα πολεμιώτατα.“ Ξέρξης δὲ πρὸς
 ταῦτα ἀμείβετο τοῖσδε· „Δαιμόνις ἀνδρῶν, κοῖα ταῦ-
 „τα λέγεις εἶναι δύο μοι πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ
 πεζὸς μεμπτός κατα τὸ πλήθος ἐστὶ, καὶ τὸ Ἑλληνι-
 „κὸν στράτευμα. φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ 5
 „ἡμέτερου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ
 „ἐκείνων; ἢ καὶ συναμφοτέρα ταῦτα; εἰ γάρ τοι ταῦτη
 „ἐνδεέστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα,

*tarerisque me, ne Graeciae inferam bellum, an
 deseruisses istam sententiam? Agedum, aperte
 hoc mihi dicito! Et ille: Rex, inquit, visio illa,
 quae mihi per insomnium adparuit, eum habeat
 exitum, quem uterque nostrum cupimus! Ego
 vero usque adhuc timoris plenus sum, nec satis
 mei compos, quum alia multa reputans, tum duas
 res maximas videns tibi maxime contrarias. (48.)
 Tum Xerxes, O vir mirifice! inquit, quatenam haec
 duo ais mihi maxime contraria? Utrum pede-
 strium copiarum non satis tibi placet numerus,
 existimasque Graecum exercitum nostro longe
 fore copiosiore? an navales nostras copias co-
 piis illorum fore inferiores? an utrumque horum?
 Nam, si hac parte parum sufficientes iudicas no-*

„στρατοῦ ἂν ἄλλου τις τὴν ταχύστην ἀγερσιν ποιοῖτο.“
 Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν 49
 „τοῦτον ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἂν, οὔτε τῶν
 „νεῶν τὸ πλῆθος· ἦν τε πλεῦνας συλλέξῃς, τὰ δύο τοι, (1)
 „τὰ λέγω, πολλῶ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο
 5 „ταῦτα, ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θα-
 „λάσσης ἐστὶ λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμῶθι, ὥς ἐγὼ εἰκά-
 „ζω, ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος, δεξάμενός σευ τοῦτο
 „τὸ ναυτικόν, φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς νέας. καὶ
 „τοι οὐκί ἓνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ
 10 „πᾶσαν τὴν ἡπειρον, παρ' ἣν δὴ κομίεαι. οὐκὼν δὴ ἐόν-
 „των τοι λιμένων ὑποδεξίαν, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ
 „τῶν ἀνθρώπων ἀρχοῦσι, καὶ οὐκὶ ἄνθρωποι τῶν συμ-
 „φορέων. Καὶ δὴ, τῶν δύο τοι τοῦ ἐτέρου εἰρημένου, 49 (2)

stros adparatus, celerrime aliae contrahi copiae poterunt. (49.) Tum Artabanus, Rex, inquit, neque in exercitus huius numero, neque in navium copia, quisquam sanae mentis homo aliquid desideraverit. (49. 1.) Quin etiam, si plures contraheres copias, multo magis tibi duo illa, quae dico, contraria forent. Sunt autem haec duo, terra et mare. Nec enim in mari usquam, ut ego coniicio, tam spatiosus portus est, qui, coorta tempestate, capere tuam classem, et tutas praestare naves possit. Atqui non modo unum talem oportet esse portum; sed in quaque continente, quam classis tua praetervehetur, esse talem oportet. Igitur quum idoneos non habeas portus, memento homines in potestate esse casuum fortunae, non casus fortunae in potestate hominum. (49. 2.) Postquam

„τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέαν. γῇ δὲ πολεμὴν τῇδε τοι κα-
 „τίσεται· εἰ ἐθέλοι τοι μὴδὲν ἀντίξουν καταστήναι, 15
 „τοσούτω τοι γίνεται πολεμιωτέρῃ, ὅσω ἂν προβαίνης
 „ἐκαστέρῳ, τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης γάρ
 „οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμὴν πληθῶρη. καὶ δὴ τοι, ὡς
 „οὐδενὸς ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώραν, πλεῦνα ἐν
 „πλεῦνι χρόνῳ γινόμενῃ, λιμὸν τέξεσθαι. Ἀνὴρ δὲ 20
 „οὕτω ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρρωδέοι,
 „πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ
 50 „θρασὺς εἴη.“ Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε· „Ἀρτά-
 „βανῆ, οἰκώτως μὲν σύ γε τούτων ἕκαστα διαίρεσαι·
 „ἀτὰρ μήτε πάντα φοβέο, μήτε πᾶν ὁμοίως ἐπιλέ-
 (1) „γεο. Εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπισφερομένῳ
 „πρῆγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιήσεις ἂν 5

unum ex duobus illis exposui, nunc alterum dicam.
Terra nempe tibi ita contraria est, ut, si nihil
fuerit quod tibi obstet, tanto magis illa futura sit
contraria, quando longius progredieris, impru-
dens ulterius semper abreptus; nam felicitatis
nulla hominibus satietas est. Igitur, hoc posito
nihil tibi obstande, terram dico, quum procedente
tempore ulterius semper progredieris, famem tibi
esse adlaturam. At vir ita demum optime rebus
suis consuluerit, si in deliberando quidem, quid-
libet sibi accidere posse reputans, extimescat, in
re autem agenda fortis atque audax fuerit. (50.)
Respondit Xerxes his verbis: Artabane! Recte tu
quidem haec singula disputas: at neque omnia ex-
timesce, neque omnia pariter animo volve! (50. 1.)
Nam si in quaque re proposita omnia animo vol-

- „οὐδαμᾶ οὐδέν· κρέσσον δὲ, πάντα θαρσέοντα, ἥμισυ
 „τῶν δεινῶν πᾶσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν χρῆμα προδει-
 „μαίνοντα, μηδαμᾶ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς
 „πᾶν τὸ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξεις, σφάλλ-
 10 „λεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία
 „τούτοισι λέξας. τοῦτο μὲν νυν ἐπίσης ἔχει. εἰδέναι δὲ
 „ἄνθρωπον ὄντα, ὅπως χρῆ, τὸ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐ-
 „δαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιέειν, ὡς τὸ ἐπί-
 „παν Φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ἐπιλεγόμε-
 15 „νοῖσι τε πάντα καὶ ὀκνεῦσι, οὐ μάλα ἐθέλει. Ὅρᾳς 50
 „τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος προκεχώρηκε, (2)
 „εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γενόμενοι βασιλῆες γνῶ-
 „μησι ἐχρέοντο ὁμοίῃσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεόμενοι γνῶ-
 „μησι τοιαύτησι, ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους,

L. 12. ὅπως χρῆ ex coniect. Vulgo libri omnes πῶς χρῆ τὸ βέβ.

vere, quae incidere possunt, volueris, nihil umquam efficies: melius est autem, cuncta fidenter adgrediendo, dimidium pati incommodorum; quam omnia timentem, nihil umquam pati. Porro, si adversus omnia quae dicuntur contendens, nihil tamen certi ipse promissis, labi in his pariter debes atque is qui contraria dixit. Hoc quidem igitur perinde est. Certam autem veri cognitionem, qualem oportebat, habere mortalem puto neminem. Itaque, qui agere volunt, hos plerumque sequi amat successus: qui vero omnia reputantes cunctantur, nihil proficiunt. (50. 2.) Vides res Persarum quousque potentiae creverint. Quod si igitur reges illi, qui ante me fuerunt, in ea fuissent sententia qua tu es, aut si, quum aliter quidem ipsi sensis-
Herod. T. III. P. I.

„οὐκ ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ 20
 „κινδύνους ἀναρρίπτεοντες, ἐς τοῦτό σΦεα προηγάγοντα.
 „μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει
 „καταιρέεσθαι. Ἡμεῖς τοίνυν, ὁμοιούμενοι κείνοισι, ὥρην
 „τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευόμεθα, καὶ καταστρε-
 „ψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε 25
 „λιμῶ ἐντυχόντες οὐδαμῶθι, οὔτε ἄλλο ἄχαρι παθόν-
 „τες οὐδέν. τοῦτο μὲν γάρ, αὐτοὶ πολλὴν Φορβὴν Φερό-
 „μενοι πορευόμεθα· τοῦτο δὲ, τῶν ἂν κου ἐπιβέωμεν
 „γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῖτον ἔχομεν· ἐπ' ἀροτῆρας
 51 „δὲ, καὶ οὐ νομάδας, στρατευόμεθα ἄνδρας.“ Λέγει 30
 „Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ τε
 „ἀρρωδέειν οὐδὲν ἑᾶς πρήγμα, σὺ δὲ μευ συμβου-
 „λίην ἔνδεξαι· ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρη-

*sent, secuti essent consilium hominum tui simili-
 um, nequaquam videres res eorum in hoc fasti-
 gium evectas: nunc illi, periculorum aleam sub-
 eundo, huc eas evexere. Magna enim potentia non
 nisi magnis periculis everti potest. Nos igitur, il-
 lorum facta aemulantes, optimo anni tempore iter
 sumus ingressi: et subactâ universâ Europâ do-
 mum revertemur, nec famem usquam passi, nec
 aliud quidquam triste experti. Nam et commeatu
 affatim instructi iter facimus, et, quaecumque
 in terram, quemcumque ad populum pervenimus,
 huius re frumentaria utemur: nec enim nomadi-
 bus hominibus, sed aratoribus, facimus bellum.
 (51.) Post haec Artabanus: Rex! inquit, Quoniam
 nullam rem nos sinis extimescere, tu tamen meum
 admitte consilium: nam, ubi de multis rebus agi-*

534, 59.

- 5 „γμάτων πλεῖνα λόγον ἐκτεῖναι. Κῦρος ὁ Καμβύσιος
 „Ἰωνίην πᾶσαν, πλὴν Ἀθηναίων, κατεστρέψατο δασ-
 „μοφρόν εἶναι Πέρσῃσι. τούτους ὦν τοὺς ἀνδρας συμ-
 „βουλευῶ τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας·
 „καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἳοί τε εἰμὲν τῶν ἐχθρῶν κα-
 10 „τυπέρτεροι γίνεσθαι. ἢ γὰρ σφεας, ἣν ἔπωνται, δεῖ
 „ἀδικωτάτους γίνεσθαι, καταδουλουμένους τὴν μητρό-
 „πολιν, ἢ δικαιοτάτους, συνελευθεροῦντας. ἀδικώτατοι
 „μέν νυν γινόμενοι, οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλ-
 „λουσι· δικαιοτάτοι δὲ γινόμενοι, οἳοί τε δηλῆσασθαι
 15 „μεγάλως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. Ἐς θυμὸν ὦν
 „βαλεῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ
 „ἅμα ἀρχῇ πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι.“ Ἀμείβε- 52
 ται πρὸς ταῦτα Ξέρξης· „Ἀρτάβαγε, τῶν ἀπεφθίναο

LI. 6. Ἀθηναίων. Fors. Ἀθηνίων, exceptis Athenis.

tur, necesse est etiam plura facere verba. Cyrus, Cambysis filius, Ioniam omnem, exceptis Atheniensibus, subegit, tributariamque Persis fecit. Hos igitur, tibi suadeo, nullo pacto adversus parentes ipsorum ducas. Nam et absque his licuerit nobis superare hostes: et oportet eos, si nos sequantur, aut iniustissimos esse, metropolin suam in servitutem redigentes; aut iustissimos, libertatem illius adiuvantes. Atqui, si iniustissimi sunt, non magnum nobis lucrum adferent: si iustissimi, maxima calamitate adficere tuum poterunt exercitum. Denique reputa tecum, recte dici vetus illud verbum, Non simul cum principio exitum etiam omnem patere. (52.) Ad haec Xerxes respondit: Artabane! omnium quas dixisti sententiarum haec te maxime fallit, quod putas verendum esse ne

„γνωμένων, σφάλλεαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὅς
 „Ἴωνας Φοβέαι μὴ μεταβάλλωσι τῶν ἔχονεν γνῶ-
 „μα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρτυς γίνεαι, καὶ οἱ συ- 5
 „στρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ἐπὶ
 „τούτοισι ἢ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο, διαφθεῖ-
 „ραι καὶ περιποιῆσαι, οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστότη-
 „τα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. πάρεξ δὲ τούτου, ἐν τῇ
 „ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ 10
 „χρήματα, οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χρή νεώτερόν τι ποιήσιν.
 „Οὕτω μὲν τοῦτο Φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθόν,
 „σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν, καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν· σοὶ γάρ
 „ἐγὼ μούνῳ ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτρέπω.“

53 Ταῦτα εἶπας, καὶ Ἀρτάβαϊνον ἀποστείλας εἰς Σοῦ-
 σα, δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκι-

Iones a nobis deficiant: quorum maximum habemus documentum, quibus tu ipse testis es, et quicumque alii cum Dario adversus Scythas militarunt, fuisse in illorum potestate aut perdere universum Persicum exercitum, aut servare; eosdem vero iustitiam et fidem praestitisse, nihilque ingrati commisisse. Praeterea, quum nostra in terra reliquerint liberos suos et uxores et facultates, ne cogitari quidem debet, res novas eos molituros. Itaque ne hoc quidem reformida; sed bonum habens animum serva meum domum meumque imperium: nam tibi uni ex omnibus sceptrum meum committo.

(53.) His dictis, Artabanum Xerxes Susa misit, deinde Persarum nobilissimos ad se convocavit. Qui

ματάτους. ἐπεὶ δὲ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ
 „Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμέων χρήζων, συνέλεξα, ἄν-
 5 „δρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ
 „πρὸςθεν ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἔοντα μεγάλα τε καὶ
 „πολλοῦ ἄξια. ἀλλ' εἰς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες
 „προθυμίην ἔχωμεν· ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύ-
 „δεται. Τῶνδε δὲ εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ
 10 „πολέμου ἐντεταμένως· ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ'
 „ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς· τῶν ἦν κτράτησώμεν,
 „οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ κοτε ἀνθρώπων.
 „νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τοῖ Περ-
 „σίδα γῆν λελόγχασι.“ Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πα- 54
 ρασκευάζοντο ἐς τὴν διάβασιν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον
 τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμὸν ἡμάτα τε
 παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνῃ-

ubi convenere, haec ad eos rex verba fecit: *Persae!*
Convocavi vos ego, hoc a vobis contendens, ut for-
tes viros vos praestetis, neque res antehac a Persis
gestas, magnas illas memoriâque dignas, dedecore-
tis. Sed, et unusquisque pro se, et simul universi,
prompti alacresque simus! commune enim hoc om-
nibus bonum quaerimus. Hac vero de caussa vos
hortor, ut omni contentione in hoc bellum incum-
batis, quoniam, ut audio, cum fortibus viris pu-
gnandum nobis erit; quos si vicerimus, nullus
porro alius hominum exercitus nobis resistet.
Nunc vero traiciamus, Deos precati Persicae
terrae praesides. (54.) Et illo quidem die parabant
transitum: postridie vero solem exspectabant, cu-
piantes orientem videre, et odorum omne genus in

σι στορνύντες τὴν ὁδόν. ὥς δ' ἐπ' ἀνέτελλε ὁ ἥλιος, σπέν- 5
 δων ἐκ χρυσῆς Φιάλης Ξέρξης εἰς τὴν θάλασσαν, εὐ-
 χετο πρὸς τὸν ἥλιον, μηδεμίαν οἱ συντυχίην τοιαύτην γε-
 νέσθαι, ἢ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν. Εὐρώπην
 πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. εὐξάμενος
 δὲ, ἐσέβαλε τὴν Φιάλην εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύ- 10
 σεον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην κα-
 κέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι, οὔτε εἰ τῷ
 ἡλίῳ ἀνατιθεὶς κατῆκε εἰς τὸ πέλαγος, οὔτε εἰ μετεμέ-
 λησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ ἀντὶ του-
 55 τῶν τὴν θάλασσαν ἐδωρέτο. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπε- 15
 ποίητο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἐτέρην τῶν γεφυρέων
 τὴν πρὸς τοῦ Πόντου, ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἀπα-
 σα· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ

in pontibus adolentes, et myrtis viam sternentes.
 Oriente sole, ex aurea phiala libamina Xerxes fu-
 dit in mare, et ad Solem conversus precatus est, ut
nullus sibi accideret casus, qui ipsum cogeret a
subigenda Europa prius desistere, quam ad ex-
tremos illius terminos pervenisset. Peractis preci-
 bus, phialam in Hellespontum proiecit, simulque
 aureum craterem, et Persicum gladium, quem *aci-*
nacen vocant. Illud autem certo definire non pos-
 sum, utrum in Solis honorem ista in mare proiece-
 rit, an Mari munera ista obtulerit, poenitentiâ ad-
 ductus quod Hellespontum flagellis caedi iussisset.
 (55.) His rebus peractis, *Hellespontum copiae tra-*
iecerunt. Et per alterum quidem e pontibus, qui
 Pontum Euxinum spectabat, pedestris transibat exer-
 citus et equitatus omnis: per alterum vero, Aegæo

5 **Θεραπυή.** ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, ἑσπεφανεμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὔτοι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἱ τε ἱππῶται, καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες· ἑσπεφάνωντο δὲ καὶ οὔτοι·
 10 μετὰ δὲ, οἱ τε ἵπποι οἱ ἱεροί, καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱερόν· ἐπὶ δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἱππῶται οἱ χίλιοι. ἐπὶ δὲ τούτοις, ὁ ἄλλος στρατὸς· καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνέγοντο εἰς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὑστάτον διαβῆναι βασιλῆα πάντων. Ξέρξης δὲ 56
 ἐπεὶ τε διέβη εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐθηῆτο τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνησι, ἐλινύσας οὐδέ-
 5 να χρόνον. Ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη διαβεβηκό-

mari obversum, iumenta cum impedimentis, et famulorum turba. Praecedebant decies mille Persae, coronati omnes: quos sequebatur mixtus, quem dixi, ex variis populis exercitus. Hi primo die. Postridie, primum equites, et illi qui lanceas ad terram conversas gestabant; etiam hi coronati: deinde equi sacri, et sacer currus: tum ipse *Xerxes* cum hastatis et cum mille, quos dixi, equitibus. Deinde reliquus exercitus: simulque naves in oppositum littus transducebantur. Memoratum vero etiam audiui, postremum omnium regem transiisse. (56.) Postquam in Europam *Xerxes* traiecerat, spectavit exercitum sub flagellis transeuntem. Transivit autem exercitus septem continuis diebus, septemque noctibus, nullā interpositā morā. Ibi tunc, quum iam transisset *Xer-*

τος τὸν Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον· „ὦ
 „Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὐνομα ἀντὶ
 „Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέ-
 „λεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ
 „τουτέων ἐξῆν τοι πειεῖν ταῦτα.“

10

57 Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὠρμημένοισι τέρας
 σφί ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησα-
 το, καὶ περ εὐσύμβλητον εἶν· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν.
 εὐσύμβλητον ὦν τῇδε ἐγένετο, ὅτι ἔμελλε μὲν ἐλαῖν
 στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρότατα καὶ με- 5
 γαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἑωυτοῦ τρέχων ἦξειν
 ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον. Ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας,
 ἐόντι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διζὰ ἔχου-

LVII. 6. περὶ ἑωυτοῦ. *Alii, nescio an rectius, περὶ ἑωυτῷ, cir-
 cum se ipsum currens.*

xes, narrant virum Hellespontium dixisse: *O Iupi-
 ter! cur formam adsumens viri Persae, et nomen
 Xerxis loco Iovis adsciscens, evertere vis Grae-
 ciam, homines omnes adversus eam ducens? Atqui
 absque his facere hoc poteras.*

(57.) Transgressis omnibus, et iter ulterius ingre-
 dientibus, ingens oblatum est *prodigium*, cuius ra-
 tionem nullam *Xerxes* habuit, quamvis facilis fuis-
 set eius interpretatio: equa enim leporem peperit.
 Facile autem erat illud in hanc partem interpretari,
*Xerxem ingenti quidem fastu et magnificentia
 exercitum suum ducturum esse in Graeciam, sed
 cum propriae vitae periculo eundem in locum re-
 diturum.* Aliud etiam eidem, quum Sardibus versa-
 retur, *prodigium* obtigerat: mulus enim mulum pe-

537, 45.

σαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσηνος, τὰ δὲ, Θηλέης· κατύν-
 10 περθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσηνος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον 58
 οὐδένα ποιησάμενος, τὸ πρόσω ἐπορεύετο· σὺν δὲ οἱ ὁ
 πεζὸς στρατός. ὁ δὲ ναυτικός ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον
 πλέων, παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσων τοῦ
 5 πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἐσπέρην ἔπλεε, ἐπὶ Σαρπηδο-
 νίης ἄκρης τὴν ἀπίξιν ποιεύμενος, ἐς τὴν αὐτῶ προέ-
 ρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἡπειρον στρατός
 πρὸς ἧῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποίεετο τὴν ὁδὸν διὰ
 τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἑλλης τάφον
 10 τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν. διὰ μέ-
 σης δὲ πορευόμενος πόλιος, τῇ οὐνομα τυγχάνει ἐὼν Ἀγο-
 ρῇ, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων τὸν κόλπον τὸν Μέλανα κα-
 λεόμενον· καὶ Μέλανα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε
 τῇ στρατιῇ τὸ ρέεθρον, ἀλλ' ἐπιδιπνόντα, τοῦτον τὸν πο-

pererat duplex genitale habentem, alterum maris, alterum foeminae, et superius quidem fuerat masculinum. (58.) Neutrius horum prodigiorum ratione habita, ulterius ire *Xerxes* perrexit, et cum eo pedestris exercitus. Classis vero, ex Hellesponto enavigans, terram legebat, contrario pedestribus copiis cursu: classis enim ad occidentem navigavit, versus *Sarpedonium* promontorium dirigens cursum; quo quum pervenisset, iussus erat expectare: terrestris autem exercitus orientem versus iter faciebat per *Chersonesum*, a dextra habens *Hellae* sepulcrum, *Athamantis* filiae, a sinistra *Cardiam* urbem. Deinde, postquam per medium oppidum transiit cui nomen *Agora*, [i. e. *Forum*,] circum *Melanem* sinum flexit; traiectoque *Melane* fluvio, cuius aqua non suf-

ταμὸν διαβάς, ἐπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυ- 15
 μίην ἔχει, ἥτις πρὸς ἐσπέρην. Αἰνὺν τε πόλιν Αἰολίδας
 καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξιών, εἰς ὃ ἀπίκητο εἰς Δορί-
 59 σκον. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς Θρηίκης αἰγιαλός τε
 καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμός μέγας
 Ἑβρος. ἐν τῷ τεῖχος τε ἐδέδμητο βασιλῆϊον, τοῦτο τὸ
 δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων Φρουρὴ ἐν αὐτῷ
 κατεστήκει ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ τε 5
 ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. Ἐδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος
 εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρα-
 τὸν καὶ ἐποίει ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπι-
 κομένας εἰς Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι, κελεύσαντος Ξέρ-
 10 ξεω, εἰς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν·
 ἐν τῷ Σάλῃ τε Σαμοθρηϊκὴ πεπόλισται πόλις καὶ Ζώνη

fecit exercitui, sed defecit, hoc traiecto fluvio, a quo
Melas sinus nomen invenit, ad occidentem direxit
 iter, Aenum Aeolicam urbem et Stentoridem lacum
 praeteriens, donec Doriscum pervenit. (59.) Est
 autem *Doriscus* ora Thraciae et ampla planities,
 quam magnus fluvius perfluit *Hebrus*. In eadem
 planitie castellum exstructum est regium, quod ip-
 sum *Doriscus* vocatur; in quo Persicum a Dario
 locatum erat praesidium ab eo inde tempore quo
 Scythis ille bellum intulit. Hic igitur locus idoneus
Xerxi visus est, in quo ordinaret suum exercitum,
 et numerum illius iniret: idque fecit. Itaque naves
 cunctas, postquam Doriscum pervenere, praefecti
 navium iussu Xerxis ad littus Dorisco contiguum ad-
 plicuerunt; quo in littore est Sale oppidum Samo-
 thracicum, et Zona; in ipsa vero extremitate est Ser-

νη τελευταία δὲ αὐτοῦ, Σέρρειον, ἄκρη ὀνομαστή· ὁ δὲ
 χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγια-
 λὸν κατασχόντες, τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελεύσαντες. ὁ
 15 δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀρι-
 θμὸν ἐποιέετο. Ὅσον μὲν νυνὲ καστοὶ παρῆχον πλῆθος 60
 ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκές· οὐ γὰρ λέγεται
 πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων· σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ
 τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθος ἐΦάνη ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυ-
 5 ριάδες. Ἐξηρίβμησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον. συναγαγόντες
 ἐς ἓνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάξαντες ταύ-
 την ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραφαν ἑξωθεν κύκλον·
 περιγράφαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἵμασιπὴν
 περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς
 10 τὸν ἐμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβα-

LX. 6. συνάξαντες. *Rectius συννάξαντες scribetur.*

rheum, celebre promontorium: regio haec autem olim
 sedes fuerat Ciconum. Hoc ad littus adpulsas naves
 in terram subduxerunt, refeceruntque: et per idem
 tempus Xerxes in Dorisco numerum inivit suarum
 copiarum. (60.) Quemnam quidem militum nume-
 rum populus quisque contulerit, exacte definire non
 possum, nec enim ab ullo homine hoc memoratur:
universi vero exercitus multitudo reperta est fuisse
 centum et septuaginta myriadam. Numerus autem
 initus est hoc modo. In unum locum congregarunt
 decem hominum millia, hisque quam arctissime fieri
 poterat constipatis circulum extrorsus circumduxe-
 runt: deinde, dimissis his decem millibus, maceriem
 in circulo extruxerunt ea altitudine, ut umbilicum
 adtingeret hominis. Quo facto, alios intra circum-

ζον ἐς τὸ περιικοδομημένον· μέχρις οὗ πάντας τούτων τῷ τρόπῳ ἐξηρίβησαν. ἀριβμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνηα διέτασσον.

- 61 Οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἷδε ἔσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἔσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας καλεομένους, πίλους ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας χειρῶν τοὺς ποικίλους, λεπίδας σιδηρέας ὅψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ, Φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμὰς δὲ βραχέας ἔχον, τόξα δὲ μεγάλα, οἷστούς δὲ καλαμίνους· πρὸς δὲ, ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρούμενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνα, τὸν Ἀμήστριος πατέρα, τῆς Ξέρξεω γυναικός. Ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μὲν-

LXI. 3. πίλους ἀπαγέας alii pileos non erectos intelligunt : alii τυπαγέας malint, bene compactos. Dein post ποικίλους, supplent καὶ θώρηκας, et loricas.

ductum murum introire iusserunt, donec omnium numerum hoc modo iniissent. Inito numero, per populos exercitum discreverunt.

(61.) Erant autem populi militantes hi. *Persae*, hoc modo instructi. In capite pileos gestabant non compactos, quos *tiaras* vocant: circa corpus, tunicas manicatas varii coloris, [et loricas] ferreis e squamis in piscium similitudinem: circa crura, braccas: pro clypeis vero, crates vimineas. A tergo suspensas habebant pharetras: hastae breves erant, arcus vero grandes, tela ex arundine: praeterea ad dextrum femur e zona suspensus pugio erat. Dux eorum Otanes fuit pater Amestridis, uxoris Xerxis. Hi olim a Graecis *Cephenes* nominabantur, a se ipsis vero et a finitimis *Ar-*

539, 4.

τοι σφέων αὐτέων καὶ τῶν περιόικων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ
 Περσεύς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα
 τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην,
 15 γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὐνόμα ἔβeto Πέρσῃ. τοῦτον δὲ
 αὐτοῦ καταλείπει· ἐτύγχανε γὰρ ἅπαις ἐὼν ὁ Κη-
 Φεὺς ἔρσενος γόνου. ἐπὶ τούτου δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔσχον.
 Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο· 62
 Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστὶ, καὶ οὐ Περσική. οἱ δὲ
 Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαι-
 μενίδην. ἐκαλέοντο δὲ πάσαις πρὸς πάντων Ἀριοὶ ἀπι-
 5 κομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων εἰς τοὺς
 Ἀρίους τούτους, μετέβαλον καὶ οὗτοι τὸ οὐνόμα. αὐτοὶ
 δὲ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρα-
 τευόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι ἐσκευάδατο·
 αὐτὶ δὲ τῶν πύλων, μιτρηφόροι ἔσαν. Κισσίων δὲ ἦρχε

taei. Postquam vero Perseus, Danaës et Iovis filius,
 ad Cepheum venit, Beli filium, illiusque filiam in
 matrimonio habuit Andromedam, natus ei filius est,
 quem *Persen* nominavit, et ibi reliquit, quum ma-
 sculam prolem Cepheus non haberet: ab illoque dein
 nomen *Persae* invenerunt. (62.) *Medi* eodem modo
 instructi militabant: est enim Medicus hic cultus,
 non Persicus. Habebant autem Medi ducem Ti-
 granem, ex Achaemenidarum familia. Vocati hi
 erant olim ab omnibus *Arii*: ex quo vero Medea
 Colchica Athenis ad hos Arios venit, hi quoque no-
 men suum mutarunt: et hoc quidem ipsi Medi de
 sese memorant. *Cissii* militantes, reliquo quidem
 cultu eodem, quo Persae, utebantur: pro pileis vero
 mitras gestabant. Dux eorum Anaphes fuit, Otanis

Ἀνάφης ὁ Ὀτάσπης. Τρκάνιοι δὲ κατὰ περ Πέρσαι 10
 ἐστράχετο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάστανον, τὸν
 63 Βαβυλῶνος ὕστερον τούτων ἐπιτροπεύσαντα. Ἀσσύ-
 ριοι δὲ στρατεύομενοι, περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον
 χάλκεά τε κράνηα καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρ-
 βαρον οὐκ εὐαπήγητον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγ-
 χειρίδια παραπλήσια τῇσι Αἰγυπτίῃσι εἶχον· πρὸς δὲ, 5
 ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ, καὶ λινέους θώ-
 ρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι,
 ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τούτων δὲ
 μεταξὺ, Χαλδαῖοι. ἦρχε δὲ σφείων Ὀτάσπης ὁ Ἀρτα-
 64 χαίου. Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχό-
 τατα τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ κα-
 λάμνα ἐπιχώρια, καὶ αἰχμὰς βραχείας. Σάναι δὲ
 οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας εἰς ὧν

filius. *Hyrcaniorum* cultus nihil a Persarum cultu differebat: praefuit autem his Megapanus, qui postero tempore Babyloniae fuit praefectus. (63.) *Assyrii* militantes, in capite gestabant galeas aeneas, barbarico quodam modo nec ad describendum facili plexas: scuta autem et hastas et pugiones similes habebant Aegyptiis; praeterea vero clavas ligneas ferreis nodis munitas, et linteas loricas. Hi a Graecis *Syrii* vocabantur, a barbaris vero *Assyrii*. Mixti eisdem erant *Chaldaei*. Dux eorum Otaspes fuit, Artachaei filius. (64.) *Bactrii* capitis cultu utentes militabant simili fere Medico; arcibus vero ex arundine indigena, hastis brevibus. *Sacae*, Scythica gens, in capite *cyrbasias* gestabant in acutum desinentes

5 ἀπιγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐν-
 δεδύκεσαν· τόξα δὲ ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ
 καὶ ἀξίνας σαγάρεις εἶχον· τούτους δὲ ἐόντας Σκύθας
 Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας
 τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σα-
 10 κίων ἦρχε Ὑστασπῆς, ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς
 Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἴματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων 65
 πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ οἷστους κα-
 λαμίλους· ἐπὶ δὲ, σίδηρον ἦν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἔσαν
 οὕτω Ἰνδοὶ· προσετιτάχατο δὲ συστρατευόμενοι Φαρνα-
 ζάβη τῷ Ἀρταβάτῃ. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασ- 66
 μένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ πῆρ Βακτριοί.
 Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ, καὶ
 Χοράσμιοι, καὶ Σογδοὶ τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι,
 5 τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βακτριοί, ἐστρατεύον-

et firmiter erectas; caeterum braccis erant induti;
 arcus autem habebant indigenas, et pugiones, adhaec
 securium genus, quae *sagares* vocantur. Hos, quum
 Scythae essent Amyrgii, *Sacas* vocabant: Persae enim
 Scythas *Sacas* nominant. Bactriorum autem et Sacarum
 dux fuit Hystaspes, Darii filius et Atossae, Cyri
 filiae. (65.) *Indi* vestibus erant induti ex gossypio
 paratis: arcus autem habebant ex arundine factos,
 et tela arundinea ferro praefixa. Hic cultus Indorum
 erat: quorum agmini dux praefectus erat Pharnazathres,
 Artabatis filius. (66.) *Arii* arcubus quidem
 instructi erant Medicis: reliqua similia Bactriis habebant.
 Dux autem Ariorum Sisamnes fuit, Hydarnis
 filius. *Parthi*, et *Chorasmii*, et *Sogdi*, et *Gandarii*,
 et *Dadicae*, eodem modo instructi militabant atque

το. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε. Πάρθων μὲν καὶ Χαρασμίαν,
 Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκει· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρ-
 ταίου· Γανδαρίων δὲ καὶ Δαδικίων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρ-
 67 ταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τό-
 ξα ἐπιχώρια καλάρμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεις, ἐστρα-
 τεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχό-
 μνοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελφόν. Σαραγγαί
 δὲ εἴματα μὲν βεβαμμένα ἐνέπρεπον ἔχοντες· πέδιλα 5
 δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχαν, τόξα δὲ καὶ αἰχμαὶς Μη-
 δικίας. Σαραγγείων δὲ ἦρχε Φερειδάτης ὁ Μεγαβά-
 ζου. Πάκτυες δὲ, σισυρνοφόροι τε ἔσαν, καὶ τόξα ἐπι-
 χώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα πα-
 68 ρείχοντο Ἀρτύντην τὸν Ἰθαμάτρεω. Οὗτιοι δὲ καὶ Μύ- 10
 κοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἔσαν κατὰ περ Πά-
 κτυες. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε. Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων,
 Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σιρομίτης ὁ

Bactrii. Parthis autem et Chorasmiis praefuit Artabazus, Pharnacis filius: Sogdis Azanes, Artaci filius; Gandariis et Dadicis Artyphius, Artabani. (67.) Caspii penulas induti (*sisyrnas* vocant) militabant, et arcubus pro populi more ex arundine instructi; ducem habentes Ariomardum, Artyphii fratrem. *Sarangae* pictis ornati vestibus erant, caligasque habebant genu usque pertinentes, arcus vero et hastas Medicas. Dux eorum Pherendates fuit, Megabazi filius. *Pactyes* sisyrnis erant induti, arcusque indigenas et pugiones habebant. Praefuit his Artyntes, Ithamatis filius. (68.) *Utii* et *Myci* et *Paricani* eodem modo, quo *Pactyes*, erant instructi. Dux autem Utiorum et Mycorum Arsamenes fuit, Darii filius;

Οιοβαζου. Ἀράβιοι δὲ ζειράς ὑπεζωσμένοι ἔσαν· τό- 69
 ξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ, μακρά. Αἰθίοπες δὲ
 παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον.
 ἐκ Φοίνικος σπάθης πεποιημένα μακρά, τετραπηχέων
 5 οὐκ ἐλάσσων· ἐπὶ δὲ, καλαμίνοὺς οἷστοὺς μικροὺς· ἀντὶ
 δὲ σιδήρου ἐπὶ λίθος, ὅξυς πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς
 σφρηγίδας γλύφουσι. πρὸς δὲ, αἰχμὰς εἶχον· ἐπὶ δὲ,
 κέρας δορκάδος ἐπὶ ὅξυ πεποιημένον, τρόπον λόγχης·
 εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν
 10 ἡμῖς ἐξηλείφοντο γύψῳ ἰόντες ἐς μάχην, τὸ δ' ἕτερον
 ἡμῖς μίλτω. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθίοπων τῶν ὑπὲρ Αἰ-
 γύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης, ὁ Δαρείου καὶ Ἀρ-
 τυστῶνης τῆς Κύρου θυγατρὸς· τὴν μάλιστα στέρξας
 τῶν γυναικῶν Δαρείος, εἰκὼ χρυσέην σφυρήλατον ἐποίη-

Paricaniorum vero Siromitres, Oeobazi. (69.) *Arabes*, sagis succincti, quas *zeiras* vocant, dextro humero arcus praelongos gestabant, qui in utramque intendi partem poterant. *Aethiopes*, pardorum leonumque pellibus amicti, arcus ex palmae spatha habebant praelongos, quatuor non minus cubitorum; tela vero, his imponenda, brevia, quae loco ferri lapide acuto erant praefixa, quo etiam sigilla insculpunt. Hastas praeterea habebant, cornu dorcatidis acuminato praefixas in lanceae modum: habuere vero etiam clavas nodosas. Corporis dimidium, in pugnam prodeuntes, creta dealbatum habebant, dimidium minio pictum. Arabum et Aethiopum supra Aegyptum incolentium dux fuit Arsames, Darii et Artystonae filius, Cyri filiae; quam Darius uxorum maxime amaverat, effigiemque eius auream faciendam

σατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθίοπων καὶ Ἀρα- 15
 70 βίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων
 Αἰθίοπες, (διζοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο,) προστετάχατο
 τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἐτέ-
 ροις, Φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μαῦνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ'
 ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθύτερὸς εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, 5
 αὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ
 οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλεῖον κατὰ περ Ἰν-
 δοὶ ἐσεσάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων ἔχον ἐπὶ τῇσι
 κεφαλῇσι, σὺν τε τοῖσι ὥσὶ ἐκδεδαρμένα καὶ τῇ λο-
 Φιῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου, ἡ λοφιὴ κατέχρα· τὰ δὲ 10
 ὅσα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα ἔχον· προβλήματα
 71 δὲ ἀπ' ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δαράς. Λίβυες δὲ
 σκυῶν μὲν σκυτίην ἦσαν ἔχοντες, ἀκαντίασι δὲ ἐπι-
 καύτοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασσά-

curaverat malleo ductam. Arsames igitur Aethiopibus
 supra Aegyptum incolentibus et Arabibus praefuit.
 (70.) *Orientales vero Aethiopes* (nam duplex Ae-
 thiopum genus militabat) cum Indis erant locati,
 formâ quidem ab alteris non diversi, sed lingua so-
 lum et capillis. Orientales enim Aethiopes rectos ha-
 bent capillos, Libyci vero crispas maxime omnium
 hominum. Asiatici hi Aethiopes pari fere modo atque
 Indi erant instructi, caput autem tectum habebant
 pelle equina de capite equi detracta cum auribus
 et iuba, ita ut ipsa iuba pro crista esset, aures au-
 tem equi erectae starent: pro scutis autem, gruum
 pellibus corpora tegebant. (71.) *Afri* pellibus in-
 duti incedebant, iaculis utentes adustus. Dux eorum
 Massages fuit, Oarizi filius. (72.) *Paphlagones* mi-

γην τὸν Ὀαρίζου. Παφλαγόνες δὲ ἰστρατεύοντο, ἐπὶ 72
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεια πεπλεγμένα, ἀσπί-
 δας δὲ σμικραῖς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· πρὸς δὲ,
 ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· περὶ δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα
 5 ἐπιχώρια ἐς μέσσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ καὶ
 Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδυνοὶ τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν
 ἔχοντες Παφλαγόσι, ἰστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι
 ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων
 μὲν νυν καὶ Ματιηῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε· Μα-
 10 ριανδυνῶν δὲ καὶ Λεγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δα-
 ρίου τε καὶ Ἀρτυστῶνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω τῆς 73
 Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες.
 οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βρύγες
 χρόνον ὅσον, Εὐρωπαϊοὶ εἶοντες, σύνοικοι ἔσαν Μακεδόσι·
 5 μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ

litabant in capite galeas gestantes plexas: scuta eis-
 dem exigua erant; et hastae non magnae; adhaec
 iacula et pugiones; pedibus inductae caligae, ad me-
 diam tibiam adscendent. *Ligyēs* et *Matieni* et *Ma-*
riandyni et *Syri* [sive *Syrii*] eodem modo, atque
Paphlagonēs, instructi militabant. *Syri* autem hi a
Persis Cappadoces vocantur. Et dux quidem Pa-
 phlagonum et Matienorum, Dotus fuit, Megasidri
 filius; Maryandinorum verò et Ligyum et Syrorum,
 Gobryas, Darii filius et Aristonae. (73.) *Phryges*
 similiter atque Paphlagonēs erant armati, exiguâ dif-
 ferentiâ. Hic populus, ut Macedonēs adfirmant, quam-
 diu in Europa cum Macedonibus habitavit, *Briges*
 nominabatur: qui postquam in Asiam transierunt,
 mutato nomine *Phryges* sese adpellarunt. *Armenii*,

οὐνομα μετέβαλον εἰς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατὰ περὶ
 Φρύγες ἐσεσάχατο, ἰόντες Φρυγῶν ἀποικοί. τουτέων
 συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγα-
 74 τέρα. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα.
 οἱ δὲ Λυδοὶ Μηΐονες ἐκαλεῦντο τὸ πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυ-
 δοῦ τοῦ Ἄτυος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες
 τὸ οὐνομα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον
 κράνια ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμικράς· ἀκοντίοισι δὲ 5
 ἐχρέωντο ἐπικαύτοισι. οὗτοι δὲ εἰσι Λυδῶν ἀποικοί· ἀπ’
 Οὐλύμπου δὲ οὔρεος καλέονται Οὐλυμπιηνοί. Λυδῶν
 δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνης, ὃς εἰς
 75 Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι. Θρήικες δὲ, ἐπὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες, ἐστρατεύοντο, περὶ
 δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας· ἐπὶ δὲ, ζειράς περιβεβλημένοι
 ποικίλας· περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πε-
 δίλα νεβρῶν· πρὸς δὲ, ἀκόντια τε καὶ πέλτας καὶ ἔγ- 5

Phrygum coloni, eodem modo quo Phryges, instructi
 erant. Ambobus simul praeerat Artochmes, Darii ge-
 ner. (74.) *Lydorum* armatura simillima Graecanicae
 erat. Lydi, quum olim *Maeones* fuissent nominati,
 deinde a Lydo Atyis filio nomen invenerunt. *Mysi*
 in capite galeas gestabant sui generis, scutis utentes
 brevibus, iaculis praeustis. *Lydorum* hi sunt coloni,
 et ab Olympo monte *Olympieni* vocantur. *Lydis*
Mysisque praeerat Artaphernes, Artaphernis illius
 filius, qui cum Dati Marathonem invasit. (75.) *Thra-*
ces militantes caput pelle vulpina tectum habebant,
 circa corpus tunicam et tunicae superinductum sagum
 variegatum: circum pedes et crura caligas ex hinnulo-
 rum corio: adhaec iacula et peltas et breves pugiones.

542, 27.

χειρίδια σμικρά. οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν εἰς τὴν Ἀσίην,
 ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο, ὡς αὐ-
 τοὶ λέγουσι, Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ἐπὶ Στρυμόνι· ἐξα-
 ναστῆναι δὲ Φασι· ἐξ ἡθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυ-
 10 σῶν. Θρηάκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσαάκης ὁ Ἀρ-
 ταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοΐνας εἶχον σμικράς, 76
 καὶ προβόλους δύο λυκοεργίας ἕκαστος εἶχε· ἐπὶ δὲ τῇσι
 κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι, ὡτά
 τε καὶ κέρα προσῆν βοὸς χάλκεα· ἐπῆσαν δὲ καὶ λό-
 5 φοι· τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι Φοινικέοισι κατειλίχατο. ἐν
 ταύτοισι τοῖσι ἀνδράσι Ἀρεός ἐστι χρηστήριον. Καβη- 77
 λῆες δὲ οἱ Μηῖονες, Λασόνιοι δὲ καλεούμενοι, τὴν αὐτὴν
 Κίλιξι εἶχον σκευήν· τὴν ἐγὼ, ἔπειαν κατὰ τὴν Κιλικίων

LXXVI. 1. *Intercidit populi nomen, quod in Latinis ex Wes-*
selingii coniectura supplēvimus. l. 2. λυκοεργίας. *Alii λυ-*
κοεργίας, Lycii operis,

Hi, postquam in Asiam transierunt, *Bithyni* nomina-
 ti sunt; prius vero, ut ipsi aiunt, *Strymonii*, quum
 ad Strymonem habitassent: sedibus suis autem pul-
 sos fuisse aiunt a Teucris et Mysis. Thracibus his
 Asiaticis praefuit Bassaces, Artabani filius. (76.)
 [*Chalybes?*] parmas habebant exiguas ex bovino
 corio, et bina quisque venabula lupis interficien-
 dis inservientia; capitibus impositas galeas aeneas,
 et super his aures et cornua bovis ex aere, itemque
 cristas; tibias fasciis purpureis habebant involutas.
 Apud hunc populum est Martis oraculum. (77.)
Cabelenses Maeones, qui *Lasonii* vocantur, eodem
 quo Cilices cultu erant instructi; quem cultum tunc
 iudicabo, quum in enarrationis huius ordine ad Ci-

τάξιν διεξιὼν γίνωμαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰ-
 χμαὶς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἴματα ἐνεπεπορτέατο. 5
 εἶχον δὲ αὐτέων τόξα μετεξέτεροι Λύκια· περὶ δὲ τῆσι
 κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τούτων
 78 πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ
 μὲν τῆσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ
 καὶ αἰχμαὶς σμικράς· λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι.
 Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, κατὰ
 περ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ 5
 συνέτασσον ἄρχοντες οὐδὲ Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρη-
 νοὺς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Πάρμυος τῆς
 Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκους,
 Ἀρταύκτης ὁ Χεράσμιος, ὃς Σηστόν τὴν ἐν Ἑλλησπόν-
 79 τῷ ἐπετρόπνευε. Μᾶρες δὲ ἐπὶ μὲν τῆσι κεφαλῇσι
 κράνια ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματί-
 νας σμικράς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῆσι

lices pervenero. *Milyae* brevia habebant spicula, et vestes fibulis substrictas; nonnulli eorum arcus habebant Lyclos; capita galeis tecta coriacois. His omnibus praefuit Badres, Hystanis filius. (78.) *Moschis* lignae erant galeae, parmae et hastae breves, sed ferrum hastarum praelongum. *Tibareni* et *Macrones* et *Mosynoeci* militabant similiter atque *Moschi* armati. Ordinabant hos autem hi duces: Moschos et Tibarenos Ariomardus, Darii filius et Parmyis, filiae Smerdis, Cyri neptis: Macronas vero et Mosynoecos Artayctes, filius Cherasmis, qui Sesto ad Hellespontum praefectus erat. (79.) *Mares* in capitibus galeas gestabant suo more plexas, parmas breves coriaceas habebant, et iacula. *Colchi* ligneas

κεφαλῇσι κράνη ξύλινα, ἀσπίδας δὲ αἰμοβοῖνας σμι-
5 κρὰς, αἰχμὰς τε βραχέας· πρὸς δὲ, καὶ μαχαίρας
εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεά-
σπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κατὰ περ Κόλχοι
ὀπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρο-
μίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνη αὐτὰ ἐκ τῆς Ἑρ- 80
θρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀνα-
σπάστους καλεομένους κατοικίξει βασιλεὺς, ἀγχοτάτω
τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. τούτων δὲ
6 τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου, ὃς ἐν Μυ-
κάλῃ στρατηγέων δευτέρῳ ἔτι τούτων ἐτελεύτησε ἐν
τῇ μάχῃ.

Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἡπειρον στρατευόμενά τε ἔθνη, 81
καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πεζόν. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ
ἦρχον οὗτοι ὅπερ εἰρέεται καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξα-

galeas, parvas parmas ex cruda bovis pelle, hastas
breves; adhaec etiam gladios. Marum et Colchorum
dux fuit Pharandates, Theaspis filius. Alarodii et
Saspeires similiter Colchis armati militabant: prae-
fuitque his Masistius, Siromitrae filius. (80.) *Insu-*
lani populi, qui castra sequebantur, ex illis *Maris*
Rubri insulis, in quibus rex sedes adsignat his qui
anaspasti (*transportati*) vocantur, veste atque ar-
mis utebantur simillimis Medicis. Insulanis his prae-
fuit Mardontes Bagaei filius, qui altero post haec
anno dux apud Mycalen in praelio cecidit.

(81.) Hi igitur sunt populi, qui in continente, et
quidem pedibus, militabant. Et *pedestribus* his *co-*
pis praefuerunt viri quos dixi: qui et ordinarunt eos

- ριθμήσαντες, οὔτοι ἔσαν, καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυ-
 ριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας 5
 οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν ἄλλοι σημάν-
 τορες· ἔσαν μὲν δὴ οὔτοι, οἵπερ εἰρέαται, ἄρχοντες.
 82 Ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρα-
 τοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδονίος τε ὁ Γαβρύεω, καὶ Τριταν-
 ταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτά-
 νω (Δαρείου ἀμφότεροι οὔτοι ἀδελφεῶν παῖδες, *Ξέρξης* 5
 δὲ ἐγένοντο ἀνεψιοί) καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ
 Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀρίζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ
 83 Ζωπύρου. Οὔτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος στρα-
 τοῦ πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων
 Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγει μὲν Ἰδάρνης

et eorum numerum inierunt, et chiliarchas et my-
 riarchas nominarunt: hecatontarchas vero et decadar-
 chas (centuriones et decuriones) nominarunt myri-
 archae. Iam singulorum agminum populorumque
 alii quidem fuerant etiam duces minores; sed hi sub
 imperio erant eorum quos commemoravi. (82.) His
 ipsis vero, et universo pedestri exercitui, praefecti
 erant *Mardonius*, Gobryae filius, et *Tritantaechnes*,
 Artabani illius, qui pro sententia dixerat non esse
 bellum inferendum Graeciae, et *Smerdomenes*, Otan-
 nis filius; (duo hi, Darii ex fratribus nepotes, Xerxis
 consobrini;) et *Masistes*, Darii et Atossae filius, et
Gergis Arizi, et *Megabyzus* Zopyri. (83.) Hi universo
 pedestri exercitui praeerant, exceptis decem millibus.
 His enim selectis decem millibus Persarum *Hydar-*
nes praefuit, Hydarnis filius. Vocabantur autem hi

ὁ Ὑδάρνεος. ἐκαλέοντο δὲ Ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὔτοι
 5 ἐπὶ τοῦδε. εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανά-
 τω βιηθεὶς ἢ νοῦσω, ἄλλος ἀνὴρ ἀραίσητο· καὶ ἐγίνοντο
 οὐδαμᾶ οὔτε πλεῦνες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. Κόσμον
 δὲ πλεῖστον παρίχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ
 ἀριστοὶ ἔσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἴρηται·
 10 χωρὶς δὲ, χρυσὸν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέ-
 πρεπον. ἀρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ παλλα-
 κὰς, καὶ θεραπετήην πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην.
 σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοί
 τε καὶ ὑποζύγια ἤγον.
 Ἰππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρὶ- 84
 χετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα. Πέρσαι μὲν, τὴν
 αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτέων· πλὴν ἐπὶ τῇσι
 κεφαλῇσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ

Persae Immortales, hac de caussa: quando ex illo-
 rum numero aliquis defecit aut morte aut morbo
 coactus, alius in eius locum vir deligebatur, ut
 semper essent decies mille, nec plures nec paucio-
 res. Praecipuo autem inter omnes cultu eminebant
 Persae, et fortissimi hi erant. Armatura ea fuit quam
 dixi; praeterea vero auro multo et copioso fulgebant.
 Pellices etiam secum hi ducebant carpentis vectas, et
 frequens famulitium pulcre ornatum: eisdemque,
 seorsim a caeteris militibus, cameli et iumenta com-
 meatus vehebant.

(84.) Equis quidem vehuntur omnes isti populi: at
 non omnes *equitatum* contulere, sed hi soli. *Per-
 sae*, eodem modo armati atque pedites ipsorum,
 nisi quod horum nonnulli in capitibus partim aenea

- 85 σιδήρεα ἐξηλασμένα ποιήματα. Εἰσὶ δὲ τινες νομά-
 δες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλούμενοι, ἔθνος μὲν Περσι-
 κὸν καὶ Φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξύ ἔχουσι πεποιημένην
 τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυικῆς· οἱ παρείχοντο μὲν
 ἵππον ὀκτακισχίλιν, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε 5
 χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρεώνται δὲ
 σιερῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων· ταύτησι πίσυνοι ἐρ-
 χονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἡδεῖ
 ἐπὶ αὐτῶν συμμίσγῳσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σι-
 ρὰς, ἐπ' ἀκρῶν βρόχους ἐχούσας. ὅτεν δ' ἂν τύχη, ἦν 10
 τε ἵππου, ἦν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἐαυτὸν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν
 ἔρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. τούτων μὲν αὖ-
 86 τη ἡ μάχη· καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι
 δὲ, τὴν περ ἐν τῷ πεζῷ, εἶχον σκευὴν· καὶ Κίσσιοι ὡσαύ-
 τως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν

partim ferrea opera gestabant malleo ducta. (85.)
 Sunt porro homines nomades *Sagartii* nominati, po-
 pulus quidem Persicus, et linguâ Persicâ utens, cultu
 vero inter Persicum et Pactyicum medio. Hi equitum
 contulerant octo millia: arma autem illis non sunt
 in usu, nec aenea, nec ferrea, praeterquam pugiones.
 Utuntur vero funibus e loris plexis: quibus fidentes
 in bellum proficiscuntur. Est autem pugnae genus
 horum hominum huiusmodi: quando cum hostibus
 congregiuntur, projiciunt funes, quorum in extremi-
 tate laquei sunt. Quidquidprehendit funis, sive equus
 sit, sive homo, id ad se trahit eques; et ille laqueo
 implicatus interficitur. Talis horum pugna est; lo-
 cati autem erant cum Persis. (86.) *Medi equites*
 eodem modo, quo pedites, instructi erant: itemque

τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ κέλητας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῦ
 5 σι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτροι δὲ
 ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι
 ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατὰ περ ἐν τῷ πεζῷ
 ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα. ὥς δ' αὐτῶς Κά-
 σπειροι καὶ Παρμαῖοι ἐστράχато ὁμοίως καὶ ἐν τῷ
 10 πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν ἣν καὶ ἐν
 τῷ πεζῷ ἤλαυνον δὲ πάντες καμήλους, ταχυτῆτα οὐ
 λειπομένας ἵππων. Ταῦτα τὰ ἔθνη μᾶλλον ἵππων. 87
 ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδεις, πᾶρες τῶν
 καμήλων καὶ τῶν ἀρμάτων. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἵππεις
 ἐστράχато κατὰ τέλεια· Ἀράβιοι δὲ, ἔσχατοι ἐπιτε-
 5 τράχато. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὗτοι ἀνεχομένων τὰς κα-

LXXXVI. 8. Κάσπειροι ex coniect. Κάσπιοι olim edd. et multi
 omnes, sicut paulo ante.

Cissii. Indorum item cultus et arma eadem atque peditum; habebant autem et equos sellarios et currus: iuncti autem currus erant partim equis, partim asinis sylvestribus. *Bactriorum* quoque cultus equitum idem ac peditum: pariterque *Caspiorum*. *Libyes* item, qui cum equis aderant, eodem cultu atque pedites erant instructi; sed hi quidem cuncti currus agebant. *Caspiorum* etiam et *Paricaniorum* et *Arabum* equitum cultus et arma nihil a peditibus differebant: sed Arabes omnes camelis vehabantur, qui celeritate non cedunt equis. (87.) Hi ergo soli populi equitatum contulerant. Numerus vero *equitum* octoginta millium fuit, exceptis camelis et curribus. Et reliqui quidem equites turmatim ordinabantur: Arabes vero locabantur postremi, ne

μήλους, ὅστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἵππι-
 88 κόν. Ἴππαρχοι δὲ ἔσαν Ἀρμαμίδης τε καὶ Τίθαιος,
 Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συνίππαρχος Φαρνού-
 χης καταλέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων. ὥς γὰρ ὀρμέωντο
 ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνεβέλητον. ἐλαύ-
 νοντι γάρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων 5
 καὶ ὁ ἵππος οὐ προῖδαν, ἐφοβήθη τε καὶ στάς ὀρθὸς
 ἀπεσείσατο τὸν Φαρνούχεια. πεσὼν δὲ, αἷμα τε ἡμεε,
 καὶ ἐς φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα
 κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὥς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶ-
 ρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότηα ἀπαγαγόντες, ἐν 10
 τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν
 οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

89 Τῶν δὲ τριηρέων αἰριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διη-

scilicet equi consternarentur; camelos enim aegre
 patiuntur equi. (88.) Equitatu praefecti erant Har-
 mamithres et Tithaeus, Datis filii. Collega horum
 Pharnuches, tertius praefectus equitum, ob morbum
 Sardibus erat relictus: quum enim Sardibus egrede-
 retur exercitus, tristis huic casus acciderat. Dum
 equo vehitur, sub pedes equi intercurrit canis: et
 equus, qui illum non prospexerat, consternatus re-
 ctum sese erigit, et Pharnuchem excutit; qui hu-
 mum prolapsus sanguinem evomit, et in phthisin
 morbus transiit. Equum autem statim initio eâ poenâ
 adfecerunt famuli, quam herus iussit: in eum locum
 deducto, ubi herum excusserat, crura in genibus
 praeciderunt. Ita Pharnuches praefecturâ equitum
 excidit.

(89.) *Triremes* numero fuere mille ducentae et

- κόσται καὶ χίλιναι· παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἷδε. Φοίνικες
 μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τριηκοσίας,
 ὧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον
 5 αἰγχοτάτω πεποιημένας τρέπον τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδεδυ-
 κότες δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας δὲ ἔτυς οὐκ ἐχούσας
 εἶχον, καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴ-
 κων, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ Θαλάσσῃ· ἐν-
 δεῦτεν δὲ ὑπερβάντες, τῆς Συρίας οἰκέουσι τὰ παρα-
 10 θαλάσσαν. τῆς δὲ Συρίας τοῦτο τὸ χωρίον, καὶ τὸ μέ-
 χρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλεῖται. Αἰγύπτῳ
 δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι κράνηα χηλεῦτα, ἀσπίδας δὲ κοίλας,
 τὰς ἔτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα,
 15 καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων θωρηκοφό-
 ροι ἔσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω

septem: quas praebuerant hi populi. *Phoenices*, cum *Syris Palaestinae*, trecentas. Armatura horum huiusmodi erat: capita galeis tecta, similibus fere graecanicis galeis; circa corpus thoraces lintei; tum scuta habebant quorum orae ferro non erant munitae, et iacula. Phoenices hi, ut aiunt ipsi, olim ad *mare Rubrum* habitaverant: illinc transgressi, nunc Syriae oram maritimam incolunt. Syriae autem hic tractus omnis, usque ad Aegyptum, *Palaestina* vocatur. *Aegyptii* naves praebuerant ducentas. Hi plexas gestabant galeas, scuta cava, quorum orae multo ferro erant munitae, hastas ad navalem pugnam comparatas, et ingentes bipennes. Multitudo eorum thoraces gestabant, magnosque gladios habebant. Talis horum armatura erat. (90.) *Cyprii* naves praebuerant cen-

90 ἰσταλάδατο. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε. τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλίχατο μήτρῃσι οἱ βασιλῆες αὐτέων· οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κινῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Ἑλλήνες. Τούτέων δὲ τοσάδε ἔθνεα ἐστί· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθηνέων· οἱ δὲ, ἀπὸ Ἀρκαδίας· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δὲ, ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίας, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι 5

91 λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας. οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνη ἐπιχώρια, λαυσήϊά τε εἶχον αὐτ' ἀσπίδας, ὀμβροσέης πεποιημένα, καὶ κινῶνας εἰρινέους ἐνδεδυκότες· δύο δὲ αἰκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι 5 πεποιημένα. Οὗτοι μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκαλέοντο· ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος, ἀνδρὸς Φοίνικος, ἔσχον τὴν ἐπανυμῖν. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρεί-

XC. 3. κινῶνας. κινάριος corrigunt nonnulli, capitis tegumentum quoddam intelligentes.

tum et quinquaginta, hoc modo armati. Reges eorum caput mitrâ obvolutum habebant: reliqui tunicas [sive cidares] gestabant: caetera ut Graeci. Sunt autem Cypriorum plures populi: alii Salamine et Athenis oriundi; alii ex Arcadia; alii ex Cythno; alii e Phoenice; alii ex Aethiopia, ut ipsi Cyprii adfirmant. (91.) Cilices centum contulerant naves. Hi capita galeis tecta habebant vernaculis, pro scutis parmulas gestabant ex crudo bovino corio confectas, tunicas induti laneas: hîna quisque iacula habebat, et ense Aegyptiaco maxime gladio similem. Hi antiquitus *Hypachaei* nominati erant: dein a Cilice, Agenoris filio, viro Phoenice, nomen invenerunt. *Pamphyli* triginta naves praebuerant, graecanicis armis instructi. Sunt autem

χοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ
 10 Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκευασθέντων
 ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο 92
 νέας πνιγμένας, θωρηκοφόροι τε ἑόντες καὶ κνημιδοφό-
 ροι. εἶχον δὲ τόξα πρακίνα, καὶ εἰστούς καλαμίνους
 ἀπτέρους, καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δὲ, αἰγὸς δέρματα περὶ
 5 τοὺς ἄμους αἰωρεύμενα· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πέλους
 πτεροῖσι περιστεφανωμένους· ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπα-
 να εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο, ἐκ Κρήτης
 γεγονότες· ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίωνος, ἀνδρὸς Ἀθη-
 ναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριεὲς δὲ, οἱ ἐκ τῆς 93
 Ἀσίας, τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλλη-
 νικὰ ὅπλα, καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κᾶρες
 δὲ, ἐβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κα-
 5 τὰ περ Ἑλληνες ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ

Pamphyli Troianorum posteri illorum, qui cum Am-
 philocho et Calchante disiecti fuere. (92.) *Lycii*
 quinquaginta prae buerant naves, thoracibus et ocreis
 instructi. Arcus habebant ex cornu arbore, sagittas
 arundineas non alas, et iacula: ex humeris pelles
 pendebant caprinae: capitibus impositi pilei pennis
 circumcirca coronati: praeterea pugionibus et falci-
 bus armati erant. Lycii ex Creta oriundi, *Termitae*
 olim nominati, deinde a Lyco, Pandionis filio, Athe-
 niensi, invenere nomen. (93.) *Dorienses Asiatici*
 triginta naves contulerant, graecanico more armati,
 ex Peloponneso oriundi. *Cares* septuaginta naves
 prae buerant, falcibus et pugionibus armati, caete-
 roquin vero graecanico more instructi. His quodnam
 antiquitus fuerit nomen, in superiori harum Histo-

- ἐγχειρίδια. αὐτοὶ δὲ οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι
 94 πρῶτοις τῶν λόγων εἴρηται. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας
 παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ, ὅσον
 μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἶκον τὴν νῦν καλεομένην
 Ἀχαιίην, καὶ πρὶν ἢ Δανάον τε καὶ Εὐρύπυλον ἀπικέσθαι
 εἰς Πελοπόννησον, ὡς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πε- 5
 λασγοὶ Αἰγιαλεῖς· ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Εὐρύπου, Ἴωνες.
 95 Νησιῶται δὲ, ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὡπλι-
 σμένοι ὡς Ἕλληνες. καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὅτε-
 ρον δὲ Ἴωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ δυα-
 δεκαπόλεις Ἴωνες, οἱ ἀπ' Ἀθηναίων. Αἰαλεῖς δὲ, ἐξήκον-
 τα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ 5
 τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος.
 Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· Ἀβυδηνοῖσι γὰρ

riarum parte dictum est. (94.) *Iones* centum contulerant naves, eodem modo instructi atque Graeci. *Iones*, quamdiu in Peloponneso eam regionem, quae nunc Achaia vocatur, incoluerant, priusquam Danaus et Xuthus in Peloponnesum advenissent, ut Graeci aiunt, *Pelasgi Aegialees* [id est, *littorales*] vocabantur: deinde ab Ione, Xuthi filio, nomen invenerunt. (95.) *Insulani* septemdecim contulerant naves, eodem modo armati atque Graeci. Etiam hic *Pelasgicus* est populus, qui deinde *Ionicus* eadem ratione nominatus est atque illi duodecim civitatum *Iones* Athenis oriundi. *Aeolenses* sexaginta prae-buerant naves, eodem modo atque Graeci armati: et hi quoque olim *Pelasgi* nominati, ut Graeci memorant. *Hellespontii*, exceptis Abydenis: nam Abydenis imperaverat rex ut domi manerent, et pon-

προστέτακτο ἐκ βασιλῆος, κατὰ χώραν μένουσι, Φύ-
 λακας εἶναι τῶν γεφυρέων· οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόν-
 10 του στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευα-
 σμένοι δὲ ἔσαν ὡς Ἕλληνες. οὗτοι δὲ, Ἰωνῶν καὶ Δω-
 ριέων ἀποικοί.

Ἐπεβάτευσεν δὲ ἐπὶ πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ 96
 Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἄριστα πλεούσας πα-
 ρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. Τού-
 τοισι πᾶσι, καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοισι αὐ-
 5 τέων, ἐπῆσαν ἑκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες· τῶν ἐγὼ,
 οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέργομαι ἐς ἱστορίας λόγον, οὐ πα-
 ραμύμνημαι. οὔτε γὰρ ἔθνος ἑκάστου ἐπάξιον ἔσαν οἱ
 ἡγεμόνες· ἐν τε ἔθνει ἑκάστῳ ἔσαι περ πόλιες, τοσού-
 τοι καὶ ἡγεμόνες ἔσαν. εἶποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοί,

tes custodirent: caeteri igitur ex Ponto expeditionis
 huius socii naves contulerant centum, eodem modo
 instructi ac Graeci. Sunt autem hi Ionum et Dorien-
 sium coloni.

(96.) In singulis istarum navium erant propugna-
 tores Persae et Medi et Sacae. Quae ex earumdem
 navium numero optime vehebantur, has praebye-
 rant Phoenices, et in his prae caeteris Sidonii. Sin-
 gulorum autem populorum copiis navalibus, perinde
 atque terrestribus, praeerant duces ex popularibus:
 quorum ego nomina edere, quum nihil necesse sit
 ad historiae rationem, supersedeo. Nec enim cuique
 populo duces erant memoratu digni: et, quot in
 quoque populo civitates, tot etiam duces erant. Se-
 quebantur hi autem non ut duces verè nominati aut
 praetores, sed ut alii militantes servi. Caeterum im-

- ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι. ἐπεὶ στρα- 10
τηγοὶ τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν
ἐθνέων ἐκάστων, ὅσοι αὐτέων ἔσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι.
- 97 Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἶδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δα-
ρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος
ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου. τῆς μὲν Ἰά-
δος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε
παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρα- 5
τήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελ-
φείος· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκέν-
τεροι δὲ, καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκouroι, καὶ ἵππαγω-
γὰ πλοῖα μακρὰ συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρισ-
98 χίλια. Τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγοὺς,
οἶδε ἔσαν οἱ ὀνομαστότατοι· Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀνύ-
σου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώμου, καὶ Ἀράδιος Μέρ-

peratores penes quos summa fuit imperii, et singu-
lorum populorum duces, quotquot eorum Persae
fuerunt, a me dicti sunt. (97.) *Navalibus* autem
copiis cum imperio *praefecti* hi erant: Ariabignes,
Darii filius, et Praxaspes Aspatinis, et Megabazus
Megabatis, et Achaemenes Darii filius. Ionicis qui-
dem et Caricis copiis Ariabignes praefuit, Darii filius
ex filia Gobriae; Aegyptiis Achaemenes, frater Xer-
xis eodem patre eademque matre natus; reliquis nau-
ticis copiis duo reliqui. Actuaria autem navigia par-
tim triginta partim quinquaginta remorum, tum
cercuros, et hippagogas naves longas convenisse con-
stat ad tria millia numero. (98.) Eorum qui in hac
classe militarunt, secundum imperatores, illustris-
simi hi sunt: Tetramnestus, Anysi filius, Sidonius;

βαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ Συέννησις Ὀρομέδοντος,
 5 καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόργος
 τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμῶναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν,
 Ἰστιαῖός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πίγρης ὁ Σελδώμου, καὶ
 Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλειω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ 99
 παραμέμνημαι ταξιαρχέων, ὥς οὐκ ἀναγκαζόμενος
 Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θῶμα ποιεῖν ἐπὶ τὴν
 Ἑλλάδα στρατευσάμενης, γυναικός· ἥτις, ἀποθανόν-
 5 τος τοῦ ἀνδρός, αὐτὴ τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παι-
 δὸς ὑπάρχοντος νενηίω, ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρείης
 ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς εὐούσης οἱ ἀναγκαίης. οὐνομα μὲν
 δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γέ-
 νος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησσοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητρόθεν δὲ
 10 Κρήσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἀλικαρνηστέων τε καὶ Κώων καὶ

Mapen, Siromi filius, Tyrius; Merbalus Agbali, Ara-
 dius; Syennesis, Oromedontis, Cilix; Cyberniscus,
 Sicae filius, Lycius; Gorgus, Chersis filius, et Timo-
 nax Timagorae, uterque Cyprius; tres Cares, Hi-
 stiaeus, Tymnis filius, Pigres Seldomi, et Damasi-
 thymus, Candaulis filius. (99.) Reliquos ordinum
 duces silentio praetereo; nec enim necesse est hos
 commemorare, exceptâ *Artemisiâ* muliere, quam
 fuisse huius belli Graeciae illati sociam demiror.
 Haec enim, mortuo marito, quum ipsa regnum te-
 neret, filiumque haberet adolescentem, animi im-
 petu roboreque elata, expeditioni huic sociam sese,
 nullâ necessitate adacta, adiunxit. Nomen igitur huic
 Artemisia fuit, pater Lygdamis; paternum genus ex
 Halicarnasso, maternum ex Creta. Imperavit illa Ha-
 licarnassensibus, Cois, Mysiis, et Calydniis: prae-

Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη.
καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων,
πίας εὐδοξοτάτας παρείχeto, πάντων τε τῶν συμμά-
χων γνάμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπέδεδέξατο. τῶν δὲ κατέ-
λεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτὴν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν 15
εἰς Δωρικόν· Ἀλικαρνησσῆας μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ
ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. Ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρα-
τὸς εἴρηται.

- 100 Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡρίβμησέ τε καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς,
ἐπεθύμησε αὐτὸς σφεας διεξελάσας θεήσασθαι. μετὰ
δὲ ἐποίηε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ
ἔθνος ἐν ἑκάστον, ἐπυνθάνετο· καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμ-
ματισταί· ἕως ἔξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπίκετο καὶ τῆς 5
ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποιήτο, τῶν
νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐμβαῦτα ὁ Ξέρξης

Cap. C. 1. ἡρίβμησέ τε. ἡρίβμήθη τε ed. Schaeß. ex coniect.

bueratque naves quinque, quae navium omnium uni-
versae classis, post Sidonias, praestantissimae erant.
Eadem apud regem optimas prae sociis omnibus sen-
tentias dixit. Quibus civitatibus imperasse eam dixi,
has omnes Doricae gentis esse adfirmo: Halicarnas-
senses nempe, Troezenios: reliquos vero, Epidau-
rios. Hactenus igitur navales recensui copias.

(100.) Postquam initus est copiarum numerus, et
ordine compositus universus exercitus, cupivit Xer-
xes exercitum obeundo lustrare: idque fecit. Curru
praeter unumquemque populum praetervectus, sin-
gula percontabatur, et scribae scripto consignabant;
donec ab una extremitate ad alteram et equitum et
peditum pervenit. Deinde, navibus in mare deductis,
relicto curru navem conscendit Sidoniam, in eaque

μετεκβαὺς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ
σκηνῇ χρυσῇ· καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρῶρας τῶν
10 νηῶν, ἐπειρωτῶν τε ἐκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζόν,
καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγα-
γόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλού, ἀνε-
κώχουον, τὰς πρῶρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες μετω-
πῆδον, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλεμον.
15 ὁ δ' ἐντὸς τῶν πρῶρῶν πλέων ἐθηεῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς 101
νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρτην τὸν Ἀρίστωνος, συστρα-
τευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δ' αὐτὸν,
εἶρετο τάδε· „Δημάρτη, νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστὶ ἐπείρε-
5 „σθαι τὰ Θέλω. σὺ εἰς Ἑλλήν τε, καὶ, ὡς ἐγὼ πυν-
„θάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ
„ἐς λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος οὐτ' ἐλαχίστης, οὐτ'

sub tabernaculo aureo residens praeter proras na-
vium praetervectus est, sciscitans de singulis, per-
inde atque in terrestri exercitu fecerat, et omnia scri-
pto consignari iubens. Naves, ex quadringentorum
admodum pedum intervallo a littore abductas, in
ancoris tenebant praefecti, proris omnibus continuâ
fronte in terram conversis, propugnatoribus in ar-
mis stantibus, velut ad pugnam paratis: et rex spe-
ctabat, inter proras et littus navigans.

(101.) Ita lustrata classe, *Xerxes* navi egressus,
Demaratum vocari iussit, *Aristonis* filium, expeditio-
nis adversus Graeciam socium; eumque, ubi adfuit,
his verbis compellavit: *Demarate, nunc me iuvat,*
ex te quae scire cupio quaerere. Tu Graecus es, et,
ut ego non ex te solum, sed et ex aliis Graecis

„ἀσθενεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε Φράσον, εἰ Ἕλληνες
 „ὑπομενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γὰρ, ὥς
 „ἐγὼ δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ 10
 „πρὸς ἐσπέρας οἰκέοντες ἄνθρωποι συλληχθεῖησαν, οὐκ
 „ἄξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομεῖναι, μὴ ἔοντες ἄρ-
 „θμιοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις
 „περὶ αὐτέων, πυθέσθαι.“ Ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δὲ,
 ὑπολαβὼν ἔφη· „Βασιλεῦ, κότερα ἀληθινή χρῆσθαι 15
 „πρὸς σέ, ἢ ἡδονῇ;“ Ὁ δὲ μιν ἀληθινή χρῆσασθαι
 ἐκέλευε, Φᾶς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν.
 102 Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάροτος, ἔλεγε τὰδε· „Βα-
 „σιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθινή διαχορήσασθαι πάντως με κε-
 „λεύεις, ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστε-
 „ρον ὑπὸ σεῦ ἀλώσεται τῇ Ἑλλάδι πένιῃ μὲν αἰεὶ κο-

qui mihi in colloquium veniunt, audio, ex ea civitate es, quae nec minima est nec infirmissima. Nunc ergo hoc dic mihi, an Graeci ausuri sint manus contra me tollere? Nam, ut equidem existimo, ne universi quidem Graeci et reliqui ad occidentem habitantes homines, si vires suas cuncti coniungerent, pares forent ad mihi resistendum, nisi prorsus inter se fuerint concordēs. At cupio tamen etiam ex te, quid sit quod de hoc dicas, cognoscere. Cui ita interroganti Demaratus respondit: Utrum, Rex, ex veritate tibi dicam, an ad gratiam? Et ille iussit eum ex veritate dicere, nihilo enim minus illum ob id sibi acceptum fore, quam antea fuisset. (102.) His auditis, Demaratus: Rex, inquit, quoniam ex rei veritate me loqui iubēs, eaque dicere quae non mentitum me esse posthac

- 5 „τε σύντροφός ἐστι· ἀρετὴ δὲ ἑπακτός ἐστι, ἀπό τε σο-
 „φίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεω-
 „μένη ἢ Ἑλλάς, τὴν τε πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δε-
 „σποσύνην. αἰνῶ μὲν νυν πάντα Ἑλληνας πούς περὶ
 „κείνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους οἰκημένους· ἔρχομαι δὲ
 10 „λέξων οὐ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ
 „Λακεδαιμονίων μόνων· πρῶτα μὲν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅκως
 „κοτὲ σοὺς δέξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλ-
 „λάδι· αὐτίς δὲ, ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην, καὶ ἢ
 „οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ
 15 „δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἔοντες ταῦτα ποιεῖν οἶοι
 „τέ εἰσι· ἦν τε γὰρ τύχῳσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὗ-
 „τοι μαχήσονται τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τούτέων, ἦν τε καὶ
 „πλεῦνες.“ Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γαλάσας ἔφη 103

*deprehendar, morem tibi geram. In Graecia ab omni quidem aetate paupertas habitavit: accessit vero virtus, sapientiae et legis validae filia, qua utens Graecia et paupertatem abigit et dominatum. Et laudo quidem Graecos omnes circa terras illas Doricas habitantes: nec vero de cunctis nunc Graecis verba faciam, sed de solis Lacedaemoniis: quos, primum, dico nequaquam accepturos esse tuas condiciones, servitutem Graeciae proponentes; deinde, obviam illos tibi ituros aio in pugnam, etiamsi alii omnes Graeci tecum sentirent. Ad numerum autem quod adtinet, noli quae-
 rere quot sint numero, qui hoc facturi sint: nam sive mille fuerint qui in aciem prodeant, hi tecum congregientur, sive his pauciores, sive plures.
 (103.) Quibus auditis, ridens Xerxes ait: Dema-*

„Δημάρητε, οἷον ἐφθέγξαο ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρα-
 „τιῇ τοσῇδε μαχήσασθαι! ἄγε, εἰπέ μοι, οὐ Φῆς του-
 „τέων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; σὺ ὦν
 „ἔβελήσεις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; 5
 „καὶ τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτον οἷον σὺ
 „διαίρεεις, σέ γε τὸν κείνων βασιλῆα πρέπει πρὸς τὸ
 „διπλήσιοι ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους.
 „εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς
 „ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σέ δέ γε δίξημαι εἴκοσι εἶναι ἀν- 10
 „τάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ
 „εἰρημένος. εἰ δέ, τοιοῦτοί τε ἔόντες, καὶ μεγάβη το-
 „σοῦτοι οἷος σὺ τε καὶ οἱ παρ' ἐμέ Φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς
 „λόγους, αὐχεῖτε τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ
 „λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη. Ἐπεὶ Φέρε ἰδῶ παντὶ τῷ 15
 „οἰκῷ. κῶς ἂν δυναίατο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ

*rate, quodnam emisisti verbum, mille viros cum
 tam ingenti exercitu congressuros? Dic mihi,
 age: nonne tu ais, regem te horum hominum
 fuisse? Vis-ne igitur tu e vestigio contra decem
 pugnare viros? Atqui, si vestri cives cuncti tales
 sunt, quales tu declaras, decet te regem eorum, ex
 vestris institutis, cum duplo numero congredi.
 Nam si illorum quisque denis viris de meo exer-
 citu par est, a te utique postulo ut viginti viris
 par sis: atque ita demum recte stabit ratio quam
 tu dicis. Sin, quum tales sitis talique staturâ,
 quali tu et alii Graeci qui me convenire consue-
 verunt, tantopere gloriimini, vide ne vana iacta-
 tio sit hoc quod dicitis. Age enim, videamus quid
 probabili ulla ratione fieri possit? Quonam igi-*

„πεντακισμύριοι, ἔοντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως,
 „καὶ μὴ ὑπ' ἐνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τῷ αὐτῷ ἀντιστῆναι;
 „ἐπεὶ τοὶ πλεῖνες περὶ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι,
 20 „ἔόντων κείνων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρ-
 „χόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον, γενοίαντ' ἂν, δειμαί-
 „νοντες τοῦτον, καὶ παρὰ τὴν ἐαυτῶν φύσιν ἀμείνονες,
 „καὶ ἴσμεν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι εἰς πλεῖνας ἐλάσσο-
 „νες ἔοντες· ἀνείμενοι δὲ εἰς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ ἂν ποίειεν
 25 „τούτων οὐδέτερα. Δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀπισθώντας
 „πλήθει, χαλεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μά-
 „χεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῶν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις· ἐστὶ
 „γε μέντοι οὐ πολλόν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περ-
 „σέων, τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἱ ἐβελήσουσι Ἑλλήνων

CIII. 19. περὶ ἓνα. παρὰ ἓνα ed. Schaeff. ex Valck. coniect.

*tur pacto mille homines, aut etiam decies, aut
 denique quinquagies mille, qui cuncti pariter li-
 beri sint, nec unius subiecti imperio: quo pacto
 inquam, hi resistere tanto exercitui poterunt?
 Nam, si sunt illi quinquies mille, nos plures quam
 milleni sumus qui illorum unumquemque circum-
 stabimus. Quod si quidem, ut apud nos, sic illi
 unius subiecti essent imperio, possent, illius metu,
 et contra suam naturam fieri meliores, et flagellis
 coacti pauciores numero adversus plures in prae-
 lium ire: sed liberi, et suo arbitrio permessi, neu-
 trum horum facient. Puto vero equidem, aequali
 etiam numero aegre Graecos solis Persis resistere
 posse. Sed apud nos hoc reperitur, quod tu ais:
 quamquam non frequens, sed rarum. Sunt enim in-
 ter Persas, in satellitum meorum numero, viri qui*

„ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ εἷν ἄπειρος, 30
 104 „πολλὰ Φλυηρέεις.“ Πρὸς ταῦτα Δημάρτος λέγει·
 „ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠπιστάμην, ὅτι ἀληθεῖν χρεώ-
 „μενος οὐ φίλα τοι ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν
 „τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα
 „Σπαρτιήτησι. καίτοι, ὥς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τὰδε 5
 „ἑστοργῶς ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ἐξέπίστευαι, οἱ με
 „τιμὴν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρώϊα, ἄπολιν τε
 „καὶ Φυγάδα πεποιήκασι· πατὴρ δὲ σὺς ὑποδεξάμενος,
 „βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκὼν οἶκός ἐστι ἀνδρα
 „τὸν σῶφρονα εὐνοίην Φαινομένην διαθέσθαι, ἀλλὰ στέρ- 10
 „γειν μάλιστα. Ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι
 „οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι· ἑκὼν τε εἶναι οὐδ’

cum tribus simul Graecis pugnam inire non de-
trectabunt: quorum tu inexpertus, multa nugaris.
 (104.) Ad haec Demaratus, Rex, inquit, *ab initio*
noveram, vera me dicentem non dicturum grata
tibi: sed, quoniam me coëgisti verissima eloqui,
dixi quae ad Spartanos adtinent. Quamquam, quo
pacto ego nunc maxime adversus illos adfectus
sim, tu optime nosti; quum illi me, honore et
muneribus paternis spoliatum, domo atque pa-
tria pepulerint: quem tuus pater benigne exce-
ptum, victu ac domicilio donavit. Quare credibile
non est, hominem sanae mentis exploratam re-
spuere benevolentiam, sed eam potius quam ma-
xime complecti. Ego vero neque cum decem simul
viris posse me dimicare praedico, nec cum duo-
bus: et, mei si res arbitrii sit, ne cum uno qui-
dem congrediar. Quod si vero necessitas aut ma-

3, ἂν μουνομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη, ἢ μέγας τις ὁ
 3, ἐποτρύνων ἀγῶν, μαχοίμην ἂν πάντων ἥδιστα ἐνι του-
 15 3, τέων τῶν ἀνδρῶν, οἱ Ἑλλήνων ἕκαστός Φησι τριῶν ἄξιός
 3, εἶναι. ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ μὲν ἓνα μαχεό-
 3, μενοι, οὐδαμῶν εἰσι κακίονες ἀνδρῶν· αἰεὶς δὲ, ἀρι-
 3, στοι ἀνδρῶν ἀπάντων. Ἐλεύθεροι γὰρ ὄντες, οὐ πάν-
 3, τα ἐλεύθεροί εἰσι· ἔπεισι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος,
 20 3, τὸν ὑποδαιμάνουσι πολλῶ ἔτι μᾶλλον, ἢ αἱ σοὶ σέ.
 3, ποιεῦσι γῶν τὰ ἂν ἐκεῖνος ἀνάγῃ· ἀνάγῃ δὲ τῷτὸ
 3, αἰεὶς, οὐκ εἰὼν Φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μά-
 3, χης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει, ἐπικρατέειν ἢ ἀπόλ-
 3, λυσθαι. σοὶ δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φλυηρέειν,
 25 3, τᾶλλα σιγαῖν ἐθέλω τὸ λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεῖς
 3, ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.

*gnum aliquod discrimen urget, libenter admo-
 dum cum uno ex his viris congregarer, quorum
 unus quisque tribus se parem ait esse Graecis.
 Ita etiam Lacedaemonii, singuli cum singulis
 pugnantes, nullis viris sunt inferiores; conferti
 vero, omnium hominum fortissimi. Licet enim
 liberi sint, non sunt tamen omni ex parte liberi:
 praeest enim eis dominus, Lex; quem illi domi-
 num multo magis timent, quam te tuū. Faciunt
 certe quidem semper id quod lex imperat: impe-
 rat autem illa semper idem, vetans ex acie pro-
 fugere quantacumque sit hostium multitudo, iu-
 bensque in ordine suo stantes aut vincere aut oc-
 cumbere. Quod si vero tibi nugari videor haec
 dicendo, desino reliqua persequi: nunc, quae dixi,
 coactus dixi. Cedant autem tibi omnia ex tua,
 Rex, sententia!*

- 105 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο· Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά
 τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποίησατο ὄργην οὐδεμίην, ἀλλ'
 ἡπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν
 Ξέρξης, καὶ ὑπαρχὸν ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστή- 5
 σας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστειω, τὸν δὲ ὑπὸ Δα-
 ρείου σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν διὰ
 106 τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα
 τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μόνῳ Ξέρξης δῶρα
 πέμπεσκε, ὥς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους κατέστησε αὐ-
 τὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος·
 ὥς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοις 5
 ἐκγόνοις. Κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς
 ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου

CV. 2. ἐτρέψατο. *Alii* ἔτρεψε, responsum illud in risum vertit rex.

(105.) His a Demarato dictis, risum edens *Xerxes* nullā irā est concitatus, sed comiter hominem dimisit: eoque absoluto colloquio, exercitum per Thraciam adversus Graeciam eduxit, postquam Dorisco huic, ubi adhuc moratus erat, Mascamen praefecit, Megadostis filium, amoto ab hac dignitate praefecto illo qui a Dario erat constitutus. (106.) *Mascames* autem hic, qui ibi relictus est, talem se virum praestitit, ut ei uni deinde *Xerxes* quotannis munera mittere consueverit, tamquam qui praeter omnes, quotquot aut ipse aut Darius praefectos constituerat, fortissime rem gessisset: eodemque honore *Artaxerxes* etiam, *Xerxis* filius, posteros *Mascamis* persecutus est. Constituti enim iam ante hanc expeditionem erant regii praefecti in Thracia et ubique in Hellesponto. Hi igitur omnes, tam qui in Thracia

πανταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες, οἳ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ
Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων
10 ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίας ἐξηρέθησαν· τὸν δὲ ἐν
Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοί κω ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν,
πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμ-
πεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν 107
δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης
ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μῦνον, τὸν
ἐξ Ἡϊόνος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς πε-
5 ρεόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ
καὶ ἄξιός αἶνον μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς ἐπειδὴ ἐπο-
λορχέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω,
παρεὼν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοστήσαι ἐς τὴν
Ἀσίην, οὐκ ἐβέλησε, μὴ δειλίῃ δόξειε περιεῖναι βασιλεῖ,
10 ἀλλὰ διεκατέρεε ἐς τὸ ἔσχατον. αἰς δ' οὐδὲν ἔτι Φορ-

erant, quam qui in Hellesponto, excepto Dorisci
praefecto, post hanc Xerxis expeditionem eiecti sunt
a Graecis: Mascamen vero, Dorisci praefectum, nulli
umquam, quamquam multi conati sunt, eiicere po-
tuerunt; quam ob caussam constanter ei dona mit-
tuntur a rege Persarum: (107.) Ex illorum autem
numero, qui a Graecis eiecti sunt, nullum rex Da-
rius fortem fuisse virum iudicavit, praeterquam
unum Bogen, Eionis praefectum: quem laudare
ille non desiit, et filios eius in Persis relictos prae-
cipuo honore prosecutus est. Etenim insigni etiam
laude dignus Bogen fuit: qui ab Atheniensibus et
Cimone Miltiadis filio oppugnatus, quum potuisset
fide data salvus egredi et in Asiam redire, noluit,
ne per ignaviam vitae suae consuluisse videretur

βῆς ἐνὶ τῷ τείχεϊ, συνήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄσπερος καὶ τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα· ποιή- 15 σας δὲ ταῦτα, ἑωυτὸν ἐπέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τὸδε ὑπὸ Περσέων.

- 108 - Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδῶν, συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γάρ, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδή- 5 λωται, ἡ μέχρι Θεσσαλίας πᾶσα, καὶ ἦν ὑπὸ βασιλῆα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεφάμενου, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. Παραμείβετο δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηκίκα τείχεα, τῶν

regi, sed ad extremum usque duravit. Postquam autem nihil alimenti in urbe fuit reliquum, ingenti rogo exstructo, liberos et uxorem et pellices et famulos iugulavit, iugulatosque in ignem coniecit: deinde, auro omni et argento, quod in urbe erat, per murum in Strymonem disperso, se ipsum super illorum cadavera in ignem praecipitavit. Itaque merito hic vir ad hunc usque diem a Persis laudatur.

(108.) *Xerxes* vero, ex *Dorisco* in *Graeciam* ducens exercitum, per quoscunque iter faciebat populos, cunctos secum militare coëgit. Erat enim, ut iam ante exposui, omnis ille tractus usque ad *Thesaliam* in *Persarum* ditione, et regi tributaria; a *Megabazo* primum, ac dein a *Mardonio* subacta. Iter autem ex *Dorisco* faciens praeteriit primum *Samo-*
thracica castella, quorum postremum ad occidentem

554, 11.

ἑσχάτη πεπόλισται πρὸς ἐσπέρην πόλιν τῇ οὐνομά ἐστι
 Μεσαμβρίῃ· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλιν, Στρώ-
 10 μη. διὰ δὲ σφῶν τοῦ μέσου Λίσσος ποταμὸς διαρ-
 ρέει· ὃς τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξῳ
 στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρα αὕτη πάλαι μὲν
 ἐκαλεέτο Γαλλαϊκὴ, νῦν δὲ Βριαντικὴ· ἐστὶ μέντοι, τῷ
 δικαιολόγῳ τῶν λόγων, καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβάς δὲ 109
 τοῦ Λίσσου ποταμοῦ τὸ ρέεθρον ἀποξηρασμένον, πόλιν
 Ἑλληνίδας τάσδε παραμείβετο, Μαρωνεῖαν, Δίκαιαν,
 Ἀβδῆρα. ταύτας τε δὴ παρέξῃε, καὶ κατὰ ταύτας δέ,
 5 λίμνας ὀνομασθὰς τάσδε· Μαρωνεῖας μὲν μεταξὺ καὶ
 Στρώμης κειμένην Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δίκαιαν, Βιστο-
 νίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο εἰσέεισι τὸ ὕδωρ, Τραυῶς τε καὶ
 Κόμφατος. κατὰ δὲ Ἀβδῆρα, λίμνην μὲν οὐδεμίαν εὐ-
 σαν οὐνομαστήν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέ-

situm est oppidum cui nomen Mesembria; cui pro-
 ximum est Thasiorum oppidum Stryme. Inter haec
 duo oppida medius interfluit *Lissus* fluvius; qui tunc
 non suffecit aquae praebendae exercitui Xerxis, sed
 defecit. Vocabatur autem olim haec regio Gallaica,
 nunc vero Briantica: at est etiam haec, verum si
 quaeris, Ciconum. (109.) Traiecto Lissi fluvii alveo
 exsiccato, praeter Graecas hasce civitates duxit, Ma-
 roneam, Dicaeam, Abdera. Praeter has, inquam, iter
 fecit, et praeter claros lacus circa illas sitos hosce:
 Ismariden lacum, qui est inter Maroneam et Stry-
 men; tum, prope Dicaeam, *Bistonidem* lacum, in
 quem duo fluvii aquam infundunt, Trauus et Com-
 psatus. Circa Abdera praeter lacum quidem notabi-
 lem nullum *Xerxes* praeteriit; *Nestum* vero fluvium

- στον, ρέοντα εἰς θάλασσαν. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας 10
 ἰὼν τὰς ἡπειρώτιδας πόλεις παρήϊε· τῶν ἐν μιῇ λίμνῃ εὐ-
 σα τυγχάνει ὥσπερ τριήκοντα σταδίων μάλιστα καὶ τὴν
 περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἀλμυρῇ. ταύτην τὰ ὑπο-
 ζύγια μούνα ἀρδόμενα ἀνέξῃρηνε. τῇ δὲ πόλει ταύτῃ οὐ-
 νομά ἐστὶ Πίστυρος. Ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλεις, τὰς 15
 παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας, ἐξ εὐανύμου χειρὸς
 110 ἀπέργων παρῆξίη. Ἐθνεα δὲ Θρηίκων, δι' ὧν τῆς χώ-
 ρης ὁδὸν ἐποιέετο, τοσάδε· Παῖτοι, Κίκονες, Βίστονες,
 Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἑδωνοὶ, Σάτραι. τούτέων οἱ μὲν
 παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι νηυσὶ εἶποντο· οἱ
 δὲ αὐτέων τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε 5
 ὑπ' ἐμεῦ, πλην Σατρέων, οἱ ἄλλοι πάντες, περὶ ἀναγ-
 111 καζόμενοι εἶποντο. Σάτραι δὲ οὐδενός κω ἀνθρώπων
 ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· ἀλλὰ διατελεῦσι

traiecit, qui ibi in mare influit. Post has regiones
 ulterius progrediens, alia praeteriit continentis op-
 pida: quorum ad unum est lacus triginta fere sta-
 diorum in circuitu, piscosus, et salsus admodum.
 Hunc lacum sola iumenta potando arefecerunt: no-
 men oppido est Pistyrus. Omnia ista oppida mari-
 tima et graecanica a sinistra relinquens praeteriit.
 (110.) *Populi autem Thracici*, quorum per fines
 agmen Xerxes duxit, hi sunt: Pacti, Cicones, Bistones,
 Sapaei, Dersaei, Edoni, Satrae. Ex his qui ad mare
 habitant, navibus regem secuti sunt; qui mediterranea incolunt, quos recensui, exceptis Satris, reliqui
 omnes pedibus sequi coacti sunt. (111.) *Satrae*
 vero nullius umquam hominis imperio, quod equi-
 dem noverim, fuerunt subiecti: sed soli ex Thra-

τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἔοντες ἐλεύθεροι, μῦνοι Θρηίκων.
αἰκέουσί τε γὰρ οὔρεα ὑψηλά, ἰδῆσί τε παντοίησι καὶ
5 νιφάσι συνηρέφεια, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι. οὔτοι οἱ
τοῦ Διονύσου τὸ μαντήϊόν εἰσι ἐκτημένοι. τὸ δὲ μαντήϊον
ταῦτο, ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν οὔρέων τῶν ὑψηλοτάτων· Βησσοὶ
δὲ τῶν Σατρείων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαν-
τις δὲ ἡ χρέουσα, κατὰ περ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποι-
κιλώτερον. Παραμεψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημέ- 112
νην, δεύτερα τουτέων παραμεΐβετο τείχεα τὰ Πιέρων
τῶν καὶ ἐνὶ Φάγγης ἐστὶ ὄνομα, καὶ ἐτέρῳ Πέργαμος.
ταύτη μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ
5 δεξιῆς χειρὸς τὸ Πάγγαιον οὔρος ἀπέργων, ἐὼν μέγα
τε καὶ ὑψηλόν· ἐν τῷ χρύσειά τε καὶ ἀργύρεα ἐνὶ μέ-
ταλλα, τὰ νέμονται Πιέρές τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μά-

CXII. 3. τῶν καὶ. τῶν δὲ ed. Schaeff. ex coniect.

cibus ad meam usque aetatem liberi semper per-
manserunt. Incolunt enim praealtos montes, nemo-
ribus omnis generis et nive obtectos, suntque bello
inprimis strenui. Hi sunt, apud quos est *Bacchi*
oraculum, in altissimis montibus situm. Et *Bessi*
sunt, qui apud Satras in hoc templo oracula inter-
pretantur; oracula autem sacerdos mulier edit, sicuti
Delphis, neque illa magis perplexa. (112.) Regio-
nem quam dixi emensus *Xerxes*, deinde praeter
Pierum castella transiit, quorum uni Phagres nomen
est, alii Pergamus. Et hac quidem iter iuxta ipsa
castella fecit, a dextra *Pangaeum* relinquens, vastum
montem et praealtum; in quo et auri et argenti in-
sunt metalla, quae partim a Pieribus, partim ab
Odomantis, maxime vero a Satris excrcentur. (113.)

Herod. T. III. P. I.

R

- 113 λιστα Σάτραι. Ὑπεροικέοντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς
 βορείῳ ἀνέμου Παίονας, Δόβηράς τε καὶ Παιόπλας πα-
 ρεξιῶν, ἥτε πρὸς ἐσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν τε
 Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἡϊόνα, τῆς ἔτι ζωὸς εἰὼν ἤρχε Βό-
 γης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον τούτων λόγον ἐποιεῦμην. 5
 ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλεῖται Φυλ-
 λῖς· κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην, ἐπὶ ποτα-
 μὸν Ἀγγίτην, ἐκιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς
 μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἰ
 114 Μάγοι ἐκαλλιρέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκοῦς. Φαρ- 10
 μακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ ἄλλα
 πολλὰ πρὸς τούτοις, ἐν Ἐννέα Ὀδοῖσι τῇσι Ἡδανῶν
 ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὐρόντες
 ἐξευγμένον. Ἐννέα δὲ Ὀδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον 5
 τοῦτον καλέεσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδάς τε καὶ
 παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζῶντας κατάρουσσαν.

Postquam per populos a septentrione Pangaei habi-
 tantes, per Paeones, Doberes et Paeoplas transiit,
 versus occidentem vertit, donec ad fluvium *Strymo-
 nem* pervenit, et ad Eionem urbem; cui tunc adhuc
 vivus praefectus erat Boges, cuius paulo ante feci
 mentionem. Terra haec circa Pangaeum montem
Phyllis vocatur; quae, orientem versus, ad fluvium
Angiten pertinet, qui in *Strymonem* influit; versus
 meridiem vero ad ipsum *Strymonem*, cui sacra fece-
 runt Magi, mactatis equis albis. (114.) Hisce et mul-
 tis aliis incantamentis in fluvium peractis, in Novem
 viis per pontes fecerunt iter, quibus iunctum *Stry-
 monem* invenerunt. Quem locum ubi audierunt *No-
 vem vias* vocari, totidem ibi pueros ac virgines viro-

Περσικὸν δὲ τὸ ζῶντας κατορύσσειν· ἐπεὶ καὶ Ἀμ-
στριν, τὴν Ξέρξεω γυναῖκα, πυνθάνομαι γηράσασαν
10 δις ἑπτὰ Περσέων παῖδας ὄντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν
ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχα-
ρίζεσθαι κατορύσσουσιν.

Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατός, ἐν- 115
θαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ αἰγιαλός, ἐν τῷ εἰκη-
μένην Ἀργίλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήιε. αὕτη δὲ, καὶ
ἡ κατύπερθε ταύτης, καλεῖται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ,
6 κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ ἀριστερῆς χερὸς ἔχων, ἥτε
διὰ Συλῆος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλ-
λάδα παραμειβόμενος, καὶ ἀπῆκετο εἰς Ἀκανθὸν ἅμα
ἀγόμενος τούτων ἕκαστον τῶν ἐθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ
Πάγγαιον ὄρος οἰκούντων, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κα-
10 τέλεξα· τοὺς μὲν παρὰ Θάλασσαν ἔχων οἰκημένους ἐν

rum indigenarum vivos defoderunt. Persicus hic mos est, *vivos defodere*. Nam et Amestrin, Xerxis uxorem, audio, aetate provectam, his septem Persarum illustrium liberos defodi iussisse, deum qui sub terra esse dicitur remuneraturam.

(115.) Ut a Strymone profectus est exercitus, ibi versus occidentem est ora maris, in qua sitam urbem Graecam Argilon praeteriit. Regio haec, et quae supra est, *Bisaltia* vocatur. Inde sinum, cui Neptuni templum imminet, a sinistra habens, postquam per Syleum qui vocatur campum transiit, et *Stagirum* praeteriit Graecam urbem, Acanthum pervenit; singulos horum populorum et eorum qui circa Pangaeum incolunt, simul secum ducens, pariter atque illos quos supra commemoravi: quorum hi qui ad

νηυσὶ στρατευομένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης, περὶ
 ἐπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης
 τὸν στρατὸν ἤλασέ, οὔτε συγχέουσι Θρήικες, οὔτ' ἐπι-
 116 σπεύρουσι, σέβονταί τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμεῦ. Ὡς
 δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἀκανθὸν ἀπίκετο, ξεινίην τε ὁ Πέρσης
 τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε, καὶ ἐδώρησάτο σφεας ἐσθῆτι
 Μηδικῇ, ἐπαίνειέ τε, ὁρέων αὐτοὺς προθύμους ἐόντας ἐς
 117 τὸν πόλεμον, καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ 5
 ἐόντος Ξέρξεω, συνήνεκε ὑπὸ νούσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπε-
 στεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἐόντα παρὰ
 Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάθει τε μέγιστον
 ἐόντα Περσέων· ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιληῶν ἀπέ- 5
 λιπε τέσσερας δακτύλους· ὦνόντά τε μέγιστον ἀν-
 θρώπων. ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγά-
 λην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι· ἐτυμβο-

mare habitant, navibus militabant; qui vero su-
 pra mare, pedibus sequebantur. Viam autem hanc,
 qua rex Xerxes exercitum duxit, nec confundunt
 Thraces, nec conserunt, sed ad meam usque aetatem
 magnopere venerantur. (116.) *Acanthum* ut Persa
 pervenit, hospitium Acanthiis edixit, et Medica veste
 eos donavit laudavitque, promptos videns ad bellum,
 cognitoque eorum circa fossam studio. (117.) Dum
 Acanthi versatur *Xerxes*, morbo mortuus est *Arta-
 chaees*, qui fossae fuerat praefectus, probatus regi
 vir, genere Achaemenides, staturâ inter Persas cun-
 ctos eminens, quippe non nisi quatuor digitis bre-
 vior quinque cubitis, idemque omnium hominum
 vocalissimus. Itaque ingenti luctu adfectus Xerxes
 magnifice illum extulit humavitque, et universus

χόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύου-
 10 σι Ἀκάνθιοι ἐκ Θεοπρασίου ὡς ἥρωϊ, ἐπονομάζοντες τὸ
 οὔνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρτα-
 χαίεω, ἐποιέετο συμφορὴν. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλ- 118
 λήνων τὴν στρατιήν, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν
 κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίαν
 ἐγίνοντο· ὅκου γε Θασίοισι, ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πο-
 5 λίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιήν καὶ
 δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιορημένος, τῶν
 ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς
 τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα.
 Ὡς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῇσι ἀλλήσι πόλισι οἱ ἐπε- 119
 στεῶντες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε
 τι ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον, καὶ περὶ
 πολλοῦ ποιούμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν

exercitus tumulo humum adgressit. Huic Artachaei ex
 oraculi effato sacra faciunt Acanthii, nomen eius in-
 vocantes. Ita rex Xerxes obitum Artachaeis luctu
 prosecutus est. (118.) Graeci vero ii, qui exercitum
 exceperunt, hospitiumque praebuere Xerxi, ad ex-
 tremam redacti sunt miseriam, adeo ut suis etiam
 laribus fierent extorres. Quippe Thasiis quidem,
 quum nomine civitatum suarum, quae in continente
 sunt, Xerxis exercitum hospitio et coenâ excepissent,
 Antipater Orgis filius ad id delectus, vir inter cives
 suos in primis probatus, demonstravit insumta in
 coenam fuisse quadringenta argenti talenta. (119.)
 Similemque aliarum etiam civitatum principes ratio-
 nem impensarum reddiderunt. Erat enim coena, ut-
 pote multo ante indicta, et magnâ curâ adparata,

κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι 5
πόλιν οἱ ἄστοι, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίουν πάντες
ἐπὶ μῆνας συχνούς· τοῦτο δὲ, κτήνεα σιτεύεσκον, ἐξεν-
ρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερ-
σαίους καὶ λιμναίους, ἐν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοις, ἐς
ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρύσεά τε καὶ ἀργύ- 10
ρεα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῦντο, καὶ τὰ ἄλλα
ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τίθεται πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐ-
τῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσίτοις μετ' ἐκείνου ἐπε-
ποίητο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατῇ, τὰ ἐς Φορβὴν μούνα τας-
σόμενα. ὅπως δὲ ἀπίκαιτο ἡ στρατιή, σκηπὴν μὲν ἔσκε 15
πεπηγυῖα ἐτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιέεσκετο Ξέρ-
ξης· ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἔσκε ὑπαίθριος. ὥς δὲ δείπνου
γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον· οἱ δὲ, ὅπως

huiusmodi. Simul atque praeconum vocem audive-
runt per civitates adventum exercitus adnunciantium,
partiti inter se oppidani frumentum quod in urbe
erat, farinam et polentam multos per menses confi-
ciebant omnes; simulque pecora saginabant, pul-
critudine et pretio exquisita, avesque tam terrestres
quam palustres et domibus et in vivariis alebant,
quibus exciperent exercitum; denique aurea et ar-
gentea pocula crateresque et reliqua omnia quae
mensae imponuntur, comparabant, Et haec quidem
soli utique regi eiusque convivis comparabantur; re-
liquo vero exercitui sola cibaria. Quando advenit
exercitus, tabernaculum structum paratumque erat,
quae mansio esset ipsi *Xerxi*; reliquus exercitus sub
dio agebat. Ubi *coenae* aderat hora, hi qui hospites
recipiebant laboris abunde habebant; illi vero, post-

558, 37.

πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε
 20 σκηνὴν ἀνασπᾶσαντες, καὶ τὰ ἐπιπλα πάντα λαβόν-
 τες, οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδὲν, ἀλλὰ φε-
 ρόμενοι. Ἐνθα δὴ Μεγακρέοντος, ἀνδρὸς Ἀβδηρίτew, 120
 ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι
 „πανδημὶ, αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέ-
 τερα ἱρὰ, ἵζεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, παραίτεομένους
 5 καὶ τὸ λοιπὸν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ
 ἡμίσεα· τῶν τε παροιχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χά-
 ριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δις ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμισε
 σῖτον αἰρέεσθαι. παρέχειν γὰρ αὖν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ
 ἄριστον προεῖρητο ὁμοῖα τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ
 10 ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπιόντα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα

quam bene pasti noctem transegerunt, postridie ru-
 vulso tabernaculo, et ablatis quaecumque moveri po-
 terant, discedebant, nihil relinquentes, sed asportan-
 tes omnia. (120.) Quam in partem commode dictum
 memoratur Megacreontis, civis Abderitae, qui suasit
 Abderitis, ut cives universi, mares atque foeminae,
 templa adirent sua, supplicesque precarentur a
 Diis, ut posthac dimidium imminentium malo-
 rum velint amoliri, et praeteritorum caussâ gra-
 tias eisdem diis agerent, quod rex Xerxes non
 bis singulis diebus cibum capere consuesset. Quod
 si enim imperatum Abderitis fuisset, prandium
 etiam similiter atque coenam parare, duorum al-
 terutrum illis fuisse eligendum, aut non manere
 advenientem Xerxem, aut, si mansissent, omnium
 hominum pessime adtritum iri. Isti igitur, quam-

πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι.“ Οἱ μὲν δὲ πιεζόμενοι, ὁμοίως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον.

- 121 Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου, ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἐαυτοῦ πορεύεσθαι τὰς νῆας· Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτη γὰρ ἐπυνθάνετο συντομάτα- 5
τον εἶναι. Μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ᾧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποικέτο. τρεῖς μοῖρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐ-
τέων ἔταξε παρὰ Θάλασσαν ἵεναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὲ ἐστρατήγεον Μαρδόνιος τε καὶ Μασί- 10
στης. ἑτέρα δὲ τεταγμένη ἦε τοῦ στρατοῦ τριτημορὶς τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ

CXX. 11. διατριβῆναι. ἐκτριβῆναι malim.

quam gravissime afflicti, tamen exsecuti sunt mandatum.

(121.) Acantho Xerxes classem a se dimisit, iter persequi iussam, mandato dato praefectis, ut navales copiae ad Thermam sese opperirentur: ad illam dico *Thermam*, quae *Thermaeo sinui* imminet, qui ab illa etiam nomen invenit: hac enim maxime compendiarium esse viam cognoverat. Quippe a Dorisco, usque Acanthum, in hunc modum ordinatus exercitus fecerat iter. Terrestres omnes copias in tria agmina aequis fere partibus Xerxes partitus erat: quorum unum, cui Mardonius et Masistes praeerant, iussum erat secundum mare simul cum classe iter facere; alterum agmen, ducibus Tritantaeche et Gergi, per mediterranea proficiscebatur; tertia pars, cum qua

Γέργης. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτός
 ὁ Ξέρξης, ἥτε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγοὺς δὲ πα-
 15 ρείχετο Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μὲν νυν 122
 ναυτικὸς στρατὸς, ὡς ἀπείθη ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διεξέ-
 πλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχου-
 σαν δὲ εἰς κόλπον ἐν τῷ Ἄσσῳ τε πόλιν καὶ Πίλωρος
 5 καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἰκηταί· ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ
 τούτέων τῶν πολίων στρατὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπεί-
 μενος εἰς τὸν Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἄμπελον,
 τὴν Τορωναίην ἄκρην, παραμείβετο Ἑλληνίδας τάσδε
 πόλιν, ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατὴν παρελάμβανε, Το-
 10 ρῶνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὀλυνθον.
 ἡ μὲν νυν χώρα αὕτη, Σιβωνίη καλεῖται. Ὁ δὲ ναυτι- 123
 κὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω, συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης
 ἐπὶ Καναστραῖον ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης

CXXII. 6. ἀπείμενος. *Alii ἀπικόμενος.*

ipse erat Xerxes, mediâ incedebat viâ, ducibus Smerdomene et Megabyzo. (122.) Navalis igitur exercitus, postquam a Xerxe dimissus est, et per fossam navigavit, quae per Athon montem in eum sinum perducta erat, supra quem situm est Assa oppidum, et Pylorus, et Singus, et Sarta; inde absumto ex his quoque oppidis militum manu, in Thermaeum sinum navigare perrexit. *Ampelon* circumvectus, Toronaeum promontorium, praeter Graecas hasce civitates navigavit, Toronam, Galepsum, Sermylam, Mecybernam, Olynthum; e quibus item naves et milites adsumsit. Nomen huius regionis *Sithonia* est. (123.) Ab Ampelo dein promontorio idem nauticus Xerxis exercitus rectam viam ad Canastraeum pro-

ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρε-
 λάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης Πό- 5
 λιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεράμβω, καὶ Σκιαώης, καὶ
 Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γὰρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλ-
 λήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην, νεμόμεναι.
 Παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν, ἔπλεε ἐς τὸ
 προειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσ- 10
 χέων πόλιων τῇ Παλλήνῃ, ὁμουμεουσέων δὲ τῷ Θερ-
 μαίῳ κόλπῳ· τῇσι οὐνόματά ἐστι τάδε, Λίπαξος,
 Κάμβρεια, Λίσαι, Γίγωνος, Κάμφα, Σμίλα, Αἴ-
 νεια. ἡ δὲ τούτέων χώρα, Κροσσαίη ἔτι καὶ ἐς τὸδε κα-
 λέεται. Ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων 15
 τὰς πόλεις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐτόν τε τὸν Θερμαῖον
 κόλπον ἐγένετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὁ πλόος, καὶ γῆν
 τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκητο ἐς τε τὴν προειρημέ-

montorium carpens, quod ex universa Pallene ma-
 xime prominet, naves inde et milites ex Potidaea et
 Aphyti et Neapoli et Aega et Therambo et Sciona
 et Menda et Sana adsumsit. Haec enim sunt oppida
 in *Pallene*, quae nunc vocatur, sita; cui regioni
 olim *Phlegra* fuerat nomen. Hanc regionem prae-
 tervectus, in constitutum locum navigavit, obiter
 adsumtis etiam copiis ex oppidis Pallenae finitimis,
 et Thermaeo sinui adiacentibus, quorum haec sunt
 nomina: Lipaxus, Combrea, Lisae, Gigonus, Cam-
 psa, Smila, Aeneia. Regio, in qua insunt haec op-
 pida, etiam nunc *Crossaea* vocatur. Ab Aeneia, in
 qua finem enumerandorum oppidorum feci, iam in
 ipsum *Thermaeum sinum*, et in terram *Mygdoniam*
 navigavit classis, pervenitque ad praedictam urbem.

559. 97.

νην Θέρμην, καὶ Σινδὸν τε πόλιν καὶ Χαλέστην, ἐπὶ
 20 τὸν Ἀξιὸν ποταμὸν ὃς οὐρίζει χώραν τὴν Μυγδονίην τε
 καὶ Βοττιαΐδα, τῆς ἔχουσι τὸ παρά θάλασσαν στενὸν
 χωρίον πόλιν Ἰχναί τε καὶ Πέλλα.

Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτοῦ περὶ Ἀξιὸν πο- 124
 ταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλιν του-
 τέων, περιμένων βασιλῆα, ἐστρατοπεδεύετο. Ξέρξης δὲ
 καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν
 5 μεσόγαίαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος εἰς τὴν Θέρ-
 μιν ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρη-
 στωνικῆς ἐπὶ ποταμὸν Ἐχειδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων
 ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρας, καὶ ἐξίει παρά
 τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἀξίῳ ποταμῷ. Πορευομένην δὲ ταύτην, 125
 λέοντες οἱ ἐπιθήκοντο τῇσι σιτοφόροις καμήλοις. κα-
 ταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες

Thermam, et *Sindum* et *Chalestram* oppidum, ad
Axium fluvium; qui *Mygdoniam* a *Bottiaeide* deter-
 minat, cuius in regionis arcto ad mare spatio oppida
 sunt *Ichnae* et *Pella*.

(124.) *Classis* igitur ibi circa *Axium* fluvium et
Thermam urbem aliaque in medio sita oppida in
 statione mansit, regem exspectans. *Xerxes* vero et
terrestris exercitus, ex *Acantho* profectus, per me-
 diterranea carpsit viam, *Thermam* tendens. Fecit au-
 tem iter per *Paeonicam* terram et per *Crestonicam*
 ad fluvium *Echedorum*, qui e *Crestonaeis* initio sum-
 to per *Mygdoniam* fluit, et iuxta paludem, quae est
 supra *Axium*, in sinum illum aquas suas infundit.
 (125.) Hac dum iter fecit *Xerxes*, in camelos impe-
 dimenta portantes impetum fecere *leones*. Hi enim

- τὰ σφέτερα ἦθεα, ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἄπτοντο οὔτε ὑπο-
 ζυγίου, οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεραΐζον 5
 μούνας. θωμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅ τι κατ' ἦν, τῶν ἄλ-
 λων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τῇσι κα-
 μήλοισι ἐπιτίθεσθαι· τὸ μῆτε πρότερον ὀπάπεισαν θη-
 126 ρίον, μῆτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ
 χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ
 κέρα ὑπερμεγάθέα ἐστὶ, τὰ ἐς Ἑλληνας φοιτέοντα.
 οὗρος δὲ τοῖσι λέουσί ἐστι ὅ τε δι' Ἀβδηρῶν ῥέων ποτα-
 μὸς Νέστος, καὶ ὁ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε 5
 γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμῶδε πάσης τῆς ἑμ-
 προσθεν Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρας
 τοῦ Ἀχελῷου ἐν τῇ ὑπολοίπῃ ἡπείρῳ· ἀλλ' ἐν τῇ με-
 127 ταξὺ τούτων τῶν ποταμῶν γίνονται. Ὡς δὲ ἐς τὴν
 Θέρμην ἀπῆκετο ὁ Ξέρξης, ἴδρυσεν αὐτοῦ τὴν στρατιήν.

noctu e consuetis suis sedibus descendentes, nullo alio neque iumento tacto, neque homine, solas corripiebant camelos. Atqui mirari subit, quid caussae fuerit quod leones compelleret, ut, intactis aliis omnibus, solis camelis insidiarentur, quum numquam vel vidissent hoc animal, vel periculum eius fecissent. (126.) Sunt autem in his regionibus frequentes *leones*, et boves item sylvestres, quorum cornua immani sunt magnitudine; quae in Graeciam solent importari. Terminus autem *leonibus* est Nestus fluvius per Abdera fluens, et Acarnaniam perfluens Achelous. Nam nec orientem versus ulla in parte anterioris Europae leonem aliquis videat, nec ab occidente Acheloi in reliqua continente; sed inter duos istos fluvios leones gignuntur. (127.) Ther-

ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύομενος τὴν πα-
 ρὰ Θάλασσαν χώραν τοσηνδεῖ ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης
 5 πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδιδιῶ τε ποταμοῦ
 καὶ Ἀλιάκμονος, οἱ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαΐδα τε
 καὶ Μακεδονίδα, ἐς τὸν ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγον-
 τες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοις
 οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν,
 10 ἐκ Κρηστωναΐης ῥέων Ἐχειδωρος μῦνος οὐκ ἀντέχρησε
 τῇ στρατιῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε.

Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὐρεα τὰ Θεσσα- 128
 λικὰ, τὸν τε Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάλει τε
 ὑπερμήκειά ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτῶν αὐλῶνα στει-
 νὸν πυνθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός, ἀκούων τε
 5 εἶναι ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπέθύμησε
 πλώσας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν

nam ut Xerxes pervenit, substitit ibi cum exercitu. Obtinebant autem castra exercitus totam oram maritimam, inde a Therma urbe et terra Mygdonia usque ad Lydiam fluvium et Haliacmonem, qui Bottiaceam a Macedonia disterminant, in eundem alveum aquas suas confundentes. Tantum terrae spatium occuparunt barbarorum castra. Fluviorum autem, quos commemoravi, solus Echedorus, e Crestonaeis fluens, ad potandum non suffecit exercitui, sed aqua illum destituit.

(128.) *Xerxes vero ex Therma prospectans Thesalicos montes, Olympum atque Ossam, altitudine mirum in modum eminentes, ut rescivit in medio illorum angustam esse convallem, quam perfluat Peneus amnis, audivitque esse ibi viam quae in*

ἄνω οὐδὲν ἔμελλε ἐλαῖν διὰ Μακεδόνων, τῶν κατύπερθε
 δίκημένων, ἐς Περραιβοὺς παρὰ Γόννον πόλιν· ταύτη
 γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὥς δὲ ἐπιθύμησε,
 καὶ ἐποίησε ταῦτα. ἐσβάς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τὴν περ
 ἐσέβαινε αἰεὶ ὅπως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε
 σπημίον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐ-
 τοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπῆκετο, καὶ ἐβησάτο
 Ἐέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θάυματι μεγάλῳ
 ἐνέσχετο. καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς οδοῦ, εἶρε- 15
 το εἰ τὸν ποταμὸν ἐστὶ παρατρέψαντα ἑτέρη ἐς θάλασ-
 129 σαν ἐξαγαγεῖν. Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τὸ πα-
 λαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκακλησμένην πάντο-
 θεν ὑπερμήκεσι οὔρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἡῶ
 ἔχοντα, τό τε Πήλιον οὖρος καὶ ἡ Ὅσσα ἀποκλῆει,

Thessaliam ferat, cupidus fuit nave conscensa spe-
 ctandi *ostium Penei*: quippe ducturus erat exerci-
 tum superiore via per Macedonas, superne habitantes,
 in Perrhaebos praeter Gonnon urbem, quum tutissi-
 mum illac iter esse rescivisset. Et sicut cupivit, ita
 fecit. Conscensa nave Sidonia, quam eandem semper
 conscendere consueverat, quoties tale quidpiam su-
 sciperet, signum reliquis etiam navibus proposuit
 solvendi, relicto ibi pedestri exercitu. Ubi ad ostium
 Penei Xerxes pervenit, illudque spectavit, ingenti
 captus est admiratione: advocatosque viae duces in-
 terrogavit, fieri-ne posset, ut averteretur fluvius et
 aliâ parte in mare derivaretur? (129.) *Thessa-*
liam fama est *lacum* olim fuisse, utpote altissimis
 montibus undique circum clausam. Etenim latus
 orienti obversum praecludunt *Pelios* et *Ossa* mon-

5 συμμίσγοντα τὰς ὑπερείας ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βο-
 ρεῶ ἀνέμου, Οὐλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἐσπέρην, Πίνδος·
 τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὀθρυς·
 τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη
 10 ἐστὶ, εὐῶσα κοίλῃ. ὥστε ὧν ποταμῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἄλ-
 λων συγχῶν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλι-
 στα τῶνδε, Πηνειοῦ, καὶ Ἀπιδανοῦ, καὶ Ὀνοχώνου,
 καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσσου· οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτα
 συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικληϊόντων τὴν Θεσ-
 σαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἐνὸς αὐλῶνος, καὶ τούτου στει-
 15 νῷ, ἔκροον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὰ
 ὕδωρ πάντες ἐς ταῦτό· ἐπεὰν δὲ συμμιχθέωσι τάχιστα,
 ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων, ἀνω-
 νύμους τοὺς ἄλλους εἶναι ποιεῖ. Τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται,
 οὐκ ἐόντος καὶ τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρόου τούτου, τοὺς πο-

tes, quorum radices sese contingunt: septemtrionale
 latus *Olympus* praecludit, occidentale *Pindus*, me-
 ridiei obversum *Othrys*: et cava terra inter praedi-
 ctos montes intercepta, *Thessalia* est. Igitur quum
 in hanc terram et alii frequentes rivi et quinque
 prae caeteris clari influant hi, Peneus, Apidanus,
 Onochonus, Enipeus, et Pamisus; omnes hi modo
 nominati rivi, ex montibus Thessaliam cingentibus
 in hunc campum influentes, per unam convallem,
 eamque angustam, exitum habent in mare, postquam
 in unum alveum aquas suas cuncti infuderunt: qui
 ex quo confluxere, caeteri nomen omittunt suum,
 et unum *Penei* nomen manet. Pristinis vero tempo-
 ribus, quum convallis illa nondum existeret, quae
 exitum aperit aquis, aiunt rivos illos, et praeter

ταμους τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοις τὴν 20
 Βοιβηίδα λίμνην, οὔτε οὐνομάζεσθαι κατὰ περ νῦν, ρέειν
 τε οὐδὲν ἔσσαν ἢ νῦν ρέοντας δὲ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην
 πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νον Θεσσαλοὶ Φασι Πο-
 σειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ρέει ὁ Πηνειός, οἰ-
 κότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν 25
 σείειν, καὶ τὰ διεστεῶτα ὑπὸ σεισμοῦ τοῦ Θεοῦ τούτου
 ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν Φαίη Ποσειδέωνα ποιῆ-
 σαι. ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὡς ἐμοὶ ἐφαίνετο εἶναι, ἢ
 130 διάστασις τῶν οὐρέων. Οἱ δὲ κατηγεόμενοι, εἰρομένου
 Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ,
 ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον· „Βασιλεῦ, ποταμῷ τοῦ-
 „τῷ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα,
 „ἀλλ' ἡδε αὕτη· οὐρεσι γὰρ περιστεφάνεται πᾶσα 5

CXXX. 5. ἢδε αὕτη. ἢδε αὕτη *malim cum viris doctis, haec una.*

rivos Boebeidem lacum, nomina quidem ea quibus
 nunc adpellantur non habuisse, sed nihilo minus
 quam nunc fluxisse, atque adeo effecisse ut *pelagus*
 esset tota *Thessalia*. Et ipsi quidem Thessali aiunt,
Neptunum fecisse convallem illam, per quam tam-
quam canalem effluit Peneus: nec praefer rationem
 hoc adfirmant. Qui enim Neptunum existimat mo-
 vere terram, et, quae terrae motu diducta sunt,
 opera huius dei esse; is istud videns dixerit, *Neptu-*
num id fecisse. Est enim illa montium diductio, ut
 mihi quidem adparet, terrae motu effecta. (130.)
 Viae autem duces, quaerenti Xerxi *an alius foret*
Peneo exitus in mare, rem accurate compertam
 habentes, responderunt: *Non est, Rex, huic flu-*
mini alius exitus qui ad mare pertineat, nisi hic

562, 89.

„Θεσσαλίη.“ Ξέρξης δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα
 „Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ
 „ἐφυλάξαντο γνωσιμαχείοντες, καὶ τᾶλλα, καὶ ὅτι
 „χώρην ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. τὸν γὰρ
 10 „ποταμὸν πρῆγμα ἂν ἦν μοῦνον ἐπεῖναί σφεν ἐπὶ τὴν
 „χώρην, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ
 „παρτρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥέεθρων· ὥστε Θεσσα-
 „λίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι.“
 Ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε εἰς τοὺς Ἀλευέω παῖδας, ὅτι
 15 πρῶτοι Ἑλλήνων, ὄντες Θεσσαλοί, ἔδωσαν ἑαυτοὺς βα-
 σιλεῖ· δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφεν τοῦ ἔθνους
 ἐπαγγέλλεσθαι Φιλίην. εἶπας δὲ ταῦτα, καὶ θεσά-
 μνος, ἀπέπλει εἰς τὴν Θέρμην.

Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. τὸ 131

ipse: est enim tota Thessalia undique montibus cincta. Ad haec Xerxes dixisse memoratur: Prudentes viri sunt Thessali: itaque iam multo ante sibi praecaverunt, pares se nobis non esse agnoscentes, quum aliis rebus, tum quod terram incolunt captu et expugnatu facilem. Nulla enim alia re fuerit opus, nisi ut hoc flumen in illorum terram immit-tatur, aggere ex hac convalle repulsum, et in eos per quos nunc fluit alveos aversum; quo universa Thessalia, praeter montes, aquis mergeretur. Haec dixit ad Aleuae filios spectantia, quod illi, Thessali quum essent, primi Graecorum sese regi tradiderant; quos de communi gentis consilio societatem sibi pollicitos esse Xerxes arbitrabatur. His dictis, quae voluerat contemplatus, Thermam renavigavit.

.. (131.) Ibi tum aliquammultos dies in Pieria est

γὰρ δὴ οὗτος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τριτη-
 μορῆς, ἵνα ταύτῃ διεξίη ἅπασα ἡ στρατιὴ εἰς Περραιβοὺς.
 Οἱ δὲ δὴ κήρυκες αἱ ἀποπεμφθέντες εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ
 γῆς αἴτησιν, ἀπικέατο· οἱ μὲν, κεινοὶ, οἱ δὲ, φέροντες 5
 132 γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἷδε,
 Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περραιβοὶ, Λοκροὶ,
 Μάγνητες, Μηλιεῖς, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιώται, καὶ Θη-
 βαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιδέων τε καὶ
 Πλαταιέων. Ἐπὶ τούτοις οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὄρκιον 5
 οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειράμενοι. τὸ δὲ ὄρκιον ὥδε
 εἶχε· „Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφεας αὐτοὺς Ἕλλη-
 „νες εἶντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφί εὑ
 „τῶν πηγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι
 133 „θεῷ.“ τὸ μὲν δὴ ὄρκιον ὥδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι. Ἐς 10

commoratus. Etenim montem Macedonicum tertia pars exercitus tondēbat, ut illac universae copiae in Perrhaebos transirent. Interim praecones per Graeciam ad postulandam terram dimissi redierunt; alii vacui, alii *terram et aquam* adferentes. (132.) Qui haec dederunt populi, hi fere fuere: Thessali, Dolopes, Enianes, Perrhaebi, Locri, Magnetes, Malienses, Achaei Phthiotae, Thebani et reliqui Boeoti, exceptis Thespiensibus et Plataeensibus. Contra hos Graeci ii, qui bellum adversus barbarum susceperunt, foedus pepigerunt interposito iuramento, cuius haec erat formula: *Quicumque populi Graeci Persae sese tradiderint, nulla necessitate coacti, rebus suis bene habentibus, hos Delphico deo esse decimandos.* Haec formula foederis fuit a Graecis contra hos initi. (133.) Athenas autem et Spartam praecones

563, 17.

δὲ Ἀθηνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε ὁ Πέρσης ἐπὶ
 γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα. πρότερον Δαρείον
 πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτέον-
 5 τας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δὲ ἐς Φρέαρ ἐσβαλόντες, ἐκέ-
 λευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν παρὰ βασι-
 λέα. τούτων μὲν εἵνεκα οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτή-
 στοντας. Ὅτι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς
 κήρυκας συνήνεκε ἀνεβέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι,
 10 πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις ἐδηϊώθη· ἀλλὰ
 τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι. Τοῖσι 134
 δὲ ὦν Λακεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου,
 τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Τάλ-
 θυβίου ἱρόν· εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Τάλθυ-
 5 βιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκῆσαι αἱ ἐκ Σπάρτης

ad terram postulandam Xerxes non misit, hac de
 causa. Superiori tempore, quum ad hoc ipsum Da-
 rius legatos misisset, hos, qui postulatum venerant,
 Athenienses in *barathrum*, Lacedaemonii vero in
puteum praecipitaverant, iussos ex his terram et
 aquam capere regi adferendam. Hanc ob causam ad
 hos Xerxes non misit qui postularent. Quod quidem
 ob facinus adversus praecones admissum quidnam
 Atheniensibus mali acciderit, dicere non possum, nisi
 quod terra eorum et urbs evastata est: at hoc quidem
 non illam ob culpam puto accidisse. (134.) In
 Lacedaemonios vero incubuit *Talthybii* ira, praecon-
 nis Agamemnonis. Est enim Sparta *Talthybii* fa-
 num: et supersunt ibi posterii *Talthybii*, *Talthybia-*
dae nominati, quibus hoc privilegium datum est,
 ut omnia praeconum munera apud Spartanos exer-

πᾶσαι γέρας δέδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρ-
 τήτησι καλλιερῆσαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο· τοῦτο δ'
 ἐπὶ χρόνον συγχὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφο-
 ρῇ χρωμένων Λακεδαιμονίων, αἰλῆς τε πολλάκις συλ-
 λεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βοῦ- 10
 λοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν,
 Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βοῦλῆς ὁ Νικόλεω, ἄνδρες
 Σπαρτιῆται, φύσει τε γεγονότες εὖ, καὶ χρήμασι ἀνῆ-
 κοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐβελονταὶ ὑπέδυσαν ποινὴν τίσαι
 Ἐρέξη τῶν Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. 15
 οὕτω Σπαρτιῆται τούτους, ὥς ἀποθανυμένους, ἐς Μή-
 135 δους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ τόλμα τούτων τῶν ἀν-
 δρῶν θάματος ἀξίη, καὶ τὰδε πρὸς τούτοισι τὰ ἔπεια.
 πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνα.
 ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν

ceant. Ab illo vero tempore Spartanis sacra facienti-
 bus non contigit perlitare: idque longum per tempus
 apud eos obtinuit. Quod quum dolerent Lacedaemo-
 nii, et in magna ponerent calamitate, concione po-
 puli saepius habita, et praeconio edito in hanc sen-
 tentiam, *si quis vellet Lacedaemoniorum pro Spar-
 ta mortem obire*; tum vero Sperthias Aneristi filius,
 et Bulis Nicolai, cives Spartani, egregio viri ingenio,
 [sive, nobili loco nati,] et opibus eminentes, ultrō
 sese obtulerunt ad poenas Xerxi solvendas pro Darii
 praeconibus, Sparta occisis. Ita hōs Spartani, tam-
 quam subituros supplicium, in Medos miserunt.
 (135.) Estque et audacia ista horum virorum admi-
 ratione digna, et eorundem oratio, quae fuit huius-
 modi. Dum Susa proficiscuntur, veniunt ad Hydar-

- 5 παραθαλασσίων ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ὅς σφας,
 ξείνια προθέμενος, εἰστία. ξενίζων δὲ, εἶρετο λέγων τά-
 δε· „ Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ Φεύγετε βασιλεῖ Φί-
 „ λοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄν-
 „ δρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγμα-
 10 „ τα ἀποβλέποντες. οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δόητε ὑμέας
 „ αὐτοὺς βασιλεῖ, διδῶσθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες
 „ εἶναι ἀγαθοί, ἕκαστος ἂν ὑμῶν ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος,
 „ δόντος βασιλῆος.“ Πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε·
 „ Ὑδαρνες, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλὴ ἢ ἐς ἡμέας
 15 „ τείνουσα. τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλευεῖς, τοῦ
 „ δὲ ἄπειρος ἔων. τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίσται,
 „ ἐλευθερίας δὲ οὐκ ἔπειρήθης, οὐτ' εἰ ἔστι γλυκὺ, οὐτ'
 „ εἰ μὴ. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμ-

nem. Is Hydarnes genere Persa erat, praefectus orae
 maritimae Asiae; qui eos ad hospitium vocatos, et
 liberaliter exceptos, his verbis interrogavit: *Viri
 Lacedaemonii, quid tandem respicitis. amici esse
 Regis? Me et res meas respicientes, videtis quo
 pacto sciat Rex viros bonos honorare. Ita igitur
 vos quoque si Regi vos traderetis, quos ille viros
 bonos iudicat, unusquisque vestrum parti cuidam
 Graeciae imperaturus esset Regis beneficio. Ad
 haec illi responderunt: Hydarnes, non ex aequo
 proficiscitur hoc quod tu nobis das consilium.
 Nam id, quod tu expertus es, nobis consulis:
 alterum autem non es expertus. Servire quidem
 nosti; libertatis vero nondum cepisti experimen-
 tum, utrum dulcis sit, nec ne. Hanc enim si esses
 expertus, consuleres nobis, ut pro ea non hastis*

„βουλευοῖς ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πε-
 136 „λέκεσι.“ Ταῦτα μὲν Ὑδάρνια ἀμείψαντο. Ἐνθεῦ- 20
 τεν δὲ ὡς ἀνέβησαν εἰς Σοῦσα, καὶ βασιλεῖ εἰς ὄψιν
 ἦλθον, πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελεύοντων, καὶ
 ἀνάγκῃ σφι προσφερόντων προσκυνεῖν βασιλῆα προσ-
 πίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ὠθεόμενοι πρὸς αὐτέων ἐπὶ κε- 5
 φαλὴν, ποιῆσειν ταῦτα οὐδαμὰ· οὔτε γὰρ σφι ἐν νόμῳ
 εἶναι ἀνθρώπον προσκυνεῖν, οὔτε κατὰ ταῦτα ἔκειν. ὡς
 δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δεύτερά σφι λέγουσι τάδε καὶ
 λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα· „ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμ-
 „ψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπο- 10
 „λομένων κηρύκων, ποιήνῃ ἐκείνων τίςοντας.“ Λέγουσι
 δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης „οὐκ,
 „ἔφη, ὁμοῖος εἶσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ
 „συγχῆαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναν-

modo pugnaremus, verum etiam securibus. Haec illi responderunt Hydarni. (136.) Inde ubi Susa adscenderunt, et in conspectum venerunt regis, primum quidem, iubentibus satellitibus et vim illis adferentibus ut in terram prostrati adorarent regem, neutiquam se, etiam si in caput ab illis detruderentur, id facturos aiebant; nec enim sui moris esse adorare hominem, nec eā causā venisse. Tum, postquam ne id facerent ita repugnarunt, deinde haec et his similia dixere; Rex Medorum! Miserunt nos Lacedaemonii, ut pro praeconibus Sparta occisis poenam solvamus. Quibus Xerxes, ut erat generoso animo, respondit, Non se similem futurum Lacedaemoniis: illos enim, occidendo praecones, iura hominibus omnibus sancta vio-

- 15 „τας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ κείνοισι ἐπιπλήσσει, ταῦ-
 „τα οὐ ποιήσῃ, οὐδ' ἀνταποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύ-
 „σιν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίας.“ Οὕτω ἡ Ταλθυ- 137
 βίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύ-
 σατο τὸ παραυτίκα, καὶ περ ἀπονοσθησάντων ἐς Σπάρ-
 την Σπερθιέω τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολ-
 5 λῶ ἐπηγέρθη, κατὰ τὸν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων
 πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι
 θεϊότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε
 ἐς ἀγγέλου ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ
 ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπτέειν ἐς τοὺς
 10 παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασι-
 λῆα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς
 Ἀνήριστον τὸν Σπερθιέω, ὃς εἴλε ἀλίας τοὺς ἐκ Τίρυν-
 θος, ὀλκαδί καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν· δῆλον ὦν μοι

CXXXVII. 13. καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν. *Corrigunt viri do-
 cti καταπλώσαντας πλήρεϊ Ἀνδρίων.*

*lasse; se vero, quod in illis damnet facinus, id
 non admissurum; neque illos vicissim interficiendo
 culpâ liberaturum Lacedaemonios. (137.) Ita, ra-
 tione istâ a Lacedaemoniis initâ, pacata in praesens
 tempus est Talthybii ira, licet Spartam redierint
 Sperthias et Bulis. At multo post tempore recrudit
 illa, ut aiunt Lacedaemonii, in bello Peloponnesio-
 rum et Atheniensium. Quae res, si qua alia, utique
 divinitus accidisse mihi videtur. Nam, ut in legatos
 ingrueret Thalthybii ira, neque cessaret priusquam
 exitum esset nacta, id ius et fas ferebat: quod vero
 in filios ingruerit horum virorum qui pacandae eius
 caussa ad regem erant profecti, in Nicolaum Bulidis
 filium, et in Sperthiae filium Aneristum, qui pisca-*

ἄτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μήνης. οἱ γὰρ, πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι εἰς τὴν Ἀσίην, 15
 προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηάκων βασιλῆος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω, ἀνδρὸς Ἀβδηρί-
 τεω, ἤλωσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ
 ἀπαχθέντες εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων
 μετὰ δὲ αὐτέων καὶ Ἀριστεὰς ὁ Ἀδεϊμάντου, Κορίν- 20
 θιος ἀνὴρ. ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένε-
 το τοῦ βασιλέος στόλου.

- 138 ἘΠΑΝΕΙΜΙ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. Ἡ δὲ
 στρατηλασίῃ ἡ βασιλέος οὐνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθή-
 νας ἐλαύνει, κατίετο δὲ εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθα-
 νόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἐν ὁμοίῳ
 πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων, δόντες γῆν τε. 5

tores Tirynthios cepit, navi oneraria navigans viris repleto; id igitur ex divini numinis ira accidisse plane mihi fit manestum. Hi enim, quum a Lacedaemoniis legati missi essent in Asiam, proditi a Sitalce Terei filio, Thracum rege, et Nymphodoro Pythaeae filio Abderita, intercepti sunt prope Bisanthen ad Hellepontum; et in Atticam abducti, interfecti sunt ab Atheniensibus, cum eisque Aristetas Adimanti filius, Corinthius. Sed hoc quidem multis annis post hanc regis accidit expeditionem.

(138.) SED ad superiorem revertor narrationem. Regis haec expeditio titulum quidem habebat tamquam adversus Athenas tendens, sed contra universam dirigebatur Graeciam. Qua re multo ante cognita, non eodem modo Graeci omnes erant adfecti. Quippe eorum alii, quum terram et aquam Persae

καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος ὥς οὐδὲν πεισόμενοι
 ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ, οὐ δόντες, ἐν δείματι
 μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν εὐυσέων ἐν τῇ Ἑλ-
 λάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ἐπίοντα, οὔτε
 10 βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μη-
 διζόντων δὲ προθύμως. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι 139
 γνώμῃ ἀποδεξασθαι, ἐπίθρονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων
 ἀνθρώπων, ἕμῳ δὲ, τῇ γ' ἐμοὶ φαίνεται εἶναι ἀληθές,
 οὐκ ἐπισχῆσω. Εἰ Ἀθηναῖοι, καταρρώδησαντες τὸν ἐπίον-
 5 τα κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἣ καὶ μὴ ἐκλιπόν-
 τες, ἀλλὰ μείναντες, ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ, κα-
 τὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμῶς ἀν' ἐπειρῶντο ἀντιῶμενοι βα-
 σιλεῖ· εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἡντιούτο Ξέρ-
 ξῃ, κατὰ γε ἀν' τὴν ἥπειρον τοιαύδε ἐγίνετο. εἰ καὶ πολ-
 10 λοὶ τειχεῶν κιθῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ

dedissent, confidebant nihil mali a barbaro sibi illa-
 tum iri: alii vero, qui non dederant, ingenti metu
 tenebantur; quum nec navium idoneus numerus es-
 set in Graecia, quibus excipere invadentem hostem
 possent, et multitudo arma capere nollet, sed haud
 cunctanter faveret Medis. (139.) Atque hoc loco
 necessitas me cogit, ut sententiam dicam, invidiosam
 quidem illam apud plerosque homines: nec tamen
 me retinebo, quin id quod manifeste verum mihi
 videtur, pronunciem. Si *Athenienses* imminentis
 periculi metu terrâ suâ excessissent, aut si manentes
 tradidissent se *Xerxi*, Graecorum nulli periculum
 facturi erant mari occurrendi regi. Quod si ergo
 mari nemo restitisset *Xerxi*, in continentî utique ita
 se. res erat habitura. Quantumvis multae murorum

Πελοποννησίοις, προδοθέντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν
 συμμάχων (οὐκ ἐκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, κατὰ
 πόλιν ἀλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρ-
 βαρου) ἐμουνώθησαν· μουνωθέντες δὲ ἂν, καὶ ἀποδεξά-
 μενοι ἔργα μεγάλα, ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἂν 15
 ἔπαθον· ἢ πρὸ τοῦ, ὁρῶντες ἂν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλλη-
 νας μηδίζοντας, ὁμολογῇ ἂν ἐχώσαντο πρὸς Ξέρξεα
 καὶ οὕτω ἂν, ἐπ' ἀμφοτέρα, ἡ Ἑλλὰς ἐγένετο ὑπὸ Πέρ-
 σης. τὴν γὰρ ὠφελὴν τὴν τῶν τειχεῶν τῶν διὰ τοῦ
 Ἴσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύναμαι πυθέσθαι ἥτις ἂν ἦν, 20
 βασιλεὺς ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης. Νῦν δὲ, Ἀθη-
 ναίους ἂν τις λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος,
 οὐκ ἂν ἀμαρτάνοι τὸ ἀληθές. οὔτοι γὰρ ἐπὶ ὁκότερα τῶν

CXXXIX. 23. τὸ ἀληθές. ἀλλήθιος corrigunt viri docti.

loricae per Isthmum fuissent a Peloponnesiis erectae,
 deserti *Lacedaemonii* a sociis (non illis quidem vo-
 lentibus, sed necessitate coactis, quippe quorum ci-
 vitates singulatim ab hostium classe fuissent expugna-
 tae) soli fuissent relictī: soli autem relictī, fortibus
 edilis facinoribus, genereose erant occubituri. Aut
 hoc fato erant functuri: aut, priusquam illud forent
 experti, quum vidissent reliquos Graecos cum Medis
 sentire, ipsi quoque deditionem erant facturi: atque
 ita, utrumlibet accidisset, Graecia in potestate erat
 futura Persarum. Nam murorum illorum per Isth-
 mum ductorum quatenam futura fuisset utilitas, ex-
 putare equidem non possum, quando rex maris te-
 nuisset imperium. Nunc si quis dicat, *Athenien-
 ses sospitatores fuisse Graeciae*, non aberraverit a
 vero: etenim, utram rationem rerum gerendarum

πρηγμάτων ἐτρέποντο, ταῦτα ῥέψαν ἔμμελλε. ἐλόμενοι
25 δὲ τὴν Ἑλλάδα περιεῖναι ἐλευθέρην, τούτο τὸ Ἑλληνι-
κὸν πᾶν τὸ λοιπὸν, ὅσον μὴ ἐμῆδισε, αὐτοὶ αὐτοὶ ἔσαν
οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μετὰ γι θιούς ἀνισά-
μενοι. οὐδ' ὅφρα χρηστήρια φρεσὶν ἐλθόντα ἐκ Δελ-
φῶν, καὶ ἐς δαίμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλ-
30 λάδα· ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνίσχοντο τὸν ἐπίοντα ἐπὶ
τὴν χώραν δέξασθαι.

Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφούς θιοπόρους, 140
χρηστηριάξασθαι ἔσαν ἐτοῖμοι. καὶ σφι ποιήσασι περὶ τὸ
ἱερὸν τὰ νομιζόμενα, ὥς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἕζον-
το, χρεῶ ἢ Πυθίῃ, τῇ οὐνομα ἦν Ἀριστονίκη, τάδε·
5 ὦ μέλει, τί κάθησθε; λιπὼν, Φεῦγ' ἔσχατα γαίης,

CXXXIX. 25. τούτο. οὕτω malebam cum Valch.

illi sequerentur, ea ratio praeponderatura erat. Ita-
que, quum hoc sint seculi ut libera maneret Graecia,
hi soli sunt, qui, quidquid Graeci generis reliquum
erat quod cum Medis non sentiret, id excitarunt,
quique, secundum deos utique, regem repulerunt.
Neque eos oracula terribilia Delphis advenientia,
ingentemque incutientia metum, movere potuerunt
ut Graeciam desererent: sed permanentes sustinue-
runt invadentem fines suos hostem.

(140.) Missis enim Delphos legatis consulere ora-
culum Athenienses voluerant. Qui legati postquam,
peractis circa templum legitimis caerimoniis, aedem
essent ingressi consedissentque, hoc eis Pythia, cui
nomen erat Aristonica, oraculum ediderat:

O miseri! quid sedetis? fugite ad extrema ter-
rarum,

- δώματα καὶ πόλιος τροχιδότος ἄκρα κάρηνα.
 Οὔτε γὰρ ἡμεῖς Φαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
 οὔτε πόδες νύκτοι, οὔτ' ὦν χεῖρες, οὔτε τι μέσσης
 λείπεται, ἀλλ' ἀζηλα πέλει. Κατὰ γὰρ μιν ἐρεῖπει
 πῦρ τε καὶ ἔξυς Ἄρης, Συριηγανὲς ἄρμα διώκων. 10
 πella δὲ καὶ ἀπολεῖ πυργώματα, κούτ' ὅσον οἶον
 πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλαρῶ πυρὶ δώσει,
 οἱ που ἰδρῶτι ρεοῦμενοι ἐσθήκασι,
 δέματι παλλόμενοι· κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
 αἷμα μέλαν κέχυται, προῖδὸν κακότητος ἀνάγκας. 15
 Ἀλλ' ἴτον ἐξ αὐτοῖο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.
 141 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων Θεοπρόποι, συμ-

relictis aedibus et summis collibus in-orbem-con-
ditae urbis!

Nec enim caput firmum manebit, nec corpus,
nec extremi pedes, neque manus, nec de media
quidquam

supererit, sed misere adflicta erit. Disturbabit
enim illam

et ignis, et acer Mavors, Syriacum agens currum.
Multaque etiam alia munita perdet loca, non
modo tuum:

multaque Immortalium templa rabido dabit igni,
quae iam nunc passim stant sudore defluentia,
metuque trementia: et de summis tectis
sanguis ater defluit, inevitabilium praenunciis
malorum.

Sed excedite hoc penetrali, et animi robur op-
ponite malis.

(141.) His auditis, Atheniensium legati gravissimo

Φορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο. προβάλλουσι δὲ σφέας αὐ-
 τοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου, Τίμων ὁ Ἀνδρο-
 βούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα,
 5 συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίην λαβοῦσι, δεύτερα αὖτις ἐλ-
 θόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἰκέτας. πειβομένοισι
 δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι „Ωναξ, χρῆ-
 „σον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς
 „ἱκετηρίας τάσδε τὰς τοι ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ τοι ἄπι-
 10 „μεν ἐκ τοῦ αἰδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῇδε μενέομεν, ἔστ'
 „ἂν καὶ τελευτήσωμεν.“ ταῦτα δὲ λέγουσι ἢ πρόμαν-
 τες χρᾶ δεύτερα τὰδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
 λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
 15 Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας·
 CXLI. 15. πλάσσας. Fors. πιδήσας.

luctu erat adfecti. Qui quum ob nunciatam calamitatem prorsus abiecissent animum, Timon Androbuli filius, civis Delphensis, spectatus in primis inter suos, consuluit eis, ut sumto oleae ramo iterum intrarent, et supplicum habitu denuo peterent oraculum. Cui quum illi obsecuti essent, dixissentque: *O rex Apollo! melius nobis oraculum de patria ede, hos supplicum ramos respiciens, quos tibi ferimus: aut ex hoc penetrali non discedimus, sed hic manebimus usque dum vitâ excedamus*: haec ubi dixerunt, alterum illis oraculum Pythia edidit huiusmodi:

*Non potest Pallas Iovem Olympium flectere,
 multis illum verbis precata prudentique consilio.
 Tibi vero hoc rursus verbum edico, adamantis
 instar firmum:*

Τῶν ἄλλων γὰρ αἰσχυρομένων, ὅσα Κέρκρος οὖρος
 ἐντὸς ἔχει, κευθμένων τε Κιβαιρῶνος ζαθέσιο,
 τεύχος Τριτογενεῖ ξύλινον δίδωι εὐρύσπα Ζεὺς
 μούνον ἀπόρρητον τέλεβει, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀήσσει.

Μηδὲ σύ γ' ἱπποσύνην τε μένιν καὶ πεζὸν ἰόντα 20
 πολλὸν ἀπ' ἡπείρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν
 νῶτον ἐπιστρέψας. ἔτι τοι κοτὲ κἀντίος ἔσση.

ὦ Διὲ Σαλαμῖς· ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 ἣ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἣ συνιούσης.

142 Ταῦτά σοι, ἡπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν καὶ
 ἐδόκεε εἶναι, συγγραψάμενοι, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὰς
 Ἀθήνας. ὥς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρέποι ἀπήγγελλον εἰς

*Quando alia omnia capientur, quae intra Cecro-
 pis fines*

*et sacri Cithaeronis latebras sunt comprehensa;
 Tritoniae hoc dat late-cernens Iupiter, ut lig-
 neus murus*

*solus inexpugnabilis sit, qui te tuosque liberos
 servet.*

*Neque tu equitum peditumque ingentem exer-
 citum*

*tranquillus mane, a continente invadentem; sed
 recipe te,*

*terga vertens. Erit tempus, quum tu etiam con-
 tra stabis.*

*O divina Salamis! perdes tu filios mulierum,
 sive passim disseminata Cerere, sive collecta.*

(142.) Quae quum mitiora ipsis essent essequae vide-
 rentur quam prius editum oraculum, scripto haec
 consignarunt, et redierunt Athenas. Id ipsum vero

- τὸν δῆμον, γινῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐγίνοντο διζη-
 5 μένων τὸ μαντήιον, καὶ αἰδὲ συνεστηκυῖαι μάλιστα. τῶν
 πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφι τὸν θεὸν
 τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι. ἡ γὰρ ἀκρόπολις τὸ
 πάλαι τῶν Ἀθηνέων ῥηχρῶ ἐπέφρακτο· οἱ μὲν δὲ κατὰ
 τὸν Φραγμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι.
 10 οἱ δ' αὖ ἔλεγον· τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεόν, καὶ ταῦ-
 τας παραρτίεσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὦν
 δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔσφαλλε
 τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης·
 Ὡς θεῇ Σαλαμὶς ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 15 ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.
 κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γινῶμαι τῶν Φαμέ-

responsum postquam reversi legati ad populum re-
 tulere, et aliae multae dicebantur sententiae ab his
 qui in mentem oraculi inquirebant, et hae duae ma-
 xime inter se conflictantes. Dicebant seniorum non-
 nulli, videri deum significare *superfuturam esse ar-*
cem. Erat enim olim arx Athenarum septo munita:
 hi igitur, id septum cogitantes, hunc esse *ligneum*
 illum *murum* coniectabantur. Alii contra, *naves*,
 aiebant, *a deo significari*; hasque parandas esse,
 atque instruendas omissis aliis rebus omnibus, con-
 tendebant. Hi vero ipsi, qui *naves esse* dicebant *lig-*
neum murum, in duobus postremis Pythiae versibus
 illis haesitabant:

*O divina Salamis! perdes tu filios mulierum,
 sive passim disseminatâ Cerere, sive collectâ.*

Quae ob verba conturbabantur animi eorum qui *na-*
ves interpretabantur *ligneum murum*. Nam inter-

νῶν τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησμο-
 λόγοι ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα
 δεῖ σφέας ἐσωθῆναι, ναυμαχίην παρασκευασαμένους.
 143 Ἦν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων αἰὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ παριῶν,
 τῷ οὐνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλῆς, παῖς δὲ Νεοκλῆος
 ἐκαλέετο. οὗτος ὦν ἦρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμο-
 λόγους συμβάλλεσθαι, λέγων ταιάδε· „Εἰ ἐς Ἀθη-
 „ναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἰόντως, οὐκ ἂν οὕτω μιν 5
 „δοκεῖν ἡπίως χρησθῆναι, ἀλλὰ ὧδε, Ὡ σχετλίη
 „Σαλαμῖς, ἀντὶ τοῦ Ὡ θείῃ Σαλαμῖς· εἴπερ
 „γε ἐμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ’ αὐτῇ τελευτήσῃν. ἀλ-
 „λὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρηῆσθαι τὸ χρη-
 „στήριον, συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ’ οὐκ ἐς 10
 „Ἀθηναίους.“ παρασκευάζεσθαι ὦν αὐτοὺς ὡς ναυμα-

CXLIII. 5. ἰόντως. ἰόντως corrigunt viri docti.

pretes oraculi in hanc sententiam verba haec acci-
 piebant, quasi ad Salaminem essent cladem accep-
 turi, si ad navalem pugnam sese comparassent.
 (143.) Erat autem Athenis vir quidem, nuper inter
 primarios cives locum consecutus, cui erat nomen
Themistocles, vulgo vero *Neoclis filius* adpella-
 batur. Hic vir, negans recte ista accipi ab oraculorum
 interpretibus, in hanc sententiam disseruit. *Si ad*
Athenienses spectaret istud dictum, non adeo mihi
verbo usurum fuisse, ait, deum, sed O misera
Salamis dicturum fuisse, non O divina Sala-
mis; si quidem circa eam perituri essent incolae.
Sed enim in hostes valere dei responsum, si quis
illud recte intelligat, non in Athenienses. Itaque
 suasit civibus, ut ad navalem pugnam sese compa-

χρήσαντας συνεβούλευε, ὡς τούτου ἔontos τοῦ ξυλίνου τέ-
 χεος. Ταύτῃ Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι
 ταῦτά σφι ἔγνωσαν αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν
 15 χρησμολόγων· οἱ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ
 σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀνταίρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλι-
 πόντας χώραν τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινὰ οἰκίζεин. Ἐτέρῃ 144
 τε Θεμιστοκλεῖ γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἤρι-
 στευσε. ὅτε Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων
 ἐν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσῆλθε τῶν
 5 ἀπὸ Λαυρείου, ἔμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἕκαστος δέ-
 κα δραχμάς· τότε Θεμιστοκλῆς ἀνέγνωσε Ἀθηναίους,
 τῆς διαιρέσεως ταύτης παυσαμένους, νέας τούτέων τῶν
 χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας, ἐς τὸν πόλεμον τὸν

rarent, hunc enim esse ligneum murum. Hanc in
 partem quum sententiam Themistocles dixisset, cen-
 suerunt Athenienses potiore esse hanc rationem,
 quam illam quae erat ab oraculorum interpretibus
 proposita: qui, adparatum navalis pugnae dissuaden-
 tes, summam rei in eo verti contendebant, ut ne
 manus quidem contra invadentes hostes tollerent, sed,
 relictâ prorsus Atticâ, in alia terra novas sedes quae-
 rerent. (144.) Alia vero etiam ante hanc eiusdem *The-*
mistoclis sententia opportune vicerat. Quum ingen-
 tes fuissent in Atheniensium aerario pecuniae, quae
 ex metallis a Lauro redierant, in eoque res esset, ut
 ea pecunia viritim civibus divideretur, et unusquis-
 que decem acciperet drachmas; tunc Themistocles
 persuaserat civibus, ut, omissâ illâ distributione,
 naves ex hac pecuniâ ducentas aedificarent ad bel-
 lum, ut aiebat, cum Aeginetis. Hoc enim bellum,
Herod. T. III. P. I. T

πρὸς Αἰγινήτας λέγων. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστάς, ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γε- 10
νέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ, ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ
ἐχρήσθησαν· ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. Αὐ-
ταί τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιεθεῖσαι ὑπῆρ-
χον, ἐτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέσθαι. ἔδοξε τε σφι,
μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλ- 15
λάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πανδημεὶ, τῷ
θεῷ πειβομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλευομένοισι. τὰ
μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγεγόνε.

145 Συλληγομένων δὲ ἐς ταῦτό τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα
Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονούντων, καὶ διδόντων σφίσι
λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἔδοκε βουλευομένοισι αὐ-
τοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι

tunc conflatum, Graeciae fuit saluti, eo quod Athe-
nienses mari dare operam coëgit. Sed naves hae, ad
quem comparatae fuerant usum, in eum quidem non
sunt adhibitae: at ita tamen opportuno tempore in
promptu fuere Graeciae. Has igitur naves, ante com-
paratas, tunc habuere Athenienses; praeterque eas
aliae erant aedificandae. Et post acceptum oraculi re-
sponsum habita deliberatione decreverunt, deo ob-
sequentes cum omnibus copiis naves conscendere,
et mari, unà cum eis ex Graecis qui ita vellent, exci-
pere Barbarum Graeciam invadentem. Ista igitur,
quae dixi, oracula Atheniensibus evenerant.

(145.) Postquam vero in unum locum convenere
quicumque ex Graecis Graeciam incolentibus meliora
sentiebant, ibi tum collatis inter se sermonibus, fide-
que data, de communi consilio placuit, primum re-

570, 59.

5 τὰς τε ἑχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἑόντας πολέ-
 μους. ἔσαν δὲ πρὸς τινὰς καὶ ἄλλους ἐγκεχερημένοι· ὁ
 δὲ ὧν μέγιστος, Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγινήτησι. μετὰ
 δὲ, πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρ-
 δισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην
 10 τῶν βασιλέος πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους,
 ὁμαιχμίην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σι-
 κελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος,
 ἐς τε Κέρκυραν, κελεύσοντας βοηθεῖν τῇ Ἑλλάδι, καὶ
 ἐς Κρήτην ἄλλους· Φρονήσαντες εἰ κὼς ἐν τε γένοιτο τὸ
 15 Ἑλληνικόν, καὶ εἰ συγκύψαντες τῷτ' ἀπὸ πρήσσοιεν πάν-
 τες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ἑλλήσι. τὰ δὲ
 Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν
 Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ ταῦτά σφι 146

rum omnium componere inimicitias et mutua bella,
 quae inter ipsos obtinerent. Erant autem et inter alios
 conserta bella; maximum vero inter Athenienses et
 Aeginetas. Deinde vero, quum rescivissent Sardibus
 cum exercitu esse Xerxem, placuit speculatores mit-
 tere in Asiam, qui res regis explorarent; tum et Ar-
 gos mittere legatos, societatem adversus Persas con-
 ciliaturos; item alios in Siciliam mittere ad Gelonem
 Dinomenis filium, et in Corcyram, qui auxilia Grae-
 cis mittenda postularent; denique alios in Cretam:
 hoc consilio, ut, si fieri posset, in unum coalesceret
 Graecum omne genus, cunctique concordēs iunctis
 agerent viribus; quippe cunctis pariter Graecis immi-
 nente periculo. Dicebantur autem permagnae esse
 res Gelonis, multo ampliores quam ullius populi
 Graeci. (146.) His ita decretis, depositis inimiciis,

ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἑχθρας, πρῶτα μὲν κατα-
 σκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπι-
 κόμενοί τε ἐς Σάρδεις, καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλέως
 στρατιήν, ὡς ἐπαίιστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν 5
 στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀπολεύ-
 μενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατακέκριτο θάνατος. Ξέρξης δὲ
 ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώ-
 μην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἥν κα-
 ταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἑωυ- 10
 τόν. ὡς δὲ ἔτι περιέοντας αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἦγον
 ἐς ὅψιν τὴν βασιλέως· τὸ ἐνθεῦτεν, πυθόμενος ἐπ' οἷσι
 ἦλθον, ἐκέλευέ σφεας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας.
 ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵπ-
 πον· ἐπεὶ δὲ ταῦτα θηγόμενοι ἔωσι πλήρεις, ἀπο- 15
 147 πέμπειν ἐς τὴν ἀν' αὐτοὶ ἐθέλωσι χώραν ἀσινέας. Ἐπι-

primum speculatores mittunt in Asiam, tres viros.
 Qui postquam Sardes venerunt, exercitumque explo-
 rarunt regis, deprehensi a ducibus copiarum pede-
 strium, tortique, abducebantur supplicio adficiendi:
 capitis enim erant damnati. Quod ubi Xerxes rescit-
 vit, improbatâ ducum sententiâ, satellitum nonnul-
 los misit iussos ad se adducere speculatores, si vivos
 etiam nunc nacti essent. Qui quum illos susperstites
 invenissent, et in conspectum produxissent regis;
 tum vero rex, postquam ex eis quaesivit quâ causâ
 venissent, imperavit satellitibus, ut circumducerent
 homines, pedestremque omnem exercitum et equita-
 tum illis ostenderent, spectaculoque satiatos, in quam-
 cumque vellent regionem dimitterent incolumes.
 (147.) Ista imperans rex, hanc rationem adiecit, ut di-

571, 90.

λέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε, ταῦτα ἐνετέλλετο, ὥς „εἰ
 μὲν ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι, οὔτε ἂν τὰ ἑαυτοῦ πρή-
 γματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἔοντα λόγου μέζω·
 5 οὔτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα εἰσινέατο, ἄνδρας τρεῖς
 ἀπολέσαντες· νοστησάντων δὲ τούτων εἰς τὴν Ἑλλάδα,
 δοκέειν, ἔφη, ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑαυτοῦ
 πρήγματα, πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδῶσειν
 σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐ-
 10 τοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν.“ Οἴκε δὲ αὐτοῦ
 αὕτη ἡ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρ-
 ξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διεκπλώνοντα
 τὸν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴγινα καὶ Πελοπόννησον κο-
 μιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτοῦ, ὥς ἐπύθοντο πολέ-
 15 μια εἶναι τὰ πλοῖα, ἐτοῖμοι ἔσαν αἰρέειν αὐτὰ, ἐσβλέ-

*ceret, si periissent speculatores, nec praescituros
 fuisse Graecos quanto regis copiae sint famâ am-
 pliores, nec ipsos magnum incommodum hostibus
 fuisse adlaturos tribus occisis viris: qui si in
 Graeciam redierint, videri Graecos, cognitis Per-
 sarum rebus, ante susceptam hanc expeditionem
 libertatem suam tradituros; atque ita ne opus
 quidem Persis fore, ut ducendi adversus illos exer-
 citus molestiam sustineant! Similis ista regis sen-
 tentia fuit alteri huic. Quum Abydi Xerxes versaretur,
 conspicatus est naves frumentarias ex Ponto per
 Hellespontum navigantes, et Aeginam atque Pelopon-
 nesum petentes. Consiliarii igitur qui adsidebant ei,
 ut cognoverunt hostiles esse naves, capere illas erant
 parati, respicientes nutum regis, quando ille impe-
 rium csset daturus. Xerxes vero ex illis quaesivit,*

ποντες εἰς τὸν βασιλῆα, ὁκότε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρξης εἶρετο αὐτοὺς, ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν· „Ἐς τοὺς σους πολεμίους, ὧ δέσποτα, σῖτον ἄγοντες.“ ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· „Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν, ἐνθαπερ καὶ οὗτοι, τοῖσι τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτω. τί 20 „δῆτα ἀδικέουσιν οὗτοι, ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;“ Οἱ μὲν νυν κατασκόποι, οὕτω θεησάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ἐνόστησαν εἰς τὴν Εὐρώπην.

148 Οἱ ΔΕ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων, δευτέρα ἐπεμπον εἰς Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἐαυτοὺς γενέσθαι ὥδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχαῖς τὰ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. πυθόμενοι 5 δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφεας οἱ Ἕλληνες πειρήσονται παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃν, πέμψαι θεοπρόπους

quorsum hi navigarent. Qui ut dixere, Ad tuos hostes, Domine; frumentum eis advehentes: respondit ille; Atqui etiam nos eodem navigamus, quo hi, et aliis rebus et frumento instructi. Quid ergo mali hi faciunt, quod frumentum nobis adportant? Speculatores igitur, quos dixi, postquam omnia spectarunt et a Xerxe dimissi sunt, ita in Graeciam rediere.

(148.) GRAECI contra *Persam* coniurati, postquam in *Asiam* speculatores mandarunt; porro *Argos* miserunt legatos. Aiunt autem *Argivi*, res tunc apud se in hunc modum esse gestas. Statim ab initio cognitos ipsis fuisse adparatus quos adversus *Graeciam* faceret *Barbarus*: quumque simul intellexissent operam datuos esse *Graecos*, ut sese in socie-

573, 20.

ἔς Δελφούς, τὸν θεὸν ἐπειρησομένους „ὥς σφι μέλλει
 ἄριστον ποιεῦσι γενέσθαι· νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνάναι
 10 ἑξακισχίλους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τοῦ
 Ἀναξανδρίδew.“ τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπειν· τὴν δὲ Πυθίην
 ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε·

Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
 εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἦσο,
 15 καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.
 ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον· μετὰ δέ, ὥς
 ἔλθειν τοὺς ἀγγέλους ἔς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ τὸ
 βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς
 τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι, ὥς „ἐτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι
 20 ποιεῖν ταῦτα, τριήκοντα ἔτη εἰρήνην σπείσάμενοι Λα-
 κεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς
 συμμαχίης· καὶ τοι κατὰ γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν

tatem contra Persas adsciscerent, legatos se misisse
 Delphos, qui ex Deo quaererent, *quidnam facientes
 melius consulturi essent rebus suis? Nuper enim
 sex millia de suis occisos esse a Lacedaemoniis
 et a Cleomene, Anaxandridae filio.* Eā causā le-
 gatos se mississe; interrogantibus vero hoc respon-
 sum reddidisse Pythiam:

*Finitimis invise, care immortalibus Diis,
 verutum intus tenens, cautus sede,
 et capiti cave: caput enim corpus servabit.*

Hoc responsum sibi initio redditum a Pythia fuisse:
 deinde vero Argos venisse legatos; et adeuntes sena-
 tum, exposuisse mandata. Ad ea *Argivos* respondis-
 se, *paratos se esse ea facere, si, compositā cum
 Lacedaemoniis in triginta annos pace, dimidium*

149 ἡγεμονίην ἑαυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχραῖν κατὰ τὸ
 ἡμισυ ἡγεομένοισι.“ Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλὴν
 ὑποκρίνασθαι, καὶ περ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ χρηστή-
 ριου μὴ ποιέεσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην.
 σπουδὴν δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριηκονταετίδας, καὶ
 περ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι, ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες 5
 ἀνδρωθένσι ἐν τούτοις τοῖσι ἔτεσι μὴ δὲ σπονδέων ἐου-
 σέων, ἐπιλέγεσθαι, ἣν ἄρα σφέας καταλάβῃ πρὸς τῷ
 γεγονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα πρὸς τὸν Πέρσην, μὴ
 τὸ λοιπὸν ἕως Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. Τῶν δὲ ἀγγέ-
 λων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ρηθέντα ἐκ τῆς βου- 10
 λῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε· „περὶ μὲν σπονδέων ἀνοίσειν ἐς
 τοὺς πλεῦνας· περὶ δὲ ἡγεμονίης αὐτοῖσι ἐντετάλθαι ὑπο-

*imperii in universos socios ipsi obtinuissent: et ae-
 quum quidem esse, ut penes ipsos summa sit totius
 imperii; contentos se autem dimidio fore. (149.)*
 Haec aiunt senatum respondisse, tametsi Argivos
 oraculum vetuisset contrahere cum Graecis societa-
 tem: et, metuentes licet oraculum, cupidos tamen
 fuisse foedus in triginta annos cum Lacedaemō-
 niis paciscendi, ut intra hos annos pueri ipsorum ad
 virilem pervenirent aetatem. Quod si enim foedus
 non conciliaretur, veritos esse, ne, si ad superius
 malum alia quaedam calamitas in bello Persico ac-
 cessisset, reliquum foret ut prorsus Lacedaemonio-
 rum subiicerentur imperio. Ad ista autem a senatu
 dicta eos ex legatis, qui *Spartā* erant missi, haec
 respondisse: *De foedere quidem relatu-
 ros se ad multitudinem; de belli imperio autem mandatum
 sibi esse ut respondeant dicantque, duos sibi esse*

κρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν, σφὶ μὲν εἶναι δύο βασιλῆας,
 Ἀργείοισι δὲ ἓνα· οὐκ ὄν δυνατὸν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης
 15 οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης. μετὰ δὲ δύο τῶν σφε-
 τέρων ὁμόψηφον τὸν Ἀργεῖον εἶναι, κωλύειν οὐδέν.“ Οὐ-
 τω δὴ οἱ Ἀργεῖοί φασι οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιη-
 τέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν
 βαρβάρων ἀρχεσθαι, ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι·
 20 προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοισι, πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλ-
 λάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρας· εἰ δὲ μὴ, περιέψε-
 σθαι ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τοῦ- 150
 τέων πέρι λέγουσι. Ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος
 ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἐπέμψε κήρυκα ἐς Ἀρ-
 γος, πρότερον ἢ περ ὀρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλ-
 5 λάδα. ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγεται εἶπαι· „Ἄνδρες Ἀρ-
 „ γεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει. Ἡμεῖς νο-

reges, Argivis vero unum: fieri autem non posse, ut alteri utri regi Spartanorum abrogetur imperium. At, quin cum suis duobus Argivus aequum ius suffragii habeat, nihil impedire. Ita, aiunt Argivi, non ferendam sibi visam esse Spartanorum arrogantiam, maluisseque se sub Barbarorum esse imperio, quam Lacedaemoniis parere: edixisseque senatum legatis, ut ante solis occasum finibus suis excederent; id ni facerent, hostium loco habitum iri. (150.) Ista quidem his de rebus ipsi memorant *Argivi*. Est vero alia fama per Graeciam vulgata; misisse Xerxem, priusquam expeditionem in Graeciam susciperet, Argos caduceatorem. Qui ubi advenit, in hunc modum locutus esse fertur: *Viri Argivi! rex Persarum haec vobis dicit. Nos*

„μίζομεν Πέρσῃ εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖ-
 „δα Περσέος τοῦ Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέας
 „θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι
 „ἀπόγονοι. οὔτε ὦν ἡμέας οἶκος ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προ- 10
 „γόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέον-
 „τας, ἡμῖν ἀντίξουσας γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐ-
 „τοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γένη-
 „ται κατὰ νόον, οὐδαμὸς μείζονας ὑμέων ἄξω.“ Ταῦ-
 „τα ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, 15
 καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελλομένους μεταίτεειν·
 ἐπεὶ δὲ σφεας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω
 δὲ, ἐπισταμένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λα-
 κεδαιμόνιοι, μεταίτεειν, ἵνα ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην ἄγω-
 151 σι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοις καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγου-
 σί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενομένου του-

*Persen existimamus, a quo progeniti sumus, fuis-
 se Persei filium, Danaae nepotem, natum ex Ce-
 pheï filia Andromeda: ita igitur a vobis sumus
 oriundi. Proinde aequum non est, ut aut nos pro-
 genitoribus nostris bellum faciamus, aut ut vos,
 aliis opem ferentes, contra nos in acie stetis; sed
 ut domi manentes, quietem agatis. Nam, si mihi
 ex sententia res successerint, nullos potiore loco,
 quam vos, habebo. Haec audientes, Argivos magni fe-
 cisce: et statim quidem, nihil nec pollicitos esse Grae-
 cis, nec ab illis postulasse; sed, postquam eos ad socie-
 tatem Graeci invitarunt, tum vero, quum bene gnari
 essent Lacedaemonios secum non communicaturos es-
 se imperium, dimidium illius postulasse, ut hoc prae-
 textu utentes otium agerent. (151.) Cum his etiam*

τέων. τυχεῖν ἐν Σούσοις τοῖσι Μεμνονίοις ὄντας ἐτέ-
ρου πρήγματος ἕνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην
5 τε τὸν Ἴππονίκου, καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάντας.
Ἀργείους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ
τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρταξέρξεα τὸν
Ξέρξεω „εἰ σφί ἐτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα Φιλίην
συνεκεράσαντο, ἢ νομιζοῖατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι.“
10 βασιλῆα δὲ Ἀρταξέρξεα „μάλιστα ἐμμένειν, Φάναι,
καὶ οὐδεμίην νομίζειν πόλιν Ἀργεος Φιλιωτέρην.“ Εἰ μὲν 152
νυν Ξέρξης τε ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἀρ-
γος, καὶ Ἀργείων ἀγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπει-
ρώτων Ἀρταξέρξεα περὶ Φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶ-
5 παί· οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλ-

congruere, aiunt Graecorum nonnulli, aliam rem,
quae quidem multis post annis incidisse memoratur.
Adfuisse tunc forte Susis Memnoniis, alterius cuius-
piam rei caussa, legatos Atheniensium, Calliam Hip-
ponici filium, eiusque collegas: *Argivos* vero et ip-
sos, per idem tempus missis Susa legatis, ex *Artaxerxe*
quaesisse, utrum *sibi adhuc firma maneat amicitia*
quam cum Xerxe conciliassent, an hostes ab illo iudicentur?
His regem Artaxerxem respondisse, *utique firmam manere, neque se ullam civi-*
tatem sibi magis amicam, quam Argos, existi-
mare. (152.) Iam vero, an revera Xerxes caducea-
torem Argos miserit ista dicentem; et an Argivorum
legati, Susa profecti, Artaxerxem de amicitia inter-
rogaverint; id equidem pro certo confirmare non
possum: nec de his aliam pronuncio sententiam,
nisi quam ipsi dicunt Argivi. Caeterum hoc satis

λην γε ἢ τὴν περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. Ἐπίσταμαι
 δὲ τοσοῦτο, ὅτι, εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκῆϊα κακὰ ἐς
 μέσον συνενέικαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλη-
 σίοισι, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, ἀσπα-
 σίως ἕκαστοι αὐτέων ἀποφεροῖατο ὀπίσω τὰ ἐσενείκαν- 10
 το. οὕτω δὴ οὐκ Ἀργεῖοις αἰσχίστα πεποιήται. Ἐγὼ
 δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὲν ὦν
 εὐ παντάπασι ὀφείλω· καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς
 πάντα τὸν λόγον. Ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὥς ἄρα
 Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσῃ ἐπὶ τὴν 15
 Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς
 ἢ αἰχμὴ ἐστήκεε, πᾶν δὴ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸ τῆς
 παρεούσης λύπης. Τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται.

153 ἘΣ ΔΕ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι
 ἀπὸ τῶν συμμάχων, συμμίζοντες Γέλωνι· καὶ δὴ καὶ

scio, si omnes homines propria mala in commune
 conferrent, cum aliorum malis illa permutaturi, fore
 ut unusquisque, propius inspectis aliorum malis,
 lubens rursus ea reportaret, quae ipse adtulisset.
 Ita nimirum non turpissime Argivi egerunt. Ego
 autem dicere debeo quae memorantur; nec, vero
 omnibus utique fidem debeo adhibere: atque hoc
 idem in universam hanc Historiam dictum intelligi
 velim. Nam et hoc traditur, Argivos advocasse Per-
 sam in Graeciam, quum male illis cessisset adversus
 Lacedaemonios bellum, quumque quidvis potius sibi
 accidere mallent, quam in tristi eo statu, quo tunc
 erant, manere. Atque haec de Argivis hactenus.

(153.) IN SICILIAM et alii a sociis missi legati ve-
 nerunt, cum *Gelone* acturi, et a Lacedaemoniis mis-

575, 11.

ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. Τοῦ δὲ Γέλωνος
 τούτου πρόγονος, οἰκῆτῳρ ἑὼν Γέλῃς, ἣν ἐκ νήσου Τή-
 5 λου, τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὅς κτιζομένης Γέλῃς ὑπὸ
 Ἀινιδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιφήμευ, οὐκ ἐλείφθη.
 ἀγὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἱεροφάνται
 τῶν χθονίων θεῶν, διετέλεον ἑόντες, Τηλίνεω ἐνός τευ
 τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε. Ἐς Μακτώριον
 10 πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλῃς οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶων,
 ἑσσωθέντες στασί. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς
 Γέλην, ἔχων οὐδεμίην ἀνδρῶν δύναμιν, ἀλλ' ἱερά του-
 τέων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο,
 τοῦτο οὐκ ἔχω εἶπαι. τούτοισι δ' ὦν πίσυνος ἑὼν, κατή-
 15 γαγε ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱεροφάνται τῶν θεῶν
 ἔσονται. θῶμά μοι ᾧν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πυν-

CLIII. 4. ἑὼν Γέλῃς ex conl. ὁ ἐν Γέλῃ olim edd. et mss.

sus Syagrus. *Gelonis* huius progenitor, *Gelae* in-
 cola, ex Telo insula erat, contra Triopium sita: qui,
 quum a Lindiis ex Rhodo, duce Antiphemo, *Gela*
 conderetur, coloniae fuerat socius. Huius posterī,
 proecedente tempore hierophantae fuerunt inferarum
 dearum, et constanter idem munus tenuerunt; ad
 quod Telines, unus ex illorum maioribus, tali modo
 fuerat promotus. Cives nonnulli Geloi, in seditione
 victi ab adversariis, in Mactorium oppidum confu-
 gerant supra Gelam situm. Hos Telines Gelam re-
 duxit, nulla hominum manu adiutus; sed solis sacris
 harum dearum. Unde vero haec sumserit, aut quo-
 modo nactus sit, dicere non possum. Sed his fretus
 reduxit illos hac conditione, ut posterī ipsius hiero-
 phantae illarum dearum essent. Quod autem audio

θάνομαι κατεργάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοσοῦτον· τὰ
 τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἀπαντος ἀνδρὸς νενόμικα
 γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης αὐ-
 δρηΐης· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων, 20
 τὰ ὑπεναντία ταυτέων, πεφυκέναι Θηλυδρίας τε καὶ μα-
 λακάτερος ἀνὴρ. οὕτω μὲν νυν ἐκτῆσατο τοῦτο τὸ γέ-
 154 ρας. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρειος τελευτήσαντος τὸν
 βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλης ἑπτὰ ἔτη, ἀπέθανε
 δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελάου, ἐμβαῦτα ἀναλαμ-
 βάνει τὴν μοναρχίην Ἰπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελ-
 φεύς. ἔχοντας δὲ Ἰπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων, 5
 ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱεροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλ-
 λων καὶ Αἰνησιδήμου, τοῦ Παταϊκοῦ, ἦν δορυφόρος Ἰπ-
 ποκράτεος· μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπε-
 δέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος

rem tantam a Teline esse perfectam, id eo magis
 etiam miror, quod, quum talia non a quolibet ho-
 mine patrari posse existimaverim, sed ab animo
 forti et virili robore debere proficisci, hic e contra-
 rio perhibetur a Siciliae incolis effoeminatus et mol-
 lis admodum homo fuisse. At is quidem ita munus
 hoc obtinuerat. (154.) Mortuo Cleandro, Pantaris
 filio, qui, postquam septem annis Gelae fuerat ty-
 rannus, a Sabyllo cive Geloo est interfectus; ibi tum
Hippocrates, Cleandri frater, monarchiam suscepit.
 Quo regnante *Gelon*, unus e posteris Telinis hiero-
 phantae, cum aliis multis, et in his cum Aenesidemo
 Pataici filio, custos corporis fuit Hippocratis: nec
 vero multo post ob virtutem praefectus universi equi-
 tatus nominatus est. Nam quum Callipolitas et Na-

- 10 γὰρ Ἴπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους, καὶ
 Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ πρὸς, Συρηκου-
 σίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συγχούς, ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν
 τούτοισι τοῖσι πολέμοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος·
 τῶν δὲ εἶπον πολίων, ταυτέων, πλὴν Συρηκουσέων, οὐδε-
 15 μὴ πέφωγε δουλοσύνην πρὸς Ἴπποκράτεος. Συρηκου-
 σίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχη
 ἐσσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ οὗτοι,
 ἐπὶ τοῖσδε καταλλάξαντες, ἐπ' ᾧτε Ἴπποκράτει Κα-
 μαρίναν Συρηκουσίους παραδοῦναι· Συρηκουσίων δὲ ἦν
 Καμαρίνα τὸ ἀρχαῖον. Ὡς δὲ καὶ Ἴπποκράτεια, τυ- 155
 ρανεύσαντα ἴσα ἔτια τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ, κατέ-
 λαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλιν Ἰβλήν, στρατευσάμενον ἐπὶ
 τοὺς Σικελούς· οὕτω δὲ ὁ Γέλων, τῷ λόγῳ τιμωρέων
 5 τοῖσι Ἴπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ,

xios oppugnaret Hippocrates, et Zancleaeos et Leon-
 tinos, itemque Syracusios et Barbaros multos; in
 cunctis his bellis praeclare Gelonis virtus eminuit. Ea-
 rum autem quas dixi civitatum nulla, praeter Syra-
 cusas, effugit quin in servitutem ab Hippocrate re-
 digeretur. Syracusios vero, praelio victos ad Elorum
 fluvium, liberaverunt Corinthii et Corcyraei, concilia-
 ta pace in hanc conditionem, ut Camarinam Hippo-
 crati traderent Syracusii: nam antiquitus Syracusio-
 rum Camarina fuerat. (155.) Postquam vero Hip-
 pocrati etiam, quum totidem annos quot Cleander
 frater regnasset, accidit ut ad Hyblam urbem, bel-
 lum gerens cum Siculis, occumberet; tunc nimirum
 hic *Gelon*, nomine quidem tenuis opem ferens filiis
 Hippocratis Euclidi et Cleandro, quibus iam parere

οὐ βουλομένων τῶν πολιτῶν κατηκῶν ἔτι εἶναι, τὰ
 ἔργω, ὡς ἐπεκράτησε μάχη τῶν Γελῶν, ἤρχε αὐτὸς,
 ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο
 τὸ εὖρημα, τοὺς ἡγεμόρους καλεομένους τῶν Συρη-
 κουσίων, ἐκπεσόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέ- 10
 ρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων κατα-
 γαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος εἰς τὰς Συρηκού-
 σας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκου-
 σίων ἐπιόντι Γέλωνι παραδιδῶν τὴν πόλιν καὶ ἑαυτὸν.
 156 Ὁ δὲ ἐπεὶ τε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλῃς μὲν
 ἐπικρατέων λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ἐπιτρέψας αὐτὴν
 Ἱέρωνι ἀδελφεῷ ἑαυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε,
 καὶ ἔσαν οἱ πάντα αἱ Συρηήκουσαι. αἱ δὲ παραυτίκα
 ἀνὰ τ' ἑδραμον καὶ ἀνέβλαστον. τοῦτο μὲν γάρ, Κα- 5
 μαριναίους ἅπαντας εἰς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν, πο-

CLVI. 2. ἐπικρατέων. ἔτι κρατέων ex conl. corrigunt.

cives noluerant, re vera autem, praelio victis Gelois, solus ipse regnavit, Hippocratis filiis imperio fraudatis. Quae res quum ei praeter spem successisset, deinde gamoros quos vocant Syracusiorum, [*id est*, praediorum possessores] urbe eiectos a populo et a propriis servis, qui Cyllirii vocabantur, ex Casmena oppido Syracusas reduxit, et hac quoque urbe potitus est. Populus enim Syracusiorum adventanti Geloni et se et urbem tradidit. (156.) Syracusis potitus Gelon, iam non tanti fecit Gelae imperare: itaque hoc oppidum fratri suo Hieroni permisit, ipse vero Syracusas quolibet modo munivit et auxit: erantque ei Syracusae loco omnium. Et brevi haec urbs crevit floruitque. Nam et Camarinaeos cunctos,

λήτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε·
 τοῦτο δὲ, Γελῶν ὑπερημίσεας τῶν ἀστῶν, τὰντὸ τοῖσι
 Καμαριναίοις ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ,
 10 ὡς πολιορκούμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν
 αὐτῶν παχέας, αἰραμένους τε πόλεμον αὐτῶ, καὶ
 προσδοκόντας ἀπολέσθαι διὰ τοῦτο, ἄγων ἐς τὰς Συ-
 ρηκούσας, πολίητας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγα-
 ρέων, οὐκ ἔοντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ προσ-
 15 δεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους
 ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης.
 τὰντὸ δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε,
 διακρίνας. ἐποίεε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομί-
 σας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχαριτάτατον. Τοιούτῳ μὲν
 20 τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων.

Syracusas transductos, cives fecit, dirutâ Camarinâ :
 et maiore parte Geloorum civium eodem modo, quo
 Camarinæis, usus est. Megarenses vero Siciliam in-
 colentes quum ab illo oppugnati in deditionem ve-
 nissent; opulentiores eorum, qui bellum contra eum
 suscitaverant, et ob id se perditum iri putabant, pa-
 riter Syracusas transduxit, civesque fecit; plebem au-
 tem Megarensium, quae belli non fuerat auctor,
 et nihil ab illo mali se passuram exspectabat, hanc
 item Syracusas perductam vendidit ea conditione, ut
 e Sicilia exportarentur. Eodemque modo Euboensibus
 usus est Siciliam incolentibus, discretâ plebe a
 locupletibus. Eggit autem ita cum utrisque hac causâ,
 quod molestiae et periculi plenum putaret, una cum
 plebe habitare. Tali modo potens tyrannus Gelon
 evaserat.

157 Τότε δὲ, ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο εἰς
 τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῶ εἰς λόγους, ἔλεγον τά-
 δε· „Ἐπεμψάν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ Ἀθηναῖοι,
 „καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, παραλαμψομένους σε πρὸς
 „τὸν βάρβαρον. τὸν γὰρ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάν- 5
 „τως κου πυνθάνεαι· ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας
 „τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἥϊον στρα-
 „τὸν ἐκ τῆς Ἀσίας, στρατηλατήσῃ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα·
 „πρόσχημα μὲν ποιούμενος ὡς ἐπ’ Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν
 „νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ’ ἐωυτῷ ποιήσα- 10
 „σθαι. Σὺ δὲ δυνάμιός τε ἡκεις μεγάλης, καὶ μοῖρ’ αἰ-
 „τοὶ τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μέτα, ἄρχοντί γε Σι-
 „κελῆς· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ
 „συνελευτέρου. αἰλῆς μὲν γὰρ γινομένη πᾶσα ἡ Ἑλ-
 „λας, χεὶρ μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινό- 15

(157.) Tunc vero, postquam Syracusae venerunt Graecorum legati, in conspectum Gelonis producti, haec apud eum verba fecerunt. *Miserunt nos Lacedaemonii et Athenienses horumque socii, ad societatem adversus Barbarum te invitatu- ros. Haud dubie enim hunc nosti Graeciam invadentem; virum Persam, qui Hellesponto ponte iuncto universas Orientis copias ex Asia transducturus est, et bellum illaturus Graeciae; caussam quidem praetexens, contra Athenas se ducere exercitum, in animo autem habens totam sibi Graeciam subiacere. Tu vero magna praeditus es potentia; et haud minima pars Graeciae apud te est, qui imperas Siciliae. Succurre igitur liberantibus Graeciam, cum eisque eam libera! Etenim iunctis Grae-*

577, 1.

- „μεβα τοῖσι ἐπιοῦσι. ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδι-
 „δῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, τὸ δὲ ὑγιαῖνον τῆς
 „Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται, μὴ
 „πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. Μὴ γὰρ ἐλπίσης, ἦν ἡμέας
 20 „καταστρέψῃται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὥς οὐκί
 „ἥξει παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου Φύλαξαι. βοη-
 „θέων γὰρ ἡμῖν, σεαυτῷ τιμωρέεις. τῷ δὲ εὖ βουλευ-
 „θέντι πρήγματι τελευτῇ ὥς τὸ ἐπίπαν χρηστὴ ἐθέλει
 „ἐπιγίνεσθαι.“ Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ πολ- 158
 „λὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε· „Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον
 „ἔχοντες πλεονέκτην, ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ
 „τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἔλθειν. αὐτοὶ δὲ, ἐμεῦ
 5 „πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπαίψα-
 „σθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συνῆπτο, ἐπι-

*ciae viribus magna contrahitur manus, et pares su-
 mus invadenti hosti. Sin nostrum alii nos produnt,
 alii iuvare nolunt, et exigua pars Graeciae sana
 est; tunc vero est verendum, ne Graecia pereat
 universa. Noli enim existimare, si nos praelio vi-
 ctos Persa subegerit, non eundem ad te pariter
 venturum; sed, priusquam istud accadat, tibi pro-
 spice! Nobis enim opem ferens, te ipsum tutum
 praestabis. Rem bono consilio susceptam bonus
 plerumque sequi exitus solet. Sic illi locuti sunt.
 (158.) Gelon vero, vehementer illos increpans, in
 hunc modum respondit. Viri Graeci, arrogantibus
 vobis veniam adversus Barbarum. At iidem vos,
 quum prius ego vos rogavi, ut barbarorum exer-
 citum mecum adgrederemini, obtestatusque sum*

„σκήπτοντός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδew πρὸς
 „Ἐγισταίων Φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε τὰ
 „ἐμπόρια συνελευθεροῦν, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφε-
 „λῖαι τε καὶ ἐπαυρέσεις γεγόνασι· οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα 10
 „ἦλθετε βοηθήσontes, οὔτε τὸν Δωριέος Φόνον ἐκπρήξό-
 „μενοι· τό τε κατ' ὑμέας, τὰδε πάντα ὑπὸ βαρβάροισι
 „νέμεται. ἀλλὰ, εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κα-
 „τέσται· νῦν δὲ, ἐπειδὴ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπῆ-
 „κται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνήστις γέγονε. 15
 „Ἀτιμίας δὲ πρὸς ὑμέων κυρήσας, οὐκ ὁμοιωσομαι
 „ὑμῖν, ἀλλ' ἐτοῖμός εἰμι βοηθεῖν, παρεχόμενος διηκο-
 „σίας τε τριήρεας, καὶ δισμυρίους ὀπλίτας, καὶ δισχι-
 „λίην ἵππον, καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δισχιλίους
 „σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἵπποδρόμους ψιλούς· σῖ 20

*ut Doriei necem, Anaxandridae filii, ab Eggestaeis
 commissam ulcisceremini, simulque adiutorem me
 vobis obtuli ad liberanda emporia, e quibus magna
 commoda fructusque ad vos redibant, nec mei
 caussa venistis ad opem mihi ferendam, nec ad ul-
 ciscendam Doriei caedem; et, per vos si stetisset,
 omnia haec in barbarorum forent potestate. At,
 postquam bene atque prospere mihi omnia ces-
 serunt, nunc, ubi in vos versum est bellum, in
 vosque ingruit, ita demum memoria vos subiit
 Gelonis. Verumtamen, quamvis a vobis turpi-
 ter fuerim contemptus, non ego vestrum ero simi-
 lis, sed paratus sum opem vobis ferre, ducentas
 praebiturus triremes, et vicies mille milites gra-
 viter armatos, bis mille equites, bis mille sagitta-
 rios, bis mille funditores, et bis mille cursorios*

578, 30.

„τόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ' ἂν διαπολε-
 „μήσωμεν, ὑποδέκομαι παρέξειν. Ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε
 „τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν
 „Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ
 25 „λόγῳ οὐτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι, οὐτ' ἂν ἄλλους πέμ-
 „ψαιμι.“ Ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἡνέσχετο ὁ Σύαγρος, 159
 εἶπέ τε τάδε· „Ἡ κε μέγ' οἰμῶζειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγα-
 „μέωνων, πυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπα-
 „ραιρῆσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκουσίων. ἀλλὰ
 5 „τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅπως τὴν ἡγε-
 „μονίην τοι παραδώσομεν. ἀλλ', εἰ μὲν βούλει βοηθεῖν
 „τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ'
 „ἄρα μὴ δικαιοῖς ἀρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθέη.“
 Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὦρα ἀπεστραμμένους τοὺς 160

CLX. 1. ἀπεστραμμ. ἰπεστρ. malint alii.

*equites leviter armatos: denique universo Graeco-
 rum exercitui frumentum me suppeditaturum, us-
 que dum debellarimus, recipio. At hac conditione
 haec polliceor, ut dux et imperator sim Graeco-
 rum adversus Barbarum: alia conditione nec ipse
 venturus sum, nec alios missurus. (159.) Haec
 audiens non tulit Syagrus, sed his verbis respondit:
 Ingentia profecto lamenta tolleret Pelopides Aga-
 memnon, si audiret Spartanis imperium ablatum
 a Gelone et Syracusiis. Immo huius conditionis
 ne porro mentionem facias, ut tibi tradamus im-
 perium. Sed, si vis auxilio venire Graeciae, scito
 sub Lacedaemoniorum te fore imperio: id si tibi
 non placet, noli auxilio venire. (160.) Ad haec
 Gelon, videns aversantem Syagri sermonem, postre-*

λόγους τοῦ Συσάγρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε ἐξέφαινε
 λόγον „ὦ ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνειδέα κατιόντα ἀνθρώ-
 „πῳ φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι ἀποδεξά-
 „μενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, σὺ με ἔπεισας ἀσχή- 5
 „μονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω πε-
 „ριέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
 „περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἔοντα πολλαπλασίης ἡγε-
 „μόνα, καὶ νηῶν πολὺ πλεύνων. Ἄλλ' ἐπεὶ τε ὑμῶν ὁ
 „λόγος οὕτω προσάντης κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπέξο- 10
 „μεν τοῦ ἀρχαίου λόγου. εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγέο-
 „σθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῶν ἡδονὴ τοῦ κατὰ
 „θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἡ
 „τούτοις ὑμέας χρέων ἐστὶ ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπιέναι συμ-
 161 „μάχων τοιῶνδε ἐρήμους.“ Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προε-

mam hanc illis proposuit conditionem. *Hospes Spar-
 tane!* inquit, *Contumeliosa verba, in hominem pro-*
iecta, iram solent excitare: at tu, quamvis con-
tumelioso usus sermone, me tamen non induxisti
ut in respondendo sim immodestus. Quandoqui-
dem vero vos tanto studio urgetis ut imperium
teneatis, consentaneum est ut ego maiori etiam
studio, quam vos, mihi hoc postulem, quippe
multo maiorem exercitum, multoque plures naves
vobis adducturus. At, quoniam adeo adversa vo-
bis haec conditio est, nos de eo quod prius postu-
lavimus, nonnihil concedemus. Si pedestribus co-
piis vos praefueritis, ego nauticis praeero: sin
vobis volupe est classi praeesse, ego pedestribus
praeero copiis. Aut in alterutro horum adquie-
scere vos oportet, aut abire talibus sociis desti-

579, 60.

τείνετο. Φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμο-
 νίων, ἀμείβετό μιν τοῖσδε· „ὦ βασιλεῦ Συρηκουσίων,
 „οὐκ ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψε νῆμας
 5 „πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δὲ, ὅπως μὲν στρατιὴν
 „πέμψεις μὴ ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προφαίνεις·
 „ὡς δὲ στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίχεται. ὅσον μὲν νυν
 „παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδέου ἡγέσθαι, ἐξήρκει
 „ἡμῶν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ἐπισταμένοις
 10 „ὡς ὁ Λάκων ἱκανὸς τοι ἐμέλλε ἔσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμ-
 „φοτέρων ἀπολογούμενος· ἐπεὶ τε δὲ ἀπάσης ἀπελαυ-
 „νόμενος, δέεται τῆς ναυτικῆς ἀρχεῖν, οὕτω ἔχει τοι. οὐδ',
 „ἢν ὁ Λάκων ἐπὶ τοι ἀρχεῖν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν·
 „ἡμετέρη γὰρ ἐστὶ αὕτη γε, μὴ αὐτέων βουλομένων
 15 „Λακεδαιμονίων. τούτοις μὲν ὦν ἡγέσθαι βουλομένοι-

tutios. (161.) Haec ubi Gelon proposuit, antever-
tens Atheniensium legatus Lacedaemonium, his
verbis respondit. Rex Syracusarum! Non ducem
petituros nos ad te Graecia misit, sed exercitum.
Tu vero negas exercitum te missurum, nisi Grae-
ciae imperes: nempe imperare illi cupis. Quate-
nus igitur universi Graecorum exercitus ducatum
tibi postulasti, satis nos Athenienses habuimus
silentium tenere, bene gnari idoneum fore Laco-
nem ad rationem tibi pro utrisque reddendam:
nunc vero, ubi de universi imperii summâ con-
cedens, classis postulas imperium, sic tibi habe.
Si vel Laco tibi concederet classis imperium,
nos non concederemus: nostrum enim hoc mu-
nus est, nisi Lacedaemonii id velint. His ergo,
si classis obtinere imperium voluerint, non re-

„σι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλω δὲ παρήσομεν οὐδενὶ ναυα-
 „χέειν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε παράλον Ἑλλήνων στρατὸν
 „πλεῖστον εἶμεν ἐκτημένοι, εἰ Συρακουσίοισι ἐόντες Ἀθη-
 „ναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν
 „ἔθνος παρεχόμενοι, μούνοι δὲ ἐόντες οὐ μετανάσται 10
 „Ἑλλήνων τῶν καὶ Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον
 „ἔφησε εἰς Ἴλιον ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμή-
 „σαι στρατὸν. οὕτω οὐκ ὄνειδος ἡμῖν ἐστὶ οὐδὲν λέγειν
 162 „ταῦτα.“ Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε „Ξεῖνε Ἀθηναῖε,
 „ὕμεις οἴκατε τοὺς μὲν ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξά-
 „μένους οὐκ ἔξειν. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὑπιέντες, ἔχωμ τὸ
 „πᾶν ἐβέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω
 „ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι 5
 „ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ ἐξαφαιρήται.“ Οὗτος δὲ ὁ

pugnamus: alii vero id concedimus nemini. Sic enim frustra nos maximas Graecorum omnium nauticas copias paratas haberemus, si Syracusiis nos Athenienses imperio cederemus, qui populum exhibemus antiquissimum, solique sumus Graecorum qui numquam solum vertimus: quo de populo etiam Homerus poeta fortissimum virum ait ad Ilium venisse, et ordinasse instruxisque exercitum. Quo minus reprehendendi sumus quod ista dicimus. (162.) Tum vero Gelon, Hospes Atheniensis! ait, Vos videmini imperatores quidem habere, sed, quibus hi imperent, non habituros. Quoniam igitur nihil remittentes, omnia vultis tenere; ocysus hinc abire maturate, domumque reversi nunciate Graeciae, ver ei ex anno esse exemptum. Cuius dicti haec sententia est, quam

580, 91.

νόος τοῦδε τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς
 ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμάτατον· τῆς δὲ τῶν Ἑλ-
 λήνων στρατιῆς, τὴν ἐαυτοῦ στρατιήν. στερισκομένην ὦν
 10 τὴν Ἑλλάδα τῆς ἐαυτοῦ συμμαχίης, εἵκαζε ὡς εἰ τὸ
 ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρημένον εἴη.

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι, τοσαῦτα τῷ Γέ- 163
 λωνι χρηματಿಸάμενοι, ἀπέπλεον. Γέλων δὲ πρὸς ταῦ-
 τα, δέισας μὲν περὶ τοῖσι Ἑλλήσι μὴ οὐ δυνέωνται τὸν
 βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν
 5 ποιησάμενος, ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λα-
 κεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν
 ἡμέλησε, ὃ δὲ ἄλλης εἵχετο. Ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα
 ἐπύθετο τὸν Πέρσῃ διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον,
 πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθει, ἄν-

ille significare voluit: nempe satis constat, praestan-
 tissimam anni partem ver esse; suum autem exerci-
 tum praestantissimam partem dixit in Graecorum ex-
 exercitu. Itaque Graeciam, societate ipsius destitutam,
 comparavit cum anno, cui ver sit exemtum.

(163.) Legati igitur Graecorum, hisce cum Gelone
 actis, domum navigarunt. Atque ita tunc *Gelon*, ti-
 mens quidem Graecis, veritusque ne superando Bar-
 baro impares sint futuri, sed indignum et intolerabile
 existimans, regem Siciliae, in Peloponnesum
 traicientem, sub imperio esse Lacedaemoniorum;
 hanc quidem aspernatus est conditionem, sed aliam
 rationem est secutus. Simul atque Persam intellexit
 traiecisse Hellespontum, cum tribus navibus actua-
 riis quinquaginta remorum Cadmum, Scythae filium,
 genere Coum, Delphos misit, multis pecuniis et pa-

δρα Κῶν, εἰς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ 10
 Φιλίους λόγους, παραδοκῆσοντα τὴν μάχην, ἣ πεσέ-
 ται· καὶ ἦν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε χρήματα αὐ-
 τῷ δίδόναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν ἄρχει ὁ Γέλων
 164 ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. Ὁ δὲ Κάδμος
 οὗτος, πρότερον τούτων παραδεξάμενος παρὰ πατρὸς
 τὴν τυραννίδα Κῶων εὐ βεβηκυῖαν, ἐκὼν τε εἶναι, καὶ
 δεινοῦ ἐπιόντος οὐδενός, ἀλλὰ ἀπὸ δικαιοσύνης, εἰς μέ-
 σσον Κῶοισι καταθεῖς τὴν ἀρχὴν, οἶχετο εἰς Σικελίην. 5
 ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγ-
 κλην, τὴν εἰς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸ οὐνομα. τοῦ-
 τον δὴ ὦν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιοῦτω τρόπῳ ἀπι-
 κόμενον, διὰ δικαιοσύνην τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδεε
 εἰσοῦσαν, ἔπεμπε· ὃς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοις τοῖσι ἐξ 10
 ἑωυτοῦ ἐργασμένοις, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτων

cificis mandatis instructum, qui belli exitum exspe-
 ctaret; et quidem, si vicisset Barbarus, pecunias ei
 et terram et aquam nomine Gelonis traderet; sin
 Graeci vicissent, pecunias reportaret. (164.) *Cad-*
mus hic antea, quum patri in regnum Coorum fir-
 mo rerum statu successisset, sua sponte, nullo im-
 minente periculo, sola iustitia ductus, in medio Cois
 deposuerat regnum, et in Siciliam migraverat. Ibi
 cum Samiis Zanclem urbem tenuit habitavitque, cu-
 ius nomen in Messanam mutatum est. Hunc igitur
 Cadmum, qui isto modo in Siciliam venerat, Gelon
 propter reliquam etiam viri iustitiam sibi perspe-
 ctam, Delphos misit: isque praeter alia iustitiae do-
 cumenta etiam hoc non minimum a se editum reli-
 quit, quod, quum magnas in manibus haberet pecu-

ἐλείπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν αἰ
 Γέλων ἐπετράπετο, παρὲν κατασχεῖσθαι, οὐκ ἐβέλησέ
 ἀλλ', ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ
 15 Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπύκ-
 το ἐς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων.
 Λέγεται δὲ καὶ τὰδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίᾳ οἰκημένων, 165
 ὥς ὅμως, καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ
 Γέλων, ἐβοήθησε ἀν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρω-
 νος τοῦ Αἰνησιδῆμου Ἀκραγαντίνων μονάρχου ἐξελα-
 5 θεῖς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐὼν
 Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον Φοινίκων
 καὶ Λιβύων καὶ Ἰβήρων καὶ Λιγύων καὶ Ἑλισύκων
 καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρνίων τριήκοντα μυριάδας, καὶ
 στρατηγὸν αὐτέων Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος, Καρχηδονίων
 10 ἑόντα βασιλῆα· κατὰ ξεινίην τε τὴν ἑαυτοῦ ὁ Τήριλ-

nias a Gelone sibi creditas, intervertere eas, quam-
 quam nihil prohibebat, noluerit; sed, postquam pu-
 gna navali vicissent Graeci, et Xerxes cum exercitu
 abiisset, ipse etiam in Siciliam reversus pecunias om-
 nes Geloni reportaverit.

(165.) Memorant etiam Siculi, quamvis sub imperio
 futurum Lacedaemoniorum, vel sic tamen *Gelonem*
 subsidio venturum fuisse Graecis, nisi *Terillus* Cri-
 nippi filius, Himerae tyrannus, a Therone Aenesi-
 demi filio, Agrigentinarum monarchâ, Himera eie-
 ctus, sub idem tempus trecenta millia Poenorum et
 Libyum et Iberorum et Ligurum et Helisycorum et
 Sardorum et Corsicanorum, horumque ducem *Amil-
 carem* Annonis filium, regem Carthaginiensium, in
 Siciliam transduxisset. Nempe Amilcarem ad istam

316 HERODOTI HISTOR. VII.

λος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλεω τοῦ Κρητίνεω προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἐαυτοῦ τέκνα δούς ὁμήρους Ἀμίλκα, ἐπῆγέ μιν ἐπὶ τὴν Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλου γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεως, τῇ οὐνομα ἦν Κυδίππη. οὕτω 15 δὴ οὐκ οἶόν τε γεγόμενον βοηθεῖν τὸν Γέλωνα τοῖσι Ἑλ-
 166 λησι, ἀποπέμπειν εἰς Δελφοὺς τὰ χρήματα. Πρὸς δὲ, καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἐν τε τῇ Σικελίᾳ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσην. Τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ὄντα πρὸς πα- 5 τρὸς, μητρόθεν δὲ Συρηκούσιον, βασιλεύσαντά τε καὶ ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἐγένετο, καὶ ὡς ἐσσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι· οὔτε

suscipiendam expeditionem induxerat Terillus, pro hospitii iure opem eius implorans: maxime vero eum commoverat Anaxilai studium, Cretinae filii; qui, quum Rhegii esset tyrannus, traditis Amilcari filiis suis obsidibus, persuaserat ei ut in Siciliam traiceret ad opem socero suo ferendam: filiam enim Terilli, nomine Cydippen, in matrimonio Anaxilaus habuit. Ita igitur *Gelonem*, aiunt, quum Graecis auxilio venire non potuisset, pecunias Delphos misisse. (166.) Ad haec memorant, eodem die in Sicilia *Gelonem* et *Theronem* Amilcarem Carthaginiensem praelio superasse, quo die Gracci ad Salaminem Persas superarunt. *Amilcarem* vero; qui a patre Carthaginensis, a matre vero Syracusius fuit; et ob virtutem ad regiam dignitatem a Carthaginensibus erat promotus; hunc, audio, postquam collatis signis vi-

γὰρ ζῶντα, οὔτε ἀποθανόντα Φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ
 πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὑπ' 167.
 αὐτέων Καρχηδονίων ὁ δὲ ὁ λόγος λεγόμενος, οἰκότης χρεω-
 μένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἑλλήσι ἐν τῇ Σικε-
 λίῃ ἐμάχοντο ἐξ ἧους ἀρξάμενοι μέχρι δαίλης ὀψίης· ἐπὶ
 5 τοσούτο γὰρ λέγεται ἐλκῦσαι τὴν σύστασιν· ὁ δὲ Ἀμίλ-
 κας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο
 καὶ ἐκαλλιρέετο, ἐπὶ πυρῆς μεγάλης σώματα ὅλα κα-
 ταγίζων· ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἑαυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυ-
 χε ἐπισπένδων τοῖσι ἱροῖσι, ὥσε ἑαυτὸν εἰς τὸ πῦρ· οὕτω
 10 δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλ-
 κα τρώπῳ εἴτε τοιούτῳ, ὡς Φοίνικες λέγουσι, εἴτε ἐτέ-
 ρῳ, ὡς Συρηκούσιοι, Καρχηδόνιοι τοῦτο μὲν οἱ θύουσι,
 τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλεσι τῶν

CLXVII. 2. οἰκότης ex coniect. εἰκόνι olim edd. cum mssstis.

ctus est praelio, disparuisse: nec enim vivum, nec mortuum, usquam terrarum fuisse repertum, quamquam Gelon omnia diligentissime perquisiverit. (167.) Narrant vero Poeni, probabili ratione utentes, Barbaros cum Graecis in Sicilia ab solis ortu usque ad vesperam pugnassee; (eo enim usque extraxisse pugnam;) Amilcarem autem per id tempus in castris manentem sacra fecisse et perlitassee, integra corpora super ingente pyra cremantem; tum vero, quum, vinum forte infundens sacris, suos vidisset in fugam versos, se ipsum in ignem coniecisse, atque ita crematum nusquam comparuisse. Eidem vero Amilcari, sive hac ratione, quam Poeni narrant, e conspectu hominum remoto, sive alia quam Syracusii tradunt, Carthaginienses et sacra faciunt et in om-

318 HERODOTI HISTOR. VII.

ἀπαικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι. τὰ μὲν
ἀπὸ Συκελίας, τοσαῦτα.

168 Κερκυραῖοι δὲ, τὰδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέ-
λοισι, τοιαῦδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβα-
νον οἱ αὐτοὶ οἷπερ καὶ ἐς Συκελίην ἀπύκατο, λέγοντες
τούς αὐτοὺς λόγους τούς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ
δὲ παραυτίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, 5
φράζοντες ὡς „οὐ σφί περιόπτει ἔστι ἡ Ἑλλὰς ἀπολ-
λυμένη· ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δου-
λεύουσιν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη
ἐς τὸ δυνατώτατον.“ Ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσω-
πα. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθῆειν, ἄλλα νοεῦντες, ἐπλήρωσαν 10
ρέας ἐξήκοντα· μόγις δὲ ἀναχθέντες, προσέμιξαν τῇ
Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς

nibus civitatibus, quae ipsorum sunt coloniae, mo-
numenta erexerunt, maximum vero in ipsa Cartha-
gine. Sed haec de *Siculis rebus* hactenus.

(168.) *Corcyraci* vero aliud legatis responde-
runt, aliud fecerunt: nam et hos ad societatem in-
vitarunt iidem qui in Siciliam erant missi; eademque
oratione apud hos usi sunt qua apud Gelonem. Et hi
quidem statim polliciti sunt auxilia se missuros, di-
centes *non negligendam sibi esse salutem Graeciae;*
quae si periret, nihil aliud sibi fore reliquum,
nisi ut proximo quoque die servitutem servirent:
itaque, quanta maxima vi possent, illi succurren-
dum. Ita speciose responderant. At ubi adfuit auxi-
lia mittendi tempus, ibi tum, alia sentientes, naves
quidem compleverunt sexaginta: sed aegre in altum
provecti Peloponnesum adierunt, et circa Pylum et

Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευον τὰς νέας, παραδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ἥ πεσέεται· ἀελπτέοντες μὲν τοὺς
 15 Ἕλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσῃν, κατακρατήσαντα πολλόν, ἄρξιν πάσης τῆς Ἑλλάδος.
 Ἐποίευν ἂν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχῃσι πρὸς τὸν Πέρσῃν λέγειν τοιαῦδε· „ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, παραλαμβάνοντων τῶν
 „Ἑλλήνων ἡμέας εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύνα-
 20 „μιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόν-
 „τες ἂν, ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐβε-
 „λήσαμεν τοι ἐναντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι.“
 Τοιαῦτα λέγοντες ἤλπιζον πλέον τι τῶν ἄλλων οἴσε-
 σθαι· τὰ περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ
 25 τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποιήτο, τῇ περ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοή-

Taenarum Laconicae terrae, inhibitis velis naves in alto tenentes, exspectarunt hi quoque exitum belli; minime quidem sperantes fore ut Graeci superiores discedant, sed existimantes Persam ingenti reportatâ victoriâ universae Graeciae imperio potiturum. Itaque consulto id fecerunt, quo haec et talia Xerxi dicere possent: *Nos, Rex, quum Graeci ad huius belli societatem adsciscerent, qui copias non minimas habemus, et navium haud minimum numerum praebere poteramus, sed maximum post Athenienses, nolimus contra te arma ferre, aut quidquam quod ingratum tibi foret, facere.* Talia dicendo sperabant melius secum, quam cum aliis, actum iri: quod etiam eventurum fuerat, ut equidem opinor. Adversus Graecos vero alia eis parata excusatio erat, qua etiam usi sunt. Accusantibus enim illos Graecis quod auxilia non misissent, dixerunt:

Θεον, ἔφασαν „πληρῶσαι μὲν ἐξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησίων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἶδ' ἂν γε γένεσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι εἰς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίας.“ Οὗτοι μὲν ³⁰ οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας.

- 169 Κρηῆτες δὲ, ἐπεὶ τέ σφεας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τούτοις ταχθέντες Ἕλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε. Πέμψαντες κοινῇ Θεοπρόπους εἰς Δελφοὺς, τὸν Θεὸν ἐπειρώτων, εἴ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο· „ὦ νήπιοι, ἐπιμέμφεσθε ὅσα ἔ
 „ὑμῖν ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἐπέμψε
 „μηνίων δακρύματα; ὅτι οἱ μὲν οὐ συνέξεπρήξαντο αὐ-
 „τῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γεόμενον, ὑμεῖς δὲ κεί-
 „νοισι τὴν ἐκ Σπάρτης ἀρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρ-

complexse se quidem sexaginta triremes, sed ventis etesiis prohibitos esse Maleam circumvehi; eâ causâ ad Salaminem non pervenisse, nec ullo pravo consilio factum esse, ut pugnae navali non interfuerint. Ita hi Graecos eluserunt.

(169.) *Cretenses, postquam eos ad belli societatem invitarunt Graeci quibus id mandatum erat, hanc iniere rationem. Communi consilio Delphos missis legatis quaesiverunt ex Deo, an ex usu ipsorum esset futurum, si opem ferrent Graeciae? Quibus Pythia respondit: Stulti! Conquerimini quantam vobis lacrymarum materiam immiserit Minos, iratus quod, quum Graeci vobis ad ulciscendam ipsius in Camico patratam caedem operam suam non contulissent, vos illis ad vindicandam mulierem a barbaro viro e Sparta raptam socios vos*

- 10 „βάρου γυναῖκα.“ Ταῦτα οἱ Κρήτες ὡς ἀπενειχθέντα
 ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας. Λέγεται γάρ, Μί- 170
 νων κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην,
 τὴν νῦν Σικελίην καλευμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανά-
 τῳ. ἀνὰ δὲ χρόνον Κρήτας, Θεοῦ σφι ἐποτρύναντος,
 5 πάντας πλὴν Πολυχνιτέων τε καὶ Πραισιίων, ἀπικομέ-
 νους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκέειν ἐπ' ἔτεα
 πέντε πόλιν Κάμικον, τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγατῖνοι ἐνέ-
 μοντο· τέλος δὲ, οὐ δυναμένους οὔτε εἰλεῖν, οὔτε παρα-
 μένειν, λιμῷ συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς
 10 δὲ κατὰ Ἰηπυγίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβέντα
 σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τὴν γῆν. συναραχ-
 θέντων δὲ τῶν πλοίων, οὐδεμίην γάρ σφι ἔτι κομιδὴν
 ἐς Κρήτην φαίνεσθαι, ἐνθαῦτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας,
 καταμεῖναι τε, καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν,

adiunxistis! Id responsum ubi ad se relatum Cretenses
 audire, opem Graecis ferre supersederunt. (170.)
Minoem quippe fama est, quum Daedalum quaerens
 in Sicaniam venisset, quae nunc Sicilia vocatur, vio-
 lenta morte ibi occubuisse: interiecto autem tempore
 Cretenses, hortante Deo, universos praeter Polichni-
 tas et Praesios magna cum classe in Siciliam profe-
 ctos, urbem *Camicum*, quam mea aetate *Agrigentini*
 incoluerunt, quinque annis continuis oppugnasse; ad
 extremum vero, quum nec capere urbem, nec diutius
 manere fame pressi possent, re infecta discessisse.
 Eisdem deinde, narrant, circa Iapygiam navigantes,
 ingenti oborta tempestate ad terram fuisse adpulsos,
 fractisque navibus, quum nulla in Cretam redeundi
 ratio adpareret, ibi mansisse, et condita Hyria urbe,
Herod. T. III. P. I. X

γενέσθαι Ἰήπυγας Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ εἶναι νησιώ- 15
 τας, ἡπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκί-
 σαι, τὰς δὲ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῶ ἐξανιστάν-
 τες προσέπταισαν μεγάλως· ὥστε Φρόνος Ἑλληνικὸς
 μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐ-
 τέων τε Ταραντίνων, καὶ Ῥηγίνων· οἱ ὑπὸ Μικύθου τοῦ 20
 Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι τι-
 μωροὶ Ταραντίνιοις, ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω· αὐτέων
 δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπέην ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκί-
 της ἐὼν Ἀναξίλειω, ἐπίτροπος Ῥηγίου καταλέλειπτο·
 οὗτος ὅσπερ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκά- 25
 δων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀν-
 171 δριάντας. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίους τε καὶ Τα-

ex *Cretensibus* mutato nomine *Iapyges Messapios*,
 et ex insulanis incolas continentis esse factos : tum
 deinde ex Hyria reliquas ab eisdem ductas conditas-
 que esse colonias, quas longo interiecto tempore
 evertere conantes *Tarentini* ingentem cladem passi
 sunt, ut caedes haec hominum graeci generis maxima
 fuerit omnium quas novimus, tam ipsorum Tarenti-
 norum, quam Rheginorum. Ex Rheginis enim civi-
 bus, qui, a Micytho Choeri filio vi coacti, auxilio
 Tarentinis venerant, ea occasione perierunt tria mil-
 lia; ipsorum vero Tarentinorum tanta fuit multitudo,
 ut iniri numerus non potuerit. Micythus autem, qui
 minister fuit Anaxilai, Rhegii relictus erat ad admi-
 nistrandam urbem; idem qui deinde Rhegio pulsus,
 Tegeam Arcadiae habitavit, et multas illas Olympiae
 statuas dedicavit. (171.) Sed haec de Rheginis et
 Tarentinis in transcurso dicta sunt. In *Cretam* vero

ραντίνους, τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέγονε. Ἐς δὲ τὴν
 Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραῖσιοι, ἐσοικίζε-
 σθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἑλληνας
 5 τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ
 Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ Φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἔοντας
 Κρήτας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀντὶ τούτων δέ σφι, ἀπονα-
 στήσασι ἐκ Τροίης, λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ
 αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι· ἔς τε, τὸ δεύτερον ἐρημω-
 10 θείσης Κρήτης, μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν
 νέμεσθαι Κρήτας. Ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦ-
 τα, ἔσχε βουλομένους τιμωρεῖν τοῖσι Ἑλλησι.

Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμῆδισαν, 172
 ὡς διέδεξαν ὅτι οὐ σφι ἦνδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχα-
 νέωντο. ἐπεὶ τε γὰρ ἐπυθέατο τάχιστα μέλλοντα δια-

hominibus viduatam immigrasse, aiunt Praesii, alios
 homines, maximeque Graecos: tertia vero post Mi-
 nois obitum generatione gestum esse bellum Troia-
 num, in quo non postremi ordinis adiutores Menelai
 Cretenses fuisse satis aiunt constare. Pro ista vero
 opera Graecis navata, postquam a Troia rediissent
 Cretenses, famem pestemque et ipsis et gregibus ipso-
 rum esse obortam; denique, desolatâ iterum Cretâ,
 tertios nunc Cretenses unâ cum his, qui e superio-
 ribus reliqui fuissent, eam habitare. Haec igitur in
 memoriam illis revocans Pythia prohibuit auxilia
 Graecis mittere volentes.

(172.) *Thessali* primum necessitate coacti Me-
 dorum partes sequi coeperunt, postquam ostende-
 runt non sibi placere Alevadarum artificia. Nam si-

βαίνειν τὸν Πέρσῃν εἰς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι εἰς τὸν Ἴσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἴσθμῷ ἔσαν αἰλισμένοι ὅ πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολιῶν τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἀγγελοι, ἔλεγον· „Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν „τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίῃ τε καὶ ἡ σύμπα-
 „σα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νῦν „ἐτοῖμοί εἰμεν συμφυλάσσειν· πέμπειν δὲ χρὴ καὶ „ὑμέας στρατιὴν πολλήν· ὥς, εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστα-
 „σθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γὰρ τοι προ-
 „κατημένους τοσοῦτο πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, μούρους¹⁵
 „πρὸ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι. βοηθέειν δὲ οὐ βουλόμενοι,
 „ἀναγκαίην ἡμῖν οὐδεμίαν οἰοί τέ ἐστε προσφέρειν· οὐ-

mulatque intellexerunt Persam esse in Europam tra-
 iecturum, legatos in Isthmum miserant, ubi conve-
 nerunt legati a civitatibus meliora sentientibus de-
 lecti, qui pro salute Graeciae deliberarent. Ad hos
 ubi venerant Thessalorum legati, hac oratione usi
 erant: *Viri Graeci! Custodire oportet fauces
 Olympicas, quo Thessalia et universa Graecia a
 bello tuta praestetur. Sumus quidem nos parati
 ad eas vobiscum custodiendas, sed et vos oportet
 validum mittere exercitum: etenim, nisi miseri-
 tis, scitote nos cum Persa foedus esse inituros. Nec
 enim profecto aequum est, ut nos, qui ante reli-
 quam Graeciam adeo sumus expositi, soli pro
 vobis pereamus. Quod si vos opem ferre non vul-
 tis, nullam nobis necessitatem poteritis imponere;
 ultra vires enim cogi nemo potest: sed ipsi dabi-*

586, 67.

„δαμᾶ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ· ἡμεῖς δὲ
 „πειρησόμεθα αὐτοὶ τινὰ σωτηρίην μηχανεώμενοι.“ Ταῦ-
 20 τα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα 173
 ἐβουλεύσαντο εἰς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν
 πεζὸν στρατὸν, φυλάζοντα τὴν ἐσβολήν. ὥς δὲ συνελέ-
 χθη ὁ στρατὸς, ἔπλεε δι' Εὐρίπου· ἀπικόμενος δὲ τῆς
 5 Ἀχαιΐης εἰς Ἄλον, ἀποβάς ἐπορεύετο εἰς Θεσσαλίην,
 τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπὼν· καὶ ἀπίκητο εἰς τὰ Τέμ-
 πεα εἰς τὴν ἐσβολήν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω
 εἰς Θεσσαλίην φέρεται παρὰ Πηνειὸν ποταμὸν, μεταξὺ δὲ
 Οὐλύμπου τε οὐρέος ὄντα καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα
 10 ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὀπλῖται
 συλλεγέστες· καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος.
 ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρή-
 νου, ἐκ τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, γένεος μέντοι

mus operam ut saluti nostrae consulamus. Haec
 Thessalorum fuit oratio. (173.) Qua audita oratione
 decreverunt Graeci pedestrem exercitum mari in
 Thessaliam mittere, qui fauces illas custodiret. Qui
 ubi collectus est exercitus, per Euripum navigavit;
 et postquam Alon Achaiae pervenit, in terram ex-
 positus, relictis ibi navibus, in Thessaliam ire perre-
 xit: et in Tempe pervenit, ubi sunt fauces quae ex
 inferiori Macedonia in Thessaliam ferunt secundum
 Peneum fluvium, qui inter Olympum montem et
 Ossam interfluit. Ibi castra posuerunt collecta Grae-
 corum circa decem millia graviter armatorum: cum
 eisque Thessalorum erat equitatus. Imperator erat
 Lacedaemoniorum, *Euaenetus* Careni filius, ex po-
 lemarchis electus, non quidem ex regia familia na-

ἑὼν οὐ τοῦ βασιλείου· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλῆς ὁ
 Νεοκλῆς. Ἐμείναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικό- 15
 μνοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω,
 ἀνδρὸς Μακεδόνης, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι,
 μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, καταπατηθῆναι ὑπὸ
 τοῦ στρατοῦ ἐπιόντος· σημαίνοντες τὸ πλῆθος τε τῆς
 στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὥς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνε- 20
 βούλευον, χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον συμβουλευεῖν, καὶ σφι
 εὖνορος ἐφαίνετο ἑὼν ὁ Μακεδὼν, ἐπειθόντο. δοκέειν δέ
 μοι, ἀρρωδίῃ ἦν τὸ πείθον, ὥς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην εὐ-
 σαν ἐσβολὴν εἰς Θεσσαλοὺς κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην
 διὰ Περραιβῶν κατὰ Γόννον πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐσέ- 25
 βαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες

tus; Atheniensium vero, Themistocles Neoclis filius.
 At nonnisi paucos dies hi ibi manserunt. Advenien-
 tes enim ab Alexandro Macedone, Amyntae filio,
 legati suaserunt eis ut discederent, ne in his faucibus
 manentes conculcarentur ab invadente exercitu;
 quibus verbis illi multitudinem copiarum pedestrium
 nauticarumque significarunt. His igitur ita suadenti-
 bus, quum salutare videretur consilium, satisque
 constaret bene adversus ipsos animatum esse Mace-
 donem, paruerunt Graeci. Mihi vero videtur metus
 fuisse, qui illis ut discederent suaserit, quum intel-
 lexissent aliam praeter hanc esse viam qua in Thes-
 saliam transire hostis posset, per superiorem Mace-
 doniam et Perrhaeborum fines iuxta Gonnum urbem;
 qua etiam in Thessaliam transiit Xerxis exercitus.
 Graeci igitur, naves suas repetentes, ad Isthmum re-

587, 95.

ἐπὶ τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύοντο εἰς τὸν Ἴσθμόν. Αὕτη 174
 ἐγένετο ἢ εἰς Θεσσαλίην στρατήϊν, βασιλέος τε μέλ-
 λοντος διαβαίνειν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ
 ὄντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ, ἐρημαζέοντες συμ-
 5 μάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως, οὐδ' ἔτι ἐνδοια-
 στῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄν-
 δρες ὄντες χρησιμώτατοι.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ τε ἀπίκατο εἰς τὸν Ἴσθμόν, ἐβου- 175
 λεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου, ἣ τε στή-
 σονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷοις χώροις. ἡ νικῶσα δὲ
 γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάττειν.
 5 στεινότερῃ γὰρ ἐφαίνετο εἶναι τῆς εἰς Θεσσαλίην, καὶ
 ἅμα ἀγχοτέρῃ τε τῆς ἐαυτῶν. τὴν δὲ ἀτραπὸν, δι' ἣν
 ἤλυσαν οἱ αἰλόντες Ἕλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδε ἤδη

pro sunt profecti. (174.) Haec in Thessaliam expe-
 ditio suscepta est, quum rex in eo fuit ut in Europam
 ex Asia traiceret, iamque Abydum pervenerat. Ita
 ergo Thessali, sociis destituti, studiose, neque am-
 plius dubitanter, Medorum partes sunt amplexi, et
 in ipsis rebus gerendis utilissimos sese regi praesti-
 terunt.

(175.) Graeci postquam ad Isthmum pervenere,
 reputantes ea quae ab Alexandro nunciata erant,
 deliberarunt qua ratione bellum administrarent, et
 quibus in locis sedes belli esset statuenda. Vicit sen-
 tentia, ut Thermopylarum fauces custodirentur:
 nam et angustiores has esse constabat quam illas per
 quas ex Macedonia in Thessaliam transitur, simul-
 que propiores hae erant ipsorum terrae: callem au-
 tem, per quem deinde factum est ut interciperentur

σαν εἴδωσαν πρότερον ἢ περ ἀπικόμενοι εἰς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὧν ἐβουλευσάντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν, μὴ παριέναι εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν 10 βάρβαρον· τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰστιαϊώτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατὰ ἑκατέρους ὄντα·
 176 οἱ τε χῶροι οὕτως ἔχουσι. Τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊκίου ἐξ εὐρέος συναγεται εἰς στενὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ὄντα νήσου τε Σκιαθοῦ καὶ ἡπείρου Μαγνησίας. ἐκ δὲ τοῦ στενοῦ, τῆς Εὐβοίης ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον δέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέ- 5 μιδος ἱρῶν. Ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχίνος ἑσόδος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐστὶ, τῇ στεينوτάτῃ, ἡμίπλεθρον. οὐ μίντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ στεينوτάτον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ'

Graeci ad Thermopylas, ne esse quidem noverant, priusquam Thermopylas ingressi resciverunt a Trachiniis. Decreverunt igitur, custoditis illis faucibus Barbarum introitu in Graeciam prohibere, classem vero ad Artemisium terrae Histiaeotidis mittere. Nam vicina inter se sunt ista loca, ut quid utrobique geratur facile cognosci possit; et locorum haec ratio est. (176.) *Artemisium* ex aperto mari Thracico in angustum fretum coarctatur, quod est inter Scythum insulam et continentem Magnesiae; inde angustias illas excipit *Artemisium littus* Euboeae, in quo est Artemidos (Dianae) templum. *Fauces* autem illae, per quas ex *Trachine* in Graeciam est introitus, ubi angustissimae sunt, non ultra dimidiatum plethrum (quingenta pedes) patent. Nec vero ibi angustissimus locus universi huius tractus

ἔμπροσθε τε Θερμοπυλέων καὶ ὀπίσθε· κατὰ τε Ἄλ-
 10 πηνοῦς, ὀπίσθε ἔοντας, εἰῶσα ἀμαξιτὸς μούνη· καὶ ἔμ-
 προσθε, κατὰ Φοίνικα ποταμὸν, ἀγχρῦ Ἀνθηλῆς πό-
 λιος, ἀμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ
 μὲν πρὸς ἐσπέρης, ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκημνον,
 ὑψηλὸν, ἀνατείνον ἐς τὴν Οὔτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς
 15 ὁδοῦ, θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεια. Ἔστι δὲ ἐν
 τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρος καλέουσι
 οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἴδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι.
 ἐδέδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολὰς· καὶ τό-
 γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδεμναν δὲ Φωκέες τὸ τεῖ-
 20 χος, δέισαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν
 οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέαται. ἄτε
 δὴ πειωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι σφεας,
 τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερ-

est, sed ante et post *Thermopylas*: nam prope Alpenos, qui sunt post illas, nonnisi uni agendo vehiculo via patet: rursusque ante Thermopylas, ubi est Phoenix rivus, prope Anthelam oppidum, non nisi uni vehiculo patet iter. Ab occidente vero Thermopylarum mons est praealtus, inaccessus prae-ruptusque, ad Oetam tendens: ab oriente vero viae, mare est et paludes. Sunt autem in his faucibus aquae calidae, quas *Chytros* [id est, *Lebetes*] incolae vo-
cant; supra quas ara erecta est Herculi. In hisce fauci-
bus constructus erat murus, in quo olim porta fuerat. Murum illum Phocenses exstruxerant metu Thessa-
lorum, qui ex Thesprotia venerant, terram Aeoli-
dem habitaturi, quam nunc possident. Quum enim
id agerent Thessali, ut vi subigerent Phocenses,

μὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσοδον, ὡς ἂν χαραδρωθεῖ ὁ
 χώρος· πᾶν μηχανεύμενοι ὅπως μὴ σφί ἐσβάλοιεν οἱ 25
 Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώραν. Τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον
 ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλεον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ
 χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ, αὐτίς ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτη
 ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι
 ἀγχοτάτῳ τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ 30
 177 ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χώ-
 ροὶ οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτήδευοι. ἅπαν-
 τα γὰρ προσκειψάμενοι, καὶ ἐπιλογισθέντες, ὅτι οὔτε
 πληθεὶ ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, ταύτη
 σφί ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπίοντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. αἰς δὲ 5
 ἐπύθοντο τὸν Πέρσῃ ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ
 Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων οἱ μὲν εἰς Θερμοπύλας
 πεζῇ, ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

muro isto exstructo hi sibi praecaverunt; atque etiam
 in viam, qua transitur, calidam aquam derivarunt,
 quo voraginosus fieret locus; quidlibet machinantes,
 ne in terram suam irrumperent Thessali. Murus igitur
 ille antiquitus erat aedificatus, tunc vero maiori
 ex parte corruebat vetustate. Graeci autem restituere
 eum decreverunt, et ibi Barbarum introitu Graeciae
 prohibere. Abest autem proxime a via vicus, nomi-
 ne Alpeni: ex quo rei frumentariae prospicere sta-
 tuerunt. (177.) Haec itaque loca haud dubie op-
 portuna illis visa erant: atque adeo, provisus rebus
 omnibus, reputantes nec multitudine hominum ibi
 uti posse Barbaros, nec equitatu, excipere ibidem
 impetum invadentis Graeciam hostis decreverunt.
 Quumque cognovissent in Pieria esse Persam, pedi-
 bus alii profecti sunt ad Thermopylas, alii mari ad
 Artemisium.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβόηθον διαταχθέν- 178
 τες. Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρησθηράζοντο τῷ
 θεῷ, ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρώδηκότες.
 καὶ σφι ἐχρήσθη „ἀνέμοισι εὐχεσθαι“ μεγάλους γὰρ
 5 τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμαχούς.“ Δελφοὶ δὲ
 δεξάμενοι τὸ μαντήιον, πρῶτα μὲν, Ἑλλήνων τοῖσι βα-
 λομένοισι εἶναι ἐλευθέροις ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα
 αὐτοῖσι καὶ σφι δεινῶς καταρρώδεύουσι τὸν βάρβαρον
 ἐξαγγείλαντες, χάριν ἀθάνατον κατέβητο. μετὰ δὲ
 10 ταῦτα, οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν
 ἐν Θυίῃ, τῇ περ τῆς Κηφισσοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέ-
 μενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην
 ἔχει καὶ θυσίησί σφας μετήϊσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κα-
 τὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται.

CLXXVIII. 11. ἐν Θυίῃ. ἐν Θυίης libri fere omnes.

(178.) Dum ita Graeci, bifariam divisi, occurrere hosti maturant; interim Delphenses, et sibi et Graeciae timentes, deum consuluerunt. Redditumque his est responsum, *precibus votisque placarent ventos; hos enim magnos Graeciae fore adiutores*. Id acceptum responsum protinus Delphenses Graecis omnibus, qui libertatem tueri cupiebant, renunciarunt; eoque nuncio apud hos, quippe ad barbari adventum vehementer trepidantes, immortalem inie-runt gratiam. Deinde iidem Delphenses ventis aram dedicarunt in Thyia, ubi fanum est *Thyiae*, Cephissi filiae, cuius de nomine locus iste nomen invenit, sacrificiisque illos placarunt. Atque etiam nunc ex oraouli iussu ventos placant Delphenses.

- 179 Ὁ Δὲ ναυτικός Ξέρξῳ στρατός, ὁρμώμενος ἐκ
Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἀριστα πλεού-
σῃσι δέκα ἱθὺ Σκιαθοῦ· ἔνθα ἔσαν προφυλάσσουσαι νέες.
τρῆς Ἑλληνίδες, Τροϊζηνίη τε καὶ Αἰγιναιή καὶ Ἀττι-
κή. προῦδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς 5
- 180 Φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροϊζηνίην, τῆς ἦρχε
Πρηξίνος, αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι.
καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα
ἀγαγόντες ἐπὶ τῆς πρώτης τῆς νηὸς, ἔσφαξαν, διαδέ-
ξιον ποιεῦμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλ- 5
λιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ οὐνόμα ἦν Λέων.
- 181 τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιτο. Ἡ δὲ Αἰ-
γιναιή, τῆς ἐτρηραρχεῖ Ἀσωνίδης, καὶ τινὰ σφι θόρυ-
βον παρέσχε, Πυθίῳ τοῦ Ἰσχενοῦ ἐπιβατεύοντος, ἀν-

(179.) *Nauticus Xerxis exercitus*, Therma urbe profectus, navibus decem optime navigantibus rectā Sciathum traiecit; ubi in statione erant speculatoriae tres naves Graecorum, Troezenia, Aeginensis, et Attica. Prospicientes autem hi naves Barbarorum, fugae sese mandant. (180.) Et Troezeniam quidem navem, cui praecerat Praxinus, protinus capiunt insequentes Barbari. Quo facto, ex classariis eum qui forma caeteris praestabat, in proram navis deductum, mactant, faustum omen sibi esse ducentes pulcerrimum Graecorum, quem primum omnium cepissent. Erat autem mactato huic nomen *Leo*; qui fortasse aliquatenus propter ipsum etiam hoc nomen istam sortem expertus est. (181.) Aeginensis vero triremis, cui Asonides erat praefectus, trepidationem etiam quamdam iniecit hostibus. Mi-

δρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς ἐπειδὴ ἡ
 5 ναῦς ἡλίσκετο, ἐς τοῦτο ἀντείχε μαχόμενος, ἐς ὃ κα-
 τεκρευοργήθη ἅπας. ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ'
 ἦν ἔμπνοος, οἱ Πέρσαι, οἵπερ ἐπεβάτευον ἐπὶ τῶν νεῶν,
 δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆσαί μιν περὶ πλείστου
 ἐποίησαντο, σμύρνησί τε ἰώμενοι τὰ ἔλκεα, καὶ σινδό-
 10 νος βυσσίνης τελαμῶσι κατελίσσοντες. καὶ μιν, ὡς ὀπί-
 σω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν
 ἐκπαγγερόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, περιέποντες εὖ· τοὺς
 δὲ ἄλλους, τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηὶ ταύτῃ, περιεῖπον ὡς
 ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. 182
 ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐτρηράρχεε Φόρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος,
 Φεύγουσα, ἐξοκέλλει ἐς τὰς ἐσβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ
 τοῦ μὲν σκάφεος ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀν-

litabat enim in ea *Pytheas*, Ischenoi filius, qui for-
 tissimum virum illo die se praestitit; et, postquam
 capta est navis, eo usque pugnans restitit, donec
 totus veluti in frusta esset concisus. Quem Persae,
 qui in illis navibus militabant, quum cadens non
 esset mortuus, sed spiraret adhuc, propter ipsius vir-
 tutem in vita servare maximi facientes, myrrhis vul-
 nera viri curarunt, et fasciis ex byssina sindone
 obligarunt: eundemque, ut ad castra sua redierunt,
 universo exercitui summa cum admiratione osten-
 derunt, benigneque cum eo egerunt: reliquos au-
 tem, quos in eadem navi ceperant, mancipiorum
 loco habuere. (182.) Ita igitur duae ex illis navi-
 bus ab hostibus captae sunt: tertia vero triremis,
 cui Phormus praeerat Atheniensis, dum fugâ se re-
 cepit, ad terram impacta est in Penei ostiis: et navi

δρῶν οὐ. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθη- 5
 ναῖοι, ἀποθορόντες, κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομί-
 σθησαν εἰς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίᾳ
 στρατοπεδεύομενοι πυνθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιά-
 θου. πυνθόμενοι δὲ καὶ καταρρώδησαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρ-
 τεμισίου μεταωρίζοντο εἰς Χαλκίδα, φυλάζοντες μὲν 10
 τὸν Εὐριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους περὶ τὰ ὕψη-
 183 λὰ τῆς Εὐβοίης. Τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων
 τρεῖς ἐπέλασαν περὶ τὸ ἔρμα τὸ μεταξὺ ἐὼν Σκιάθου
 τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα
 οἱ βάρβαροι ἐπειδὴ στήλην λίθου ἐπέθηκαν, κομίσαντες
 ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὀρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὡς σφι τὸ 5
 ἐμποδὼν ἐγεγόνεε καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νη-
 σὶ, ἑνδεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλέος ἐξέ-

quidem potiti sunt barbari, viris autem non item. Hi enim, simulatque ad littus navem eiecerant, exsiliere, et per Thessaliam iter facientes redierunt Athenas. Haec ubi Graeci, ad Artemisium castra habentes, per ignes ex Sciatho editos cognoverunt, ter-
 riti, ab Artemisio ad Chalcidem cum classe se rece-
 perunt, Euripum custodituri, relictis quidem specu-
 latoribus in editis Euboeae locis, (183.) Ex decem,
 quas dixi, navibus hostium tres ad scopulum acces-
 serunt inter Sciathum et Magnesiam interiectum, qui
Myrmex [id est, *Formica*] vocatur, super eoque
 Barbari advectam lapideam columnam erexerunt.
 Dein, quum iam nihil amplius navigationi obstaret,
 praetermissis ab regis ex Therma profectioe unde-
 cim diebus, ipsi omnibus navibus Therma profecti,
 cursum versus Graeciam continuarunt. Scopulum

591, 12.

λασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσατο, ἐὼν
 ἐν πόρῳ μάλιστα, Πάμμων Σκύριος. πανημερὸν δὲ
 10 πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἐξανύουσι τῆς Μαγνησῆς χώ-
 ρης ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κα-
 σθαναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλείων, 184
 ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατός· καὶ πλῆθος ἦν τηνι-
 καῦτα ἔτι, ὡς ἐγὼ συμβαλλοόμενος εὐρίσκω, τόσον.
 τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης, εἰουσέων ἑπτὰ
 5 καὶ διηκοσιέων καὶ χιλιέων, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστων
 τῶν ἐθνέων ὁμίλον, ἐόντα τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας,
 καὶ πρὸς, χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὡς ἀνὰ διηκο-
 σίους ἀνδρας λογιζομένοισι ἐν ἐκάστη νηί. ἐπεβάτευον
 δὲ ἐπὶ τούτέων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων
 10 ἐπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων τρι-

autem illum, in medio fere freto situm, indicaverat
 eis Pammon Scyrius. Totum igitur diem navigantes
 Barbari viam confecerunt usque ad Sepiadem terrae
 Magnesiae et ad littus inter Casthanaeam oppidum
 et Sepiadem oram interiectum.

(184.) Ad hunc usque locum, et usque Thermopy-
 las, exsors malorum fuit *Xerxis exercitus*: et nu-
 merus quidem *hominum*, ut ego computando inve-
 nio, tunc adhuc hic fuit. Quum naves ex Asia pro-
 fectae numero fuerint ducentae et septem supra mille,
 veterem multitudinem ex singulis populis collectam
 reperio fuisse unum et ducenta quadraginta millia
 hominum cum quadringentis, ducenos in quaque
 navi viros supputando. Erant autem in quaque illa-
 rum navium, praeter indigenas classiarios, triceni

ήκοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὅμιλος γίνεται τρισμύριαι,
καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ πρὸς, διηκόσιοί τε καὶ δέκα.
προσθήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς
ἐκ τῶν πεντηκοντέρων ποιήσας, ὅτι πλέον ἦν αὐτέων ἢ
ἐλάσσον, ἀν' ὁγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ 15
ταῦτα τὰ πλοῖα, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἰρέθη, τρισχί-
λια. ἤδη ὦν ἄνδρες ἀν' εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες
καὶ εἴκοσι. Τοῦτο μὲν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας ναυτικὸν ἦν,
σύμπαν ἐὼν πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες τε
ἑπείσι ἐπὶ ταύτῃσι ἑπτὰ, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες ἑξ, 20
καὶ δεκάς. Τοῦ δὲ πεζοῦ, ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυ-
ριάδες ἐγένοντο· τῶν δὲ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσ-
θήσω δὲ ταύτοις τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀρα-
βίους, καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας
δισμυρίους ἄνδρας. Καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ 25

viri Persae, Medi, et Sacae: quae altera multitudo
efficit homines tricies sexies mille, ducentos et de-
cem. Huic vero et superiori numero adiciam etiam
eos, qui in quinquaginta-remorum navibus actua-
riis fuerunt; statuens in earum quaque, plus minus,
fuisse octogenos. Collecta autem huiusmodi navigia
fuerunt, ut iam ante demonstravi, ter mille: fuerint
igitur in his ducenta quadraginta hominum millia.
Itaque navales hae copiae ex Asia transductae numero
fuerunt quingenta septemdecim hominum millia cum
sexcentis et decem. Iam peditatus fuit decies septies
centenorum millium; equitatus vero millium octo-
ginta. His adiciam Arabes camelis vectos, et Afros
agitantes currus; quorum summam statuo fuisse vi-
ginti millium. Ita conficitur nauticarum et pedestrium

591, 42.

πεζοῦ πλῆθος συντιθέμενον, γίνεται διηκόσιαί τε μυριά-
 δες καὶ τριήκοντα καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ,
 καὶ ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς. Τοῦτο μὲν τὸ ἐξ αὐτῆς
 τῆς Ἀσίας στρατεύμα ἕξαναχθέν εἴρηται, ἄνευ τε τῆς
 30 Θερραπῆς τῆς ἐπομένης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων,
 καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοις. Τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης 185
 ἀγόμενον στρατεύμα ἔτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ
 τῷ ἐξηριθμημένῳ. δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν νυν
 οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπι-
 5 κειμένων τῇ Θρηίκῃ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ
 μὲν νυν τούτων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ
 δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρηίκης παρείχοντο,
 καὶ Παίονες, καὶ Ἑορδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλ-
 κιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδό-
 10 νες, καὶ Πεῤῥαιβοὶ, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ

copiarum numerus, in unam summam collatus, vi-
 cies ter centena et septemdecim hominum millia cum
 sexcentis et decem. Hic est igitur copiarum numerus,
 quas ex Asia eductas diximus, non computato fa-
 mulitio quod illas sequebatur, nec frumentariis na-
 vibus, et qui his vehebantur. (185.) Iam cum uni-
 verso hoc, quem enumeravimus, exercitu simul com-
 putandus ille est, qui ex Europa est contractus: de
 cuius quidem numero non nisi ex mea opinione di-
 cere possum. Ac naves quidem Graeci Thraciam et
 vicinas Thraciae insulas incolentes contulere centum
 et viginti: quibus ex navibus conficitur hominum
 numerus, viginti quatuor millia. Pedestrium vero
 copiarum, quas contulere Thraces et Paeones et
 Eordi et Bottiaei et Chalcidum genus et Brygi et
Herod. T. III. P. I. Y

Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηάκης τὴν παραλίην νέμονται· τούτων τῶν ἐθνέων, τριήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται ὦν αἱ μυριάδες κείνησι προστιθεῖσθαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίας, γίνονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν αἱ μάχῃμοι μυριάδες διηκόσιαι καὶ ἐξήκοντα καὶ 186 τίσσερες, ἔπεισι δὲ ταύτησι ἑκατοντάδες ἑκκαίδεκα, καὶ δεκάς. Τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἔντος ἀριθμὸν τοσούτου, τὴν Θερραπήην τὴν ἐπομένην τούτοις, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοις ἔοντας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοις πλοίοις, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφραγίσαι ποιεῖν ἴσους ἐκείνοισι εἶναι, καὶ οὔτε πλεῦνας, οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν. ἐξισούμενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας

Pieres et Macedones et Perrhaebi et Enianes et Dolopes et Magnetes et Achaei et quotquot Thraciae oram maritimam habitant: copiarum, inquam, ex his populis contractarum numerum fuisse aestimo, trecenta hominum millia. Quo numero cum illorum numero, qui ex Asia transducti sunt, in unam summam collato, conficitur universus numerus armatorum, vicies sex centena et unum et quadraginta millia, sexcenti et decem. (186.) Tantus quum fuerit armatorum numerus, iam famulorum, qui hos sequebantur, eorumque qui in frumentariis erant navibus, et in reliquis utique navigiis exercitum comitantibus; horum, inquam, numerum non minorem, sed maiorem etiam, puto fuisse quam numerum armatorum: attamen parem hunc pono illi, et nihilo maiorem, nec vero etiam minorem. Exaequato igi-

592, 71.

μυριάδας ἐκείνησι. Οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ
 10 εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας
 δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου
 μέχρι Σηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ 187
 τοῦ συνάπαντος τοῦ Ξέρξεω στρατεύματος ἀριθμός.
 γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνού-
 χων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑποζυ-
 5 γίων τε καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων καὶ
 κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπομένων, οὐδ' ἂν τούτων ὑπὸ πλῆ-
 θεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. Ὡστε οὐδὲν μοι θᾶμα
 παρίσταται προδοῦναι τὰ ρέεθρα τῶν ποταμῶν ἔστι τῶν
 ἀλλὰ μᾶλλον, ὅπως τὰ σιτία ἀντέχρησε, θᾶμά μοι,
 10 μυριάσι τοσαύτησι. εὕρισκω γὰρ συμβαλλεόμενος, εἰ
 χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μη-

tur horum numero cum numero illorum, prodit
 duplus numerus superioris. Itaque quinquagies bis
 centena et octoginta tria millia ducentosque et vi-
 ginti viros duxerat Xerxes Darii filius usque ad Se-
 piadem et ad Thermopylas, (187.) Hic igitur *uni-*
versi exerci. is Xerxis numerus fuit. Mulierum
 vero panificium curantium, et pellicum, et eunu-
 chorum, nemo certum edere numerum possit, non
 magis quam equorum aliorumque iumentorum im-
 pedimenta portantium, aut canum Indicorum, quo-
 rum immanis numerus castra secutus est. Quare mi-
 nime mirandum mihi videtur, fluminum nonnullo-
 rum aquam defecisse: sed illud potius miror, quo
 pacto cibaria suffecerint tot myriadibus. Etenim
 inito calculo reperio, si unum tritici choenicem
 unusquisque in diem, nec amplius, accepit, singulis

δὲν πλέον, ἑνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελομένας ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη, καὶ πρὸς, τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ τεσσαράκοντα. γυναῖξί δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. Ἄνδρῶν δ' ἐουσέων τσαυτέων μυριαδέων, κάλλεός τε εἵνεκα καὶ μεγάθεος οὐδείς αὐτέων ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξῳ ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος.

- 188 Ὁ δὲ δὴ ναυτικός στρατὸς ἐπεὶ τε ὀρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρας εἰς τὸν αἰγυαλὸν τὸν μεταξύ Κασθαναίης τε πόλιος ὄντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὤρμεον πρὸς γῇ, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων· αἵτε γὰρ τοῦ αἰγυα-

CLXXXVII. 13 seq. τριηκοσίους τε etc. Erratum in calculo: pro 340. oportebat 67.

diebus consumpta esse centena et dena millia medimnorum, insuperque medimnos trecentos et quadraginta: quo in calculo non computavi id, quod mulieribus et eunuchis et iumentis et canibus tribui debuit. Tot autem quum fuerint virorum myriades, formae praestantia et magnitudine corporis nemo, quam *Xerxes* ipse, dignior fuit qui tanto praeesset imperio.

(188.) Iam classis, postquam solutis navibus, ut supra dixi, secundo cursu ad littus terrae Magnesiaee pervenit, quod inter Casthanaeam oppidum et oram Sepiadem interiectum est; priores quidem naves ad ipsam terram adpulerunt, reliquae vero, quoniam non adeo late patebat littus, post illas in ancoris stationem ceperunt, mare spectantes, et octo deinceps ordinibus in quincuncem locatae. Ita qui-

593, 98.

λου ἑόντος οὐ μεγάλου, πρέκροσσαι ὀρμέοντο ἐς πόν-
 τον, καὶ ἐπὶ ὀκτῶ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω.
 Ἀμα δὲ ὄρθρῳ, ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας, τῆς θαλάσ-
 σης ζεσάσης, ἐπέπεσέ σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολ-
 10 λὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίνην καλέουσι
 οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐ-
 τέων αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε
 ὄρμου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα, ἀνασπάσαντες τὰς
 νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτέων. ὅσας
 15 δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς
 Ἴπνους καλεομένους τοὺς ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰ-
 γιалόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον·
 αἱ δὲ ἐς Μελίβοϊαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξε-
 βράσσοντο. ἦν τε τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. Λέ- 189
 γεται δὲ λόγος, ὥς Ἀθηναῖοι τὸν Βορρὴν ἐκ Θεοπροπίου

dem eam noctem transegere. Sub lucem vero, quum
 serenum ad id tempus coelum tranquillisque fuisset
 aër, subito effervescente mari *ingens* coorta est *tem-
 pestas*, vehemensque ventus subsolanus, quem *Hel-
 lespontiam* vocant huius regionis incolae. Quotquot
 igitur ex his augescentem animadverterant ventum,
 et quibus per stationis rationem licuit, hi subductis
 in terram navibus a tempestate sibi caverunt, sal-
 vique et ipsi et eorum naves evaserunt. Quas vero
 naves obliquas nactus est ventus, harum alias ad
Ipnos [id est *Furnos*] qui vocantur abripuit in Pe-
 lio monte, alias ad proximum littus adflixit: aliae ad
 ipsam Sepiadem adlisae sunt, aliae ad Meliboeam op-
 pidum, aliae ad Casthanacem eiectae; eratque in-
 eluctabilis vis tempestatis. (189.) Fertur autem fa-

342 HERODOTI HISTOR. VII.

ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου „τὸν
 γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι.“ Βορῆς δὲ, κατὰ τὸν
 Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὠρειθυίην τὴν 5
 Ἐρεχθίδος. κατὰ δὲ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς
 Φάτις ὥρμηται, συμβαλλεόμενοι σφι τὸν Βορῆν γαμ-
 βρὸν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι,
 ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἥ καὶ πρὸ τούτου,
 ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορῆν καὶ τὴν Ὠρει- 10
 θυίην, τιμωρῆσθαι σφι καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων
 τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἀθῶν. Εἰ μὲν νυν διὰ
 ταῦτα τοῖσι βαρβάροις ὁρμέουσι ὁ Βορῆς ἐπέπεσε,
 οὐκ ἔχω εἶπαι οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοι σφι, λέγουσι βοηθῆ-
 σαντα τὸν Βορῆν πρότερον, καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσα- 15
 σθαι· καὶ ἰρὸν ἀπελθόντες Βορέῳ ἰδρύσαντο παρὰ ποτα-

ma, Athenienses ex oraculi responso *Boream* invo-
 casse, quum aliud illis adlatum fuisset responsum,
 iubens eos *generum advocare auxilio*. Boreas enim,
 ut Graeci narrant, uxorem habuit Atticam, Ori-
 thyiam Erechthei filiam. Pro hac igitur adfinitate
 Athenienses, ut fama est, coniectantes *Boream* suum
 esse generum, quum Chalcide cum navibus insidian-
 tes ingruentem sensissent tempestatem, aut iam an-
 tea, sacrificiis placarunt invocaruntque *Boream* et
 Orithyiam, orantes ut auxilio sibi venirent, perde-
 rentque Barbarorum naves, sicut antea ad Athon
 montem. An igitur hanc ob causam in Barbaros sta-
 tionem agentes ingruerit boreas, non definiam: sed
 Athenienses quidem aiunt, et antea et tunc *Boream*
 ipsos iuvisse, atque haec effecisse: et, postquam do-
 mum sunt reversi, fanum statuerunt *Borcae* ad Ilis-

μὸν Ἴλισσόν. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας 190
λέγουσι διαφθαρῆναι, τετρακοσίων οὐκ ἐλάσσονας,
ἄνδρας τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον·
ὥστε Ἀμεινοκλεί τῷ Κρητίεω, ἀνδρὶ Μάγνητι, γηο-
5 χέοντι περὶ Σηπιάδα, μεγάλως ἡ ναυπηγίη ἐγένετο χρη-
στή· ὅς πολλὰ μὲν χρύσεια ποτήρια ὑστέρω χρόνῳ ἐκ-
βρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς
τε τῶν Περσέων εὔρε, ἄλλα τε χρύσεια ἄφατα χρή-
ματα περιεβάλλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, τᾶλλα οὐκ εὐτυ-
10 χέων, εὐρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γὰρ τις καὶ
τούτου ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοφόνος. Σίτα 191
γαγῶν δὲ ὀλκάδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρο-
μένων οὐκ ἐπὶν ἀριθμός· ὥστε δέισαντες οἱ στρατηγοὶ
τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ, μή σφι κακακωμένοισι ἐπιβέων-

sum fluvium. (190.) Hac calamitate, qui minimum numerum tradunt, naves periisse aiunt non minus quadringentas, homines autem innumerabiles, et rerum pretiosarum infinitam multitudinem; ita quidem, ut Aminocli Cretinae filio, civi Magneti, qui circa Sepiadem praedia habuit, perquam utile fuerit hoc naufragium: is enim multa deinde aurea pocula, multaque argentea, in littus eiecta sustulit, arcasque etiam reperit cimeliis Persarum repletas, et infinita alia aurea pretiosa collegit. At idem vir, quamvis locuples repertis his rebus factus, felix tamen caeteroqui non fuit: quippe tristis etiam casus eum afflictabat, quod imprudens filium occidisset. (191.) Onerariarum autem navium frumentum vehentium, reliquorumque minorum navigiorum, quae interierunt, non erat numerus. Itaque duces classis, me-

ται οἱ Θεσσαλοὶ, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων πε- 5
 ριεβάλοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχειμάζε τρεῖς. τέλος δέ,
 ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ καταεῖδόντες γόησι τῷ ἀνέμῳ
 οἱ Μάγοι, πρὸς τε τούτοισι, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νη-
 ρήϊσι θύοντες, ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως
 αὐτὸς ἐβέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθυον, πυθόμενοι 10
 παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὥς ἐκ τοῦ χώρου τούτου
 ἀρπασθεῖν ὑπὸ Πηλῆος, εἴη τε ἅπαντα ἡ ἀκτὴ ἡ Ση-
 πιάς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τε-
 192 τάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι οἱ ἡμεροσκό-
 ποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευ-
 τέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμῶν πρῶτος ἐγένετο, ἐσήμαινον

CXCI. 7. γόησι. γόησι edd. ante Schaef. γόοισι corrigunt alii,
 cum ululatu magico.

tuentes ne in se tanta calamitate afflictos Thessali
 impetum facerent, alto vallo ex naufragiis parato
 castra circumdedere. Tres enim continuos dies tem-
 pestas duravit. Ad extremum vero Magi caesis vento
 victimis, adhibitisque magicis incantationibus, ad
 haec sacris Thetidi factis et Nereidibus, quarto die
 vim venti compescuerunt, sive is alioquin ipse sua
 sponte quievit. Thetidi autem sacra fecerunt, quum
 a Ionibus accepissent, ex hoc loco raptam illam
 fuisse a Peleo, et totam hanc oram Sepiadem eidem
 et reliquis Nereidibus sacram esse. Igitur ventus
 quidem quarto die quievit. (192.) Secundo vero
 die ab eo, quo primum coorta tempestas erat, spe-
 culatores ex Euboeae promontoriis decurrentes Grae-
 cis de *Persarum naufragio* omnia significarunt. Qui-
 bus rebus hi cognitis, Neptunum Servatorem precati,

595, 57.

πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δὲ, ὡς ἐπύ-
 5 θοντο, Ποσειδέωνι Σωτῆρι εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προ-
 χέαντες, τὴν ταχίστην ὀπίσω ἠπείγοντο ἐπὶ τὸ Ἄρτε-
 μίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας τινας σφι ἀντιζόους ἔσεσθαι
 νῆας. οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες, περὶ τὸ Ἄρτεμι-
 σιον ἐναυλόχουν, Ποσειδέωνος Σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ
 10 τούτου ἔτι καὶ ἐς τὸδε νομίζοντες.

Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ 193
 κύμα ἔστρωτο, κατασπᾶσαντες τὰς νῆας, ἔπλεον πα-
 ρὰ τὴν ἠπείρον. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνη-
 σίης, ἰθείαν ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ Παγασέων
 5 φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μα-
 γνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλῆα καταλειφθῆναι
 ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων, ἐκ τῆς Ἀργοῦς
 ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὐτ' ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἶαν

et votis libaminibusque factis, quanta celeritate po-
 terant ad Artemisium redire maturarunt, sperantes
 nonnisi paucas naves sibi fore adversarias. Hi igitur
 iterum ad Artemisium stationem ceperunt, hostem
 observantes: et *Neptuni Servatoris* cognomen ab
 illo tempore usque ad hunc diem apud Graecos in
 usu est.

(193.) Barbari, ut quievit ventus et compositi fue-
 runt fluctus, deductis navibus, secundum continen-
 tem navigarunt: et Magnesiaie promontorium cir-
 cumvecti, rectè in sinum qui ad Pagasas fert teten-
 derunt. Est in hoc sinu locus terrae Magnesiaie, ubi
Herculem aiunt, postquam ex Argo navi aqutum
 missus fuisset, relictum fuisse a Iasone eiusque so-
 ciis, quum Aeam Colchicam ad auferendum aureum

346 HERODOTI HISTOR. VII.

τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευσάμενοι εἰς τὸ πέρατος ἀφίσειν· ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρῳ οὖνομα γέ- 10
 γονε Ἀφέται. ἐν τούτῳ ὦν ὅρμον οἱ Ξέρξεω ἐποιεῦντο.
 194 Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νηῶν τούτων ἔτυχόν τε ὕσταται
 πολλὸν ἐξαναχθεῖσθαι, καὶ κως κατεῖδον τὰς ἐπ' Ἀρτε-
 μισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας, ἑδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας
 εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλείοντες ἐσέπεισον εἰς τοὺς πο-
 λεμίους· τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος 5
 ὑπαρχος Σανδώκης ὁ Θαμασίου· τὸν δὴ πρότερον του-
 τῶν βασιλεὺς Δαρεῖος, ἐπ' αἰτίῃ τοιῇδε λαβὼν, ἀν-
 σταύρωσε ἔοντα τῶν βασιλικῶν δικαστέων· ὁ Σανδώ-
 κης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀνακρεμασθέν-
 τος ὦν αὐτοῦ, λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὖρὲ οἱ πλέω 10
 αἰγαβά τῶν αἰμαρτημάτων πεποιημένα εἰς οἶκον τὸν βα-

vellus navigarent. Illinc enim, aquati, soluturi erant in pelagus; qua de re nomen loco impositum est *Aphetae*. [id est, *locus unde navis solvitur*.] Hoc igitur in loco stationem cepit Xerxis classis. (194.) Forte autem accidit, ut quindecim naves, quae postremae navigabant, longius in altum eiicerentur: quae ut conspexerunt Graecorum naves ad Artemisium stantes, suas esse naves rati Barbari, cursu versus illas directo, medios in hostes inciderunt. Dux illarum navium fuit Sandoces Thamasi filius, Cy-mae Aeolicae praefectus; quem superiore tempore rex Darius, quum iudex fuisset regius, compertum quod acceptā pecuniā iniustam sententiam pronun- ciasset, in crucem agi iusserat. Et iam suspensus erat, quum Darius, rationem secum iniens rerum ab illo gestarum, reperit multo plura esse eiusdem me-

596, 87.

σιλήϊον· εὐρῶν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς ταχύ-
 τερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. βασι-
 λῆα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγῶν μὴ ἀπολέσθαι, πε-
 15 ρῆν· τότε δὲ εἰς τοὺς Ἕλληνας καταπλώσας, ἔμελλε
 οὐ τὸ δεύτερον διαφυγῶν ἔσεσθαι. ὡς γὰρ σφεας εἶδον
 προσπλέοντας οἱ Ἕλληνες, μάθόντες αὐτέων τὴν γινο-
 μένην αἰμαρτάδα, ἐπαναχθέντες, εὐπετέως σφεας εἶλον.
 Ἐν τούτων μὴ Ἀρίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἀλα- 195
 βάνδων τῶν ἐν Καρίῃ. ἐν ἐτέρῃ δὲ, ὁ Πάφιος στρατη-
 γὸς Πενθύλος ὁ Δημονόου· ὃς ἤγε μὲν δωδέκα νῆας ἐκ
 Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφεων τὰς ἑνδεκα τῷ χειμῶνι
 5 τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μὴ τῇ περιγενομένῃ κα-
 ταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω. τούτους οἱ Ἕλληνες,
 ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρ-
 ξω στρατῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους εἰς τὸν Κοριν-
 θίων Ἴσθμόν.

rita in regiam domum, quam male facta: quod post-
 quam Darius reperit, agnoscens properantius a se
 quam sapientius esse actum, solvi hominem iussit.
 Ita ille supplicium a Dario sibi decretum effugit,
 superstesque fuit. At idem, nunc in Graecos delatus,
 non iterum erat elapsurus: ut enim adnavigantes
 hos Graeci viderunt, cognito illorum errore, contra
 evecti, facile cunctos ceperunt. (195.) In una ha-
 rum navium navigans Aridolis captus est, Alaban-
 dorum Cariae tyrannus. In alia Paphiorum prae-
 tor Penthylus, Demonoi filius; qui quum duodecim
 naves ex Papho eduxisset, amissis illarum undecim
 tempestate ad Sepiadem, nunc unâ reliquâ ad Arte-
 misium navigans captus est. Hos Graeci, interroga-
 tos quae de Xerxis exercitu cognoscere cupiebant,
 vinctos in Corinthiorum Isthmum miserunt.

- 196 Ὁ μὲν δὴ ναυτικός ὁ τῶν βαρβάρων στρατός, πά-
 ρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἶπον Σανδῶκεα στρα-
 τηγέειν, ἀπίκητο εἰς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζός,
 πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιΐης, ἐσβεβληκῶς
 ἦν καὶ δὴ τριταῖος εἰς Μηλιάς· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλ- 5
 λαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἐαυτοῦ, ἀποπειρώμενος
 καὶ τῆς Θεσσαλίας ἵππου, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη
 τῶν ἐν Ἑλλήσι· ἔνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλίποντο
 πολλόν. Τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνό-
 χωνος μούνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατῇ τὸ ρέεθρον, πι- 10
 νόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιΐῃ ποταμῶν ρέοντων, οὐδὲ ὅστις
 ὁ μέγιστος αὐτέων ἐστὶ Ἡπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε,
 197 εἰ μὴ Φλαύρως. Ἐς Ἄλον δὲ τῆς Ἀχαιΐης ἀπικομένῳ
 Ξέρξει, οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξη-

(196.) Ita igitur Barbarorum classis, exceptis quindecim navibus, quibus praefuisse Sandocen dixi, ad Aphetas pervenit. Xerxes autem cum pedestribus copiis, itinere per Thessaliam et Achaïam facto, tertio etiam ante die in Maliensium fines erant ingressus. In *Thessalia* vero certamen instituerat inter suos equos et Thessalicum equitatum, cuius experiri virtutem voluit, quum rescivisset esse hunc praestantissimum totius Graeciae; et ex eo quidem certamine longe inferiores graeci equi discesserant. Ex fluviis autem Thessaliae unus Onochonus ad bibendum non satis aquae praeiuit exercitui: ex eis vero qui Achaïam perfluunt, etiam is qui illorum maximus est, Epidanus, non nisi aegre duravit. (197.) Postquam Alum in *Achaia* Xerxes pervenerat, viae

597, 18.

γέεσθαι, ἔλεγόν οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἱερὸν
 τοῦ Λαφυστίου Διὸς· ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμνηχανή-
 5 σατο Φοῖβω μόρον, σὺν Ἰνοῖ βουλευσας· μετέπειτα δὲ,
 ὡς ἐκ Θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπο-
 γόνοισι ἀέθλους τοιούσδε. ὃς ἂν ἢ τοῦ γένεος τούτου πρεσ-
 βύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ πρυτανήϊου,
 αὐτοὶ φυλακὰς ἔχουσι· λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτα-
 10 νήϊον οἱ Ἀχαιοί· ἣν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅπως ἔξεισι πρὶν
 ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὥς τε ἔτι, πρὸς τούτοισι, πολλοὶ
 ἤδη τῶν μελλόντων τούτων θύσεσθαι, δείσαντες, οἴχον-
 το ἀποδράντες ἐς ἄλλαν χώραν· χρόνου δὲ προϊόντος ὀπί-
 σσω κατελθόντες, ἣν αἰλίσκωνται ἐσελθόντες ἐς τὸ πρυ-
 15 τανήϊον, ὡς θύεται τε, ἐξηγέοντο, στέμμασι πᾶς πυ-
 κασθεῖς, καὶ ὡς σὺν πομπῇ ἐξαχθεῖς. ταῦτα δὲ πά-

duces omnia enarrare cupientes, indigenam famam
 ei retulerunt ad Iovis Laphystii fanum spectantem:
Athamantem Aeoli filium, consiliis cum Ino com-
 municatis, *Phrixo* mortem esse machinatum, in-
 teriecto vero tempore Achaeos ex oraculi responso
 posteris eiusdem hosce imposuisse labores. Quicum-
 que huius familiae natu maximus est, ei introitu
 in prytaneum (quod *leitōn* illi vocant) interdicunt;
 ipsique, ne ingrediatur, excubias agunt. Qui si ni-
 hilo minus introivisset, nullo pacto exire ei prius
 licet quam ad aram ducatur ubi mactandus est. Ad
 haec narrarunt, multos ex his, qui ita mactandi fu-
 isent, sibi timentes, in aliam terram tamquam exsu-
 latum abiisse: quorum si quis interiecto tempore re-
 diisset, deprehendaturque prytaneum ingressus, eum
 mactari, coronis et infulis oneratum, et cum pompa

σχουσι οἱ Κυτίσσωρος τοῦ Φρίξου παῖδός ἀπόγονοι, διότι καθαυτὸν τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ Θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, καὶ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολ-
 χίδος, ἐρρύσατο· ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενομέ-
 νοισι ἐξ ἑαυτοῦ μῆνιν τοῦ Θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ
 ταῦτα ἀκούσας, ὡς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτός τε
 ἔργετο αὐτοῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγελε· τῶν
 τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίην ὁμοίως καὶ τὸ τέμε-
 νος ἐσέβετο.

- 198 Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαίῃ.
 Ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἥτε ἐς τὴν Μηλίδαν παρὰ
 κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥήγῃ ἀνα-
 πᾶσαν ἡμέραν γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτόν ἐστι
 χῶρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρύς, τῇ δὲ καὶ κάρτα στενός. 5

eductum. Teneri autem hac lege posteros Cytissori, Phrixi filii, eâ caussâ, quoniam, quum Achaei ex oraculi responso lustrandae terrae suae caussa Athamantem Aeoli filium mactaturi essent, adveniens ex Aea Colchidis hic Cytissorus illum liberaverit: hoc enim facto Cytissorum iram dei in posteros suos contraxisse. His auditis Xerxes, ut ad lucum pervenit, et ipse eo abstinuit, et universo exercitui ut abstinerent edixit: et domum posterorum Athamantis pariter atque fanum veneratus est.

(198.) Haec quidem in Thessalia et in Achaia gesta. Ex hisce dein regionibus *Maliensium* fines Xerxes ingressus est, ad sinum maris, in quo quotidie aestus maris accidit et reciprocatio. Iuxta hunc sinum est locus campestris, partim latus, partim

598, 47.

περὶ δὲ τὸν χῶρον οὖρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικληίει
 πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρηχίναι πέτραι καλεόμε-
 ναι. πρώτη μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ, ἰόντι ἀπὸ
 Ἀχαιΐης, Ἀντικύρη· παρ' ἣν ποταμὸς Σπερχήϊος, ῥέων
 10 ἐξ Ἐνιήνων, ἐς Θάλασσαν ἐκδιδῶι. ἀπὸ δὲ τούτου, διὰ
 εἰκοσίου σταδίων, ἄλλος ποταμὸς, τῷ ὄνομα κεῖ-
 ται Δύρας, τὸν βοηθέοντα τῷ Ἡρακλεΐ καιομένῳ λό-
 γος ἐστὶ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἰκοσι
 σταδίων, ἄλλος ποταμὸς ἐστὶ, ὃς καλεῖται Μέλας.
 Τρηχὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ 199
 πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πά-
 σης τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων ἐς Θάλασσαν,
 κατ' αὐτὴν Τρηχὶς πεπόλισται· δισχίλιά τε γὰρ καὶ δισ-
 5 μύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ οὖρεος, τὸ περι-
 κληίει τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἐστὶ διασφάξ πρὸς με-

vero admodum angustus. Circa illum locum montes
 praealti et inaccessi, *Trachiniae petrae* dicti, uni-
 versam Maliacam terram includunt. Primum ad
 hunc sinum oppidum, ex Achaia venienti, *Anticyra*
 est; iuxta quam *Spercheus* fluvius, ex Enianibus
 profluens, in mare influit. Ab hoc, interiectis vi-
 ginti stadiis, alius fluvius est, cui nomen *Dyras*;
 quem fama est emersisse ad ferendam Herculi, quum
 cremaretur, opem. Ab hoc, rursus viginti stadiis in-
 teriectis, alius fluvius est, nomine *Melas*. (199.)
 Ab hoc Melane fluvio quinque stadia *Trachis* urbs
 abest. Eodemque loco, ubi Trachis sita est, latissime
 patet haec regio a montibus ad mare: est enim pla-
 nities vicies his mille plethrorum. Est autem in
 monte, qui Trachinium agrum praecludit, divor-

200 σαμβρίην Τρηχίνος· διὰ δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς
 ποταμὸς ῥέει παρὰ τὴν ὑπώρεν τοῦ οὐρέος. Ἔστι δὲ
 ἄλλος Φοῖνιξ ποταμὸς, οὐ μέγας, πρὸς μεσαμβρίην
 τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν οὐρέων τούτων ῥέων, εἰς τὸν
 Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. Κατὰ δὲ τὸν Φοῖνικα ποταμὸν στε-
 νότατόν ἐστι· ἀμαξίτος γὰρ μὴ μούνη δέδμηται. ἀπὸ δὲ
 τοῦ Φοῖνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδια ἐστι εἰς
 5 Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοῖνικος ποταμοῦ καὶ
 Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι, τῇ οὐνομα Ἀνθήλη κεῖται,
 παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς εἰς θάλασσαν ἐκδι-
 δοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Δήμητρος τε
 10 ἱερὸν Ἀμφικτυονίδος ἱερῡται, καὶ ἔδραι εἰςὶ Ἀμφικτυό-
 201 σι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτυόνος ἱερὸν. Βασιλεὺς μὲν
 δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχι-

tium a meridie Trachinis, per quod divortium *Asopus* fluit iuxta montis radicem. (200.) Est item alius fluvius a meridie Asopi, *Phoenix*, non magnus; qui postquam ex his montibus defluxit, Asopo miscetur. Prope hunc Phoenicem fluvium artissimus est huius tractus locus: quippe una sola via ibi munita est, qua nonnisi singulis plaustis transitus patet. A Phoenice vero fluvio quindecim sunt stadia ad *Thermopylas*: tum in intervallo, quod est inter Phoenicem fluvium et Thermopylas, vicus est nomine *Anthela*, praeter quem praeterfluens Asopus in mare evolvitur: et circa eundem vicum latius est spatium, in quo stat templum *Cereris Amphictyonidis*, et sedes sunt Amphictyonibus paratae, et ipsius *Amphictyonis* templum. (201.) Iam *Xerxes* in Trachinio campo terrae Maliacae castra posuit: *Graeci*

599, 78.

νίη· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ. καλέεται δὲ ὁ χώ-
 ρος οὗτος, ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύ-
 5 λαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων, Πύλαι.
 ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοις τοῖσι χω-
 ρίοις. ἐπεκράτει δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορρῇν ἄνεμον ἔχόν-
 των πάντων μέχρι Τρηχίνος· οἱ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ
 μεσαμβρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

Ἔσαν δὲ οἷδε Ἕλληνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσῃ ἐν 202
 τούτῳ τῷ χώρῳ. Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλῖται,
 καὶ Τεγεατέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέ-
 ρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας, εἴκοσι καὶ ἑκα-
 5 τόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας, χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν
 Ἀρκάδων· ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι· καὶ ἀπὸ
 Φλυῶντος, διηκόσιοι· καὶ Μυκηναίων ὀγδῶκοντα. οὔτοι
 μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρήσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν,
 Θεσπείων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι.

vero in ipso transitu. Nominatur autem hic locus a
 plerisque quidem Graecis *Thermopylae*: incolae vero
 et finitimi nude *Pylas* dicunt. Itaque utrique in his
 locis castra habebant: occupabat autem Xerxes totum
 spatium septemtrionem versus a Thermopylis, usque
 Trachinem pertinens; Graeci vero ea quae in hac
 continente versus meridiem sita sunt.

(202.) *Graeci* vero hoc in loco *Persam exspe-*
ctantes, hi fuere. Spartani trecenti graviter armati:
 tum Tegeatae et Mantinenses mille, utrorumque
 quingenti: ex Orchomeno Arcadiae centum et vigin-
 ti, et ex reliqua Arcadia mille; tot Arcades fuere:
 Corinthii vero quadringenti: ex Phliunte ducenti;
 ex Mycenis octoginta. Hi sunt qui ex Peloponneso
 adfuerunt. Ex Boeotis vero, Thespienses septingenti,

Herod. T. III. P. I.

Z

203 Πρὸς τούτοις ἐπικλητοὶ ἐγένοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπού-
 τιοι πανστρατιῇ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφεας
 ἐπεκαλέσαντο οἱ Ἕλληνες, λέγοντες δι' ἀγγέλων, ὡς
 „αὐτοὶ μὲν ἤκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ
 τῶν συμμάχων προσδόκιμοι πᾶσάν εἰσι ἡμέρην· ἡ θά- 5
 λασσά τε σφί εἴη ἐν Φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε Φρου-
 ρομένη, καὶ Αἰγινήτων, καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν τα-
 χθέντων. καὶ σφί εἴη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν
 ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον· εἶναι δὲ θνη-
 τὸν οὐδένα, οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ 10
 οὐ συνεμίχθη· τοῖσι δὲ μεγίστοις αὐτέων, μέγιστα.
 ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἑόντα θνητὸν,
 ἀπὸ τῆς δόξης πείσειν ἄν.“ Οἱ δὲ, ταῦτα πυνθανόμε-
 204 νοι, ἐβόησαν ἐς τὴν Τρηχίνα. Τούτοις ἔσαν μὲν νυν

et Thebani quadringenti. (203.) Praeter hos vero
 evocati aderant Locri Opuntii omnibus copiis, et
 Phocenses mille. Ipsi enim Graeci missis legatis hos
 advocaverant, dicentes, *tamquam antecursores sese*
venisse ante alios, expectari vero reliquos socios
in proximum quemque diem, et maris tutelam
sibi curae esse, custodiri que illud ab Atheniensibus
et Aeginetis reliquisque in classem designatis.
Nihil autem illis esse gravius metuendum: non
enim deum esse, qui Graeciam invadat, sed homi-
nem: nullum autem nec esse nec futurum esse
mortalem, cui, ex quo natus sit, malum nullum
acciderit; immo maximis accidere maxima. Debere
itaque etiam illum, qui Graeciam invadit, mortali-
is quum sit, gloriâ suâ excidere. His auditis, illi
 Trachinem auxilio Graecis venerunt. (204.) His

600, 10.

καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιν ἐκάστων· ὃ δὲ θω-
μαζόμενος μάλιστα, καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος
ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης, ὁ Ἀναξαν-
5 δρίδης, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδης, τοῦ Ἀναξάν-
δρου, τοῦ Εὐρυκράτους, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμέ-
νης, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλειου, τοῦ Ἡγησίλειου,
τοῦ Δορύσσου, τοῦ Λεωβότου, τοῦ Ἐχεστράτου, τοῦ
Ἡγίου, τοῦ Εὐρυσθένης, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστο-
10 μάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ἰλλου, τοῦ Ἡρακλέους κτη-
σάμενος τὴν βασιλείην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου.
Διζῶν γάρ οἱ ἑόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομέ- 205
νός τε καὶ Δωριεύς, ἀπελήλατο τῆς Φροντίδος περὶ τῆς
βασιλείης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένους ἄπαιδος ἔρσηνος
γόνου, Δωριεύς τε οὐκέτι ἑόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος
5 καὶ τούτου ἐν Σικελίᾳ, οὕτω δὲ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ

igitur et alii quidem ex quaque civitate duces prae-
erant; sed, quem maxime cuncti admirabantur, et
penes quem summa erat totius imperii, Lacedae-
monius fuit *Leonidas*, genus ab Hercule ducens
hac maiorum serie: pater Anaxandrides fuit, avus
Leon: tum reliqui progenitores, Eurycratides, Ana-
xander, Eurycrates, Polydorus, Alcamenes, Tele-
cles, Archelaus, Agesilaus, Doryssus, Leobotes,
Echestratus, Agis, Eurysthenes, Aristodemus, Ari-
stomachus, Cleodaeus, Hyllus, Herculis filius. Is
Leonidas regnum Spartae nec opinans erat adeptus.
(205.) Quum enim duo illi fratres fuissent natu ma-
iores, Cleomenes et Dorieus, procul habuerat co-
gitationem regni adipiscendi. Sed Cleomene sine ma-
scula prole defuncto, quum iam tum Dorieus non
amplius in vivis fuisset, quippe in Sicilia mortuus,

βασιλῆϊ· καὶ διότι πρότερος ἐγγόνει Κλεομβρότου,
 (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδew παῖς,) καὶ δὴ
 καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. Ὃς τότε ἦϊε ἐς Θερμο-
 πύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστέωτας τριη-
 κοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἔοντες. παραλα- 10
 βῶν δὲ ἀπῆκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λο-
 γισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυ-
 μάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα τούτους σπουδὴν ἐποίησατο Λεω-
 νίδης μούνοισι Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγά-
 λως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλει ὦν ἐς τὸν πόλεμον, 15
 θέλων εἰδέναι εἴ τε συμπέμψουσι, εἴ τε καὶ ἀπερέουσι
 ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, ἀλ-
 206 λοφρονέοντες, ἔπεμπον. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεω-
 νίδην πρῶτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους

ita ad *Leonidam* regnum pervenit, quoniam et ma-
 ior natu erat Cleombroto, Anaxandridae filio natu
 minimo, et Cleomenis etiam filiam in matrimonio
 habebat. Is igitur ad Thermopylas erat profectus
 cum delectis ab ipso trecentis illis, iustae aetatis
 viris, et quibus domi liberi erant. Adsumserat au-
 tem, priusquam advenisset, Thebanos illos quorum
 numerum supra declaravi, quibus Leontiades prae-
 erat, Eurymachi filius. Quos solos ex Graecis adsu-
 mere ea caussa properaverat Leonidas, quod accusa-
 bantur Thebani vehementer cum Medis sentire. In-
 vitaverat igitur eos ad armorum societatem, cogno-
 scere cupiens, utrum missuri essent secum socios, an
 ex aperto repudiaturi Graecorum societatem: et illi,
 aliud licet sentientes, miserant. (206.) Et Leoni-
 dam quidem cum his, qui cum eo erant, primos

ὄρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύονται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἣν αὐτοὺς πυνθάνονται ὑπερβαλλομένων. μετὰ δὲ, Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἔμελλον ὀρτάσαντες, καὶ Φυλακαὶς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθεῖν πανδημεί. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνεनῶντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσεν· ἦν γὰρ κατὰ τῷτὸ Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πρήγμασι συμπεσῦσα. οὐκὼν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθῆσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἐπέμπον τοὺς προδρόμους. οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενενῶντο ποιήσεν.

Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπεὶ δὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρώδεοντες, ἐβουλευόντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις Πελοποννησίοις ἐδόκεε, ἐλθοῦσι εἰς Πελοπόννησον, τὸν Ἴσθμον

omnium miserant Spartani hoc consilio, ut et reliqui socii, his conspectis, adversus hostes proficiscerentur, neque ipsi pariter Medorum sequerentur partes, si cunctari Spartanos intellexissent. Deinde vero, quum Carneae nunc obstarent, peractis festis diebus, custodiae Spartaee relictâ, cum omnibus copiis occurrere decreverant hosti. Similiter vero etiam reliqui socii facere constituerant: qui, quum in idem ipsum tempus, quo haec gerebantur, Olympias incideret, rati non tam cito ad Thermopylas armis decretum iri, antecursores interim miscrunt. Tale igitur horum fuit consilium.

(207.) Iam, qui ad *Thermopylas* fuere *Graeci*, ubi haud procul ab introitu fuit *Persa*, timore percussi, de receptu consultare coeperunt. Et reliquis quidem Peloponnesiis placuit, abire in Peloponne-

ἔχον ἐν Φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν 5
 περισπερχεόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν εἴη-
 Φίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους εἰς τὰς πόλεις, κελεύον-
 τὰς σφι ἐπιβοηθεῖν, ὥς ἐόντων αὐτέων ἐλίγων στρατὸν
 208 τῶν Μήδων ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων,
 ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα, ἰδεῖσθαι ὁκόσοι τε
 εἰσι, καὶ ὅ τι ποιεοίεν. ἀκηκόε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσα-
 λίῃ, ὥς ἀλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγῃ, καὶ τοὺς
 ἡγεμόνας, ὥς εἶσαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λεωνίδης, 5
 ἐὼν γένος Ἡρακληίδης. ὥς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς
 τὸ στρατόπεδον, ἐθελήτο τε, καὶ κατῶρα πᾶν μὲν οὐ τὸ
 στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος,
 τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν Φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατι-
 δεῖσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος 10

sum, et Isthmum custodiē. *Leonidas* vero, senten-
 tiam istam vehementer indignantibus Phocensibus
 et Locris, de communi horum consilio manere ibi
 decrevit, legatosque per civitates dimittere qui ab
 illis auxilia arcesserent, quandoquidem nimis exi-
 guus ipsorum numerus esset ad prohibendum Me-
 dorum exercitum. (208.) Dum hi ita consultant,
 interim *Xerxes* equitem misit speculatorem, qui et
 numerum eorum, et quid facerent, exploraret. Au-
 dierat enim, quum adhuc in Thessalia esset, colle-
 ctum hoc loco stare exiguum exercitum, cuius duces
 sint Lacedaemonii et *Leonidas*, ab *Hercule* genus
 ducens. Ut ad castra accessit eques, contemplatus
 est, spectavitque non totum quidem exercitum; nam,
 qui intra murum erant, quem a se instauratum Graeci
 custodiebant, hos conspiciere non potuit: exterior-

τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαι-
 μόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ἄρα γυμναζομένους
 τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. ταῦτα
 δὴ θεώμενος ἐθάμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν
 15 δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπήλανε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην·
 οὔτε γὰρ τις εἰδῶκε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς.
 ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τά περ ὁπάπτει πάν-
 τα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης, οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ 209
 εὖ, ὅτι παρασκευάζοντο ὡς ἀπολεύμενοί τε καὶ ἀπο-
 λέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ', αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαί-
 νοντο ποιεῖν, μετεπέμψατο Δημάρτην τὸν Ἀρίστωνος
 5 εὖντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δὲ μιν εἰρώτα Ξέρ-
 ξης ἕκαστα τουτέων, ἐβέλων μαθέειν τὸ ποιούμενον πρὸς
 τῶν Λακεδαιμονίων. Ὁ δὲ εἶπε· „Ἦκουσας μὲν μευ

res vero observavit, qui ante murum stationem ha-
 bebant. Erant autem tunc forte extra murum locati
Lacedaemonii. Horum igitur alios vidit gymnasticis
 exercitationibus vacantes, alios comam pectentes.
 Miratus eques spectaculum, cognito hominum nume-
 ro, omnibusque rebus adcurate perceptis, rediit per
 otium, nemine persequente, sed omnibus eum prorsus
 contemptui habentibus. Reversus, Xerxi cuncta
 quae viderat renunciavit. (209.) Quibus auditis,
 coniectare *Xerxes* non potuit id quod res erat, com-
 parare sese hos homines ad percundum postquam
 perdidissent ipsi quam plurimos potuissent: sed,
 quum ridicula facere ei viderentur, *Demaratum* ad
 se vocavit, Aristonis filium, qui in castris aderat, co-
 gnoscere ex eo cupiens quid esset quod facerent La-
 daemonii. Et ille, *Audisti me, inquit, iam ante,*

„καὶ πρότερον, εὖτε ὁρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν
 „ἀνδρῶν τούτων· ἀκούσας δὲ, γέλωτά με ἔβευ, λέ-
 „γοντα τὰ περ ὥρων ἐκβησόμενα πρήγματα ταῦτα. 10
 „ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην ἀσκέειν ἀντὶα σεῦ, ὦ βασι-
 „λεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἀκουσον δὲ καὶ νῦν. Οἱ
 „ἄνδρες οὗτοι ἀπίκатаι μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσό-
 „δου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γὰρ σφι οὐ-
 „τω ἔχων ἐστὶ· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, 15
 „τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ἐπίσταο δὲ, εἰ τούτους
 „τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι, ἐστὶ
 „οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, τὸ σὲ, βασιλεῦ, ὑπομένει
 „χεῖρας ἀνταειρόμενον. νῦν γὰρ πρὸς βασιλήϊν τε καὶ
 „καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἑλλήσι προσφέρειαι, καὶ ἄν- 20
 „δρας ἀρίστους.“ Κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο

CCIX. 10. τὰ περ. τῇ περ *milles*.

*quum adversus Graeciam profiscisceremur, de his
 viris disserentem; at risui me habuisti quum au-
 diebas dicentem tibi quemnam fore harum rerum
 exitum praeviderem. Mihi enim, Rex, summa con-
 tentio est, veritatem adversus te colere. Audi igitur
 etiam nunc. Adsunt hi viri, de introitu nobiscum
 pugnaturi, et ad hoc se comparant. Hic enim
 apud illos mos obtinet: quando vitae discrimen
 sunt adituri, tunc capita comunt. Scito vero: si
 hosce, et eos qui Spartae manent, subegeris; nul-
 lus alius hominum populus est, qui adversus te,
 Rex, manus tollere sustineat. Nunc enim cum
 regno et populo inter Graecos praeclarissimo tibi
 res est, et cum viris fortissimis. Quae dicta, quum
 prorsus incredibilia Xerxi viderentur, iterum quae-*

603, 2.

τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα „ὅτινα τρόπον, τοσοῦτοι εἶντες, τῇ ἑαυτοῦ στρατῇ μαχεύονται.“

Ὁ δὲ εἶπε· „ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστη, „ἢ μὴ ταῦτά τοι ταύτῃ ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω.“

Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. Τέσσερας 210
μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδρῆσθαι. πέμπτῃ δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ
ἐφαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι μένειν,
5 πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθεὶς,
ἐντελόμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν εἰς ὄψιν τὴν ἑαυτοῦ. Ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοι εἰς τοὺς Ἕλληνας οἱ
Μῆδοι, ἐπίπτον πολλοί· ἄλλοι δ' ἐπεσήϊσαν, καὶ οὐκ
ἀπελαύνοντο, καίπερ μεγάλως προσπταίνοντες. δῆλον δ'
10 ἐποίεον παντὶ τῷ, καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι

sivit, quo tandem pacto tam exigua hominum manus suo exercitui esset repugnatura? Et ille: Rex! inquit, age mecum ut cum homine mendaci, nisi haec ita eventura sunt ut ego dico.

(210.) Haec Demaratus dicens Xerxi non persuasit. Itaque quatuor rex intermisit dies, assidue illos sperans fugâ se recepturos. Quinto vero die, quum illi non recessissent, sed per obstinatham, ut Xerxi videbatur, impudentiam temeritatemque mainerent, iratus rex Medos et Cissios adversus illos misit, dato mandato ut vivos caperent et in conspectum suum adducerent. Ut vero in Graecos cum impetu irruerunt Medi, multi ex eis cecidere: quibus succedere alii, nec se recepere, quamvis magna clade accepta: ostenderuntque cuilibet, maxime vero regi ipsi, multos quidem homines esse, sed paucos

πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγένετο δὲ
 211 ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρας. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως
 περιείποντο, ἐνθαῦτα οὔτοι μὲν ὑπεξήϊσαν, οἱ δὲ Πέρ-
 σαι ἐκδεχάμενοι ἐπήϊσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βα-
 σιλεὺς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης· ὥς δὴ οὔτοί γε εὐπετέως
 κατεργασόμενοι. Ὡς δὲ καὶ οὔτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλ- 5
 λησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς,
 ἀλλὰ τὰ αὐτὰ· ἅτε ἐν στενωπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι,
 καὶ ὁράσι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἥπερ οἱ Ἕλληνες,
 καὶ οὐκ ἔχοντες πλῆθει χρῆσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἀλλὰ τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ 10
 ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐντρέ-
 ψειαν τὰ νῶτα, αἰεὲς φεύγεσκον δῆθεν· οἱ δὲ Βάρβα-

CCX. 11. ἄνθρωποι εἶεν. ἄνθρωποι οἱ εἶεν ed. Borh. ex coniect.
 multos ei (regi) esse homines.

viros. Praeliati sunt autem per totum diem. (211.)
 Postquam ita male accepti sunt *Medi*, tum hi qui-
 dem in castra se recepere: et *Persae* eis succeden-
 tes, quos *immortales* rex adpellabat, quibus prae-
 erat Hydarnes, in hostem iverunt; quasi hi utique
 facile confecturi rem essent. Ut vero hi quoque pu-
 gnam cum Graecis conseruere, nihilo amplius, quam
Medi, promoverunt, sed eandem habuere sortem;
 quippe in angusto transitu pugnantes, ubi explicari
 multitudo non poterat, et hastis utentes breviori-
 bus quam Graeci. *Lacedaemonii* vero memorabilem
 ediderunt pugnam, quum aliis rebus ostendentes
 peritos sese cum imperitis congregi, tum quod sub-
 inde terga verterent, veluti fugam capessentes uni-
 versi, deinde vero, quando fugientibus *Persae* cum

ροὶ ὀρέωντες Φεύγοντας, βοῇ τε καὶ πατάγῃ ἐπήϊσαν·
 οἱ δ' αὖν, καταλαμβάνόμενοι, ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι
 15 τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δέ, κατέβαλλον
 πλῆθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ αὐ-
 τέων τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλγοί. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν
 εἶδυνέ αὐτο παραλαβεῖν αἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου περὶερώμα-
 νοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες,
 20 ἀπήλαινον ὀπίσω. Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τῆς 212
 μάχης λέγεται βασιλῆα, θηπούμενον, τρεῖς ἀναδραμῶν
 ἐκ τοῦ θρόνου, δέισαντα περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν αὖ-
 τω ἡγωνίσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμει-
 5 νον αἰέθλειον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ὄντων, ἐλπίσαντες σφας
 κατατετρωματῖσθαι τε καὶ οὐκ οἴους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖ-
 ρας ἀνταίρασθαι, συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ

clamore strepituque instabant, ipsique iam in eo
 erant ut deprehenderentur, subito conversa acie
 hosti sese opponerent, atque ita innumerabilem Per-
 sarum prosternerent multitudinem. Ceciderunt au-
 tem ibi Lacedaemoniorum etiam nonnulli. Post-
 quam vero, quamvis magno conatu, et turmatim et
 quovis modo impetum facientes, nulla parte introi-
 tus potiri Persae potuerunt, postremo hi quoque
 retrogressi sunt. (212.) Dum ita conflictabantur,
 fertur Xerxes, quum spectandi caussa haud procul
 abesset, ter de solio suo exsiliisse, metuens nempe
 suo exercitui. Tunc igitur ita pugnatum est. Postri-
 die vero eius diei nihilo felicius barbari pugnaverunt.
 Quum enim exiguus esset Graecorum numerus, rati
 Barbari confectos esse illos vulneribus, neque vires
 amplius ad resistendum habituros, denuo eos ad-

τάξεις τε καὶ κατὰ ἔθνηα κεκοσμημένοι ἔσαν, καὶ ἐν
 μέρει ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ
 οὖρος ἐτάχθησαν, φυλάζοντες τὴν ἀτραπὸν. Ὡς δὲ οὐδὲν 10
 εὗρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνῶρων,
 ἀπῆλαινον.

- 213 Ἀπορέοντος δὲ βασιλῆος ὅ τι χρῆσεται τῷ παρόντι
 πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἤλθε
 οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγα τι παρὰ βασιλῆος δοκέων οἴσ-
 σθαι· ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὖρος Φέρου- 5
 σαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομεί-
 ναντας Ἕλλήνων. ὕστερον δὲ δέισας Λακεδαιμονίους,
 ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ Φυγόντι, ὑπὸ τῶν Πυλα-
 γῶρων, τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομέ-
 νων, ἀργύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε
 γὰρ ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηναίᾳ, ἀνδρὸς Τρη- 10

gressi sunt. At Graeci, per ordines perque populos
 digesti, in vicem cuncti pugnarunt, Phocensibus
 exceptis: hi enim in monte erant locati, semitam
 custodituri. Ubi vero nihilo melius, quam pridie,
 Persae rem sibi viderunt succedere, abscesserunt.

(213.) Ibi tunc regem, quidnam consilii caperet
 incertum, convenit Ephialtes, Eurydemi filius, Ma-
 liensis, ingens ab illo praemium se relaturum spe-
 rans, indicavitque ei *semitam per montes ad Ther-
 mopylas ferentem*; atque ita Graecos perdidit, sta-
 tionem ibi habentes. Idem postea, metu Lacedaemo-
 niorum, in Thessaliam profugit: exsulantisque caput
 propositâ pecuniâ proscripsum est a Pylagoris,
 quum Amphictyones ad agendum Pylaeum conven-
 tum essent congregati. Interiecto vero tempore,

χινίου. ὁ δὲ Ἀθηναῖος οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτῃ
 δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι ση-
 μανέω· ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἔσπον.
 Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε. Ἔστι 214
 δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγό-
 ρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεὺς,
 εἰσὶ οἱ εἰπαντες πρὸς βασιλῆα τούτους τοὺς λόγους, καὶ
 5 περιγησάμενοι τὸ οὖρον τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἐμοί
 γε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρὴ σταβμῶσασθαι,
 ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκλήρυζαν οὐκ ἐπὶ
 Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀργύριον, ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλ-
 τη τῷ Τρηχινίῳ, πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμε-
 10 νοι· τοῦτο δὲ, Φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰ-
 τήν οἶδαμεν. εἰδεῖν μὲν γὰρ ἂν, καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεύς,

quum Anticyram rediisset, ab Athenade Trachinio
 occisus est. Et interfecit quidem Ephialten Athena-
 des aliam ob causam, quam in sequentibus historiis
 exponam: at nihilo minus tamen praemio honora-
 tus est a Lacedaemoniis. Ita igitur Ephialtes postea
 periit. (214.) Fertur autem etiam alia fama, One-
 tam Phanagorae filium, Carystium, et Corydallum
 Anticyrensem cum rege sermones illos habuisse, et
 Persas circum montem illum circumduxisse. Quam
 famam parum esse credibilem partim inde colligi
 potest, quod Graecorum Pylagori, quos utique prae
 caeteris compertam habuisse rei veritatem consen-
 taneum est, non Onetae et Corydalli caput proscri-
 pserunt, sed Ephialtae Trachinii; tum, quod Ephial-
 ten novimus ob hanc culpam exsulasse. Caeterum
 cognita quidem haec semita Onetae quoque, quam-
 quam non Maliensi, esse potuit, si hanc regionem

- ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμίλη-
κώς εἴη· ἀλλ', Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ περιγησάμε-
νος τὸ οὖρος κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω.
- 215 Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ οἱ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης
κατεργάσσεσθαι, αὐτίκα περιχαρὴς γενόμενος ἐπέμπε
Ἰδάρνεα, καὶ τῶν ἐστρατήγεε Ἰδάρνης. ὠρμέατο δὲ
περὶ λύχων ἀφ' αἷς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Τὴν δὲ ἀτρα-
πὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιεῖς· ἐξευρόν- 5
τες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας τότε ὅτι
οἱ Φωκέες, φράζαντες τείχεϊ τὴν ἐσβολὴν, ἔσαν ἐν σκέ-
πῃ τοῦ πολέμου· ἐκ τε τόσου δὴ κατεδέδεκτο ἐοῦσα
- 216 οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἐχει δὲ ᾧδε ἡ ἀτραπὸς αὐ-
τῇ. ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ δια-
τῆς διασφάγος ρέοντος· οὐνομα δὲ τῷ οὐρεὶ τούτῳ καὶ

saepius adierat: at enimvero Ephialtes est, qui hostes per semitam illam circa montem circumduxit: hunc huius culpa reum scribo. (215.) *Xerxes*, ea probans quae se effecturum pollicitus Ephialtes erat, vehementer gavisus, sine mora Hydarnen et qui sub eius ductu erant misit: et illi sub noctem, quo tempore accenduntur lucernae, e castris profecti sunt. Invenerant illam semitam indigenae Malienses; eaque repertâ Thessalis adversus Phocenses itineris duces fuerant, quo tempore Phocenses, introitum in suam regionem opposito obstruxerant muro, atque ita tutos se a bello praestiterant: atque ex illo inde tempore adparuit pessime illâ uti Malienses. (216.) Est autem *callis* huius *per montem* ferentis ratio haec. Incipit ab Asopo fluvio, ubi ille per montium

τῇ ἀτραπῷ ταῦτό κεῖται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνό-
 5 παια αὐτὴ κατὰ ῥάχιν τοῦ οὐρέος, λήγει δὲ κατὰ τὴν
 Ἀλπηνὸν πόλιν, πρῶτην εὐῶσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν
 Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λό-
 γον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἑδρας· τῇ καὶ τὸ στενωτά-
 τόν ἐστι. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχον- 217
 σαν οἱ Πέρσαι, τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πα-
 σαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὐρεα τὰ Οἰταίων,
 ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων· ἡὼς τε διέφαινε, καὶ
 5 ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὐρέος. Κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ
 οὐρέος ἐφύλασσαν, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φω-
 κέων χίλιοι ὀπλῖται, ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώραν,
 καὶ Φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ
 ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν εἰρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὐρέος

divortium persequit. Est autem monti, per quem se-
 mita transit, semitaeque ipsi idem nomen, *Ano-
 paea*: fertque haec Anopaea secundum dorsum mon-
 tis, et desinit circa Alpenum, primum oppidorum
 Locrensiū versus Malienses, eo loco ubi Melam-
 pygus qui dicitur lapis est, suntque Cercopum se-
 des: ubi etiam angustissimus callis est. (217.) Hac
 igitur semita, quam descripsi, Persae trajecto Aso-
 po totam noctem iter fecerunt, a dextra habentes
 Oetaeorum montes, a sinistra vero montes Trachini-
 orum: et illuxit aurora, quum ad summum mon-
 tem pervenerunt. Hoc igitur loco montem custodie-
 bant, ut etiam ante demonstravi, Phocenses mille
 graviter armati, et suam regionem tutantes, et cal-
 lem custodientes. Inferior enim introitus ab eis,
 quos dixi, custodiebatur: semitam autem, quae fert

αἰτραπὸν ἐθέλονται· Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύ- 10
 218 λασσον. Ἐμαθὸν δὲ σφείας οἱ Φωκέες ᾧδε ἀναβεβη-
 κότας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι, τὸ οὖρος
 πᾶν ἐὼν δρυῶν ἐπίπλεον· ἦν μὲν δὴ νηνεμία, ψόφου δὲ
 γινομένου πολλοῦ, ὥς οἶκός ἦν, φύλλων ὑποκεχυμέ-
 νων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες, καὶ 5
 ἔδυντο τὰ ὅπλα· καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρήσαν. ὥς
 δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο
 ἐλπόμενοι γὰρ οὐδὲν σφί φανήσισθαι ἀντίξον, ἐνεκύ-
 ρησαν στρατῶ. Ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρρώδηςας μὴ
 οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἶρετο τὸν Ἐπιάλτια 10
 ποδαπὸς εἴη ὁ στρατός· πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέτασ-
 σε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλ-
 λοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχον-

per montem, Phocenses custodiebant, qui Leonidae
 ultro hanc operam receperant. (218.) Adscenden-
 tes latuerant Persae, quum quercubus totus ob-
 situs mons esset: postquam vero adscenderant,
 hoc modo adventantes illos cognovere Phocenses,
 quum tranquillum esset coelum, propter folia sub
 pedibus strata multus (ut res fert) ortus strepitus
 excitavit eos ut ad arma concurrerent: et protinus
 Barbari adfuerunt. Qui ubi armatos conspexere viros,
 mirati sunt, quod, quum neminem sibi putassent
 occursurum, in exercitum incidissent. Ibi tum Hy-
 darnes, veritus ne, qui Phocenses erant, Lacedae-
 monii essent, quaesivit ex Ephialte, cuius populi is
 esset exercitus: ubi vero quod res erat audivit, in
 aciem Persas instruxit. At Phocenses, quum multis
 crebrisque telis ferirentur, rati non nisi adversus se

το Φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὐρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι
 15 ὡς ἐπὶ σφέας ὠρμήθησαν ἀρχὴν, καὶ παρεσκευάδατο
 ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον· οἱ δὲ
 ἀμφὶ Ἐπιάλτεια καὶ Ὑδάρεα Πέρσαι Φωκίων μὲν
 οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὐρος κα-
 τὰ τάχος.

Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον 219
 μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης, ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρά, ἔφρασε τὸν
 μέλλοντα εἶσεσθαι ἅμα ἡοὶ σφί θάνατον· ἔπειτεν καὶ
 αὐτόμολοι ἦσαν, οἱ ἐξαγγείλαντες τῶν Περσέων τὴν
 6 περιόδον· οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμέ-
 ροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἁκρῶν, ἤδη διαφαι-
 νούσης ἡμέρης. Ἐνθαῦτα ἐβουλευόντο οἱ Ἕλληνες, καὶ
 σφειῶν ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν
 τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακρι-

hos esse profectos, arreptâ fugâ in summum montis
 verticem se receperunt, ad occumbendam mortem
 parati. Hi igitur ita erant animati: at Persae, qui
 cum Ephialte et Hydarne erant, nullam Phocensium
 rationem habentes, descendere de monte propera-
 runt.

(219.) Qui ad Thermopylas erant Graeci, his
 primum Megistias vates, inspectis victimis, praedi-
 xerat mortem primo mane eis instantem: deinde ad-
 venere transfugae, quum adhuc tunc nox esset, cir-
 cuitum hostium nunciantes: tertio speculatores diurni,
 de summitatibus montium decurrentes, illucescente
 iam die, idem indicium fecere. Ibi tum Graeci,
 quid sibi faciendum esset deliberantes, in diversas
 abiire sententias, aliis contendentibus non dese-

370 HERODOTI HISTOR. VII.

θύντες, οἱ μὲν ἀπαλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες κα- 10
τὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτράποντο· οἱ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνί-
220 δὴ μένειν αὐτοῦ παρασκευάδατο. Λέγεται δὲ ὡς αὐ-
τός σφεας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδό-
μενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρευῶσι οὐκ
ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἡλθον φυλά-
ξοντες ἀρχήν. Ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλεῖστός 5
εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεὶ τε ἥσθετο τοὺς συμμάχους ὄντας
ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κε-
λεῦσαί σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ
καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο,
καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρητο 10
γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτησι, χρεωμένοισι
περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχαῖς ἐγειρομέ-

rendam esse stationem, aliis contra nitentibus. Et,
soluto concilio, discesserunt alii, et suam quisque in
civitatem tendens dispersi sunt: alii vero parati erant
cum Leonida manere. (220.) Dicunt autem, ipsum
Leonidam illos dimisisse, ne perirent curantem; se
autem *et praesentes Spartanos non decere* dicen-
tem *deserere stationem ad quam custodiendam*
principio missi essent. Et ego quoque quam ma-
xime in hac sum sententia, Leonidam, quum mi-
nime promptos esse socios vidisset, nec ad subeun-
dum secum periculum ultro paratos, abire illos ius-
sisse; sibi autem, ut abiret, inhonestum iudicasse.
Contra, si maneret, ingens eum gloria manebat, et
Spartae felicitas non exstinguebatur. Etenim Sparta-
nis, iam in primo huius belli initio oraculum con-
sulentibus, responderat Pythia, *aut eversum iri La-*

608, 51.

- νου „ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρ-
 βάρων, ἢ τὸν βασιλῆά σφιν ἀπολέεσθαι.“ ταῦτα
 15 δέ σφι ἐν ἔπεισι ἐξαμέτροισι ἔχοντα χραῖ, λέγοντα ᾧδε
 Ὑμῖν δ', ᾧ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
 ἢ μέγα ἄστρ' ῥικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσεΐδῃσι
 πέρβεται· ἢ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέβλης
 πενήσει βασιλῇ φθίμενον Λακεδαίμονος οὔρος.
 20 Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
 ἀντιβίην. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἑ Φημί
 σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσσηται.
 ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον
 κλέος καταθέσθαι μῦνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι
 25 τοὺς συμμαχούς μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὕτω

*cedaemonem a barbaris, aut regem ipsorum peri-
 turum. Hoc eis illa responsum versibus hexametris
 comprehensum dederat, his verbis:*

*Vobis, ó spatiosae Spartaē incolae,
 aut ingens urbs gloriosa a viris Persis
 evertitur; aut, si non hoc, ab Hercule oriundum
 flebit mortuum regem Laconica terra.*

*Nec enim sustinebit taurorum robur leonumque
 contra stantium. Iovis enim ille robur habet,
 eumque dico*

*non iri repressum prius, quam horum alteru-
 trum fuerit sortitus.*

Igitur *Leonidam*, haec reputantem, cupientemque
 solis Spartanis sempiternam acquirere gloriam, di-
 misisse potius arbitror socios illos qui abiere, quam
 ipsos per se, ab illo dissentientes, ita spretâ omni
 militari disciplinâ abiisse. (221.) Cuius rei mihi

- 221 ἀκόσμως οἵχισθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. οὐ γὰρ μῶνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἶπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστήν τὸν Ἀκαρνήνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον εἶπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν, Φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο· τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ὄντα οἱ μουνογενέα, ἀπέ-
 222 πεμψε. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἵχοντό τε ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπῖες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μῶνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων δὲ, Θηβαῖοι μὲν αἰέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βουλόμενοι· κατέϊχε γὰρ σφεας Λεωνίδης, ἐν ὁμήρων λόγῳ ποικύμενος· Θεσπῖες δὲ, ἐκόντες μάλιστα· οἱ οὐκ

hoc etiam haud minimum documentum est, quod non modo reliqui dimissi sunt, sed quod satis constat, vati etiam exercitum sequenti, Megistiae Acarnani, genus a Melampode derivanti, eidem qui e victimis futura illis praedixerat, missionem dedisse Leonidam, veritum ne cum ipsis periret. At ille, quamquam missionem nactus, non tamen discessit; sed filium, militiae huius socium, qui unicus illi natus erat, dimisit. (222.) Caeteri igitur socii dimissi abierunt, mandato Leonidae obsequentes. Thespienses vero et Thebani soli apud Lacedaemonios manserunt. Et Thebani quidem inviti manserunt; retinuit eos autem Leonidas, obsidum loco habens: Thespienses vero summa sua voluntate; neutiquam enim Leonidam et qui cum illo erant se deserturos abscessu-

609, 82.

ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἰστρατήγει δὲ αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω.

Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποίη- 223
σατο, ἐπισχὼν χρόνον, ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθύν-
την πρόσδοτον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλ-
τειω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ οὐρεος ἡ κατάβασις συντομω-
5 τέρη τέ ἐστι, καὶ βραχύτερος ὁ χώρος πολλόν, ἥπερ
ἡ περίοδός τε καὶ ἀνάβασις. Οἱ τε δὴ Βάρβαροι οἱ ἀμ-
Φὶ Ξέρξεα προσήϊσαν· καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλλη-
νες, αἵς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιούμενοι, ἤδη πολλῷ
μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπέξῃσαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐ-
10 χένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο· οἱ
δὲ ἀνα τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιώντες ἐς τὰ στεινόπο-
ρα, ἐμάχοντο. Τότε δὲ, συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν,

rosque aiebant, sed apud illos mansuros mortemque cum eisdem occubituros. His praeerat Demophilus, Diadromae filius.

(223.) Orto sole, Xerxes libamina fecit: deinde aliquamdiu moratus, quo tempore forum maxime frequentari hominibus solet impressionem in hostem facere instituit: ita enim significatum ei ab Ephialte erat. Nam descensus de monte brevior est, atque iter inde ad *Thermopylas* compendiosius, quam circuitus et adscensus montis. Barbari igitur, qui cum Xerxe erant, in hostem perrexerunt: et Graeci cum *Leonida*, utpote ad mortem ire parati, iam multo longius, quam ante, in spatiosiore faucium partem progressi sunt. Nam muri quidem munimentum custodiebatur; superioribus vero diebus in ipsas etiam

ἐπιπτον πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ἔπισθε γὰρ οἱ
 ἡγεμόνες τῶν τελέων, ἔχοντες μαστιγὰς, ἐρράπιζον
 πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ 15
 μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διε-
 φθίροντο· πολλῶ δ' ἔτι πλεῖνες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ'
 ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἅτε
 γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον
 ἐκ τῶν περιϋόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον 20
 εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε
 224 καὶ ἀτέοντες. Δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλεόνεσιν αὐτέων
 τηνικαῦτα ἤδη ἐτύγχανε κατεηγότα, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι
 διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῶ
 πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ'
 αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὰρ ὡς ἀνδρῶν 5

fauces progressi pugnauerant. Nunc igitur, quum extra
 angustias consererent pugnam, ingens hostium ceci-
 dit multitudo. Etenim manipulorum duces, flagellis
 a tergo instantes, et unumquemque caedentes, ad ulte-
 rius progrediendum suos concitabant. Itaque eorum
 multi in mare incidentes perierunt; multo vero plu-
 res, alii ab aliis, vivi conculcati sunt: nec ulla ratio
 habebatur pereuntium. Nam Lacedaemonii, quum
 imminere sibi mortem ab his qui montem circumi-
 verant non ignorarent, quanta maxima poterant for-
 titudinis specimina adversus Barbaros ediderunt,
 nullo modo parcentes sibi, ac furiosorum in morem
 pugnantes. (224.) Hastae quidem iam tunc plerisque
 fractae erant, et gladiis illi Persas conficiebant. In
 eo labore, ab altera parte, *Leonidas* fortissime pu-
 gnans cecidit, cum eoque alii illustres Spartani; quo-

ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα· ἐπυθόμην δὲ
καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πί-
πτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί· ἐν δὲ
δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπε-
10 ράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγο-
νότες Δαρεῖω. ὁ δὲ Ἀρτάνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασι-
λῆος ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς·
ὃς καὶ ἐκδιδούς τὴν θυγατέρα Δαρεῖω, τὸν οἶκον πάν-
τα τὸν ἑαυτοῦ ἐπέδωκε, ὡς μούνου οἱ εἰσῆς ταύτης
τέκνου. Ξέρξῳ τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι 225
μαχεόμενοι. καὶ ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ Λεωνίδεω Περσέων τε
καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλός· ἐς ὃ τοῦ-
τόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο
5 τοὺς ἐναντίους τετράκισ. Τοῦτο δὲ συνεστήκει μέχρι οὗ
οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύ-

rum ego, ut dignorum virorum, nomina sciscitatus
sum cognovique: rescivi vero etiam omnium nomi-
na trecentorum. Ab altera parte, ex Persis ibidem
et alii multi illustres ceciderunt viri, et in his duo
Darii filii, Abrocomes, et Hyperanthes, quos ex Phra-
taguna Artanis filia Darius suscepserat. Artanes au-
tem frater fuerat Darii, Hystaspis filius, Arsamis
nepos. Is Dario filiam suam elocans, simul totam
suam domum ei donaverat, quum unica ipsius proles
illa fuisset. (225.) Igitur duo Xerxis fratres ibi pu-
gnantes ceciderunt. Super *Leonidae* vero cadavere
acre fuit inter Persas et Lacedaemonios certamen:
donec ad extremum sua virtute Graeci illud subtra-
xerunt, quater in fugam versis adversariis. Ita pugna-
tum est, donec qui cum Ephialte erant advenere. Quos

3οντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐτεροιοῦτο τὸ νῆκος. ἐς
 τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρειν ὀπίσω, καὶ πα-
 ραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες ἕζοντο ἐπὶ τὸν καλω-
 νὸν πάντες αἰεὲς οἱ ἄλλοι, πληὴν Θηβαίων. ὁ δὲ καλω-
 νός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ
 Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῶ χάρῳ ἀλεξομένους μα-
 χαίρησι, τοῖσι αὐτέων ἐτύγχανον ἐτι περιεῦσαι, καὶ
 χερσὶ καὶ στόμασι, κατέχρυσαν οἱ βάρβαροι βάλλον-
 τες· οἱ μὲν, ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι, καὶ τὸ ἔρμα 16
 τοῦ τεύχους συγχράσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πάντοτε
 περισταδόν.

- 226 Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων,
 ὅμως λέγεται ἀνὴρ ἀριστος γενέσθαι Σπαρτιήτης Δη-
 νίκης. τὸν τόδε Φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμῆξαι
 σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τευ τῶν Τρηχ-

ubi accedere intellexerunt Graeci, tum vero mutatum
 certamen est. Tunc enim in angustias viae se rece-
 perunt, et murum etiam praetergressi, ubi ad tumu-
 lum venerunt, qui in introitu angustiarum est, ubi
 nunc lapideus leo stat in Leonidae memoriam, ibi
 confertim consederunt alii omnes, praeter Thebanos.
 Eodemque loco gladiis sese defendentes, quibus gla-
 dii supererant, alii manibus dentibusque depugnan-
 tes, obruti sunt Barbarorum telis, partim subruta
 muri munitione ex adverso ingruentium, partim ex
 circuitu undique circumstantium.

(226.) Tales quum se praestiterint Lacedaemonii
 et Thespienses omnes, fortissimus tamen ex his fuis-
 se dicitur *Dieneces* Spartanus: quem aiunt, prius-
 quam cum Medis congredierentur, verbum illud di-

βυίων, ὡς, ἔπειαν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα,
τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν οἰστῶν ἀποκρύπτουσι·
τοσοῦτό τι πλήθος αὐτέων εἶναι. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλα-
γέντα τούτοις, εἶπαι, ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον τὸ τῶν Μή-
δων πλήθος, ὡς „πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξείνος
10 ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον,
ὑπὸ σκίῃ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ.“
Ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιούτοτροπα ἔπεα Φασι Διηνέ-
κεα τὸν Λακεδαιμόνιον λυπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ 227
δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελ-
φοὶ, Ἀλφεὺς τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες.
Θεσπίαν δὲ εὐδοκίμει μάλιστα τῷ ὄνομα ἦν Διθύ-
ραμβος, Ἀρματίδew. Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτη 228
τῇπερ ἔπεισον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ

xisse, quum Trachinium quemdam audivisset dicen-
tem, quando Barbari tela emiserint, multitudine
telorum solem iri obscuratum; tantam enim esse
hostium multitudinem. Hunc igitur, nil perterri-
tum, sed aspernantem Medorum multitudinem, re-
spondisse aiunt, fausta omnia Graecis nunciare
hospitem Trachinium; quandoquidem, sole telis
Medorum obscurato, in umbra sint pugnaturi,
non in sole. Haec et eiusdem generis alia dicta,
aiunt, Dienecem Lacedaemonium fortis animi mo-
numenta reliquisse. (227.) Post hunc fortissimos
se praestitisse memorant Lacedaemonii duos fratres,
Alpheum et Maronem, Orsiphanti filios. Ex The-
spiensibus vero praecipuam laudem abstulit vir, cui
Dithyrambus nomen fuit, Harmatidae filius. (228.)
Sepulti sunt omnes eodem loco quo ceciderunt, et

378 HERODOTI HISTOR. VII.

Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἶχεσθαι, ἐπιγέγραπται
γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο 5
ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται· τῷσι δὲ Σπαρ-
τιήτῃσι ἰδίῃ·

ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε
κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι. 10

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο· τῷ δὲ μάντι, τόδε·

Μνημα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι

Σπερχεῖον ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·

μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς,

οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν. 15

Ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάν-

tam in horum honorem, quam in illorum qui ante
ceciderant quam dimissi a Leonida socii abierunt,
hae inscriptiones positae sunt:

*Cum trecentis olim myriadibus hic pugnarunt
ex Peloponneso quatuor millia virorum.*

Haec in honorem omnium posita inscriptio est; in
Spartanorum vero memoriam privatim ista:

*Hospes, nuncia Lacedaemoniis, hoc loco nos
iacere, dictis illorum obsequentes.*

In Lacedaemonios igitur hoc; in vatem vero istud:

*Monumentum hoc illustris Megistiae, quem
olim Medi*

*Spercheo fluvio occiderunt traiecto,
vatis, qui instans tunc fatum probe cognitum
habens,*

deserere tamen Spartaе duces non sustinuit.

τιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφεας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπείος ἐστὶ κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται, Εὐρυτόν τε 229 καὶ Ἀριστόδημον, παρὲν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῶ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἔσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεω-
5 νίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον· ἢ, εἴ γε μὴ ἐβούλοντο νοστήσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοις· παρὲν σφι τούτων τὰ ἕτερα ποιεῖν, οὐκ ἐβελῆσαι ὁμοφρονεῖν· ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας, Εὐρυτόν μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίο-
10 δον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐ-

Inscriptionibus istis et columnis, excepto vatis epigrammate, Amphictyones illos honorarunt: vatis vero Megistiae epigramma Simonides posuit, Leoprepis filius, pro hospitii familiaritate.

(229.) Narrant, ex trecentis illis Spartanis duos viros, *Eurytum* et *Aristodemum*, quum, si commune voluissent consilium sequi, potuissent ambo aut simul salvi Spartam redire, ut qui a Leonida e castris dimissi decubuerant in Alpenis, vehementi oculorum dolore laborantes; aut, si redire ad commilitones voluissent, mortem potuissent obire cum reliquis: hos igitur, narrant, quum alterutrum horum licuisset eligere, noluisse commune sequi consilium; sed, inter se dissentientes, *Eurytum*, cognito Persarum per montem circuitu, arma postulasse, captisque armis iussisse ilotum ut se ad pugnantes duceret, et,

380 HERODOTI HISTOR. VII.

τὸν καλεῦσαι τὸν εἴλωτα εἰς τοὺς μαχομένους· ὅπως δὲ αὐτὸν ἦγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα, οἴχεσθαι Φεύγοντα, τὸν δὲ, ἐσπεσόντα εἰς τὸν ὄμιλον, διαφθαρῆναι· Ἀριστόδημον δὲ, λειποψυχέοντα λειφθῆναι. Εἰ μὲν νυν ἦ μούνον Ἀριστόδημον ἀλγῆσαντα ἀπονοστήσαι εἰς Σπάρτην, ἣ καὶ ὁμοῦ σφείων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γήσθαι, δοκέειν ἐμοὶ, οὐκ ἂν σφί Σπαρτιήτας μὴτι οὐδεμίην προσθέσθαι· νυνὶ δὲ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐβελήσαντος δὲ ἀποδνήσκειν, ἀναγκαίως σφί ἔχειν μῆσαι ²⁰

230 ³⁰μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον εἰς Σπάρτην, καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε. οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξεὼν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐβελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ, περιγενέσθαι ⁵

postquam ad illos pervenit, ilotam quidem fuga salutem petiisse, ipsum vero in hostium agmen irruentem occubuisse: Aristodemum autem, deficientem animo, remansisse. Quod si igitur unus Aristodemus oculorum morbo laborasset, eaque causâ Spartam rediisset, aut si ambo simul reversi essent, Spartani (ut mihi videtur) nullam in eum iram erant exercituri: nunc vero, quum alter periit, alter, qui in eadem causa fuerat, mori recusavit, necessario vehementer irasci Aristodemo debuerunt. (230.) Alii igitur, hoc modo hacque occasione Aristodemum, memorant, salvum Spartam evasisse: alii vero aiunt, ad deferendum nuncium quemdam missum cum fuisse e castris, et, quum pugnae deinde interesse potuisset, noluisse, sed in via moratum, supersti-

613, 99.

τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ, ἀπικόμενον εἰς τὴν μάχην, αἰποθανεῖν. Ἀπονοστήσας δὲ εἰς Λακεδαίμονα ὁ Ἀρι- 231
 στόδημος ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην. πᾶσιν δὲ τοιάδε
 ἠτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδείς ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε
 διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος κα-
 5 λούμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλα-
 βε πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσάν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ 232
 ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον εἰς Θεσσαλίην τῶν τριη-
 κοσίων τουτέων, περιγενέσθαι, τῷ οὐνομα εἶναι Παντί-
 την· νοστήσαντα δὲ τοῦτον εἰς Σπάρτην, ὡς ἠτίμωτο,
 ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης 233
 ἐστρατήγει, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμά-
 χοντο, ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλείας

tem fuisse; socium autem, qui simul cum eo missus fuerat, ad pugnam rediisse, in eaque occubuisse. (231.) Quidquid sit, Lacedaemonem reversus Aristodemus probro et ignominia notatus est, atque ita infamis habitus, ut nemo Spartanorum lumen ei accenderet, nec cum eo colloqueretur, utque per ignominiam *trepidus Aristodemus* nominaretur. Sed idem vir in pugna ad Plataceas culpam, quae eum premebat, dissolvit. (232.) Memorant etiam, alium ex trecentis, nomine Pantitem, quum ad deferendum nuncium in Thessaliam fuisset missus, superstitem fuisse; eundem vero, quum Spartam reversus ignominia esset notatus, voluntario suspendio vitam finisse. (233.) *Thebani* vero, quibus dux praeerat Leontiades, hactenus quidem a Graecorum partibus stantes, necessitate coacti, adversus regis exercitum dimicaverant. Ut vero superiorem esse viderunt rem

στρατιήν. ὥς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλή- 5
 νων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες του-
 τέων, χεῖράς τε προέτεινον, καὶ ἦσαν ἄσπον τῶν βαρ-
 βάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὥς „καὶ
 μηδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδωσαν βα-
 σιλεῖ, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπι- 10
 κοίατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος
 βασιλεῖ.“ ὥς τε ταῦτα λέγοντες, περιεγίνοντο· εἶχον
 γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων μάρτυρας.
 Οὐ μέντοι τάγε πάντα εὐτύχησαν· ὥς γὰρ αὐτοὺς
 ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέ- 15
 κτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῖνας αὐτέων, κελεύ-
 σαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλῆα, ἀρξά-
 μενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδew· τοῦ τὸν παῖδα

Persarum, quo tempore Graeci qui cum Leonida fue-
 rant ad tumultum se recipere properabant, his deser-
 tis, passis manibus ad Barbaros accesserunt, dicentes
 id quod verissimum erat, *cum Medis sese sentire, et inter primos terram et aquam regi tradidis-*
se; necessitate autem coactos venisse ad Thermo-
pylas, et a cladis culpa regi illatae esse immunes.
 His dictis, salvi evaserunt; habebant enim etiam
 Thessalos dictorum testes. Nec tamen prorsus feli-
 citer eis res cessit. Nam, ut accedentes eos in pote-
 state habuerunt Barbari, nonnullos etiam, ut accede-
 bant, interfecerunt; reliquis vero *Xerxis* iussu regia
 inusserunt stigmata, initio a duce Leontiade facto;
 cuius viri filium Eurymachum, interiecto tempore,
 Plataeenses interfecerunt, quum quadringentorum

Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες,
20 στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶσχόν-
τα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἡγωνί- 234
σαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρχον, εἰρώτα ἀρξά-
μενος ἐνθένδε· „Δημάρχτε, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός. τεκμαί-
„ρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέ-
5 „βη οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπὲ, κόσσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ
„Λακεδαιμόνιοι, καὶ τουτέων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέ-
„μια, εἴτε καὶ ἅπαντες.“ Ὁ δ' εἶπε· „ὦ βασιλεῦ,
„πλῆθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ
„πάλιν πολλαὶ τὸ δὲ θέλεις ἐκμαθέειν, εἰδήσεις. Ἔστι
10 „ἐν τῇ Λακεδαίμονι Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακίς-
„χιλίων μάλιστα κη. οὗτοι πάντες εἰσὶ ὅμοιοι τοῖσι

dux fuisset Thebanorum, quorum ope Plataeensium urbem occupaverat.

(234.) Hoc igitur modo ad Thermopylas Graeci pugnauerant. Tum vero Xerxes vocatum ad se Demaratum interrogavit, hoc usus sermonis introitu. *Demarate, vir probus es: ex vero ita iudico: quaecumque enim dixisti, ea ita evenerunt. Nunc dic mihi, quotnam numero sint reliqui Lacedaemonii; et ex his quot sint horum similes in re bellica, an etiam tales sint omnes? Et ille, Rex! inquit, multitudo quidem omnium Lacedaemoniorum ingens est, et civitates sunt multae: quod vero tu scire cupis, id dicam. Est in Laconicā Sparta, civitas virorum octies mille admodum: et hi quidem omnes similes sunt his qui hīc pugnarunt. Caeteri vero Lacedaemonii his utique*

„ἐνθάδε μαχισαμένοισι· οἳ γε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμό-
 „νιοι, τούτοις μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ξέρξης· „Δημάρετε, τίω τρόπῳ ἀπονητότατα
 „τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐπικρατήσομεν; ἔθι ἐξηγέο. σὺ 15
 „γὰρ ἔχεις αὐτῶν τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων,
 235 „οἷα βασιλεὺς γενόμενος.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο· „ὦ
 „βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλευεαί μοι προθύμως,
 „δίκαιόν μὲ σοί ἐστι Φράζειν τὸ ἀριστον. εἰ τῆς ναυτι-
 „κῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλειας ἐπὶ τὴν
 „Λάκαιναν χώραν. Ἔστι δὲ ἐπ’ αὐτῇ νῆσος ἐπικειμένη, 5
 „τῇ οὐνομά ἐστι Κύθηρα· τὴν Χίλων, ἀνὴρ παρ’ ἡμῶν
 „σοφώτατος γενόμενος, κέρδος μέζον, ἔφη, εἶναι Σπαρ-
 „τιήτησι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέναι μᾶλλον
 „ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι προσδοκῶν ἀπ’ αὐτῆς τοιοῦτο ἔσε-
 „σθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι· οὐ τι τὸν σὸν στόλον προσι- 10

*non sunt similes, at fortes tamen viri sunt. Ad
 haec Xerxes ait: Quonam igitur pacto hos homi-
 nes minimo labore subigemus? Age, hoc mihi
 prome! Tu enim vias consiliorum omnium, qui-
 bus illi utuntur, compertas habes, quippe qui rex
 eorum fuisti. (235.) Respondit Demaratus:
 Quandoquidem studiose me consulis, aequum est
 ut tibi id, quod optimum fuerit, expromam:
 nempe, si trecentarum navium classem in Laco-
 nicam miseris terram. Est autem prope illam sita
 insula, cui nomen Cythera; de qua Chilon, vir
 olim apud nos sapientissimus, dicere consueverat,
 ingens lucrum fore Spartanis, si ea insula mari
 mergeretur potius, quam emeretur. Nempe ille,
 non utique tuam classem ex longo tempore pro-*

„δῶς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον.
 „ἐκ ταύτης ὦν τῆς νήσου ὀρμεώμενοι, φοβεόντων τοὺς
 „Λακεδαιμονίους. παροίκου δὲ πολέμου σφι ἔontos οἱ-
 „κῆίου, οὐδὲν δεινοὶ ἔsονται τοι, μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλά-
 15 „δος ἀλίσκομένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ, βοηθέωσι ταύτῃ. κα-
 „ταδουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀσθενὲς ἦδη τὸ
 „Λακωνικὸν μῶνον λείπεται. Ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιῆς,
 „τάδε τοι προσδόκα ἔsεσθαι. ἔστι τῆς Πελοποννήσου
 „ἰσθμὸς στενός· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοπον-
 20 „νησιῶν συνομοσάντων ἐπὶ σοὶ, μάχας ἰσχυροτέρας ἄλ-
 „λας τῶν γενομένων προσδέκεο ἔsεσθαί τοι. ἐκείνο δὲ
 „ποιήσαντι, ἀμαχητὶ ὅ τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις
 „προσχωρήσουσι.“ Λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης, 236

*spiciens, sed quamlibet quorumcumque hominum
 timens classem, semper veritus erat ne ex illa
 insula tale quidpiam patriae suae immineret,
 quale tibi ego nunc propono. Ex hac igitur insula
 impetum faciens tua classis terreat Lacedaemo-
 nios: et illi, proprio finitimoque bello pressi, nil
 verendum est, ne reliquae Graeciae, a pedestribus
 tuis copiis oppugnatae, auxilio veniant. Domitā
 autem reliquā Graeciā, Laconicum genus per se
 relinquitur invalidum. Istud autem ni feceris,
 hoc futurum exspecta. Est Peloponnesi isthmus
 angustus; quo loco a coniuratis adversus te om-
 nibus Peloponnesiis scito certamina multo acrio-
 ra tibi, quam quae adhuc facta sunt, imminere.
 Istud vero si feceris, isthmus ille et civitates
 omnes, sine pugna in tuam cedent potestatem.
 (236.) Post haec Achaemenes, frater Xerxis, et
 Herod. T. III. P. I. B b*

ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξει, καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
στρατηγός, παρατυχὼν τε τῷ λόγῳ, καὶ δεῖδας μὴ
ἀναγνωσθῇ Ξέρξης ποιέειν ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ὀρέω
„σε ἀνδρὸς ἐνδεκόμενον λόγους, ὃς Φθονέει τοι εὖ πρήσ- 5
„σονται, ἢ καὶ προδιδόι πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ
„καὶ τρόποισι τοιούτοις χρεώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρου-
„σι· τοῦ τε εὐτυχέειν Φθονέουσι, καὶ τὸ κρέσσον στυ-
„γέουσι. Εἰ δ' ἐπὶ τῇσι παρεούσῃσι τύχησι, τῶν νέες
„νεναυηγῆκασι τετρακόσιαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέ- 10
„δου τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλώειν Πελοπόννησον,
„ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι. ἀλῆς δὲ ἐὼν ὁ
„ναυτικός στρατός, δυσμεταχείριστός τε αὐτοῖσι γίνε-
„ται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται· καὶ πᾶς
„ὁ ναυτικός τῷ πεζῷ ἀρήξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, 15

classi praepositus, qui huic colloquio intererat, ve-
ritus ne ad faciendum quod Demaratus suaserat Xer-
xes induceretur, hunc sermonem est exorsus. *Rex!*
video te sermonem admittere viri, qui tuae invi-
det felicitati, aut etiam prodere res tuas cona-
tur. Nam hoc uti more amant Graeci: invident
aliis ob felicitatem, oderuntque potentiores. Quod
si tu in praesenti rerum statu, postquam quadrin-
gentae nostrarum navium naufragium fecerunt,
alias trecentas de classe dimiseris quae Pelopon-
nesum circumnavigent, erunt nobis hostes ad re-
sistendum pares. Sin coniuncta manet nostra
classis, difficilis illis erit ad oppugnandum, om-
ninoque resistere tibi neutiquam poterunt. Ad
haec universae navales copiae terrestribus erunt
praesidio, et terrestres copiae navalibus, unda iter

„ὁμοῦ πορεύόμενος. εἰ δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσσαι
 „κείνοισι χρήσιμος, οὔτε κείνοι σοί. Τὰ σεωυτοῦ δὲ τι-
 „θέμενος εὖ, γνώμην ἔχε τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπι-
 „λέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον,
 20 „τὰ τε ποιήσουσι, ὅσοι τε πλῆθός εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεί-
 „νοί γε αὐτοὶ ἑαυτῶν περὶ φροντίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων
 „ὥσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἣν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς
 „μάχην, οὐδὲ ἐν τῷ παρεόν τρώμα ἀνιεύνται.“ Ἀμεί- 237
 βεται Ξέρξης τοῖσδε· „Ἀχαίμενες, εὖ τέ μοι δοκέεις
 „λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάροτος δὲ λέγει μὲν
 „τὰ ἀριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοί, γνώμην μέντοι ἐσσοῦ-
 5 „ται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ κείνῳ γε ἐνδέξομαι, ὅπως οὐκ
 „εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λεγομένοισι
 „πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος, καὶ τῷ ἔοντι, ὅτι

facientes: quos si diremeris, nec tu illis utilis esse poteris, nec illae tibi. Quod si tuae rationes recte erunt initae, sic indue animum, ut nil cures res adversariorum, quo loco gesturi sint bellum, quidve agant, aut quanta sit illorum multitudo. Satis ipsi idonei sunt suas res curare, et nos nostras. Lacedaemonii vero, si contra Persas in pugnam progredientur, ne unam quidem hanc praesentem cladem reparabunt. (237.) Cui Xerxes his verbis respondit: Achaemenes! recte tu mihi dicere videris, atque ita faciam. Demaratus autem ea dicit, quae meis rebus ipse utilissima iudicat: eius tamen sententia a tua superatur. Nam istud quidem non admitto, non bene eum cupere meis rebus: documento quippe mihi sunt quum superiores eius sermones, tum res ipsa.

388 HERODOTI HISTOR. VII.

„πολιότης μὲν παλιήτη εὖ πρήσσοντι Φθονίει, καὶ ἔστι
 „δυσμενὴς τῇ σιγῇ· οὐδ' ἂν, συμβουλευομένου τοῦ
 „αἰστοῦ, πολιότης ἀνὴρ τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι 10
 „ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δ' εἰ-
 „σὶ οἱ τοιοῦτοι. ξείνος δὲ ξείνῳ εὖ πρήσσοντί ἔστι εὖμα-
 „νέστατον πάντων, συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλευ-
 „σειε τὰ ἄριστα. οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δη-
 „μάρετον, ὄντος ἐμοὶ ξείνου, ἔχεσθαί τινα τοῦ λοιποῦ 15
 238 „κελεύω.“ Ταῦτα εἰπας Ξέρξης, διεξήιε διὰ τῶν νε-
 κρῶν καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκοὺς ὅτι βασιλεὺς τε ἦν καὶ
 στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν
 κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι. δῆλὰ μοι πολλοῖσι μὲν καὶ
 ἄλλοισι τεκμηρίοις, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γέ- 5
 γονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν

*Etenim civis quidem invidet felicitati civis, et ta-
 cite ei infensus est: nec facile civis, a popularium
 aliquo consultus, ea illi quae ipsi optima viden-
 tur suaserit, nisi probabiles in virtute progres-
 sus fecerit: cuiusmodi rari sunt homines. Hospes
 vero hospiti felici benevolentissimus est, et con-
 sultanti lubens optima suaserit. Itaque maledi-
 centiâ adversus Demaratum, qui meus hospes est,
 abstinere dehinc quemlibet iubeo. (238.) Haec Xer-
 zes postquam dixit, per caesorum cadavera transiit;
 et Leonidae, ut audivit regem hunc et ducem Lace-
 daemoniorum fuisse, abscindi caput et e palo erigi
 iussit. Ac mihi quidem quum aliis documentis, tum
 vero maxime hoc ipso, fit manifestum, Xerxem
 vivo Leonidae omnium hominum maxime iratum*

617, 16.

ἐθυμάθη ζῶντι Λεωνίδῃ. οὐ γὰρ ἂν κοτε εἰς τὸν νεκρὸν
ταῦτα παρενόμισε· ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν
ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέ-
10 μα. οἱ μὲν δὲ ταῦτα ἐποίουν τοῖσι ἐπετέτακτο ποιεῖν.

Ἄνεμι δὲ ἐκεῖσε τοῦ λόγου, τῇ μοι τὸ πρότερον ἐξέ- 239
λιπε. Ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι, ὅτι βασιλεὺς στέλ-
λοιτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι· καὶ οὕτω δὲ εἰς τὸ
χρηστήριον τὸ εἰς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν, ἔνθα δὲ σφι
5 ἐχρήσθη τὰ ὀλίγω πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ
Θωμασίῳ. Δημάρχος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος, Φυγῶν εἰς
Μήδους, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἶκός ἐμοὶ συμμα-
χέεται, οὐκ ἦν εὐνοος Λακεδαιμονίοισι. πάρεστι δὲ εἰ-
κάζειν, εἴτε εὐνοίῃ ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ καταχαί-

fuisse: alioqui enim numquam in mortui corpus ita
nefarie saeviturus erat, quandoquidem maxime om-
nium, quos novi, hominum Persae honorare fortes
viros consueverunt. Illi igitur, quibus id impera-
tum est, iussa exsecuti sunt.

(239.) Sed redeo ad eam narrationem, quam su-
perius imperfectam reliqui. Parare regem expedi-
tionem adversus Graeciam primi resciverant *La-
cedaemonii*, idque mira quadam ratione rescive-
rant. Ideoque ad Delphicum miserunt oraculum, ubi
illud eis editum est responsum, quod paulo ante com-
memoravi. Demaratus enim, Aristonis filius, exsulans
apud Medos, ut equidem existimo, et ratio mecum
militat, non bene animatus fuit in Lacedaemonios.
Coniectare igitur licet, utrum benevolo hoc fecerit
animo an insultandi causa. Postquam decrevit Xer-

ρων. Ἐπεὶ τε γὰρ Ξέρξης ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν 10
Ἑλλάδα, ἰὼν ἐν Σούσοισι ὁ Δημάρχτος, καὶ πυθόμε-
νος ταῦτα, ἠθέλησε Λακεδαιμονίοισι ἔξαγγεῖλαι. ἄλ-
λως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι· ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ
λαμθῆναι· ὁ δὲ μηχανᾶται τοιαύδε. δελτίον δίπτυχον
λαβὼν, τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ 15
ξύλῳ τοῦ δελτίου ἐργαίει τὴν βασιλέως γνώμην· ποιή-
σας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμ-
ματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον μηδὲν πρῆγμα
παρέχοι οἱ πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπῖκετο
εἰς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λα- 20
κεδαιμόνιοι, πρὶν γε δὴ σφί, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι,
Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνή, Γοργῶν,
ὑπέβετο, ἐπιφρασθεῖσα αὐτῇ, τὸν κηρὸν κηρὸν κελεύου-
σα, καὶ εὐρήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. περ-

xes exercitum adversus Graeciam ducere, *Demaratus* tunc Susis praesens, ubi id rescivit, Lacedaemoniis voluit significare. Qui quum aliam rationem, qua id eis significaret, non haberet, quum periculum esset ne deprehenderetur, tali usus est commento. Sumtâ duplicatâ tabellâ, ceram ex ea erasit, et ligno tabellae consilium Xerxis inscripsit: quo facto, scriptum istud infusâ cerâ denuo obduxit, ne nudam ferenti tabellam molestia exhiberetur a viarum custodibus. Postquam vero Lacedaemonem perlata tabella est, coniectare Lacedaemonii, quid rei esset, prius non potuere, quam (ut equidem accepi) Cleomenis filia, Leonidae uxor, Gorgo, eos docuisset. Haec enim re secum perpensa, eradi ceram inssit, atque ita in

25 Θόμενοι δὲ, εὖρον καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοις Ἑλλήσι ἐπέστειλαν. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ζ΄.

ligno reperturos esse scripturam ait: cui obsequentes illi, intus scripta reppererunt legeruntque, ac deinde reliquis Graecis legenda miserunt. Haec igitur ita gesta esse memorant.

FINIS LIBRI SEPTIMI
HISTORiarum HERODOTI.

ARGUMENTUM LIBRI SEXTI.

HISTIAEVS, Miletum rediturus, (lib. V. 106.) Artapherni suspectus, nec ab ipsis Milesiis et aliis Ionibus receptus, cum Lesbiis navibus Byzantium se confert. (*Cap. 1-5.*) Persis *Miletum* terra marique oppugnantibus, Iones ad *pugnam navalem* aliquantisper strenue se exercent, auctore Dionysio Phocensi: mox vero disciplinae pertaesi, praelio commisso, deserti a Samiis, ingenti clade adficiuntur. (6-15.) *Chiorum* ii etiam, qui evaserant, ab insciis Ephesiis occiduntur. (16.) Dionysius Siciliam petit, ibique piraticam exercet. (17.) *Miletus capta a Persis*. ut Pythia praedixerat; (18. 19.) incolae ad Tigridis ostia deportati. (20.) Milesiorum sortem lugentes Athenienses, multant *Phrynichum*, qui traegediam *Μιλήτου ἄλωσιν* docuerat. (21.)

Samiorum pars, iugum Persarum abhorrentes, cum profugis *Milesiis* Siciliam petunt, ibique *Zanclen* urbem occupant; cuius tyrannus *Scythas*, regno exutus, ad Darium profugit. (22-24.) Samus et Caria in Persarum ditionem redactae. (25.) *Histiaceus* Chium subigit: dein in continente cum Persis congressus, vivus capitur, et Sardes abductus necatur ab Artapherne, invito rege. (26-30.) Caeteri Iones a Persis subiguntur. (31. 32.) *Chersonesus* ad Hellespontum et tota ora Thraciae usque *Byzantium* in Persarum ditionem redigitur. (33.)

Digressio de Chersoneso Thracica. Pisistrati aetate tenuerat eam *Miltiades*, Cypseli filius, a *Doloncis* sibi traditam, qui cum colonis Atheniensibus eo profectus est. (34-37.) Huic successerat fratris uterini *Cimonis* (cf. c. 103.) filius, *Stesagoras*; et post hunc alter Cimonis filius *Miltiades*, Athenis eo a Pisistratidis missus. (38. 39.) Is, Scythis post Darii

discessum in Chersonesum irrumpentibus, profugit: dein in regnum restitutus, ob Persarum metum quinque triremibus instructis Athenas rediit. Filius eius Metiochus, cum una triremi captus, ad Darium missus est et bene ab eo habitus. (40. 41.)

Ioniâ penitus pacatâ, et rebus omnibus ibi ordinatis, (42.) *Mardonius* cum ingenti classe Europam petit, Eretriae et Athenis (cf. V. 99.) bellum illaturus. (43.) Thaso et parte Macedoniae primum expugnatis, dum classis *Athon* montem circumvehitur, acri coorta tempestate, plurimae naves pereunt. (44.) Simul pedestris exercitus in Macedonia a *Brygis* Thracibus magnam cladem accepit: quibus postremo devictis, in Asiam Mardonius redit. (45.) *Thasii*, metallis opulenti, rebellionem molientes, muro et navibus exuti sunt. (46. 47.) *Darius* praecones per Graeciam dimisit, *terram et aquam* regi postulantes: (48. cf. VII. 32. et 131-136.) quibus quum et alii et in his *Aeginetae* essent obsecuti, Aeginetae hoc nomine ab Atheniensibus apud Spartanos accusati sunt. (49.) *Cleomenes*, rex *Spartae*, Aeginam proficiscitur deditionis auctores comprehensurus: sed per *Demarati*, alterius regis, machinationes et *Crii* Aeginetae vociferationem infecta re discedere cogitur. (50. 51.)

Digressio de regibus Spartanorum. *Aristodemus* Heraclida, conditor coloniae Doriensium in agro Laconico: eiusdem filii gemelli, *Eurysthenes* et *Procles*, duarum familiarum regiarum auctores. (52.) *Doriensium reges* a maioribus, usque a *Perseo*, *Hellenes* fuere; a Danaë vero, Aegyptii. Perseum quidem Persae aiunt, quum Assyrius fuisset, Graecum esse factum. (53-55.) Iura atque *munera Regum Spartanorum*, in bello, (56.) et in pace. (57.) Honores post mortem iidem fere qui Persis. (58.) Alia *instituta* Spartanis cum Persis, et cum Aegyptiis, communia. (59. 60.)

Ariston, Spartae rex, quum duas deinceps habuisset uxores steriles, tertiam duxit, priori marito per dolum abductam, quae ex foedissimâ olim puel-

lulâ formosissima evaserat. (61. 62.) Haec *Demaratum* peperit, quem pater, spurium primo iudicatum, mox dein pro genuino habuit. (63.) Eo praetextu usus *Cleomenes* subornavit *Leotychidem*, qui contenderet, *Demaratum* ut spurium non legitime regnare posse Spartae. (64. 65.) Eandem in sententiam, per *Cleomenis* artificia, pronunciante oraculo, regia dignitate exutus est *Demaratus*. (66.) Is postea a *Leotychide*, qui in eius locum suffectus est, probro adfectus, matrem obtestatur, ut sibi quo patre natus sit vere dicat: quae aut ipsum *Aristonem* aut *Astrabacum* heroem illius patrem esse adseverat. (67-69.) Tum is primum *Elin*, tum *Zacynthum*, postremo ad *Darium* profugit, a quo honorificentissime exceptus est. (70.) *Leotychides*, cuius filia, *Lampito*, *Archidamo* nupsit, (71.) subsequente tempore, in bello *Thessalico* largitione corruptus, vindictam suorum metuens, *Tegeam* se contulit, ibique exsul mortuus est. (72.)

Interim *Cleomenes*, cum eodem *Leotychide* collega *Aeginam* reversus, *Medicarum* partium patronos comprehensos *Atheniensibus* in custodiam tradit. (73.) Dein, detecto dolo quo *Demaratum* deiecerat, in *Arcadia* exsulans, *Arcades* adv. *Spartam* concitavit, iureiurando per *Stygiam aquam* adactus. (74.) *Spartam* revocatus, in insaniam incidit, seque ipse misero modo dilaniatum trucidat. (75.) Idem *Cleomenes* antea *Argivos* maxima clade adfecerat, et elapsos, qui in *Argi herois lucum* se receperant, per summam perfidiam obtruncaverat; et, quum *Argos* capere sperasset, tamen re infecta redierat. (76-82.) *Argivi* post illam cladem servorum paruerunt imperio. (83.) *Cleomenes* *Scythico more merum bibere* adsueverat. (84.)

Leotychides a *Spartanis Athenas* mittitur ut *Aeginetas* *Atheniensibus* in depositum traditos repeteret; quibus ille *Glauci* *Spartani* exemplum, depositum negare conantis, proponit: nec vero *Aeginetas* reddunt *Athenienses*; (85. 86.) nempe hanc poenam ab illis sumentes ob incursionem in *Atticum agrum*

factam. (cf. V. 81.) Iam ante id tempus, quum theoridem Atheniensium navem per insidias interceptissent Aeginetae, Athenienses cum Nicodromo Aegineta de prodenda ipsis insula pepigerant; sed successum ea res nonhabuerat (87-93.)

Datis et Artaphernes, in Mardonii locum suffecti, cum ingenti classe Graeciam petunt: (94. 95.) *Naxum* et alias Cyclades expugnant, *Delo* parcunt, cuius numina venerantur. (96. 97.) Contremiscit *Delus*. (98.) Classe ad *Euboeam* adpulsâ, *Carystum* et *Eretriam* expugnant *Persae*. (99-101.) *Hippia* duce *Marathonem* traiciunt. (102.) Eodem exeunt Athenienses, quorum praetor praecipuus *Miltiades*, nuper Chersoneso profugus, (cf. c. 41.) Cimonis filius, ter Olympiae victoris. (103. 104. coll. c. 38-39.) Phidippidi Spartam misso deus *Pan* occurrit. (105.) Spartani ante plenilunium exire recusant. (106.) *Hippias* somnium, et dens sternutando excussus. (107.) Soli *Plataeenses* Atheniensibus praesto sunt. (108.) Callimachus polemarchus accedit Miltiadis sententiae, acie depugnandum esse. (109. 110.) *Pugna Marathonica*. (111-113.) *Cynaegiri* pertinax fortitudo. (114.) *Persae* Phalerum petunt, sed urbem diligenter custodiri videntes, in Asiam revertuntur. (115. 116.) Interfectorum utrimque numerus. Epizelus, miro modo oculorum usu privatus. (117.) Simulacrum Apollinis, a Persis ex Delio Boeotiae raptum, Datidis iussu restituitur. (118.) Eretrienses captivi deportantur in Asiae regionem, ubi est fons, ex quo simul bitumen et sal et oleum hauritur. (119.) Pugnata iam pugna Athenas veniunt auxilia Spartanorum. (120.)

Alcmaeonidae perhibebantur sublato scuto signum dedisse Persis, quo eos monerent, ut classem Athenas moverent: (c. 115.) quod crimen ab illis amolians Herodotus, ait eos tyrannorum Atheniensium inimicos perinde aut etiam magis fuisse, quam *Caliam*; cuius singularia liberalis animi specimina laudantur. (121. 122.) Alcmaeonidae, familia inter Athenienses nobilissima, non minora odii Pisistratidarum

documenta ediderunt. (123. 124. coll. V. 62. 63.) Familia iam olim clara, aucta divitiis erat per *Alcmaeonem*. Megacelis filium, a *Croeso* ingenti auri copia donatum: (125.) dein auctus eius splendor per *Clisthenis* adfinitatem, Sicyoniorum tyranni; qui, invitatis ad se et splendidissime acceptis primariis ex omni Graecia iuvenibus, quibus filiam elocaret *Agaristen*, ex omnibus *Megaclem*, Alcmaeonis filium, generum elegit. (126-130.) Quo ex matrimonio natus Hippocrates filiam habuit Agaristam, quae Xanthippo nupta *Periclem* peperit. (131.)

Miltiades, ditaturum se Athenienses pollicitus, *Parum* insulam invadit: sed a templi ministra frustra adiutus, graviter laeso femore, infecta re reversus, accusatur domi, et pecuniâ multatur. (132-136.) Idem olim *Lemnum* in Atheniensium redegerat potestatem, eiectis *Pelasgis*, qui iam ante ex Attica fuerant pulsi; et deinde mulieres Atticas, festum ad Brauronem agentes, rapuerant; quae deinde ab illis unâ cum pueris, quas in Lemno peperant, trucidatae sunt: unde *Lemnia facta* in proverbium abierunt. (137-140.)

ARGUMENTUM LIBRI SEPTIMI.

Darius novum adversus Graeciam bellum parat, itemque adversus rebelles Aegyptios. (Cap. 1.) Copias educturus, successorem regni nominat, non filium natu maximum, sed *Xerxem*; quem in ea re consilio etiam iuvit *Demaratus* exsul, rex olim Spartaë. (2. 3.) Mox mortuo Dario succedit *Xerxes*; (4.) qui a Mardonio, ab Aleuadis, Pisistratidis, et Onomacrito fatidico, ad subigendos Graecos instigatur. (5. 6.) Recipitur Aegyptus, cui Achaemenes praeficitur. (7.)

Xerxes convocatis Persiae proceribus disserit de *invadenda Graecia*. (8.) Regis consilium vehementer collaudat *Mardonius*; (9.) sed gravi oratione improbat *Artabanus*, avunculus regis. (10.) Artabanus

bano iratus Xerxes, insequente nocte tamen, re perpensa, in illius transit sententiam: sed eadem nocte viso per somnum oblato monetur, ut in priori persistat sententia. (11. 12.) Nihilo minus postridie de-
nuo convocatis proceribus significat, probari sibi Artabani consilium. (13.) Iterum vero eodem viso et ipsi atque etiam Artabano oblato, decernitur *Bel-
lum Graeciae inferendum*. (14 - 19.)

Immensus belli adparatus per quadriennium in-
structus. (20. 21.) Mons *Athos perfossus*. (22 - 24.)
Rudentes linei et biblini in pontium usum parati;
commeatus idoneis locis dispositi. (25.) Celaenis,
Phrygiae urbe, ubi *Marsyae* pellis suspensa, *Py-
thius* Lydus Xerxem eiusque exercitum hospitio ex-
cipit. (26 - 29.) *Colossae*, et alia Phrygiae oppi-
da. (30. 31.) Sardibus Xerxes praecones per Grae-
ciam dimittit, qui *terram et aquam* postularent.
(32. cf. VI. 48. et VII. 131 - 133.) *Pontibus tempe-
state ruptis*, qui super Hellesponto primum con-
structi erant, in ipsum Hellespontum stolidè saevit
Xerxes. (33 - 35.) Reficiuntur pontes. (36.)

Sardibus ex hibernis movente *Xerxe* cum exerci-
tu, defecit sol. (37.) Pythii filium, cui vacationem
militiae pater a rege petit, *medium discindi* iubet
rex. (38. 39.) Ordo agminis: *equi Nisaei*: currus
Iovi sacer. (40. 41.) Iter per Mysiam: ad Idam mon-
tem multi milites fulmine tacti: Scamandri fl. aqua
deficit. (42. 43.) Abydi *Xerxes*, copias navales et
pedestres spectans, illacrymatur: inde grave *Arta-
bani* cum illo *colloquium* de vitae humanae condi-
tione, et de instantis expeditionis periculis. (44 - 52.)

Artabano Susa dimisso, *Xerxes* cum exercitu *Hel-
lespontum transit*: septem continui dies septemque
noctes transeundo insumtae sunt. (53 - 57.) Iter copia-
rum navalium et pedestrium ad Doriscum usque. *Me-
las* fl. epotus. (58.) *Doriscus*, Thraciae ora, quam
Hebrus perfluit: ibi naves subductae, et numerus
copiarum per dena millia, unum in locum inclusa,
initus. (59. 60.) Tunc per singulas nationes discre-
tus exercitus, quarum cultus, arma et duces descri-

buntur. Primum *Persae*: olim a Graecis *Cephenes* nominati, a finitimis *Artaei*; dein a *Perseō* nomen invenerunt. (61.) *Medi*, olim *Arii* dicti. *Cissii*: *Hyr-cani*: (62.) *Assyrii*, a Graecis *Syrii* vocati. *Chal-daei*. (63.) *Bactriani*. *Sacae*, Scythicus populus. Persae autem omnes *Scythas*, *Sacas* vocant. (64.) *Indi*. (65.) *Arii*, *Parthi*, *Chorasmii*, *Sogdiani*, *Gandarii*, *Dadicae*. (66.) *Caspii*, *Sarangae*, *Pactyes*. (67.) *Utii*, *Myci*, *Paricanii*. (68.) *Arabes*, *Aethiopes Afri*. (69.) *Aethiopes Asiatici*, sermone et capillis differentes ab Afris. (70.) *Libyes*. (71.) *Paphlagones*, *Ligyes*, *Matieni*, *Maryandini*; *Syri*, quos Persae *Cappadocas* vocant. (72.) *Phryges*, olim Macedonibus finitimi, tuncque *Briges* dicti. *Armenii*, Phrygum colonia: (73.) *Lydi*, olim *Maeones*. *Mysi*, Lydorum coloni; iidem *Olympiani*. (74.) *Thracas Asiani*, s. *Bithyni*, olim *Strymonii* Europaei. (75.) *Chalybes*, [quorum nomen apud Herodotum intercidisse videtur] ubi Martis oraculum. (76.) *Cabelenses* *Maeones*, iidem *Lasonii*. *Milyae*. (77.) *Moschi*, *Tibareni*, *Macrones*, *Mosynoeci*. (78.) *Mares*, *Colchi*, *Alarodii*, *Saspires*. (79.) Insulani ex mari Rubro: *deportati*. (80.) Hae pedestres copiae, in myriades, chiliades etc. tributae. (81.) Earum summi duces. (82.) *Immortales* quos dicunt Persae. (83.) *Equitatus*, ex Persis, Sagartiis, Medis, etc. et Praefecti equitum. (84-88.) *Camelis* vecti Arabes. (86. 87. coll. I. 80.) *Triremium* numerus, et populi quibus illae imperatae: *Phoenices* cum *Syris Palaestinis*: illi olim maris *Rubri* accolae. *Aegyptii*. (89.) *Cypriorum* varii populi, alii aliunde advenae. (90.) *Cilices*, olim *Hypachaei*. *Pamphyli*, unde oriundi. (91.) *Lycii*, origine Cretenses, olim *Termilae*. (92.) *Dores* Asiani, origine Peloponnesii. *Cares*. (93.) *Iones*, Achaiae olim in Peloponneso incolae, tunc *Pelasgi Aegialenses* dicti. (94.) *Insulani* ex mari Aegaeo: *Aeoles*: utrique olim *Pelasgi*. *Hellepontii*, Ionum et Doriensium coloni. (95.) In qua- que navi fuit certus numerus Persarum, Medorum,

et Sacarum. *Sidoniae* naves optimae. (96.) Praefecti classis, et Nauarchi maxime illustres; in his *Artemisia*, Halicarnassi regina. (97-99.)

Copias et pedestres et navales lustrat *Xerxes*: (101.) tum suam potentiam iactat in colloquio cum *Demarato*, qui regi laudat Graecorum disciplinam. (101-104.) *Dorisco* praefectus *Mascames* raram fidelitatem praestat regi; ut et *Boges*, praefectus *Eionis*. (105-107.) A *Dorisco* *Xerxes* versus *Graeciam* pergit, adsumtis in exercitum populis omnibus regiones interiectas incolentibus. Castella *Samothracica*, *Mesembria*, *Stryme*. *Lissus* fl. epotus. *Briantica* regio, olim *Gallaica*. (108.) *Maronea*, *Dicaea*, *Abdera*. Paludes *Ismaria* et *Bistonia*: fluvii, *Travus*, *Compsatus*, *Nestus*. Lacus a iumentis exsiccatus. (109.) *Thraciae populi*: *Paeti*, *Cicones*, *Bistones*, *Sapaei*, *Dersaei*, *Edoni*, *Satrae*. (110.) *Satrae* montani libertatem semper tuiti sunt: apud eos oraculum *Bacchi*, cuius prophetae *Bessi*. (111.) Castella *Pierum*. *Mons Pangaeus*, eiusque metalla. (112.) *Paeones*, *Doberes*, *Paeoplae*. *Strymon* fluv. ad quem sita *Eion*. Regio olim *Phyllis* dicta. *Strymoni* equos candidos immolant *Magi*. (113.) *Novemviae* *Edonorum*: ubi novem pueros vivos defoderunt *Persae*. (114.) *Argilus*: *Bisaltica* regio: campus *Syleus*: *Stagira* oppidum: [Nostro *Stagirum*:] *Acanthus*. Via, qua iter fecit exercitus, religiose culta a *Thracibus*. (115.) *Acanthios* laudat *Xerxes*: ibi mortuum *Artachaeem* *Persam* *Acanthii* ut heroem colunt. (116. 117.) *Graecis* civitatibus, qua *Xerxes* transibat, coenae sumtuosissimae imperatae, quibus opes earum adtritae. (118-120.)

A *Dorisco* usque *Acanthum*, classis haud procul a littore comitata erat pedestrem exercitum: nunc classis in *Sinum Thermaicum* praemittitur, recensenturque loca, quae illa in itinere adtigat. (121. 123.) Eodem pedestres copiae per mediam continentem tendunt. *Echidorus* fl. in *Axium* influens. (124.) *Cameli* a leonibus laniati: eisdem in locis tauri sylvestres. Quousque leones in Europa reperiuntur.

(125. 126.) Castra Persarum ad *Thermam*. Echidorus fl. epotus. (127.) Xerxes invisit *Penei* fl. ostia; quae si aggere obstruerentur, ne exire aquae e valle Thessalica possent, denuo, ut olim, universa *Thessalia undis mergeretur*. (128-130.) Redeunt praecones in Graeciam missi: qui populi Regi terram et aquam dederunt, hos *Delphico deo decimandos* iurant reliqui Graeci. (131. 132.) Cur Athenas et Spartam praecones non miserit Darius. (133. cf. c. 32.) *Talthybii* herois ira ob necatos olim a Spartanis praecones Darii; (cf. VI. 48.) quam ad placandam duo Spartani Susa missi sunt, poenas daturi. (134-137.)

Graecorum sub *Xerxis* expeditionem discordia. (138.) *Athenienses* maxime servatores fuere Graeciae. (139.) Duo *oracula Atheniensibus data*, prius minax, alterum benignius, quo commendabatur *murus ligneus*, quem *naves* interpretatus est *Themistocles*. (140-143.) qui iam persuaserat civibus, ut pecuniam publicam navibus construendis impenderent. (144.) Mutuas inimicitias dissolvunt Graeci, et Sardes speculatores mittunt; quos deprehensos Xerxes incolumes dimittit. (145-147.) *Argivi* societatem Graecorum recusant. (148-152.)

Athenienses et Lacedaemonii legatos in *Siciliam* mittunt ad *Gelonem*, primum Gelae, dein *Syracusarum* tyrannum; (153-156.) quibus auxilia adv. Persas rogantibus negat ille, ni summa imperii ipsi committatur. (157-162.) Legatis infecta re reversis, privatim sibi *Gelon* cavet a Persis, pecuniâ Delphos missâ per *Cadmus* Coum, raræ fidei virum. (163. 164.) Siculi aiunt, auxilia Graecis non misisse *Gelonem* ob *bellum Siciliae* a Poenis illatum *Amilcar* duce: (165.) quo bello victus *Amilcar* evanuit, quem mortuum divinis honoribus Poeni prosequuntur. (166. 167.) *Corcyraei* auxilia Graecis polliciti, per dolum illis illudunt. (168.)

Cretenses, Graecis opem ferre paratos, deterret oraculum, Minois iram minitans. (169.) Hac occasione obiter agitur de *caede Minois*, de *Cretensium* expeditione in Siculam ad eam ulciscendam suscepta; de

Greticis in *Iapygia* coloniis, et Tarentinorum et Rheginorum infelici bello adv. eas suscepto. (170.) *Gretae* insulae alii aliis temporibus incolae. (171.)

Thessali primum Graecis faventes, dein ab illis destituti, Medorum partes coacti sequuntur. (172-174.)

Delecti Graeci ad sustinendum hostem praemittuntur *Thermopylas et Artemisium*: (175-177.) quorum locorum situs describitur c. 176. De Thermopylis conf. etiam c. 200. Oraculum *ventos* pollicetur *auxilio* futuros *Graecis*. (178.) Tres naves Graecorum capiuntur a praemissis Persis; Graecorum classis ab Artemisio Chalcidem se recepit. (179-182.) Tota Persarum classis, postquam in *Myrmece* scopulo columna erecta est, ad Sepiadem *Magnesia* adpellit. (183.) *Numerum* computat Herodotus *hominum*, quos incolumes et terra et mari ad Thermopylas et ad Sepiadem *duxit Xerxes*, ipse formosissimus et procerissimus omnium. (184-187.) Ad Sepiadem, acri *coorta tempestate*, quum Athenienses *generum Boream* invocassent, *pereunt quadringentae naves* cum hominibus; quo ex naufragio ingentes deinde divitiae in littus eiectae sunt. (188-190.) Quarto die rabies venti a Magis placatur. Sepias Thetidi sacra. (191.)

Auditâ hostium strage, classis Graecorum *Artemisium* repetit, adorato *Neptuno Servatore*. (192.) Persarum classis *Aphetas* petit in sinu Pagasaeo. (193.) Eorum naves xv. duce Sandoce (quem Darius olim ob caussam iniuste iudicatam capitis damnaverat) in Graecorum manus incidunt: (194.) in his captus Alabandorum Cariae tyrannus, et dux Paphiorum. (195.)

Copiae pedestres *Xerxis* per Thessaliam *ad sinum Maliacum* iter faciunt. Thessali equi cedunt Medicis. Fluvii epoti. (196.) Iupiter Laphystius. Athamas: Phrixus: Cytissorus; cuius posterii prytaneo exclusi. (197.) Situs regionis: Petrae Trachiniae: Anticyra: fluvii, Spercheus, Dyras, Melas: (198.) Tra-
Herod. T. III. P. I. C c

chis: Asopus fl. (199.) Phoenix fl. Anthela: *Thermopylae*: Amphictyonum sedes. (200. cf. c. 176.) Persarum castra in Trachinia: Graecorum, in transitu Thermopylarum. (201.) Qui populi Graeci illuc milites miserint. (202. 203.) Horum duces, Summus dux *Leonidas*; cuius stemma exponitur, ab Hercule repetitum: (204.) idem praeter spem regnum Spartae adeptus. (205.) Graeci Thermopylas missi, nonnisi *praecursores* fuere: caeteros Spartanos *Carni ludi*, reliquos Graecos *Olympici ludi* morabantur. (206.) Reliquis fugam suadentibus, *Leonidae* sententia vincit, manendum esse ad Thermopylas. (207.) Speculator eques a Xerxe missus Spartanos conspicit comentes capillos. (208.) De ea re colloquium Xerxis cum Demarato. (209.)

Pugna ad Thermopylas. Primis diebus Persae maxima clade adficiuntur a Graecis. (210-212.) Dein agmen Persarum, Graecos a tergo adgressurum, per angustum callem circum montem circumducitur ab *Ephialte* Maliensi; cuius caput idcirco dein a Spartanis proscriptum, est. (213-218.) Cognita tramitis proditione, *Leonidas*, certam suorum omnium mortem prospiciens, sociorum plerosque dimittit. (219.) Spartanis oraculum praedixerat, *aut Spartam captum iri, aut regi esse occumbendum*. (220.) *Megistias* vates deserere regem recusat: (221.) soli cum ccc. Spartanis manent Thespienses, et Thebani; hi quidem inviti. (222.) Acerrimo edito praelio, ingenti clade Barbaris illata, occumbunt Graeci omnes, exceptis Thebanis, qui Persis se tradunt, nec tamen benigne ab illis accipiuntur. (223-225. coll. c. 233.) Ex Spartanis praecipuam laudem tulit is, cuius dictum memoratum, *in umbra pugnabimus*; tum alii nonnulli Spartani et Thespienses. (226. 227.) *Epigrammata* in mortuos. (228.) Duo Spartani, ob oculorum morbum Thermopylis dimissi, alter ad pugnam rediit; alter Spartam reversus, ignominia notatus est. (229-231.) Alius, eandem ob causam, vitam suspendio finiit. (232.)

Xerxi, Spartanorum virtute perculso, suadet *Demaratus*, ut *Cytheram* insulam occupet, et ex ea Spartanos et Peloponnesum adgrediatur. (234.235.) Consilium Demarati calumniatur Achaemenes, et improbat etiam Xerxes, ipsum quidem Demaratum excusans. (236.237.) In cadaver *Leonidae* iratus saevit *Xerxes*. (238.) De Persarum adparatu ad bellum primi Graecorum Spartani per Demaratum, missis pugillaribus, quibus nihil inscriptum videbatur, certiores facti erant. (239.)

